

THE
YORK
MAG
NET.

12

XI

61

THE
BIBLICAL
ARCHAEOLOGICAL
SOCIETY

61

edl

12-XI-65

16

1600

~~L. g. 6a~~

DE VIRIBVS
IMAGINATIONIS
TRACTATVS,

Authore

THOMA FIENO
Antverpiano;

*Serenissimorum Belgii & Bavaria
Ducum quondam Medico
Cubiculario.*

Editio postremâ.

Lugd. Batavorum,
Ex Officinâ Elseviriana.

• 1610 c xxxv.

Serenissimo Principi

ERNESTO,

ARCHIEPICOPO COLO-
NIENSI, S. R. I. per Italiam Ar-
chicancellario & Principi Electori;
Episcopo Leodiensi; Comiti Palati-
no Rheni; Duci Bavarix, VVestpha-
lix, Bullonensi; Marchioni Franci-
montensi; Comiti Lossensi, Hor-
nensi, &c. Domino suo & Meccæ-
nati plurimum honorando.

Tanta humanitate habi-
tus fui ab inclyta Domo
Bavarica, cum in ea ver-
satus fui: tot signis ho-
noris & benevolentix à te affectus
quando ex Bavaria in Belgium te-
cum iter feci Serenissime & Excel-
lentissime Princeps, ut valde im-
pudens & ingratus sim, si ea tam
citò oblivioni tradidissem. Verùm
tantùm abest, ut ita fecerim, ut po-
tius

tius repetita frequenter memoria
ea altiùs altiùsque quotidie animo
infulserim, nullis vitæ meæ die-
bus delenda. In signum illius & tes-
seram grati animi mei, offero Cel-
situdini Tuæ hunc libellum; ro-
gans ut eum benignis oculis aspi-
cere, & cum à gravissimis Imperii,
& ditionum tuarum curis quando-
que respirabis, etiam inspicere &
legere non dedigneris. Munus par-
vum est, si libelli molem inspicias;
aliquale, si subjecti jucunditatem
& sublimitatem. Qualecumque sit,
defectum ejus partim Tuæ Celsi-
tudinis humanitas, partim mea o-
ptima voluntas, & erga Tuam Se-
renissimam Celsitudinem humilli-
ma observantia supplebunt. Elegi
materiam hanc, quòd Philosophi-
ca sit, & ex intimis naturæ arcanis
eruta: non ignorans Celsitudinem
Tuam Philosophicis studiis appri-
mè esse imbutam & abditorum
ejusmodi naturæ operum conside-
ratione plurimum delectari. Spe-
rans

rans proinde eam majorem ex illa, quàm ex Medica aliqua aut Practica materia voluptatem esse capturam. Plurimum mihi gratulabor, si intelligam laborem meum à Tua Celsitudine probari; in cujus solius limatissimo judicio conquiescens facile omnium invidorum oblatrationes contemnam. Sin minus; confido eam pro solita sua humanitate saltem conatum non improbaturam; & insufficientiam, rei difficultati, quæ vix ingenio humano penitus investigabilis videtur, facile ascripturam. Interim me antiquæ Tuæ Celsitudinis benevolentiæ humillimè commendo: Deum rogans, ut eam Imperii & Reip. Belgicæ quieti & Catholicæ religionis incremento quàm diutissimè incolumem servet. Lovanii, IV Septembr. M DC VIII.

Tuæ Serenissimæ Celsitudinis

Humillimus Client

THOMAS FIENVS.

In Librum Clarissimi Viri
D. THOMÆ FIENI
Medicinæ Professoris,

IAMBICVM.

FIENVS; ille, quem vocarat Bavarus,
Nuper; recenter Principes hi Belgica;
Primam cathedram qui Lovanii obtinet;
Caliginosâ nube cum vldit regi
Silentiôve præteriri ab omnibus
Quid possit, in prægnantibus potissimum,
Causamque, cur Imaginatio, in modum
Vel Prothei vel Polypi, difformiter
Formet notetve pendulum solummodo
Ex umbilico fœtum; & intimam hætenus
Physin latere tam stupendi anigmatis.
Suscepit in se serio provinciam
Enucleandi quidquid in scholis Sophi,
Quicquid Galenus, & quod Arabes docet
De viribus Phantasiæ; Dilucidè
Educit hinc conclusiones solidas,
Et quæstiones explicat: Fœtus biceps
Puerve duplex unde & hærens invicem?
Affectuumq; matris insolentium,
Desiderata vel rei notam gerens?
Præscindit ergo veritatem hanc eruens
Noster FIENVS omnibus monstris viam,
Simulq; vulgi ineptientis omina
Docendo causas, monstrat esse anilia.

F. S. M. D.

NOMI-

NOMINA AVTHORVM QVI
IN HOC LIBRO CITANTVR.

A.

ÆLianus
Aëtius
Agrippa
Albertus Magnus
Alexander Aphro-
disæus
Alexander Trallia-
nus
Algazel
Alkindus
Andræas Cata-
neus
Andræas Lauren-
tius
Antonius Benive-
nius
Archangelus Pico-
lomineus
Argenterius
Aristoteles
D. Augustinus

Avicembron
Avicenna.

B.

Balduinus Ron-
sæus
Bannes
Bartholomæus Me-
dina
Bartholomæus Pi-
sanus
Bartholomæus Vaf-
quez
Bayrus
Bonamicus.

C.

CAjetanus
Cardanus
Christophorus à
Vega
Chrysoftomus

Cicero
Citadinus
Codronchus
Cælius Aurelianus
Cælius Rhodigi-
nus
Columella
Conciliator
Conimbricenses
Cornelius Gem-
ma.

E.

ERasmus Rote-
rodamus

F.

Fernelius
Ferrariensis
Fonseca
Franciscus Picolo-
mineus
Fulgosius.

G.

Galenus
Gartinaria
Geneleos liber
Gentilis de Fulgi-
neo

Gregorius de Va-
lencia
Guilielmus Para-
dinus
Guilielmus Pari-
siensis.

H.

Heliodorus
Hercules Saxo-
nia
Hesiodus
D. Hieronymus
Hippocrates
Homerus
Horatius.

I.

Iacobus de For-
livio
Iacobus Horstius
Iason Pratenfis
Ioannes Baptista
Sylvaticus
Ioannes Costæus
Ioannes Langius
Isidorus
Iulius Scaliger
Iustinus Histori-
cus.

L. Le-

L.

L^Evinus Lem-
nius
Libavius
Licoſthenes
Lucianus
Ludovicus Merca-
tus
Ludovicus Vives.

M.

M^Arcellus
Marcellus Do-
natus
Marcus Damafce-
nus
Marſilius Ficinus
Martinus Delrio
Michaël Medina
Munſterus.

N.

N^Icolaus Floren-
tinus.

O.

O^Laus Magnus
Oppianus
Ortelius.

P.

P^Aracellus
Paræus
Paulus Venetus
Peramatus
Pererius
Petrus Meſſias
Philoponus
Picus Mirandula-
nus
Plato
Plinius
Plutarchus
Pomponatius
Pomponius Mela.

Q.

Q^Vintus Sere-
nus.

R.

R^Odericus à Ca-
ſtro.

S.

S^Chenkius à Gra-
fenberch
Seneca

Solinus Polyhistor.
Soranus.

T.

Tartaretus
Themistius
Theodorétus
D. Thomas
Thomas Erastus
Thomas à Vega
Toletus.

V.

Valesius.

VV.

Weynrichius
VVyerus.

Z.

Zabarrella
Zoares.

INDEX

I N D E X

Quæstionum hujus Libri.

Q V A E S T I O I.

- A**N anima habeat vim Agendi in ul-
 lum Corpus?
 II. In qua corpora agere possit, & qua
 Actione?
 III. Per quas Potentias illos motus &
 actiones exerceat?
 IV. An anima agat aliquid per poten-
 tiam Imaginativam?
 V. An phantasia possit ullum corpus mo-
 vere Localiter?
 VI. An possit Alterare?
 VII. An phantasia possit vim ullam ac-
 quirere ab Influxu Cælorum?
 VIII. An ergo Phantasia nullam habeat
 vim Agendi?
 IX. Per quas Potentias phantasia corpora
 immutet?
 X. Quid possit in corpus Proprium, &
 specialiter, An possit in eo creare
 Morbos?
 XI. An possit morbos Curare?
 XII. Quid possit in Alienum Externum?
 XIII. Quid possit in Alienum Propin-
 quum seu Fœturum?
 XIV. Quomodo & qua Ratione factum
 immutet?
 XV. Quo-

- XV. *Quomodo possit Conformatricem
Dirigere?*
- XVI. *Quanam imaginatio habeat illam
Signandi potestatem, quæ non?*
- XVII. *Cur non omnis imaginatio, quàm
Animi Passiones sequuntur, signat?*
- XVIII. *An omnes Animi passionés si-
gnent?*
- XIX. *Quanam imaginatio signet; an
tantum Matris, an etiam Patris?*
- XX. *An etiam Brutorum imaginatio
signet?*
- XXI. *Quo Tempore signet; an tantum
Graviditatis, an etiam Conceptus?*
- XXII. *Quantam permutationem possit
in foetum inducere, & quas Si-
gnaturas possit causare?*
- XXIII. *Cur phantasia non semper im-
primit in foetum res imaginatas
eodem modo, sed sæpè tam diver-
sis?*
- XXIV. *Cur non eidem semper Parti, sed
diversis nota inducuntur?*

DE VIRIBVS
IMAGINATIONIS

TRACTATVS.

VT materiam de vi Imaginationis, quam tractare aggredior, & de qua multi varia scripserunt, perfecte & dilucide explicem; videor mihi à primis principiis exordiri, & quæ sit animæ in corpus Proprium & Alienum potestas, & quibus instrumentis eam exerceat, investigare debere. Alioquin non posse clare demonstrari, quantum & quomodo Phantasia agat. Etenim ipsa non est primarium & principale agens eorum, quæ per illam fiunt; sed anima: Ipsa autem tantum est animæ potentia & instrumentum. Vt autem sciatur quantam vim habeat instrumentum; sciendum quantam vim habeat ipsa causa principalis, quæ illo utitur: & qualiter, & ad quem effectum illo utatur. Sic enim, an & quomodo & quid valeat efficere, erit manifestum.

Sequar

Sequitur autem in docendo modum Philosophorum; partim, quia hæc materia est multum philosophica: partim, quia ille modus est inquirendæ veritati convenientior. Ponam itaque quæstiones aliquot, & adjungam conclusiones pro opinionis nostræ declaratione necessarias. Sit itaque

Q V A E S T I O I.

*An anima habeat vim agendi in
ullum corpus?*

Videretur autem quod sic; Primo. Quod est, potest operari: nam omne ens est propter operationem: anima est ens, ergo potest operari.

Secundo. Animæ sunt datæ potentia activæ: illæ non sunt, nisi propter operationem, ergo.

Tertio. Anima est forma: formæ competit operari: nam forma est natura; natura autem est principium motus, ergo anima potest operari: At anima non potest operari in substantias separatas, quia sunt ordinis superioris, inferiora autem non possunt agere in superiora: Ergo reliquum est, ut agat in substantias corporeas seu corpora.

Conclusio I. Anima separata à corpore est agens quod suarum actionum,

num, seu verum & totale agēs earum.

Hæc conclusio est manifesta: quia talis anima non est pars compositi, sed est actus & substantia per se subsistens; itaque quidquid agit; agit per se solam & nullius alterius subsidio, & sic est verum agens *quod*. An autem habeat aliquam vim agendi in corpora; non est hujus loci inquirere. Nos enim tantum agimus de ea, ut conjuncta corpori. Interim tamen, quoad tria motuum genera; nempe alterationem, auctiōem, & generationem; est communis Theologorum sententia, nullam habere activitatem: ut docet D. Thomas part. 1. quæst. 110. artic. 2. Quoad motum vero localem, est sententia D. Thomæ, Cajetani, Zoaris, Bannessii; eam corpora externa non posse movere. Verum Fonseca in Metaphys. contrarium tenet. Cujus sententia, si esset vera, sequeretur, quod mediante illo motu, activa passivis applicando, posset etiam formas inducere in materiam & alterare, & generare: & consequenter, quod animæ Sanctorum redeuntes ad hunc mundum, possent propria virtute sibi corpora assumere, formare, & in corpora viventium morbos sanitatem, & alia accidentia inducere.

Conclusio

Conclusio II. Anima unita corpori non est ipsum verum agens, nec est agens totale aut agēs quod suarum operationum, sed est tantum principium seu ratio agendi: & est solummodò agens quo: ipsum verò agens totale seu agens quod, est compositum ex anima & corpore, seu ipsum corpus animatum.

Hoc patet ex Aristotele 1. animæ text. 64. cum dicit: melius dici animam non misereri, aut discere, aut ratiocinari, sed hominem animâ.

Patet etiam ratione. Nam actio est suppositorum, ut docet D. Tho. i. p. q. 39. art. 5. ad 1. & q. 40. art. 1. ad 3. At anima, ut informans, non est suppositum; sed est pars suppositi: corpus vero animatum est ipsum suppositum, ergo. Interim tamen anima est pars principalis ejus, & est principium agendi principale. Anima enim est forma, forma autem est principium agendi, non materia: Forma enim est actus & dat esse: operari autem sequitur esse. Dico autem, quod forma sit principium agendi principale: quia etiam potentiæ sunt principium agendi, sed non principale, sed tantum instrumentale & secundarium. Et hac ratione operationes tribuuntur formis. Ex quo

quo patet, quando actiones & operationes corporis animati tribuuntur animæ, non esse intelligendum, ipsam animam eas edere, & ipsam esse verum & totale agens & causam earum, & corpus solum esse instrumentum; sed ipsum corpus animatum eas edere, animam verò esse id, ratione cujus maximè eduntur. Anima itaque non videt, sed oculus: anima non concoquit, sed stomachus & corpus animatum; & sic de ceteris operationibus.

Conclusio III. Anima in illa ratione agendi habet magnam in substantias corporeas activitatem: Quod nihil aliud est dicere; quam corpus animatum ratione animæ, tanquam principalis principii, habere magnam vim agendi.

Hæc conclusio est manifesta. Corpus animatum est corpus naturale ex materia & forma constans: corpora naturalia habent vim agendi, ergo & corpus animatum.

Secundò. Omne quod est, operatur: nam quidquid est, est propter suam operationem: corpus animatum est & subsistit, ergo operatur. Imò modus operandi sequitur modum essendi: & sic, quod existit modo nobiliore; modo nobiliore & excellentiore operatur:

18 DE VIRIBVS
tur: At corpora animata existunt nobiliore modo, quam reliqua corpora naturalia: existunt enim per animam, quæ est nobilior aliis formis, ergo modo excellentiore operantur.

Tertio. Quæ communicant in forma & materia, mutuo agere possunt; corpus animatū communicat in forma & materia, cum aliis corporibus naturalibus, ergo in ea agere potest.

Quarto. patet experientia. Anima movet corpus proprium; sanguinem, spiritus, cibos, excrementa, calculos &c. eadem alterat, concoquit & in aliam substantiam convertit, & sic generat, ergo agit in ea.

Ad argumenta respondetur: eis nihil aliud probari, nisi animam esse principium principale agendi, non autem esse ipsum verum agens totale. Et hac ratione magis confirmant nostram conclusionem.

Q V A E S T I O II.

*In quæ corpora anima agere potest,
& qua actione?*

PRO hujus quæstionis intelligentia est facienda distinctio inter Corpora. Dico itaque Corpus aliud esse Proprium, aliud Alienum. Corpus Proprium voco, quod ab anima una individuali

viduali informatur. Sub hoc comprehendō omnes partes essentielles corporis, quas anima illa aētuat, & quibus formaliter inest; ut sunt cor, cerebrum, manus, &c. Alienum voco, quod ab anima illa eadem non est informatum; sed vel nulla anima est informatum; vel alia aliqua, ab illa numero distincta. Sic fœtus & corpus alterius hominis sunt corpora Aliena: quia etsi vere sint informata anima, tamen non sunt informata eadem numero animâ, quâ informatur illud, sed diversâ. Alienum est duplex: Internum vel Externum. Alienum Internum voco; quod est intra peripheriam corporis proprii contentum: Externum, quod est extra eam. Internum adhuc est multiplex: vel enim est pars integralis Proprii, alimentum, vel instrumentum, vel aliud ab ea vitaliter dependens: vel est nudum contentum. Illius generis sunt, sanguis, spiritus, semen, medulla, cibus, excrementa, fœtus, & quidquid aliqua ratione ad totius perfectionem requiritur: hujus sunt lapis, nucleus, globus plumbeus, aut simile aliquid in corpus deglutitum, vel quaqua alia ratione admissum; quod ad totius constitutionem seu perfectionem non requiritur. Ali-

num Externum est, corpus quodvis extra proprii circumferentiam positum; ut ligna: lapides, aër externus, corpus alterius hominis, aut alterius animalis. De singulis his quærendum est: in quænam illorum anima agere possit, & quamnam in ea actionem, & quomodo exerceat.

Conclusio IV. Anima per se & directè habet actionem motus Localis in corpus Proprium, id est, Corpus animatum per suam animam, tanquam, principium movendi, potest movere seipsum.

Hæc conclusio est communis omnium Philosophorum, & probatur auctoritate Aristot. 8. Phys. cap. 4. text. 29. & 1. de anima cap. 2. text. 19. & 2. animæ cap. 2. text. 13. ubi dicit animata & viventia à seipsis moveri; & hanc esse differentiam inter animata & inanimata; quòd illa à principio intrinseco seu à seipsis; hæc ab extrinseco seu ab alio moveantur. Probatur etiam auctoritate Platonis 10. de legibus, & in Phædro his verbis: *ὅτι γὰρ ἐξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἀψυχόν; ὡς ἡ ἐνδοθεν, αὐτὸ ἐξ ἐαυτοῦ, ἐψυχόν.* Id est, cui forinsecus est, moveri; id est, inanimatum; cui verò intrinsecus, sibi ex seipso, animatum.

Proba-

Probatum etiam ratione. Natura est principium motus, materia quidem passivum, forma vero activum; præcipue vero in seipso, seu in eo, quod informat, ut Arist. definit: At natura non est principium activum alterationis, nec generationis in eo, in quo est, ut proxima conclusione dicitur: non est etiam principium accretionis, quia accretio est motus proprius viventibus, non existens in aliis rebus naturalibus; natura autem est principium motus in omnibus rebus naturalibus, & non tantum in viventibus: ergo restat, ut sit principium motus localis. Et hæc est ratio, cur credam cum Pererio 7. Physicor. cap. 16. omnia corpora naturalia tam inanimata, quam animata moveri à seipsis, & minimè gravia & levia à generante, & cælos ab intelligentia assistente; sed à principio intrinseco & à sua natura. At anima est natura, ergo anima est principium motus secundum locum in corporibus animatis. Etsi autè putem omnia naturalia ab interno principio moveri & consequenter à seipsis; tamen, quia in viventibus est magis manifestum, quòd sic moveantur: & quia pluribus motibus diversis moventur, quàm corpora naturalia; & motus

suos inchoant & sistunt pro voluntate; per quod magis videntur seipsa movere, quàm illa; ideò specialiter præ aliis à seipsis moveri meritò dicuntur.

Probatur tertio experientia: quia est manifestum animalia per potentias animæ movere suum corpus, & propter animam corpus habere varios motus, quos non haberet, si anima præditum non esset.

Conclusio V. Anima non potest suum corpus Proprium directè, & per se primo alterare: seu compositum ex anima & corpore non potest directè, & per se primò alterare seipsum,

Dico directè & per se primò: quia indirectè, secundariò, vel per accidens, potest: variis modis, ut infra dicetur.

Probatur conclusio primò. Anima est natura: natura, ut inquit Philoponus, non est principium activum alterationis ejus, in quo est, ergo. Minor probatur. Si esset principium alterationis, esset etiam principium generationis, & corruptionis: nam generatio & corruptio sequuntur alterationem: sed natura non est principium generationis aut destructionis ejus, in quo est, ergo nec alterationis. Subsumptum probatur: quia sic aliquid

quid generaret & corrumperet seipsum: at hoc esse non potest, ergo. Natura est quidem principium motus in rebus naturalibus, sed non est principium motus cujusvis; sed tantum motus rei naturali competentis: & ideo non est principium activum alterationis aut generationis, seu corruptionis in eo cuius est; sed tantum vel motus localis, vel auctiois. In inanimatis solum est principium motus localis: in animatis est & motus localis & auctiois, non aliorum. Quia hi pertinent ad rei naturalis conservationem & perfectionem, illi tenderent ad ejus destructionem: natura autem est principium conservandi, non destruendi illud, cuius est natura. Est ergo bene principium alterandi aliud, sed non illud, in quo est, & cuius est natura.

Secundò. Anima est forma: forma solummodo gerit causalitatem formalem erga suum subiectum, & non causalitatem causæ efficientis, ergo & anima. At si anima posset suum corpus alterare, gereret erga ipsum causalitatem causæ efficiētis, ergo. Major probatur, quia nihil potest habere causalitatem causæ formalis, & efficientis respectu ejusdem. Nam ratio causæ formalis consistit in perficiendo & conservando,

do, efficientis verò in permutando & destruendo.

Tertiò. Efficiens habet contrarietatem cum patiente, nam studet ipsum destruere: At anima non habet, contrarietatem cum corpore, quia unitur ei, & habet appetitum ad illud, nec studet illud destruere, quia è contrà est ejus perfectio & *εὐελεχία*, ergo.

Quartò. Quia docet experientia, ignem non calefacere seipsum, sed alia: aquam non humectare seipsam, sed alia, &c. Nulla forma suam materiam alterat, sed constituit solùm in esse rei naturalis, & in eo conservat eam, nihil permutando in ea, nec ullas extraneas qualitates in eam inducendo, & dat ei potentias ad agendum in res alias, & non in seipsam. Ergo idem de anima est censendum.

Dico tamen animam indirectè & per accidens posse corpus suum alterare; idque variis modis. Primò: quatenus per suam voluntatem & potentiam motivam voluntariam potest ei applicare agentia externa, variis temperamentis prædita: ut cibos, medicamenta, ignem, glaciem, &c. quibus contingit ipsum variis modis alterari. Sic homo potest seipsum calefacere, bibendo aquam vitæ, vel adiendo ignem, &c.

&c. Secundò: quatenus alimenta & humores corporis perfectè vel imperfectè, plus minusve concoquit; unde generantur vel humores superflati vel cruditates quæ alterant. Tertio: quatenus per potentias motrices naturales humores, & spiritus in hanc vel illam partem agitatur & movetur: quorum præsentia vel absentia etiam contingit alteratio. Sic in animi passionibus corpus permutatur ad varias qualitates, calorem, frigus, &c. In ira extrema calefcunt; in timore & tristitia, refrigerantur: studio, meditatione, sollicitudine, corpus alteratur: quatenus propter eas contingit sanguinem, spiritus, vapores ab una parte recedere; ad aliam verò ferri. Nam quia recedunt à stomacho & partibus nutritoriis, hinc stomachus refrigeratur, non fit bona concoctio, multiplicantur cruditates; quia verò in caput trahuntur, caput incalefcit, exiccatur, & tandem refrigeratur, fit catharris obnoxium, &c. Et generaliter, in quam partem anima mandaverit humores frigidos, ea refrigeratur: in quam calidos, ea calefcit, &c. Quarto: corpus animatum alterat seipsum; per hoc, quod constat partibus heterogeneis, & diverso temperamento præditis,

quarum una potest aliam sibi adiacē-
 tem alterare & convertere in propriū
 temperamentum. Sic cor vel hepar ca-
 lidum calefacit stomachum, & partes
 vicinas; stomachus frigidus refrigerat
 illa, &c. Tūc autem verē & directē cor-
 pus non calefacit seipsum, sed una pars
 calefacit aliā, ut à se diversam; & nulla
 calefit à seipsa. Et hoc est ex eo, quod il-
 læ sint heterogeneæ, & sint ut res inter
 se diversæ; etiā si ab una anima & for-
 ma communi comprehendantur. Ac-
 cedit quod, quando una pars calefacit
 aliam, non calefaciat eam, ut animata,
 sed ut agens physicum: & non alio
 modo, quàm sicut una res calida cale-
 faceret manum alterius: quæ calefa-
 ctio non fieret vitaliter, nec esset actio
 vitalis, sed tantūm physica: nec fieret
 ab anima per aliquem concursum ani-
 mæ cooperantis, sed solūm à calore
 membræ inexistente: quo modo fie-
 ret etiam à partibus jam anima priva-
 tis, si per divinam potentiam calor in
 eis reservaretur. Vna enim pars vitali-
 ter non agit in aliam, alterando eam,
 sed tantūm physicè. Partes enim, ut di-
 cemus cōclusionē octava, vitaliter tā-
 tūm alterant alimentū, quod ex inten-
 to naturæ student corrumpere, & in
 se convertere, non autem seipsas: cum
 nulla

nulla pars studeat aliam corrumpere,
 aut in se convertere, sed anima studeat
 omnes in suo esse conservare. Itaque
 anima per nullam suam actionem per
 se, directè, & immediatè, alterat cor-
 pus suum, sed tantùm per accidens:
 applicando activa passivis: medica-
 menta, cibos, humores, spiritus, &c.
 quæ per se formaliter, & proximè illud
 alterant. Vnde quando ipsum visione,
 auditu, imaginatione alicujus rei, stu-
 dio & meditatione alteratur; anima
 non alterat illud per illas actiones di-
 rectè & per se, sed per accidens: me-
 diante motu humorum, spirituum,
 & vaporum. Atque hoc modo anima
 se habet erga corpus Proprium.

Sed quomodo se habet erga corpus
 Alienum, seu illud corpus, quod non
 informat? & quo genere motus movet
 & immutat illud? & imprimis quæri-
 tur. An possit illud alterare; & vide-
 tur, quòd sic.

Primò. Forma omnis potest agere,
 & sibi similem producere per genera-
 tionem: at generationem præcedit al-
 teratio, ergo potest alterare. Non al-
 terat aut generat suum corpus Pro-
 prium; ut jam dictum est, ergo aliud.
 Anima est forma; ergo anima potest
 alienum corpus alterare.

Secundò

Secundò. Patet experientia, quòd anima alteret cibos, & per viam generationis essentialiter convertat in sanguinem, spiritum, medullam, ossa, carnem, &c.

Conclusio VI. Anima directè & formali alteratione non potest ullum corpus Alterare.

Pro hujus conclusionis intelligentia. Dico non esse dubium, quin corpus animatum possit corpus aliud calefacere & refrigerare; manifestum enim est, quòd homo frigidus frigefaciat hominem calidum, & calidus calefaciat frigidum, & calefaciat lectum, thoracem, asseres, aliàque sibi contigua; sed dico illa non refrigerare aut calefacere ratione animæ, sed ratione caloris, quem in se formaliter habet: & non, quatenus est corpus animatum; sed quatenus est corpus mixtum, præditum formali calore: Calor enim facit illam actionem, non anima: & facit illam in virtute propria, & non in virtute animæ: & talis calefactio non est vitalis, sed merè physica: & fit eodem modo, quo unus pannus calidus calefaceret alium; & quo corpus mortuum calore post mortem residuo possèt adhuc aliud corpus sibi vicinum calefacere: Et illa calefactio non
est

est actio æquivoca, sed univoca, & de tali non est quæstio.

Sed est quæstio, An anima, ut agens æquivocum, per aliquam potentiam ex sua essentia promanantem seu vitalem, sine formali qualitate, possit eminenter alterare: & quia maximè est quæstio de calore: An sine formali calore per seipsam possit eminenter calefacere; sicut Sol calefacit per lumen? Et dico quod non.

Et probatur imprimis autoritate D. Thom. part. 1. quæst. 217. art. 3. Vbi dicit, quòd homo per virtutem animæ nõ possit per se corporalem materiam immutare, sed tantum per accidens. Vbi Cajetanus in commento etiam tenet, animam virtutè propria & formaliter non posse, neque corpus conjunctum, neque externum immutare.

Probatur secundò Ratione. Si anima per aliquam suam potentiam vitalem posset eminenter calefacere, frustra dedisset natura corpori calorem nativum, & instituisset tam multas potentias, & tam multa organa pro illius conservatione. Etenim ferè omnes animæ potentie, & omnia organa corporis videntur esse facta propter eum; ut ipse scilicet restauretur, temperetur, & distribuatur. Propter eum enim

enim est respiratio, pulsus, nutritio, & omnes potentia ei inservientes. Propter illas sunt nares, gula, guttur, pulmo, stomachus, hepar, cor, venae, arteriae, & ferè omnes partes: at natura non videtur illa omnia fecisse frustra, ergo. Major probatur. Quia anima per illam potentiam eminenter calefacientem potuisset eum conservare sine ulla molestia, & sine necessitate tot actionum & organorum, & sine ulla necessitate, vel aëris attrahendi, vel cibi sumendi.

Tertiò. Si anima posset eminenter calefacere; videtur, quod nunquam calor natus posset deficere: quia anima quæ est incorruptibilis, & ex se nunquam potest deficere, posset illum semper per illam potentiam calefactivam restaurare: & sic in defectu ejus non esset opus usu ciborum vel remedium calidorum; quia semper per illam posset eum refarcire; At hoc non ita fit, sed in senio labascit; & cum deficit, debet restaurari per ea quæ calefaciant, alioqui periret, Ergo.

Quartò. Quia nunquam videmus aliquam partem ab anima per se calefieri, aut solam potentiam animæ per se aliquam qualitatem produci, sine applicatione temperamentis, aut qualitatis
realis:

realis: sed omnem alterationem & calefactionem, quæ in corpore fit, videmus fieri per applicationem membrorum, spirituum & humorum reali qualitate præditorum, ergo.

Quintò. In corpore nostro non solum fit calefactio, sed etiam refrigeratio, humectatio, & exsiccatio: aliqua enim minus frigida calefiunt; ut chylus, pituita, cum fiunt sanguis: aliqua calidiora refrigerantur; ut calor cordis, cum respiratione attemperatur; & sanguis, cum fit lac, pilus, membrana, &c. aliqua exsiccantur; ut medulla, cum fit os, &c. Itaque si anima haberet potentiam eminenter calefaciendi; videtur quod etiam deberet habere potentiam refrigerandi, exsiccandi, &c. At illas habere non potest; quia sic haberet potentias contrarias, & sic haberet potentiam sui destructricem, nempe frigiditatem; Ergo sicuti non refrigerat, nec humectat per se, sed mediante temperamento membrorum; ita est verisimile, quod etiam per se non calefaciat, sed solum mediante calore reali: & consequenter, quod per se nullam faciat alterationem.

Sextò. Si anima posset sic eminenter calefacere; posset calefacere externa omnia caloris receptiva: sicut sol qui
emi-

eminenter calefacit, calefacit omnia calefactibilia; animalia, lapides, ligna, &c. At non experimur animam per aliquam peculiarem potentiam calefaciendi externa corpora calefacere, sed calefactionem à nobis in externa promanantem solum fieri à calore reali corpori nostro formaliter inexistente, ergo. Si itaque anima per seipsam non potest alterare, sed solum mediante qualitatibus realibus & alterativis, ergo etiam per se non potest facere ullam substantialem transmutationem: generatio enim præsupponit alterationem. Porro etsi anima non alteret directè per seipsam; tamen potest alterare per accidens; ut inquit Divus Thomas loco proximè citato: applicando activa passivis: id est, per motum localem applicando illa agentia, quibus illæ qualitates reales, & alterativæ formaliter insunt. Addo & ego posse alterare mediante qualitatibus primis; quibus ipsa utitur tanquam instrumentis: de quo erit conclusio sequens.

Ad argumenta interim respondetur. Animam quidem alterare, sed non alterare eminenter per seipsam, seu per aliquam potentiam vitalem ab essentia ejus promanantem, sine qualitatibus realibus; sed solum alterare mediante-

diantibus illis: temperamento, nimirum, partium & calore nativo. Nec aliud probant argumenta ibi allata. Sit ergo

Conclusio VII. Anima mediante temperamento partium & calore nativo potest per se vitaliter & effectivè Alterare & Generare.

Hæc conclusio est manifesta. Nam anima mediante temperamento stomachi, generat chylum: mediante temperamento hepatis, generat sanguinem: mediante temperamento cordis, generat spiritus: mediante temperamento seminis & uteri, producit vivens: ergo generat. Ista enim omnia fiunt per generationem & substantialem transmutationem: Atqui generatio non potest fieri sine prævia alteratione; & idem quod facit generationem, facit alterationem; secundum commune axioma Philosophicū, quod idem est inducens formam, & disponens materiam, ergo anima etiam facit alterationem, quæ illorum generationem præcedit. Quamvis itaque anima per solas suas potentias, seclusis qualitatibus realibus corpori, quæ mixtum est, inexistentibus, non possit alterare aut generare; tamen mediante partium temperamento, potest: qua-

tenus eo utitur tanquam instrumento ad alterandum: ad quod ejus potentia sunt insufficientes.

Pro quo est notandum: primò, quando dicitur animam alterare; non esse intelligendum ipsam solam alterare, ut agens totale, seu agens *quod*; sed solum alterare, ut agens *quo*: sicut conclusione 2. supra est ostensum. Id est, non solam animam alterare, sed corpus animatum: sic tamen, ut anima sit ratio alterandi. Anima enim cum sit forma, & forma sit principium agendi principale; sequitur & animam esse principium agendi principale. Unde quidquid corpus animatum alterat, generat, movet; facit ratione animæ.

Est secundò notandum: non esse dubium quin, corpus animatum possit alterare, quatenus est mixtum; sed de tali alteratione hinc non loquimur; sed de illa, quam facit, quæ est animatum. Et sic dico corpus animatum non tantum alterare, quæ est mixtum; sed etiam, quæ est animatum: & sic meritò dico animam Alterare. Verumtamen anima non alterat per se solam, sive non alterat immediatè per suas potentias vitales; sed mediante insuper partium temperamento & calore nativo, membris corporis inexistente. Et

anima

anima non concoquit & convertit chylum per suam nudam facultatem concoctricem; sed per illam partium temperamento, & calore nativo adjunctam; queis anima utitur tanquam propriis instrumentis ad alterandum. In quo animadvertere licet differentiam in modo, quo anima corpus Alienum Internum localiter movet; & quo alterat: movet enim per se primò; per solam suam potentiam vitalem: ita ut inter potentiam ejus, & partem motam non mediet alia causa: non autem alterat per solam suam potentiam: sed inter potentiam & qualitatem, quæ inducitur, mediat calor nativus & partium temperamentum. sine quibus potentia ipsa animæ non posset inducere alterationem. Verùm dicit aliquis. Si anima non alteret immediatè per suas potentias, sed tantùm mediante temperamento, & qualitatibus realibus membrorum corporis ejus in-existentibus: ergo ipsa per se non alterat, sed illæ qualitates: & sic corpus animatum non alterat, quatenùs est animatum, sed tantùm quatenùs est mixtum, & quatenùs in se habet qualitates reales, quæ formaliter alterant. non aliter, quàm alterat ignis per suas qualitates, qui tamen non est animatus. Et

fic alteratio illa non potest ascribi animæ, sed tantùm partium temperamento: adeóq; non est verum animam alterare, aut corpus animatum alterare ratione animæ, aut quâ est animatum; sed tantùm quâ est mixtum.

Sed respondeo. Quando anima alterat mediante temperamento partium; non solùm alterationem fieri in virtute temperamenti & caloris, sed etiam in virtute animæ: & animam coalterare & cooperari: & præter vim, quam influunt qualitates ipsæ reales in id, quod alteratur; etiam animam peculiarem vim influere, seu in ipsas qualitates, seu in ipsum passum; per quam alteratio aliter fit, quàm fieret, si ipsæ tantùm alterarent. Et ideo non solum ipsum temperamentum alterare, sed etiam animam illo temperamento ad alterandum utentem. Pro quo est notandum: qualitates dupliciter agere posse: vel in virtute propria, vel in virtute formæ alterius superioris: sic etiam temperamentum partium & calor natus, vel possunt agere in virtute propria, vel in virtute animæ, seu ut corporis animati instrumentum. Cum operantur in virtute propria, tum solùm simplicem faciunt alterationem: cum operantur in virtute ani-

mæ;

mæ; tum alterant modo tam excelfo, ut, quod alteratur, disponatur ad formam sanguinis, spiritus, feminis, ossis, carnis, &c. Quando hoc modo alterant, tum alteratio non est effectus temperamenti solius, aut caloris natiui, nec est effectus corporis, ut est mixtum; sed insuper est effectus animæ & corporis, ut est animatum. Quod probatur: Quia, si corpus non esset animatum, talis & tanta alteratio non amplius fieret: posito etiam, quòd per potentiam divinam idem temperamentum in mortuo corpore remaneret, quod antea fuerat in vivo. Itaque cum globus plumbeus, qui antea erat frigidus, per corpus transmissus, exit calidus; ille est alteratus à corpore nostro, ut est mixtum, & sola virtute temperamenti: at cum cibus sic est alteratus, ut fiat chylus, sanguis, os, caro; non est alteratus à corpore, ut est mixtum; sed ut est animatum: & est alteratus non virtute propria formalium qualitatum in corpore existentium, sed virtute animæ. A corpore nostro, ut est mixtum, & à qualitatibus virtute propria alterantur, lectus, vestes, corpus & panis, quæ corpori nostro desoris apponuntur: sed quæ sic à corpore nostro alterantur, ut alterentur tali di-

dispositione, quàm nobilissimæ ejusmodi formæ, sanguinis scilicet, spiritus, feminis, &c. consequantur; ea non à solis primis qualitatibus, aut à temperamento, sed ab ipsa anima alterantur. Solæ enim qualitates virtute propria non possunt ea alterare, alteratione ejusmodi formarum susceptivâ. Etsi autem dicam in conclusione animam per se alterare, non propterea dico verè & per se alterare, eminenter calorem producendo: sed dico alterare per se, ad distinctionem alterationum aliarum, quæ ab anima fiunt per accidens, mediantibus sanguine & spiritibus, quos ipsa per motum localem diversis partibus applicat. Dico enim non tantum sic animam alterare per accidens; sed etiam activè per se influendo, & vitaliter cooperando. Nam in illa alteratione, qua spiritus & humores moti præsentiam suam alterant; anima non coalterat: sed tantum applicat alterans: & illa alteratio, in quantum est alteratio, est merè physica, & non vitalis. Nam cum humores & spiritus ab anima moti membrum, aut chylum calefaciunt, actio qua illi calefaciunt, non est actio vitalis, sed tantum physica. Motio equidem eorum est actio vitalis ab anima profecta; sed actio, quâ ipsi

jam

jam moti, præsentia suâ alterant, non est vitalis. Proficiscitur enim ab humoribus & spiritibus, ut sunt corpora mixta, & non ut animata: nulla enim anima præditi sunt. Denique talis alteratio est animæ per accidens, & ab anima non est intenta. At cum anima concoquit; illa concoctio, quæ est alteratio, aut alterationem includit; est vitalis: & fit ab anima: & ex intento animæ, utentis partium temperamento, tanquam instrumento ad finem alterandi. Ut autem perfectissimè intelligatur, quomodò anima alteret; dico; animam, formaliter loquendo, non alterare, nec de per se producere ullum gradum caloris, distinctum realiter à gradibus caloris, quos ipsæ qualitates reales corpori inexistentes in se habet. Anima enim de per se, nec eminenter, nec formaliter est calefactiva: sed alterat; quatenus calorem & temperamenta partium corporis illustrat, & elevat ad effectum nobiliorem: & iis utitur tanquam instrumentis, attollendo eorum virtutem ad modum alterandi nobiliorem, quàm ipsa ex se producere nata sint: ad talem scilicet dispositionem, quàm nobilissimæ formæ sanguinis, spiritus, carnis, ossis, &c. subsequuntur: quæ non sequerentur

dispositionem, quam ipsa tempera-
 menta, seu qualitates reales propria
 virtute producere possent. Et sic alte-
 rat cooperando ipsi temperamento,
 & vim aliquam illi, & qualitatibus pri-
 mis influendo. Et quæ sic alterantur,
 dicuntur ab anima alterari & immu-
 tari; non ab ipso temperamento: eò
 quòd actiones causæ principali, non
 instrumentali ascribantur: in illa au-
 tem actione, temperamentum non sit
 agens principale, sed tantum instru-
 mentale: anima verò sit ipsum agens
 principale. Et talis alteratio, quæ fit
 virtute animæ, differt ab alteratio-
 ne, quæ fit à solo temperamento; in
 eo, quod illa, quæ ab anima fit, sit
 actio vitalis: quæ vero à solo tempe-
 ramento, sit solummodò physica &
 naturalis.

Conclusio VIII. Anima illo modo
 alterat corpus Alienum Internum per
 potentiam Concoctricem.

Omnis ergo alteratio, quæ fit ab
 anima, est Concoctio: & per nullam
 aliam potentiam anima alterat, quàm
 per concoctricem. Illud autem quod
 ipsa alterat, est corpus Alienum Inter-
 num: id est, substantia ab anima non
 informata, intrà corporis periph-
 eriam contenta. Anima enim nec alte-
 rat

rat corpus Proprium, nec corpus Alienum Externum; quia non concoquit illa: omnis enim ejus alteratio est concoctio: sed tantum Alienum Internum: & illud quidem non omne, sed tantum, quod est concoquibile seu alterabile ejusmodi alteratione vitali. Tale autem est alimentum. Ex quo sequitur, animam nihil alterare, nisi alimentum. Alimentum autem est duplex, aliud remotum, ut cibus: aliud propinquum, ut chylus, sanguis, humores, spiritus. Itaque hæc omnia anima alterat; ut vel in corporis substantiam, vel in spiritus, qui sunt corporis necessarium instrumentum, convertat. Alterat anima etiam medicamenta, excrementa sed non ut talia, sed ut alimenta: in quantum ea studet in alimentum convertere: alterat enim illa cum intentione concoquendi, assimilandi, etsi in sua intentione fallatur. Multa alia in corpore nostro alterantur, quæ non sunt alimenta; ut calculi, globus deglutitus, &c. sed, ut dixi, illa non alterantur vitaliter, nec ab anima aut à corpore, ut est animatum; sed tantum ut est mixtum, & ut est calidum: cum non sint concoctibilia; & nihil anima alteret, nisi quod

est, vel simpliciter, vel secundum quid, concoctibile.

Modò quæritur. An anima etiã corpus Alienum possit movere motu secundum Locum.

Et videtur quod Non. Arist. 2. de anima text. 26. dicit animam non posse movere quodcunque corpus, sed tantum proprium. Pariter D. Thomas part. 1. quæst. 117. resp. ad 4. quærens: an anima separata possit corpora localiter movere; respondet quod non: & probat ex eo, quòd anima conjuncta corpori non possit movere, nisi corpus quod vivificat: ut ex eo, inquit, patet; quòd brachium mortificatum amplius movere non possit, propterea quòd illud non amplius informat. Quasi diceret: si anima posset movere, quod non informat; posset movere brachium gangrænosum, sicut movit antè, cum esset sanum: at illud non posset movere: & non videtur esse ratio, cur illud post non moveat, cum antea moverit; nisi quia antea informabat, postea non: ergo ratio movendi est ex eo, quòd sit forma. Cujus ergo non est forma, illud non movet. Sic & Gregorius de Val. disput. 8. quæst. 8. puncto 2. & Zoares in Metaphys. etiam tenent animam

nihil

nihil posse movere, nisi quod informat; & multi alii Philosophi tenentes animam nihil posse movere, nisi quod informat, & tamen videntes sanguinem ita ad nutum animæ moveri, consequenter debuerunt dicere, & dixerunt, sanguinem & spiritus esse animatos: At non sunt animati, secundum communem sententiam medicorum; ut patet ex eo, quod non sint organici; sint fluidi: non sint toti continui, Ergo non possunt sic ad nutum animæ moveri.

Secundò. Videtur probari ratione. Nam si anima posset movere, quod non informat; posset omnia, quæ in corpore sunt, sic movere: imò etiam posset movere externa; sed non potest, ergo.

Tertiò. Quæ anima non informat, ea non tangit: quæ non tangit non potest movere: nam ad actionem requiritur contactus: alienum corpus non informat, nec consequenter tangit, ergo.

Conclusio IX. Anima etiam potest corpus Alienum Internum, seu aliquid, quod non informat, intrà suum corpus contentum Movere.

Pro quo sciendum est, certum esse: in corpore nostro ratione animæ mul-

ta moveri, quæ ab ipsa anima non informantur. Etenim cibus ab ore movetur ad ventriculum: chylus à ventriculo ad hepar: sanguis & spiritus in animi passionibus per universum corpus: excrementa per omnia intestina, renes, vesicam, asperam arteriam, œsophagum; in dejectionibus, tussi, vomitu: fœtus emittitur in partu: globus per os deglutitus per universum corpus descendit: non quidem sola gravitate, sed movente anima. Nam in intestinis sæpissimè sursùm ferri debet: quod ab ejus naturali gravitate fieri non potest. Illa omnia moventur ab anima, & ratione animæ: quia, si corpora essent mortua, illa non ampliùs moverentur: attamen ab anima non informantur. Ergo anima multa movet, quæ non informat. Sed difficultas est de modo, quo ea movere possit: & an illa omnia moveat eodem modo. Pro quo est notandum secundò: animam posse movere aliqua motu quodam Materiali & Corporali, aliqua Spiritualiter & per nudum imperium. Tunc movet anima res aliquas motu corporali; quando partes animatæ seipsas movendo, seu, quod idem est, ab anima motæ, corporali quadam trusione res illas intrà se contentas;

tentas, quas corporaliter tangunt, protrudunt: sicuti ego corpore meo protruderem unam trabem aut currum, quem contingerem. Non est autem dubium, quin anima possit tales res in corpore existentes sic movere, etiamsi eas non informet: id est, non est dubium, quin tales res in corpore existentes possint moveri ratione animæ in corpore existentis, etiamsi ipsæ non sint animatæ. Quid ni enim possint? Si enim una res inanimata in alteram irruens & incumbens, potest eam localiter movere; & si ego motu animali membrorum meorum exteriorum, projiciendo & trudendo, possum ligna & lapides inanimata, extra me existentia movere; cur anima motu membrorum interiorum non possit etiam res interiùs contentas sic trudendo movere? Tali motu multa in corpore moventur: sic movetur in partu fœtus: mucus in emunçãoe & sternutatione: alimentum & humores in vomitu: sputa in tussi; excrementa in alvi dejectione & miçãoe: cibus in deglutitione, &c. In partu, alvi dejectione, miçãoe; muscoli abdominis constringuntur & coarctant uterum, vesicam, intestina: hæc ipsamet quoque propria virtute se con-

strin-

stringendo seipsa, quod in eis continetur, corporaliter excludunt. In ster-
nutatione, vomitu, tussi; musculi tho-
racis constringuntur, & constricti eli-
dunt & expellunt aërem: simul ipsæ
partes continentes, cerebrum, pul-
mo, stomachus constringuntur, &
sursùm seipsas attollunt; & attollendo
corporaliter, quod in eis est, extru-
dunt. Tali corporali motu omnia illa
moveri censenda sunt, quæ ope fibra-
rum interiùs in quacumque corporis
parte attrahuntur vel expelluntur. Ab
anima enim illæ fibræ spiritualiter pri-
mò moventur; ipsæ vero motæ, cor-
poraliter tum sibi contigua quoque
movent: Movel itaque anima corpus
suum Spiritualiter: movet enim illud
primò & immediatè; intellige, nimi-
rum, primò Principaliter; quia movet
illud mediantibus suis potentiis: quæ
non concurrunt principaliter, sed tã-
tùm instrumentaliter. Sed sic movet
suum corpus primò; quòd nullum cor-
pus aliud moveat priùs; quo moto po-
steà ipsum corpus corporaliter mo-
veatur. Nam errant illi, qui dicunt ani-
mam primò movere spiritus, spiritus
verò motos movere partes: quod Pi-
colomineus in *Physicis lib. de poten-
tia motiva dixit. Fateor quidem unam
partem*

partem motam, benè postea movere aliam ejusmodi motu corporali: sicut cum musculi contracti, trahunt ossa & artus sibi alligata: sed tamen pars quæ primò movetur, ita spiritaliter movetur. Verùm difficultas est. An anima possit Spiritaliter, ac quasi per nudum imperium facultatis alicujus ac hoc destinatæ; seu expultricis, seu attractricis, seu fortè alicujus distributricis; aliquid in corpore movere, quod non informet: & nominatim: An animâ sic movere possit sanguinem & spiritum: & an de factò illi sic moveantur: seu an sanguis & spiritus moveantur per corpus à fibris venarum, nervorum, & partium similarium corporaliter trusi, an verò per imperium moti.

Conclusio X. Anima potest directè & per se primò & immediatè movere Spiritum & Sanguinem sine adminiculo corporei instrumenti.

Hoc probatur imprimis à posteriori, hac ratione. Quæ sic moventur corporeis instrumentis, non moventur nisi certo modo, & ad certam positionem, eò scilicet versùs, quò partis trusio & compressio vergit: partes enim tantùm comprimuntur determinato modo: habent enim fibras suas certo & determinato modo positas. quapropter

propter ut ad determinatum tantum modum moveant est necessum. At contra sanguis & spiritus moventur undique, ergo.

Secundò. Quæ sic moventur, ea moventur lentè & vicissim: prout opus est successiva partium omnium continuarum compressione, quæ non potest in instanti fieri: At sanguis & spiritus simul, & semel, & subitò moventur: ut patet in animi passionibus; in veneris imaginatione, &c. Ergo non sic moventur.

Tertiò. Arteriæ & venæ non sic comprimuntur, ut earum compressione dici possit sanguis moveri, ergo sanguis non sic movetur. Antecedens probatur. Si venæ ita constringerentur; videretur vel sentiretur talis aliquis motus in venis nam cum alimèntum movetur per æsophagum; cum excrementa alvi ejiciuntur: urina è vesica exit; sentitur talis constriçtio & corporalis motio: Atqui talis in venis & arteriis non sentitur, ergo. Denique lubrica & lenis conformatiò venarum & arteriarum non videtur indicare, sanguinem fibrarum, tanquam cataractarum quarùdam constriçtione & laxatione ita retineri, emitti, vel attrahi.

Quartò.

Quartò. Si ejusmodi fibrarum vel vasorum constrictione & laxatione, & corporali trusione spiritus & sanguis moveretur, quãdo attrahitur, expellitur vel retinetur spiritus; deberet etiam expelli vel attrahi sanguis, & contra: & deberent semper eodem motu moveri. Quando enim extruditur unus, deberet & extrudi alter: propterea quòd in eisdem vasis contineantur: & eodem tempore non possint diversæ fibræ sic constringi, ut una trudat unam rem sursum, alia aliam deorsum. At necessum est, ut sæpe inæquali, diverso & omninò contrario motu moveantur. ergo non sic moventur. Denique per easdem venas mesaraicas defertur eodem tempore chylus sursum ad hepar, ut in sanguinem convertatur; & sanguis deorsum, ut intestina nutriat: Hoc fieri non possèt, si ejusmodi corporali membrorum motu moverentur, ergo.

Quintò, Sanguis & spiritus non possent sic à partibus protrudi. Nam cum sint tenuissimi & fluidi, effugerent conatum partium, eos protrudere conantium.

Sextò. Quia talis per corporalem trusionem motus non videtur posse locum habere in vena cava & arteria

D aorta,

aorta, quæ semper hiant & sunt valdè magnæ. Nam si per compressionè earum sanguis & spiritus moverentur; ipsæ deberèt omninò constringi: alioqui hi non possent sic extrudi.

Septimò. Quia, etsi per motum corporei organi videatur aliqua ratione expulsio & protrusio fieri posse; tamen non videtur illo modo fieri posse attractio: Atqui attrahitur sanguis & spiritus in membra pro nutritione. Ergo non per talem motum corporeum.

Octavò. Partes similes non sunt organicæ, nec figura præditæ: itaque non habent omnis generis fibras, quibus operationes suas exercent: sed instrumentum operationum earum est solum temperamentum: Atqui eæ attrahunt sanguinem & spiritus, & retinent & expellunt. ergo non per fibras, vel corporeum ullum instrumentum; sed solo nutu & imperio animæ, adjuto potentiis propriis & partium temperamento. Confirmatur. Ejus, quod nutritur unaquæque minima pars nutritur; at unaquæque minima pars non habet fibras ad attrahendum, & retinendum & expellendum: cum unius partis minimæ non sint plures aliæ minimæ. ergo solummo-

Immodò expelluntur & attrahuntur
 spiritaliter, solo animæ iussu. Confir-
 matur secundò. Alimentum ab ipsis
 plantis è terra attrahitur, solo animæ
 vegetantis imperio, sine ullo motu
 corporeo aliquarum particularum. er-
 go & in animalibus: Si in solidis parti-
 bus sanguis ea ratione movetur, ergo
 etiam in vasis eadem ratione moveri
 est censendus.

Probatum etiam à priori. Etenim
 sanguis & spiritus sunt partim instru-
 mentum, partim corporis alimentum:
 Quatenus sunt instrumentum; neces-
 sum est, ut ad animæ nutum moveri
 possint: de ratione enim instrumenti
 est, ad nutum causæ principalis dirigi
 posse, alioqui non esset instrumen-
 tum; præcipue verò naturæ spiritus
 convenit, quàm promptissime in om-
 nem partem moveri posse. Quatenus
 sunt alimentum, debuerunt quoque
 nutui animæ obedire, ut in omnes
 partes alendas commodè ferri pos-
 sent: At si per corpora instrumenta
 moverentur, non possent ita commo-
 dè moveri, nec possent nutui animæ
 obedire: ille enim motus valde tardus
 & molestiæ plenus esset. Ergo.

Secundò. Cum alimentum debuerit
 in omnes partes deferri, si sanguis &

spiritus illa ratione moverentur, necessariò per uniuersum corpus debuissent corporea instrumenta motui illi seruiencia fuisse constituta: at hoc fieri non potuit; itaque necessum fuit eos sic spiritaliter ad animæ nutum moveri. At dicet aliquis: si sanguis & spiritus ita moverentur ad nutum animæ; possent moveri, quò vellemus: sed sic non moventur, ergo. Sed respondeo: negando sequelam. Nam moventur quidem ad nutum & imperium animæ; sed non propterea ad imperium phantasie aut voluntatis, sed ad imperium quoddam naturale alterius potentie naturalis; seu expulsiuæ, seu attractiuæ, seu distributiuæ: quæ non sequitur in movendo facultatem cognoscitivam aut appetitivam, sed movet certo modo sibi ab authore naturæ præscripto: cujus imperium naturali quodam instinctu sanguis cognoscit.

Concl. XI. Non tantùm spiritus & sanguis, sed adhuc alia in corpore nostro ab anima spiritaliter moveri videntur.

Sic partes similes attrahunt omne suum alimentum etiam prævum, sic etiam excrementa sua expellunt per solam vim expultricem temperamento adjutam; sine partium aut fibrarum ulla contractione: sic urina quoque

que à renibus, bilis à folliculo fellis, melancholia à liene videntur trahi & tracta denuò in intestina & stomachum amandari.

Ad argumenta ergo in principio quæstionis posita respondetur. Ad authoritatem Arist. verum esse animam nihil movere, nisi corpus proprium: at per corpus proprium non tantum intelliguntur membra animata, sed etiam spiritus & sanguis, quos ubique Arist. in libris de generatione & partibus animalium, sub corporis partibus comprehendit. Ad D. Thomam respondent Conimbricenses 1. de Generatione cap. 4. quæst. 24. art. 3. resp. ad 2. argumentum non tenere & posse animam etiam movere ea quæ non informat. movet autem, inquiunt, anima sanguinem & spiritum; non ut instrumentum conjunctum: quomodo non movet, nisi quod informat; sed ut instrumentum remotum: quomodo etiam potest movere quòd non informat. Unde etiam benè Valef. in lib. de sacra Philosophia dicit, animam sanguinem spiritualiter sine instrumentis corporeis ad nutum movere, etiamsi ipsum non informet: in quo ponit quandam divinitatem & singularé sanguinis cum anima sym-

pathiam: quòd cum eum non informet, possit nihilominus sic ad mandatum movere. Et cur non possit anima movere illud, quod non informat? Sanguis enim & spiritus sunt animæ instrumentum, & corporis alimentum, de ratione autem eorum est, ut & ad nutum moveri & dirigi ab agente principali & à membris nutriendis possint, ut valeant eorum usibus inservire. Neque poterant per instrumenta corporea moveri: quia imprimis illa ubique & in omnibus partibus similaribus esse non poterant: secundò, quia ille motus minimè fuisset expeditus, sed valde molestus: spiritus verò debent esse ad omnem usum paratissimi. Ita vegetativa plantæ attrahit succum terræ pro alimento, qui tamen est externus, & quem non informat: & sine corporei instrumèti constrictione vel trusione in summam usque arborem trahit, spiritali quadam motione: cur non & animæ superiores eandem movèdi sui alimenti efficaciam habere dici possint? Forma magnetis trahit ferrum; ambraë paleam; pharmaci humorem peccantem, & tamen nulla istorum informat illud quod trahit.

Ad secundum Respondetur: negando sequelam. Nam sanguis & spiritus
&

& quæ in corpore sunt, & jam sunt animæ instrumentum & propinquum alimentum, ab anima vim & impressionem receperunt, quâ idonea facta sunt ad ejusmodi animæ imperium recipiendum: quæ extra corpus sunt, multaque alia in corpore existentia quæ à corpore non sunt alterata, non item. Quod anima gangrænosum brachium non amplius moveat: equidem est, quia illud non amplius informat: Sed non sequitur; quia illud non amplius informat, ideo non movet, ergo alia, quæ etiam non informat, itidem movere non poterit. Nā alio modo movet corpus proprium: alio modo ea, quæ in corpore continentur, ejusq; tantum vel sunt instrumenta vel alimenta. Illud movet, quæ est forma ejus; hæc verò alio modo.

Ad tertium dico: animam tantum tangere contactu virtutis: quod sufficit ut illa valeat movere.

Atque ista sic se habent ordinariè & secundum naturam in omnibus corporibus. Legimus autem præter communem cursum naturæ aliquos aliquando mirabilem & in proprium corpus & in ea quæ in corpore continentur, efficaciam & virtutem habuisse. Narrat de quodam Avicenna, qui cum

vellet, corpus suum paralyſi afficiebat. Scribit D. Auguſtinus de quodam, qui aures unam vel ambas pro arbitrio movebat: de alio, qui totam ſuam caſariem toto corpore immoto, quantum capilli occupabant, ad frontem deponebat revocabatque cum vellet. Illud etiam penè omnem, inquit, fidem ſuperat: quòd quidam eorum, quæ degluſiſſet plurima & varia paulatim contractis præcordiis, quaſi de ſacculo, quòd placuiſſet, proferebat. Refert idem quendam ſudare potuiſſe cum vellet: alium lachrymas pro libito prompſiſſe. Narratur, inquit, & præbyteri cujuſdam Reſtituti nomine, viſ naturæ admiranda: qui cum volebat, ſeſe abducebat à ſenſibus, & jacens mortui hominis oſtendebat ſpeciem: ut non ſolùm vellicantes & pungentes non ſentiret; ſed etiam admoto igne ureretur, ſine ullo doloris ſenſu. Quibus exemplis indicatur nonnullos excrementa & humores in corpore ſuo contenta & partes etiam aliquas per Imperium voluntatis movere potuiſſe. Nam qui ſe paralyſi afficiebat, videtur hoc debuiſſe facere humores internos in ſpinam & nervos mittendo, & inde iterum educendo. Qui ſe in extaſim promovebat; debet hoc feciſſe

ciffè humores pituitofos in cerebri vetriculos & fubftantiam agendo, & inde, cum placeret, educendo: Qui prohibito fudabant & lachrymabantur; ferum pro imperio movendo. Hæc exempla referens Cælius Rodiginus lib. 20. cap. 15. mirabilem animæ in proprium corpus vim fatetur, & corpus animæ imperio plurimum obedire: eò quòd fit forma per fe fubfiftens & non indigēs peregrino adminiculo. Verùm ifta non arguunt admirabilem animæ in corpus efficaciam, fed potius particulares aliquorum hominum proprietates, & fingularem corporis conformationem: quæ non eodem modo eft in uno, ficut in altero. Illa enim potiùs pendent à peculiari quadam membrorum conformatione: quæ non femper in omnibus eft eadem. Aliqui habent aliquas partes magis mufculosas, quàm alias; aut habent mufculos in aliqua parte, in qua non habent ordinariè alii homines: & tales poffunt movere unam partem, quam non movent alii. Sic afini, equi, movent aures; homines non: quia in afinis & equis peculiare mufculi aurium motui funt deftinati, in hominibus non. Canes erigunt pilos, & aves plumas fuas, & hiftrices pin-

nas; homines minimè: equi movent & concutiunt totam cutè, homines non. Quod fit, quia eorum omnium cutis non est ita firmiter corpori adnata, & magis musculosa: & ideò eam movere possunt, & movendo movent ea quæ illi in hærent. Animalia ruminantia cibum deglutitum ad os possunt revocare: quod homo non potest. Quæ omnia fiunt, non ex imperio animæ super corpus, aut ea quæ in corpore continentur; sed ob peculiarem membrorum conformationem. Sed fortè etiam aliqua eorum arte magica contigerunt, aliqua fraude & dolo, aliqua forte etiam non sunt vera, sed ex relatu & fama hominũ narrata. Ideò non est exemplis omnibus adhibenda fides.

Restat videre. An anima etiam valeat movere corpora Aliena Externa: sive corpora quæ non informat, extra suum corpus proprium constituta ac Remota. Et videtur equidem quòd sic; Primùm Authoritate. Etenim Avicenna 4. 6. naturalium cap. 6. quem secuti sunt Algazel, Albertus Magnus, Marsilius Ficinus, Pomponatius, Paracelsus & alii; adeò magnam vim animæ & imaginationi adscripsit, ut dicat eam non tantùm in corpus proprium, sed etiam in corpora externa &

& longè diffita agere posse: ea non tantum alterare, fascinare, & ægritudinibus afficere, sed & loco movere posse: adeò ut hominem longè remotum ex equo dejicere, & tempestates & pluvias excitare, & consequenter nubes & vapores (sine quibus illæ excitari non possunt) localiter valeat agitare & movere,

Probatur Secundò Ratione, Intelligentiæ agunt & operantur per intellectum & voluntatem, ut est communis Scholasticorum & etiam Arist. in libris de Cælo sententia: & per ea possunt corpora movere. Sic intelligentiæ movent orbem; prosterunt exercitus; movent elementa & nubes, ut de diabolo est manifestum; corpora assument, &c. Atqui anima est etiam intellectu & voluntate prædita, & similis supernis intelligentiis. ergo etiam per easdem potentias potest operari, & quidem etiam in corpora externa.

Tertiò. Anima, ut supra dictum est, potest movere corpora interna, quæ non informat: ergo etiam potest movere externa. Probatur sequela. Quia, quòd anima non posset externa movere, sola ratio esse videretur, quòd illa non informaret: sed illa ratio non valet:

valet; quia aliqua interna etiam non informat & tamen movet. Ergo etiam externa movere potest, et si non informat.

Quartò. Magnes movere potest corpora externa à se remota. Ergo videtur quod & corpora animata idem poterunt. Probatür sequela. Nam corpora animata habent formam & essentiam nobiliorem, quàm magnes: anima enim est multò excellentior forma, quàm sit forma magnetis: At quæ essentiam habent nobiliorem, ea videntur quoque & modum agendi debere habere perfectiorem. Ergo Sit

Conclusio XII. Anima non potest directè & per se ac immediate Corpus Alienum Externum sive Remotum movere.

Pro cuius intelligentia est Notandum: animam dupliciter posse corpora externa movere. Primò, ut causam moralem: sic enim suadendo, rogando, minando, perterrendo, potest esse causa, ut res externa moveatur: sic minando possum facere ut homo aut canis, qui antea quiescebat, moveatur & à me aufugiat & currat, etiamsi quam maxime esset remotus: perterrefaciendo possum facere, ut qui in alto recto stat quietus, tremat & cadat:

dat: rogando & blandiendo, facere ut qui stat inferiùs, ascendat sursùm, volutetur, veniat ad me, abeat, proficiatur Romam, &c. Sed de tali causalitate nos hic non loquimur, sed de causalitate physica, qua anima externum corpus propria virtute & effectivè possit movere. Secundò potest etiam corpora movere per accidens; movèdo proprium suum corpus: quo moto, aliud ei substantialiter contiguũ corporaliter impellitur, protruditur, vehitur aut circumagitur. Sic possum hominem, lapidem, baculum impellere, attrahere, vehere, lapidem projicere, currum agere, &c. Et de tali motione non est quæstio. Sed hic est quæstio. An anima per se, non mediante motu locali corporis sui aut partium ejusdem, possit effectivè per imperium & immediatè corpus aliquod Externum movere; & de tali motu est intelligenda Conclusio.

Et probatur primùm Authoritate. Nam Arist. 2. de Anima, text. 26. dicit animam non posse movere quodcunq; corpus, sed tantùm proprium. Et D. Thom. 1. part. quæst. 117, responsione ad 4. quærens, an anima separata possit corpora localiter movere, respondet quod non. argumento,
quod

quòd anima cōjuncta non possit movere nisi quod informat. Quibus verbis manifestè indicat, quòd saltem externum corpus nulla ratione movere possit. Hoc etiam docent Valentia disp. 8. quæst. 8. puncto 2. Zoares, Conimbricenses, Valesius in sacra philosophia, & breviter est communis opinio omnium Peripateticorum.

Probatum etiam Experimentiâ: quia videmus nos nullam rem externam posse virtute animæ nostræ movere, nisi quatenus illam tangimus & corporaliter protrudimus aut quaqua ratione movemus: per solam autem rei visionem, vel cogitationem, vel imaginationem de ea, vel volūtatem movendi illam; videmus quòd eam nunquam movere possimus. Quantumcumque enim quis diu lapidem inspicat, aut de eo cogitet, aut habeat volūtatem cum movendi, nunquam movebit eum: ut nequidem vel minimam plumam. Imò tantum abest, ut externam rem movere possimus, ut nequidem partem propriam corporis gangræna aut paralyti affectam, quantumcumq; eam movere desideremus, & de movenda cogitemus, movere valeamus: ut jam supra ex D. Thoma est allatum.

Ad Argumenta Respondeo. Ad auctoritatem Avicennæ, Algazelis, & aliorum: illos fuisse nimis superstitiosos in extollenda animæ & imaginationis virtute & ea ascripsisse Imaginationi, quæ sunt ascribenda virtuti Diabolicæ. Nam cum viderunt & audiverunt aliquos homines mirabilia supra naturam fecisse, non habentes adhuc illam notitiam maleficiorum & artis magicæ, ut nunc habemus, putaverunt eos illa facere per vim suæ animæ & Imaginationis, cum fecerint virtute diaboli. Alii eorum fuerunt homines Magici & superstitiosi, qui ideò dixerunt animam tanta posse, ut illo pallio tegerent impietatem artis, quæ profitebantur. Quòd si anima haberet virtutem res externas movendi, utique illa potestas omnibus animatis indita esset, at nemo hodie talia virtute animæ facere potest, nisi sit magus. ergo. Nec valet, quod ipse tacitæ occurrens objectioni, dicat; non omnes talem virtutem habere, sed eos tantum, quorum animæ sunt nobiliores, & à terrestri fæce magis separatæ, & sub fælici siderum constellatione creatæ & ab iis influxum adeptæ: quia imprimis virtutes cælestes in animam, utpote spiritualement influere non possunt;

sunt; ut infra dicetur: secundò; quia, si aliqui homines talem potestatem haberent, maximè haberent viri sancti, ingeniosi, & docti: tales enim (quando animæ aliæ aliis possent esse perfectiores) viderentur meritò eas præ aliis habere excellentiores; At nullus hodie est, quantumcumque sapiens vel sanctus, qui vel festucam quidem extra se sine attactu corporali, solo animæ nutu & imperio, movere possit. ergo.

Ad secundum Respondetur. Id esse: quia illæ sunt substantiæ separatae, solo imperio intellectus & voluntatis (quæ nulli corpori alligantur) moventes: At anima nostra, etsi sit quidem separabilis, in hoc tamen vitæ statu est corpori immersa, & per ipsam determinata ad suum corpus; sic ut ejus virtus motiva non sit generalis & indeterminata sicut Angelorum; sed ita determinata ad illud, ut nihil movere possit, nisi vel illud ipsum, quod informat; vel, quæ habent necessariam cum illo connexionem, in esse instrumenti, vel alimenti &c. Si anima possit agere per imperium intellectus & volûtatis, qui sunt immateriales; & ad nullû mobile specialiter determinati; possit fortè etiã externa quævis movere: & ideo
fortè

fortè separata etiam alias res præter corpus suum movere potest: at in corpore limitatur & astringitur sic, ut non possit agere, nisi per potentias quas in materia habet, seu per potentias materiales: Atqui in corpore animato non sunt tales potentia, quæ possint res externas movere. quare mirum non est, si eas movere non possit. Quod nullæ tales sint in nobis potentia, probo: Quia potentia quæ in viventibus sunt Motiva; vel sunt potentia Loco motiva Animalis; vel potentia motiva Naturalis, ut expultrix, attractrix, aut aliqua forte distributrix; At potentia Loco motiva non potest movere nisi per musculos & nervos: & sic non potest movere, nisi illa ad quæ illi pertingunt: illi non pertingunt in res externas, itaque illas non potest movere. Aliæ potentia, ut expultrix, attractrix, ad certas quoque res & certos ductus & organa & organorum temperamenta sunt determinatæ, Ergo voluntas in nobis sicut in Angelis non est efficax, sed corporis conjunctione ita est ligata, ut immediatè non operetur, sed solùm per aliam potentiam materialem; nempe loco motivam: per quam solùm determinatur ad illud movendum, quod

illa potentia proximè executiva movere potest. Et de facto patet, quòd voluntas non sit per se motiva: quia si loco motiva animalis sit læsa, voluntas quantumcumque desideret, ne minimam quidem partem movere potest, ut in paralyticis patet.

Ad tertium Respondetur, negando sequelam. Etenim anima operatur per potentiam, quæ in sua operatione dependet à certo temperamento, certis ductibus & canalibus: quæ in corpore sunt, extrà verò non sunt. Ad probationem Respondetur etiam negativè; Ratio enim cur anima non moveat, non est solùm, quòd ea non informat, sed quia nec ea informat, nec illa impressionem ab anima receperunt; qua sint facta idoneum corporis instrumentum, vel alimentũ vel idonea ad ejusmodi animæ vim motivam recipiendam. Hinc movet nonnulla, nõ quia informat, sed quia talem essentiam acquisierunt, per quam sunt facta apta moveri.

Ad quantum Respondetur. quòd non impediatur, quin anima potuisset habere potentiam etiam externa movendi, si ita Deo placuisset, sicuti magnes habet. sed ideò non placuit, quia dedit viventibus sufficientia media ad
omnia

omnia pro naturæ suæ exigentia exequenda, etiamsi talem res externas movendi potentiam non habeant. Dedit enim eis in vicem illius, potentiam loco motivam, qua spontè ad res externas, quas movere habent, progredi possint, ut eas quantitativè tangant & sic moveant: etiamsi de longè solo nutu movere non possint. Potuisset itaque animæ vim illam dedisse, sicut & Angelis, si voluisset; sed non voluit. Voluit autem hominem intra certos quosdam terminos perfectionis creare, quibus Angelis essent inferiores.

Sed an anima potest corpus Externum Alterare? Sic

Conclusio XIII. Anima non potest etiam Alterare corpus Externum: id est, corpus animatum quæ est animatum, non potest alterare corpus externum. Si non potest Alterare, ergo etiam non potest Generare.

Hanc conclusionem tenet D. Tho. part. 1. quæst. 117. art. 3. & probatur. Anima non potest operari ubi non est: extra corpus non est, ergo ibi non potest operari. Sciendum itaque est, corpus animatum benè posse corpora externa alterare, sed non potest ea alterare, quæ est animatum, sed

tantum quàm est mixtum. Sic corpus meum calefacit vestes, lectum, alia corpora adjacentia: sed ea non alterat vitaliter ratione animæ aut in virtute animæ, sed solum physicè & in virtute qualitatum quæ ei inexistunt. Non aliter, quàm lapis, & ferrum calida, ea alterarèt: quæ tamen non sunt animata. Et sic temperamentum & qualitates corporis mei alterant corpora illa in virtute propria & non in virtute animæ, nec quicquàm anima in illa alteratione cooperatur aut influit: & ideò talis alteratio non est actio vitalis, sed tantum physica: & illa corpora, quæ sic alterantur, non aliter alterantur quàm à quovis corpore inanimato possent alterari.

Et ideo non alterantur nisi simplici alteratione: & solummodò calefiunt aut refrigerantur: nunquam autem in chyli, sanguinis, spiritus, seminis aut membri naturam convertuntur; sicut convertuntur illa, quæ vitaliter interiorius ab anima alterantur.

Dicet aliquis, Alterantur à corpore animato, quàm est animatum: quia quæ à corpore animato de foris alterantur, tantum acquirunt calorem: At calorem habet corpus ratione animæ, Ergo etiam ratione animæ acquirunt illum. Sed Respondeo esse per accidens
ad

ad calefactionem, quod calor ille corpori insit ratione animæ: non enim refert à quo corpus habeat calorem, an ab anima an ab alio: sufficit quòd illa calefactio non fiat virtute animæ, quia etiam si per potentiam Dei anima à corpore auferretur, & corpus nihilominus calidum remaneret, eodem modo res externæ ab illo corpore calefierent, sicuti calefiebant, cum anima præditum esset. Etenim non tantum corpora animata externa corpora calefaciunt, sed etiam refrigerant. Sic unus homo frigidus alium calidum sibi adjacentem refrigerat: at non refrigerat in virtute animæ, sed in virtute suæ qualitatis. sicuti ergo illum non refrigerat in virtute animæ, cum ipse est frigidus; ita etiam non calefacit in virtute animæ, cum ipse est calidus. Accedit, quòd nequidem corpus calorem habeat ab anima, sed potius animam à calore: etsi ante animam inductus calor postea à succedente anima conservetur.

Potest porrò anima adhuc alia ratione esse causa alterationis in corporibus externis: nempe, ut causa moralis: metum & gaudium seu verbis seu gestibus incutiendo: per quæ motus in varia humoribus, ipsa vario mo-

do alterantur, rubent, pallent, tremunt, &c. vel etiam motu animali suorum membrorum: activa naturalia eis applicando. Quo modo possum aquam facere calidam: motu manuum mearum ignem ei applicando. Sed de ejusmodi alterationibus per accidens nos hic loquimur.

Constat nunc ex prædictis in quæ corpora anima habeat activitatem, & quo motu ea valeat movere. Restat videre.

QVÆSTIO III.

Per quas potentias illos motus & actiones exercent?

Conclusio XI V. Anima nihil immediate operatur per seipsam, sed per Potentias sibi superadditas. Potentiæ autem tantum sunt animæ Instrumenta; anima verò est ipsa causa Principalis.

Hæc conclusio est D. Thom. part. 1. quæst. 77. art. 1. quem sequuntur plerique Theologi & passim Philosophi, dicentes, non tantum animæ hoc non competere ut per suam substantiam agere possit, sed ne quidem ulli creaturæ, sed soli Deo, qui est simplicissimus, & cujus idem est esse & agere. Hinc dicunt, nequidem Angelos per suam
substan-

substantiam agere posse, sed tantum per intellectum & voluntatem, tanquam potentias operandi substantiæ superadditas. Hinc est, quod Aristot. animæ potentias adscripserit, per quas operetur: hinc omnibus substantiis potentia & qualitates tanquam instrumenta actionum ascribuntur. Ignis dicitur agere, non per suam substantiam, sed per calorem: magnes trahere ferrum; non per seipsum, sed per potentiam attractivam: anima videre, non per suam substantiam, sed per potentiam visivam; audire per potentiam auditivam; concoquere per potentiam concoctricem, &c. Etenim substantiæ sunt indifferentes ad omnem operationem: quare necessarium est, ut per potentias sibi superadditas ad hanc vel illam ædendam terminentur. Quod si pro omnibus aliis operationibus; visu, auditu, intellectu, imaginatione, memoria, peculiare potentias habere anima debuit; certè multò magis habere debuit ad Movendum & Alterandum. Etenim actiones cognitivæ sunt animæ propriæ: hæ animæ etiam cum aliis rebus naturalibus communes. Sicut ergo res naturales non possunt illas sine peculiaribus potentiis exercere, ita

quoque non est mirum, si neque anima possit. Illæ enim sunt immanentes, hæ transeuntes: facilius autem videtur anima immediatè per suam substantiam edere posse actiones immanentes, quàm transeuntes: cum ergo non possit illas, utique neque has.

Conclusio XV. Anima non movet corpora omnia Localiter per eandem Potentiam, sed per diversas.

Potentia illæ duplices sunt, alia Animalis Medicis dicta, Philosophis Motiva voluntaria seu Progressiva: alia Naturalis, sive involuntaria. Animalis est, quæ in cerebro residet & per nervos toti corpori communicatur. Hæc potentia sequitur sensum & appetitum & obedit voluntati & potentia appetitivæ, & ab iis in opus excitatur: & edit actionem suam per nervos & musculos, & sine illis nihil omninò potest movere: & solis inest animalibus, minimè verò plantis. Talis est, per quam brachia & crura moventur. Facultas motiva Naturalis, est facultas quædam, quæ non sequitur sensum & appetitum, nec voluntati aut appetitivæ paret, sed est involuntaria; & sequitur quandam inclinationem naturalem, per quam excitatur ad aliquid motu suo fugiendum vel prosequendum.

quendum. Hæc facultas non est simplex, sed variæ sunt ejus differentiæ; aliæ omnibus partibus insitæ: aliæ aliquibus peculiare. Alia est facultas naturalis motrix cerebri; alia cordis; alia stomachi, alia uteri. Hæc non utitur nervis aut musculis, sed solo temperamento, spiritibus & membrorum fibris. Talis est, per quam cerebrum in sternutatione, pulmo in tussi, stomachus in vomitu emittunt excrementa. Talis est, per quam alimenta in universum corpus & per omnes partes nutriendas attrahuntur & superflua excernuntur. Porro præter illas potentias nullæ sunt aliæ potentie Localiter movendi potestatem habentes.

Concl. XVI. Corpus proprium seu animatum & membra ejus per se primò movet & per motivam Animalem seu Voluntariam, & per motivam Naturalem.

Quod per motivam animalem moveat, est manifestum; nam per illam moventur brachia, pedes, caput & omnes muscoli corporis & totum corpus: & idè etiam vocatur à Philosophis Progressiva. Quod per motivam Naturalem etiam moveat, probatur: quia pulsifica movet cor: motrix naturalis, quæ est in cerebro movet & concutit cerebrum in sternuta-

tione: expultrix pulmonis, pulmonem
in tussi: stomachi, stomachum in sin-
gultu, nausea, vomitu: uteri, uterum
in strangulatione, in partu: expultrix
quæ est in nervis, in carne, cutem &
carnem, in rigore, palpitatione & mo-
tibus convulsivis. Etsi autem membra
corporis animati ab utraque facultate
motiva moveri possint, non tamen
propterea omnia moventur ab utra-
que: sed aliqua moventur magis à mo-
tiva Animalis, quæ non moventur à
motiva Naturali, ut muscoli & artus
externi: alia moventur à facultate
Naturali, quæ nulla ratione moventur
ab Animalis, ut cerebrum, stomachus,
uterus, pulmo, jam dicti. Est etiam
differentia: quod motiva Animalis po-
test movere membra secundum se to-
ta; motiva vero Naturalis non sic, sed
tantum motu dilatationis & constri-
ctionis: Sic in pulsu totum cor non
movetur loco: nec stomachus in vo-
mitu, nec uterus in partu; sed tantum
constringuntur & dilatantur. Est &
alia differentia; quod per motivam
Animalem tantum per se primò mo-
vetur corpus Proprium seu anima-
tum, & non corpus Alienum: per Na-
turalem non tantum Proprium; sed &
Alienum, ab anima non informatum.

Dico

Dico per se primo: quia per accidens etiam Alienum potest moveri. Etenim per motivam Animalem, ut per motum musculorum, abdominis, etiam excrementa alvi & urina & foetus excluduntur: per motum musculorum thoracis, sputa excreantur & aer eliditur: quæ non sunt animata, nec partes corporis: verum non per se, sed per accidens: quatenus ipsarum partium animatarum motu & constrictione, per accidens extruduntur.

Conclusio XVII. Corpus Alienum Internum, seu corpus non animatum, intra corporis peripheriam contentum; per potentiam motivam Naturalem potest moveri, per motivam vero Animalem non potest, nisi per accidens: uti jam dictum est.

Prior pars probatur, quia in Medicina certissimum est, chylum, sanguinem, semen, spiritus, excrementa, in corpore localiter moveri per facultates expultricem & attractricem, & si quæ fortè sit in membris principalibus dispensatrix ab illis diversa; quæ omnes sunt Naturales: interdum interventu & subsidio fibrarum; interdum spiritus, interdum aeris impellentis; interdum solo temperamento.

Posterior pars probatur, Primò
Nam

Nam quod à Loco motiva Animali movetur, movetur nutu voluntatis: Atqui nec sanguis, nec humores, nec spiritus, nec excrementa, nec calculi, nec nuclei deglutiti moventur nutu voluntatis: Ergo non à motiva animalis.

Probatur Secundo. Quia, quòd facultas illa movet, movet per musculos: interius in corpore, in visceribus, venis, arteriis, intestinis non sunt muscoli, ibi autem sunt humores, spiritus & excrementa. Ergo illa facultas non movet ea.

Conclusio XVIII. Corpus Externum non potest moveri Localiter, nisi per potentiam Locomotivam Animalem.

Dicitur est supra conclusione 12. externum corpus non posse directè & immediatè per imperium ab anima moveri, sed tantùm per accidens: motu scilicet corporis proprii; quod per se & immediatè corporali trusione, vectione, &c. movet illud; hic verò dicitur talem motionem per accidens fieri per potentiam motivam Animalem. Quod, quia est manifestum, non eget ulteriori probatione.

Vidimus ergo per quas potentias anima moveat singula corpora Localiter; videndum nunc est per quas potentias singula Alteret. Sit ergo

Conclusio XIX. Anima Alterat per varias potentias, sed per aliquas alterat per se: per aliquas tantum per accidens.

Alterat per se per potentiam Concoctricem, Altricem & Generatricem: Imò videtur tantum alterare per potentiam Concoctricem: nam vel illæ aliæ non sunt à potentia Concoctrice diversæ, vel Concoctrix est famula earum, & per illam perficiunt omnem, quæ opus habent, alterationem. Hoc tamen hic non multum attinet disputare. Sufficit scire, potentias, quæ verè & per se alterant, esse potentias Vegetativas: atque adeò animam alterare per solas potentias Vegetativas, & nullas potentias sensitivas & cognoscitivas esse per se alterativas. Alterat tamen nihilominus anima per potentias Vegetativas, non quidem solas & per se consideratas, sed mediante temperamento & calore nativo: sicut Conclusionem 7. est declaratum. Alterat tamen per se: quatenus præter influxum ipsarum qualitatum, ipsa quoque effective cooperatur & per se influit; sic ut per ejus influxum effectus producat longè nobilior, quàm sola virtute qualitatum formalium posset produci; ut
 ibidem

ibidem ostensum est. Per Accidens alterat anima per illas omnes potentias, quæ quæquæ ratione possunt esse causa motus humorum, spirituum, excrementorum ad partem, quæ alteratur. Quæ enim potentia solùm alterant mediante motu humorum & spirituum, &c. illæ non verè alterant, sed solùm alterant applicando activa passivis: quod est tantùm per Accidens alterare. Hac enim ratione etiam Angeli alterant: quos tamen docet D. Thomas & omnes Theologi Scholastici per se non alterare, nec ullam formam in materiam inducere. Causa enim solummodo activa passivis applicans inter veras causas efficientes non refertur. Quando enim potentia aliqua animæ alterat applicando & movendo humores & spiritus ad partem, tunc illa verè nihil alterat, sed tantùm humores & spiritus movet: & verè nihil influit quoad illam alterationem, sed tota alteratio perficitur in virtute humorum & spirituum: & humores & spiritus non alterant in virtute animæ, sed in virtute propria; & solùm & eodem prorsus modo, quo alterarent, si à potentia illa non applicarentur, sed vel ab Angelo tantùm, vel motu proprio, seu intrinseca sua gravi-

gravitate vel levitate. Inter potentias, quæ sic per Accidens alterant, est diversitas. Nam aliæ alterant longè magis per accidens, quàm aliæ: & aliquæ tantò minus per accidens aliis, ut in comparatione illarum quasi agant per se, & possint dici agere per se: quamquam respectu verè agentium per se, semper agant per accidens. Nam, cum omnes hæ, quæ alterant per accidens, alterent mediante motu humorum & spirituum; illæ quæ proximius, immediatius, & magis per se movent humores, etiam proximius alterant: quæ vero remotius & magis per accidens movent humores & spiritus, illæ quoque magis per accidens alterant. At dictum est conclusione 10. solùm potentias Motrices naturales per se movere humores & spiritus, alias per accidens; quare sequitur & illas quoque magis per se alterare, quàm alias. Reliquæ omnes, quæ quaquâ ratione alterant; alterant tantum, quatenus dependentiâ quadam naturali motricem naturalem visceribus & præcipuè cordi inexistentem in consensum trahunt & excitant: quæ tum sanguinem & spiritus movet, quorum accessu & recessu partes alterantur. Hac ergo ratione alterandi per Accidens, maximè

maximè alterat virtus Motiva Naturalis, quæ est in corde, qualiscumque demum ea sit: quippe quæ spiritum vitalem & sanguinem in universum corpus distribuendi, & inde iterum ad cor revocandi immediatam habet potestatem. Sic alterat & virtus illa, quæ in Cerebro existens, animales spiritus dispensat, & ad sensoria externa emittendi, & in somno & animi passionibus ad se denuò revocandi habet potestatem. Ita alterat etiam potentia peculiaris Hepati inexistentis, sanguinem venosum per venas in universum corpus dispensans. Sic etiam omnium partium Attractrix, Retentrix, Expultrix alterant quatenùs sanguinem, spiritus, excrementa localiter ad alia atque alia membra movendo: sese privativè; alia verò, ad quæ movent, positivè immutant. Porrò potentia Motiva Animalis etiam potest corpus alterare, sed valdè per accidens & quidem variis modis. Primùm; quatenùs potest corpus exercere, & exercendo, per motum, qui est calefactivus; vel per spirituum & sanguinis agitationem calefacere. Secundò, quatenus potest cibos & remedia calida frigidave corpori adhibere; à quibus ipsum alteratur. Potentia Appetitiva per suas actiones

nes seu animi passiones potest etiam corpus plurimum alterare, ut quotidiana experientia constat: sed ea tantum ratione alterat, qua potentiam motricem naturalem cordis in consensum trahit & excitat, quæ per se spiritum & sanguinem celerrimè per universum corpus movet: quo motu partes, à quibus illos avocat, refrigerat, ad quas verò mittit, calefacit. Sic ira, gaudium, calorem; tristitia & metus faciunt frigiditatem. Sic etiam potentia Cognoscitivæ & in primis Sensus Interni, ut Phantasia, corpus alterant, sed adhuc longè magis per accidens. Eatenus enim alterant, quatenus operando movent appetitum, appetitus movet potentiam cordis, potentia cordis movet sanguinem & spiritum: qui per se alterant. Sic imaginatio mortis, inferni, paupertatis, refrigerat; pallorem, canitiem, aliasque qualitates inducit: contrà cogitatio sumendæ vindictæ, honorum, opum, pacis; calorem inducit & ruborem: illa, metum & tristitiam, hæc iram & gaudium causando. Non tantum sensus interni; sed & Externi temperiem mutant; sed longè adhuc remotiùs magisq; per accidens nempe, quatenus

illi actione sua movent phantasiam; phantasia movet appetitum; appetitus potentiam cordis; potentia cordis sanguinem spiritusque. Sic videndo præcipitia; audiendo fures, gustando venenum, tangendo gladium; refrigeramur & palleſcimus: contrà videndo inimicum fugientem, audiendo nuntia læta, &c. incaleſcimus & rubeamus. Quia nimirum per illas ſenſationes pariter metus & triftitia; per has ira & gaudium excitantur: ut de ſenſibus internis diximus. Alio modo etiam per operationes potentiarum Cognofcivarum & quarumcumque aliarum potentiarum poteſt corpus Alterari: quatenus intensa operatio unius potentia: eſt cauſa diminutionis & remiſſionis alterius. Sic ſtudio & nimis cogitationibus læditur concoctio, generantur in corpore cruditates; cor & hepar refrigerantur: è contrà nimis commellationibus, id eſt, nimia facultatis concoctricis occupatione, cerebrum refrigeratur, &c. Quod etiam per accidens ſanguinis, ſpiritus & caloris motu fieri poteſt. Vbienim anima uni alicui operationi valde eſt intenta, eò ſanguis, ſpiritus calorque feruntur: ab aliis, quibus minus eſt intenta, recedunt. Ex quo eſt
mani-

manifestum, has potentias non nisi remotissimè & valdè per accidens, & verè non effectivè, sed tantum occasionaliter alterare. Etenim potentia illa à natura non sunt destinatae ad alterandum, sed ad alias operationes sibi proprias: motiva ad movendum; cognoscitiva ad cognoscendum: quae sunt operationes ab alteratione plurimum diversae. Facultates concoctrices pro natura partium, quibus inhaerent, sunt diversae: aliae ex alimento generant chylum; aliae sanguinem; aliae spiritum; aliae semen. Omnium finis est alimentum essentialiter transmutare. Illa essentialis permutatio fit praevia alteratione: quare omnes, ut primo alterent, est necessum. Per se itaque solae potentiae in conclusione mentionatae alterant: per accidens, omnes illae alterare possunt, quae quaquam ratione causa sunt humorum, spirituum aut excrementorum ad aliquam partem motus. Dictum autem supra est conclusione 5. animam per se non alterare corpus Proprium, & conclusione 13. per se non alterare corpus Remotum, sed solummodò corpus Alienum Internum. Ex quo sequitur illas potentias quae per se alterant, non alterare corpus Proprium seu animatum, sed

84 DE VIRIBVS
tantum corpus Alienum seu inanima-
tum, intra corporis Proprii periphe-
riam contentum. Contenta ergo cor-
poris, humores, spiritus, semen, ex-
crementa, alterantur per potentias il-
las, quæ Per se alterant: corpus Pro-
prium alteratur, non per potentias
Per se alterantes; sed per potentias al-
terantes per Accidens. Contenta enim
corporis concoquuntur, non ipsum
corpus: corpus verò ipsum alteratur
humorum & spirituum applicatione:
non verò humores aut spiritus appli-
catione sui ipsorum. His suppositis
fundamentis Quæritur nunc

QVÆSTIO IV.

*An anima aliquid agat per potentiam
Imaginativam?*

ET videtur quod sic: Primùm Au-
thoritate. Etenim infiniti autho-
res diversas & admirandas virtutes ei
adscripserunt: ipsummet vulgus & to-
tus mundus dicit & quasi pro com-
perto habet per Imaginationem mira-
biles effectus contingere & in corpore
Proprio & Alieno: & non tantum hoc
viri mediocriter docti, sed & mulier-
culæ ipsæ norunt & prædicant: Vox
autem populi, Vox Dei.

Arist. lib. 3. de Anima cap. 3. dicit,
quòd

quòd (per phantasia multa agere & pati contingat) & subjungit (ex eo quod imaginationes immanent sensibusq; similes sint, bestiæ atque homines agunt) & lib. de motu animalium cap. 6. (Alterant, inquit, phantasia & sensus & meditationes. Aliquo enim modo species intellecta calidi & frigidi talis existit, qualis & rerum unaquæque.)

Avicenna sen. 2. lib. 1. doctr. 2. c. 14. dicit imaginationem magnam vim habere. Etenim imaginationem factam tempore conceptus, dicit fœtum assimilare rei imaginatæ sola imaginatione rei austeræ, stuporem dentium; imaginatione doloris, dolorem verum induci; aliaque. Idem 4. 6. natural. cap. 6. & 9. metaph. scribit posse animam humanam per fortem imaginationem non solum proprium corpus, sed etiam externum realiter transmutare: posse corpus sanum ad ægritudinem & ægrum ad sanitatem convertere: corpora fascinare: grandines, nives, ventos excitare, & syderum virtutes à cælis depromere: hominè longè remotum & equo insidentem dejicere & in puteum prosternere. Dicit tamen non cujusvis hominis Phantasia illam potentiam habere, sed illius, qui animam habuerit excellentiorem &

puriorē, & à facce, materię magis abstractā & sub fœlicissimo sidere & imperio Iovis conceptam. Talis enim virtutes, inquit, à Iovis influxu recipit & quasi est ipsa Iovis imago: adeò ut per influxum ab eo acceptum, nō tantum operetur quasi anima; sed quasi ipse Iuppiter: Vnde sicut Iuppiter & cœlestia corpora imperium habent in hæc sublunaria; ita etiā talis anima influxu & virtute Iovis affecta, mediante sua imaginatione, habet, inquit, potētiam pro imperio sublunaria corpora permu- tandi. Et 4. 6. natural. cap. 4. dicit id mirum non esse: quandoquidem anima sit forma spiritualis & corpori nō necessariò cohærens; adeòque congenita supernis intelligentiis: quas uti absolutam in corpora sublunaria potestatem habere, & per se formas in materiam eorum inducere posse putat; ita quoq; putat animam eorum naturam imitari: in tantum, ut agere possit sine contrario: operari in distans sine medio: & tantam in res omnes materiales exercere potestaté, ut plūs ab ea, quàm ab ipsis agentibus naturalibus valeant alterari. Sic, ut possit hominem sine matre, utero & semine, & plantam sine semine generare. Quæ ita certa esse credit, ut 2. 1. suæ philosophiæ

lofophiæ ineptos omnes eſſe dicat, qui hoc non credunt.

Hanc ſententiam ſcribunt ſecutum eſſe Avicembronem Philoſophum Maurum; Algazelem ꝑ. phyſ. cap. 9. & nonnullos alios.

Similes etiam propemodū virtutes imaginationi adſcribunt Marſilius Ficinus lib. 3. Theol. Plat. c. 1. Andreas Cataneus Imolenſis lib. de intellectu & de cauſis mirabilium effectūū, Pomponatius lib. de incantat. Paracelſus lib. de ſignat. rerum; Agrippa lib. de occ. philoſ. Iac. de Forlivio 3. tech. quæſt. 11. Cælius Rodiginus lib. 20. c. 15. qui tantum imaginationi tribuunt, ut plurima, quæ omnes fascinatione diabolica vel miraculo fieri putant, ipſi ſola fortis Imaginationis virtute fieri credant. Sic putant per Imaginationem Apollonium Thyaneum mirabilia opera præſtitiffe: Empedoclem ex hoſtis agro ſegetem in ſuum tranſtuliffe: aliquos naturaliter fascinare poſſe: ſola imaginationis virtute ſanguinem ex interfecti corporis vulnere exire, &c. Imò tantū imaginationi adſcribit Pomponatius, ut putet oſſa canum tanta poſſe miracula facere, ſi à colente ea putarentur eſſe oſſa Sanctorum, quam ſi verè oſſa Sanctorū eſſent: per ſolam colētis Im-

ginationem. Et aliqui, inquit Christophorus à Vega lib. 2. art. med. sect. 6. putant homines illos in Hispania existentes, qui Salutatores vocantur, sagittas & spicas ex corporibus vulneratis evellere; & per ignem ac distinctos enses sine noxa, sola virtute Imaginationis, incedere posse.

Porro & Hippocrates, & Empedocles, & Plutarchus, & Soranus & D. August. & D. Hieron. quorum infrà authoritatem adducemus & infiniti alii, etsi non illam quam præcedentes, magnam tamen etiam potestatem Imaginationi adscripserunt. Quin & D. Thom. part. 3. quæst. 13. art. 3. ad 3. falsus est imaginationem multam in corporis mutatione vim habere, postèque corpus & quoad motum localem, quoad alterationem, & secundùm multa accidentia immutare.

Probatur Secundò Ratione. Scribit Arist. in 3. de anima c. 5. quòd scientia, quæ est actus, est idem quod res: & alibi dicit, quòd intellectus intelligendo fiat ipsum intelligibile: quod intelligendum quidem est, non quòd fiat ipsum intelligibile realiter, sed saltem spiritualiter. Sicut enim subjectum, quod recipit realem calorem, fit realiter calidum:

lidum: ita potentia, quæ recipit speciem caloris, fit spiritualiter calida: & sic de aliis sensibilibus. Atqui unumquodque, sicut est, ita potest operari: Ergo phantasia, quale sensibile fit imaginando, secundum talis sensibilis naturam potest operari. Ergo, si phantasia fit spiritualiter calor, poterit calefacere: si fit spiritualiter frigus, potest refrigerare: si spiritualiter color, potest colorare, & sic deinceps. Etsi autem fiat ipsum sensibile tantum spiritualiter, tamen operatur realiter: quia, ut inquit Aristot. lib. de motu animalium cap. 6. species habent rerum virtutes. Cum ergo phantasia possit omnia sensibilia percipere & percipiendo fiat omnia; sequitur quod possit omnia operari.

Tertiò. Quid miri est, si anima humana, quæ est tam nobilis & excellens, incorruptibilis, & divina; spiraculum à Deo spiratum; habeat aliquam potentiam tam excellentem, per quam tam admirabilia possit præstare? præcipuè animæ aliquæ nobiliores & excellentiores? Etenim multorum Scholasticorum sententia est, non omnes animas esse æquè nobiles, sed unam alia nobiliorem à Deo creati; & unam non solum ratione majoris & minoris

perfectionis corporis, sed etiam essentiali & intrinseca bonitate alia esse perfectiorem: ut de anima Christi & anima Iudæ exemplificant. An non videmus in multis aliis rebus naturalibus longè ignobilioribus corpore animato esse admirandas virtutes, quibus res externas & longè distitas afficere possunt & in eas stupendas vires exercere? ut de magnete est manifestum? Quid ni ergo etiam animæ concedi possit potentia aliqua, per quam habeat vim admirabilia perpetrandi? Nec quicquam est, quod nos ignoremus, quomodo id facere possit, cum videamus tam multa alia effect⁹ edere; quos qua virtute & quomodo edant, ignoramus. Quomodo Echeneis naves remoretur: quomodo ambra paleas; naphtha ignem; magnes ferrum trahat; adamas ejus virtutem compefcat; quomodo charadius avicula conspecta lèterum curet; basiliscus visu occidat; & similia multa ignoramus; quæ tamen fieri Aristotel. 2. histor. animalium cap. 14. Plutarchus 5. Symposiac. quæst. 7. Ælianus hist. animal. lib. 17. cap. 13. Plinius variis locis attestantur; Quid mirum ergo, si etiam Animam per Imaginationem multa præstare credamus; quæ

tamen

tamen quomodo præstare queat, ignoramus?

Accedit Quartò; quòd à multis memoriæ proditum sit; nonnullos homines, gentes & nationes, imò etiam & bestias peculiare habere proprietates per aliquas alias animæ potentias mirabilia præstandi: Quidni ergo pariter dici possit; quòd sicuti per illas potentias in externa agere & ea vario modo afficere possunt, ita aliqui singulari proprietate etiam per potentiam Imaginativâ similia & majora agere possint? Scribit Plinius lib. 7. cap. 2. ex Cratete Pergameno & Agatarchide circa Pontum fuisse gentes Ophiogenes; in Africa Pnyllos; in Italia Marfos, qui serpentum venenum solo tactu compecebant & ictus eorum curabant. Scribit ibidem de Pyrrho Rege, quòd solo pollice pedis attingendo, lienosos persanabat. Alii scribunt de Imperatore Vespasiano, quòd etiam solo tactu multos curabat. Sic Gallie Reges serofulas solo tactu curant, & vulgo septimus quisque non interrupta serie filius eadem facultate præditus putatur. Scribit Michael Medina lib. de recta in Deum fide cap. 7. se novisse puerum quendam, qui gratiam sanitatis habere dicebatur; qui multos

multos homines solo attactu gravissimis morbis liberabat. An non etiam Echeneis solo attactu navem firmat? Sic sunt alii qui fascinant & interimunt videndo. Scribit Plinius ex Isonogo loco citato in Triballis & Illiriis gentes esse, quæ solo visu fascinabant. De Thibiis Pontigente ex Philarcho idem Plutarchus refert 5. sympos. quæst. 7. Sic basiliscus testim. Gal. lib. de Theriaca, Catoblepa teste Pomponio lib. 3. c. 4. Plinius lib. 8. cap. 21. & Solinus cap. 32. visu interimunt. Rubeta palustris, teste Æliano lib. hist. animalium visu pallorem inducit. Lupus teste Plinio lib. 8. cap. 22. & Solino cap. 7. raucedinem; Testudo visu ova excubat. Sunt alii qui loquendo & verbis solis prolatis mirabilia possunt præstare. Scribit Plinius loco citato ex Nimphodoro in Africa familias esse, quæ laudando arbores fascinant & pueros interimant. Scribit Homerus lib. 9. Odysseæ Autolici filium fluxum sanguinis carmine sedasse: quod alios etiam facere Q. Serenus cap. 33. refert. Scribit Cælius Aurelianus 1. Chronic. Adrianum Imperatorem aquam inter cutem quibusdam verbis eduxisse. Marcellus scribit quibusdam verbis sordes oculos ingressas elui.

ekii. Scribit Ætius lib. 8. cap. 50. spinam vulvæ infixam verbis extrahi, & vermes, epilepsiam, dentium dolorem, precibus sanari. Plinius lib. 28. cap. 2. ex Theophrasto, Varrone & Catone scribit Ischiadem, podagram & luxata membra carmine curari, & Trallianus lib. 6. cap. 4. scribit in morbis incantationes & certorum verborum pronuntiationem plurimum prodesse. Conciliator differentia. 156. dicit se vidisse aliquem, qui proferendo aliquot verba in aurem tauri; eum prosternebat. Scribit Antonius Benivenius lib. de abd. caus. cap. 26. sagittam cujusdam militis pertinaciter hærentem carmine excidisse. Si ergo tangendo, videndo, loquendo homines & animalia tantam virtutem habent; quomodo, non eandem habebunt & longè majorem imaginando. Quin imò videntur hi omnes effectus imaginationi potius, quàm prædictis actionibus esse ascribendi. Non enim videntur tam à visione, attactu, aut locutione; quàm potius vehementi imaginatione cum illis conjunctâ promanasse. Accedit, quòd suprâ ex Avicenna & D. Augustino dictum sit, quemdam cū volebat, corpus suum paralytici afficere potuisse; alium pro arbitrio aures

aures movere: alium capillitium totum in frontem dimittere, & iterum attollere: alium cibos deglutitos, singulos pro voluntate sursum adducere: alium sudores, lachrymas emitte-
re: alium se omnibus animæ functionibus ita pro libito privare potuisse, ut mortuus videretur & punctus dolorem non sentiret.

Tertio probatur experientiâ: quia videmus quotidie fœtus matrum imaginatione signari: Homines, de peste imaginantes in eam incidere: remedia nullam naturalem agendi vim habentia, sola portantis imaginatione morbos curare: cibos, etiam malos, cum desiderio sumptos prodesse.

Conclusio XX. Anima nihil agit per se per potentiam Imaginativam: id est, Phantasia seu potentia imaginativa, non est activa, nec per se directè & propria virtute in ulla corpora agit.

Pro quo est Notandum: potentiam Imaginativam esse quidem activam; quia est potentia; omnis autem potentia est activa, sed non esse activam nisi suæ operationis & imaginationis, & ejus actione immanere ei & non exire extrâ potentiam; & sic præter suam nudam cognitionem nihil ad extrâ effective in corpus seu Proprium, seu

Alio.

Alienum agere, nec illud ullo motus genere directè & per se mutare, movere aut alterare.

Hæc conclusio probatur generaliter: quia imaginativus est potentia cognitiva; potentia autem cognitiva à Philosophis passivæ dicuntur: ex eo, quòd ipsæ à speciebus cognoscibilibus afficiantur, eas recipiant, & recipiendo, in se vitaliter eliciant iudicium & cognitionem: & præter cognitionem suam ulteriùs effectivè nihil agant. At potentia motivæ & vegetativæ dicuntur potentia activæ, eò quòd earum actio transeat in corpus: & ipsæ in corpus & ea quæ in corpore continentur, vim exercent: eaque motu locali, alterationis & aliis motus speciebus immutent: Ergo imaginativa non est activa.

Probatur secundò clariùs. Omnis cognitio est actio immanens: imaginatio est cognitio, ergo imaginatio est actio immanens. At actiones immanentes sunt infæcundæ & non sunt activæ. ergo nec imaginatio est activa. Minor probatur: Actio quæ in alio aliquid facit, recipitur in eo, in quo facit, seu in passio: nam ubi non recipitur actio, ibi non est passio; nec consequenter productio effectus: at actiones

nes immanentes non recipiuntur in alio, sed manent in potentia, & ideò appellantur immanentes, Ergo.

At objiciet aliquis: Aristot. 3. animæ cap. 3. dicit, ideò animalia, bestias & homines per imaginationem multa agere, quia imaginationes immanent sensibusque similes sunt: ergo tantum abest, ut imaginativa ideò non sit activa, quòd ejus actio immaneat, ut potius per hoc videatur debere esse quam maximè activa. Verùm Respondeo. Aristotelem ibi non loqui de actionibus immanentibus aut efficacia earundem: & ibi non velle dicere, quòd imaginatio, per hoc, quòd sit actio immanens, habeat vim per se realiter alterandi; sed disputare in illo capite de potentia imaginativa, qualis ea sit: an scilicet à sensu, intellectu & opinione sit diversa, & docet quòd sic: & quòd non tantùm sensus, intellectus sint causa diversarum motionum in corpore, sed etiam phantasia: & ibi docet etiam phantasiam movere appetitum & alias potentias: unde variæ contingunt in corpore motiones & alterationes. Et hoc est, quòd dicit Phantasiam posse: & non, quòd realiter per se immediatè alteret. Et si dicit in animalibus phantasiam esse plurimarum

marum motionum causam & præcipuè in bestiis; in quibus phantasia præest corporis gubernationi & à nulla superiore potentia intellectiva coeretur: sæpe etiam in hominibus; quando, scilicet, intellectus per amentiam, animi passiones, aut somnum impeditur. Nam tunc ipsi sola imaginatione ducuntur & operantur ex præscripto imaginationis & non intellectus; & ideò, inquit, imaginatio multarum motionum in corpore causa est: quia ipsa, inquit, sensibus similis est; & ita à speciebus sibi post absentiam objectorum externorum inherens movetur, sicuti moveretur à speciebus, quæ presentibus objectis per sensus hauriuntur; propterea, quòd species in ea remaneant & non statim pereant & evanescant. Nam hinc etiam absentibus objectis adhuc movetur, & consequenter alias potentias excitat & quovis tempore corpus movet & permutat: quod non faceret si ejus species in potentia non remanerent. Quando enim illæ periissent, non amplius phantasia afficerent: phantasia non mota non etiam moveret alias potentias, & sic animal quiesceret & non permutteretur.

Probaturs conclusio Secundo. Si per

G imagi-

imaginationem vel actum alicujus potentiae cognoscitivae aliquid alteraretur; vel illud deberet esse objectum ipsum quod recipitur: vel ipsum organum, quod recipit; vel alia aliqua corporis pars; non objectum: quia ipsum nihil patitur à sensu, sed agit in sensum & est externum; & cum res aliqua percipitur, illa per nostram perceptionem realiter non mutatur, sed manet in suo esse & secundum omnes suas qualitates, sicut erat ante; ut bene dicunt Themistius & Alexander: Non organum: quia organum receptione intentionali objecti alteratur solum alteratione perfectiva, non autem corruptiva & reali. Nam cum gusto amarum, lingua mea non fit amara: cum video rubrum, oculus meus non fit ruber; cum sentio calorem, cutis mea non fit realiter calida, nisi in quantum cum actione intentionali objecti est conjuncta actio materialis & corruptiva: quod est sensui per accidens: quia tum organum non afficitur ut organum, nec patitur ab objecto, ut sensibili; sed tantum sicut unum corpus mixtum potest ab altero pati & alterari, etiamsi non sit animatum. Nam nulla sensibilia, ut talia, in sensum, ut sensum, aliter agunt, quam intention-

tentionaliter : ut benè disputat Zarella in libello de sens. agente cap. 4. Non etiam alteratur alia aliqua corporis pars, quia ipsa actio cognitionis non transit, sed immanet potentiae & organo. Ergo nulla pars potest ab imaginatione alterari.

Probatur Tertiò exemplo aliarum potentiarum cognoscitivarum; quarum nulla in homine est activa: Sic visiva nihil aliud facit quàm suam visionem; auditiva nihil aliud, quam suam auditionem. Præter visionem & auditionem nullam in corpore nostro ab illis percipimus mutationem: sive videamus, sive oculos claudamus, eodem modo constituti sumus. Visio, ut visio, nihil efficit: nec quia videmus ignem, ideo incalescimus; nec quia glaciem, ideo refrigeramur. Neque videre res motas facit nos moveri, nec quiescentes, plus minùsve quiescere. Idem in omnibus aliis sensibus est manifestum. Non per hoc quòd imaginamur ignem, calidi sumus: nec per hoc quod imaginamur glaciem, frigidi: nec imaginando & appetendo intensissimè corporis albedinem, albi, aut nigredinem, nigri sumus: nec imaginando simpliciter motum ideo movemur, aut imaginando quietè, quiescimus:

scimus: Quamvis per accidens fiat, ut aliquando moveamur, vel quiescamus: Saltem per solum actum imaginationis id non fit. Quod si id à simplici & sola imaginatione fieri posset; paralytici intensissimè imaginantes & appetentes motum, imaginatione sua se moverent: & febrientes imaginando frigiditatem, & siticulosi imaginando humiditatem, & cæci imaginando sanitatem; frigidi, humidi, & bene videntes evaderent. Quod enim aliquid per se facit; illud est natum illud facere semper. Accedit, quod nec naturæ imaginationis nec sensuum aut ullius potentie cognoscitivæ conveniat, ut sint activæ. Quia sic animalia nunquam illarum potentiarum operationes exercere, & nunquam quicquam cognoscere possent, quin semper mutarentur, moverentur alterarenturque: quod reliquas omnes animæ actiones & sanitatem & statum corporis semper perturbaret & *ἀειμίδεσσι* quandam induceret.

Pro cujus conclusionis majori intelligentia, res hæc particulatius est explicanda. Quapropter sciendum: quòd, si phantasia haberet vim agendi & tam mirabilia opera præstandi; deberet ea facere per aliquam speciem

MOTUS:

motus: vel scilicet per motum localem, vel per alterationem, vel auetionem, vel generationem; & præcipue vel per motum localem, vel per alterationem. Nam si phantasia posset alterare, posset & essentialiter transmutare; & si non posset illud, etiam nec hoc posset. Nam generatio omnis à prævia pendet alteratione. Quapropter ut vires phantasie perfecte sciamus; specialius investigandum est.

An Phantasia aliquo istorum motuum corpora possit immutare: Et imprimis an possit Alterare. Etenim si posset Alterare; posset morbos & ægrotudines facere; nempe eos, qui à temperamento pendent: posset etiam inducere secundas qualitates, utpote, quæ pendent à primis: posset esse causa productionis & generationis variarum rerum, & posset mirandos facere effectus in illis corporibus, siue Proprio siue Alieno, ad quæ ejus potestas extenderetur. Est etiam videndum: an possit corpora ulla Localiter movere. Quia si saltem posset movere Localiter; posset applicando activa passivis multa præstare. Quomodo & voluntas angelica, etsi non habeat vim alterandi, quatenus tamen habet vim loco movendi, nihil non potest. Si localiter per se movere posset

spiritus & humores, posset morbos ex intemperie curare: posset etiam producere; actiua passivis applicando: posset facere morbos in conformatione, & factos curare; posset surdos facere audientes, & cæcos videntes: humores in membra impellendo vel amovendo. Et inducendo qualitates primas, posset etiam inducere secundas & fœtum variis coloribus signare. Si etiam res externas movere posset; posset etiã (quod dixit Avicenna) & homines, & animalia fascinare, elementa turbare, & ventos, pluvias, & tempestates ciedere. Quapropter ad sciendum, an aliquid istorum facere possit, videndum, an possit alterum illorum motuum ciedere. Imprimis ergo quæritur.

Q V A E S T I O V.

*An phantasia possit ullum corpus
movere suo loco?*

ET videtur quod sic. Primò Auctoritate. Etenim Aristot. 3. de anima c. 10. dicit phantasiam & appetitum corpus proprium localiter movere. Et lib. de communi animalium motu, dicit cogitationem, visum, voluntatem, selectionem, cupiditatem animalibus motum adferre. Et D. Thomas part. 3. quæst. 13. art. 3. ad 3. dicit; quod imaginationi, si sit fortis, naturaliter obedi-

dit corpus quoad aliqua: puta, inquit, quoad casum è trabe: quia imaginatio est nata esse principium motus localis; ut est, inquit 3. de anima. Et Cajetanus 3. de anima cap. 6. & plerique Thomistæ dicunt, quod imaginativa sit principium motus localis, & quòd ipsa corpus animatum effectivè moveat, quoad motum voluntarium, & præter eam nulla sit alia specialis potentia loco motiva.

Secundò probatur Ratione: quia, quando imaginatio vult aliquod membrum moveri, statim illud membrum movetur, & cum vult ut à motu cesset, statim etiam cessat: adeoque pronutu & imperio, & quando & quomodo & quantum ipsa vult, membra moventur, ergo moventur à phantasia. Sequela probatur. Nam si à phantasia non moverentur, sed ab alia aliqua facultate; non penderet motus eorum ita absolutè ab illa; sed solùm à dispositione suæ veræ & efficientis ac proximæ causæ seu illius facultatis, à qua moverentur. Vnde videtur, quòd phantasia per se & effectivè moveat ipsum corpus proprium, seu ipsum corpus animatum.

Videtur etiam quod moveat corpus Alienum, nempe spiritus & humores.

Etenim propter actiones phantasiæ spiritus & humores celerrimè, modò huc, modò illuc in corpore moventur. Ergo moventur à phantasia. Etenim imaginando terribilia, homines tremunt, refrigerantur, pallent, in syncopen incidunt: imaginando jucunda & læta, rubent, incalescunt: oculi eorum fiunt flammei & radiantes: sæpè extemplo moriuntur: imaginatione veneris coles extenditur. Hoc non alia ratione contingit, nisi quia propter ejusmodi cogitationes spiritus & sanguis quam celerrimè, intrò, foràs, sursum, deorsumque moventur. At nihil videtur eos movere, quàm illæ cogitationes & imaginationes; immediatè enim post tales cogitationes ita moventur: & nihil aliud videtur mediare, à quo dici possint ita moveri. ergo phantasia illos movet. Hoc dicunt & tenent Conimbricenses, Thomas à Vega, Valesius, Piccolomineus, &c.

Conclusio XXI. Phantasia per se non movet secundùm locum corpus Proprium seu animatum.

Probatur Conclusio. Membra corporis, ut ostensum est conclusione 16. vel moventur motu voluntario vel naturali: phantasia non est causa motus

tus naturalis, ut omnes fatentur: quia ille motus non obedit phantasia, sed fit à propriis potentiis naturalibus motricibus: non etiam est causa motus voluntarii membrorū. ergo nullius. Quod non sit causa motus voluntarii, probatur: quia causa eius est potentia quædam Locomotiva à phantasia distincta, ut medici tenent: vel saltem est potentia appetitiva, quæ etiam est à phantasia distincta, ut tenent plerique philosophi. Ergo non est phantasia.

Pro hujus quæstionis intelligentia, quia est valdè difficilis & controversa, est notandum ad motum concurrere tres actiones se mutuò ordine necessario consequentes: cognitionem, appetitionem & motionem. Etenim motio est ad aliquid prosequendum vel fugiendum: non prosequimur aut fugimus, nisi quod appetimus aut declinamus, itaque concurrat appetitio: non appetimus, nisi quod cognoscimus; itaque concurrat cognitio. Prima ergo est cognitio, inde sequitur cogniti appetitio, ultimò est appetiti prosecutio, quæ fit per motum. Non est dubium, quin cognitionis causa sit phantasia; & in hominibus etiam intellectus: sed est quæstio, quid edat duas

reliquas actiones an phantasia, an alia potentia peculiare. Si phantasia eas ederet, equidem verè esset causa motus membrorum: si non, sed sint alia potentia, quae eas edant; ubiq; nec phantasia potest dici motus localis causa: at sunt alia. ergo phantasia non est causa eius. Subsumptum probatur. Phantasia non est causa appetitionis, sed propria potentia appetitiva: ergo cum appetitio mediet inter cognitionem & motionem; sequitur phantasia non movere, sed proximius movere ipsam appetitivam. Quòd autem phantasia & appetitiva sint potentia diverse, docet Arist. 3. animæ text. 29. & 42. & 6. Ethic. cap. 6. & idem docet Galenus & Plato quippe, qui phantasia in cerebro, appetitum irascibilem in corde, & concupiscibilem in hepate posuerunt, & D. Thomas part. 1. quæst. 81. art. 1. Et probatur Ratione. Quia cognitio tendit in verum, appetitio tendit in bonum. at illæ sunt rationes objectorum formaliter diversæ, quare ut & potentia sint diversæ, est necessum. An autem appetitiva tantum faciat appetitionem, an verò insuper membrorum motionem, dubium est. Plurimi dicunt appetitum facere utramque; & appetitionem & membrorum motionem

nem: & illas esse duas actiones ejusdem potentia, se mutuò necessariò consequentes: & ita appetitivam & motivam esse unam & eandem potentiam, formaliter tantum distinctas: & ratione, qua facit appetitionem, dici appetitivam; qua verò movet membra, dici loco motivam: & præter appetitivam, nullam esse aliam loco motivam ab illa diversam. Et hanc sententiam tenent plurimi Philosophi, & putant esse Arist. 3. animæ cap. 10. & lib. de communi animal. motu: ubi videtur expresse ponere appetitum esse principium motus voluntarii. Verum ista sententia non est vera: quia appetitus non efficit per se motum elicitive, sed tantum imperative.

Præter appetitum autem est insuper adhuc alia potentia membri inhærens, quæ per se proximè est executiva motus, & illa vocatur potentia Loco motiva: ab appetitu plurimum diversa, & à medicis vocatur motiva animalis seu voluntaria, & utitur nervis & musculis ad suam actionem edendam.

Hæc sententia est Galeni variis locis in libris de usu partium & motu musculorum, de causis symptom. de locis affectis, &c. & eam sequuntur omnes Medici, Fernelius, Thomas à

Vega

Vega, Valesius, & reliqui omnes. Eam quoque tenet Aristoteles loco citato: ubi dicit quidem, appetitum esse principium motus, sed præter eum dicit adhuc esse aliud. Etenim textu 35. dicit tria esse, quæ movent illo genere motus: primum, quod movet immotum, ut objectum seu bonum apprehensum: secundum, quod movet, motum, ut appetitus. movetur enim ab objecto & movet: & insuper dicit esse tertium movens, adeoq; proximum: quod dicit ipsius appetitus esse instrumentum, & in singulis membris esse quærendum. Per quod nihil aliud intelligit, quàm potentiam loco motivam cerebro & singulis membris, ac maximè musculis inexistentem, & ab appetitu diversam. Eandem sententiam etiam manifestè tenet D. Thomas in opusculo 43. c. 5. ubi dicit quòd appetitus imperat motum secundum locum, æstimativa dirigit, motiva exequitur. Quod etiam multi alii Philosophi, ut Zoares, Vasquez, Conimbricenses, &c. tuentur.

Et probatur Ratione. Primò, Appetitus facit appetitionem, ergo non facit motionem. Sequela probatur. Nam illæ actiones sunt diversi generis: & appetitio est actio im-

manens;

manens; motio verò est actio tran-
siens.

Probatur secundò. Aliqua animalia
sunt, quæ habent sensum & appeti-
tum, & tamen non moventur, ergo
appetitus non est causa motus.

Tertiò. Si appetitus esset causa mo-
tus, motus non posset fieri sine speciali
applicatione, advertentia ac actu ip-
sius: nec motus posset prævenire ap-
petitum & cognitionem: at sæpè fit
motus nobis non volentibus: sæpissi-
mè sine advertentia, deliberatione &
consideratione, ergo non fit elicitive
& proximè, & per se ab ipso appetitu.

Quartò. Certum est, quod appeti-
tus motû imperet: at de ratione actus
imperati est, ut non fiat elicitive ab illa
potentia, à qua imperatur, sed ab alia,
ergo. Sic appetitus excitat etiam po-
tentiam visivam, ad videndum: phan-
tasiam ad imaginandum: ipse tamen
non est elicitivus actionum illarum.
Sicuti ergo illos actus imperat & non
facit, ita consentaneum est, ut, cum
imperet motum, ipsam quoque non
faciat.

Quintò. Si appetitus immediatè &
elicitivè moveret: semper cum appe-
timus moveri, deberemus moveri: at
hoc non fit: quia sæpè appetimus mo-
veri,

moveri, & tamen non movemur, ut cum arthritide & paralyfi laboramus, ergo.

Dicet aliquis: hoc esse; non quod in membris sit aliqua peculiaris vis activa motus, sed quod membra non sint disposita, ad hoc, ut ab appetitu possint moveri. non enim potest appetitus, aut potentia aliqua movere quidvis, sed tantum membra apta & disposita recipere actionem ejus: & ideo ex eo quidem arguitur, præter appetitum esse bene in membris aliquam potentiam motivam, sed eam dicunt non esse potentiam activam & effectivam motus, sed tantum passivam: & esse solum dispositionem, per quam membra sint apta ab appetitu moveri. quod dicunt Ferrariensis, Medina, Bannes, Picolomineus, aliique.

Sed respondeo, præter ejusmodi passivam potentiam esse aliam potentiam activam: quæ est proxima & elicitive motus causa. Nam præter appetitum, sentimus manifestè in nervis, musculis & tendinibus membrorum, esse vim aliquam & impetum per quem movemur: quam vim sentimus post labores & ægrotudines in nobis flaccescere, & motum solito more præstare non posse. Etenim, cum scribo; quis

quis credat manum meam tantum-
 modò passivè, non autem activè con-
 currere ad descriptionem? Illam vim vi-
 detur etiam indicare membrorù con-
 formatio; varietas tendinum, ossium,
 articulorum, nervorum, musculorum:
 quæ non videretur necessària esse, si
 tantum passiva & non activa aliqua
 vis in membris resideret. Etenim mo-
 tus localis est motus valdè imperfe-
 ctus, & non videtur requirere magnã
 in mobili dispositionem, ad hoc, ut
 moveri possit. Et ideò conformatio
 illa varia, quæ est in membris, non
 propter illam dispositionem aut po-
 tentiam passivam, sed propter aliquam
 activam à natura videtur esse institu-
 ta. Accedit; quòd (ut benè deducit
 Bartholomæus Vasquez 1. 2. quæst.
 9. disp. 24. cap. 2.) si corpus nullam
 vim activam haberet ad motum, sed
 solùm passivè illum reciperet à phan-
 tasia & voluntate, sequeretur eadem
 velocitate nos posse moveri, cum ægri
 sumus & lassì, sicut cum sani. Nam
 corpus etiam languidum & infirmum
 ab angelo eadem velocitate moveri
 potest, qua ab anima movetur, cum
 validum est: non alia ratione; nisi, quia
 motus solùm ab angelo recipitur in
 membra absque ulla efficacia & con-
 cursu

cursu virtutis eorū. Ergo eodem modo à phantasia moveri posset, si totum motum ab illa reciperet, & non aliam aliquam peculiarem vim activam adjungeret. Et hinc est, quòd angelus absq; ulla alia dispositione æquè velociter movere possit corpus mortuum, ac vivum: languidum & sanum, dispositum, non dispositum: modò eadem mensura gravitatis contineatur; Proinde pari ratione; si sola phantasia aut voluntas membra moveret & nulla vis activa in membro existens concurreret; nulla dispositio videretur requiri, ad hoc, ut phantasia illud membrū movere posset: sed videtur, quòd tam citò & æquè benè languidum ac sanum movere posset. Quapropter est manifestum, phantasiam aut voluntatem per se non movere membra, sed peculiarè quandam potentiam, quam Medici Motivam animale vel voluntariam appellant. Veruntamen, quamvis nec phantasia, nec appetitus per se eliciant & exequantur motum, tamen concurrunt quàm maximè ad motū. Nam imprimis appetitus concurrat, ut imperans motum: quia appetitus habet dominium despoticum super potentia motiva, & applicat eam ad opus: & sic est quasi principalis causa motus:

motus: & motiva, est sicut famula
 ejus. & ideò, sicut opera fervorum ad-
 scribuntur dominis, ita operatio moti-
 vę seu motus adscribitur non rarò ipsi
 appetitui. Phantasia etiam cõcurrit ad
 motũ dupliciter. primò, ut causa quæ-
 dam remota & sine qua non; quate-
 nus non fieret appetitio, si non præ-
 cessisset cognitio. secundò proximius:
 quatenus dirigit motum & eum deter-
 minat & modificat. Etenim potentia
 motiva ex natura sua est determina-
 ta, & ad omnem motus speciem indis-
 ferens: phantasia autem dirigit eam
 & facit, ut sic vel sic moveat, hoc vel
 illud membrum, ad hunc vel illum si-
 tum. Et hac ratione etiam non imme-
 ritò motus phantasię adscribi potest.

Ad argumenta responderetur. Ad
 primum. Bene ab Aristotele motum
 phantasię & appetitui adscribi, cum
 motus ab iis imperetur & dirigatur, ut
 jam dictum est; & motiva obediat eis:
 sed non ita adscribi, quasi ipsę sint po-
 tentię motus elicitivę, & nulla sit
 præterea alia potentia motus proxi-
 mius executiva, quia eodem cap. (ut
 supra ostensum est) illam potentiam
 agnoscit, & in ipsis membris moven-
 tibus dicit residere. Ad D. Thomam
 eodem modo responderetur. Verũ esse,

214 DE VIRIBVS
quod phantasia sit principium motus;
sed non elicitum.

Ad secundum respondeo. Per phantasia membra non ita moveri, sed per appetitum. appetitus enim imperat motivæ, phantasia non. Et ideo per imaginationem non prius editur motus, quàm actioné phantasiæ actio appetitus insequatur. sed motum ab appetitu imperandum phantasia dirigit. Quòd autem membra pro ratione & nutu earum ita moveantur, non arguit ea immediatè & per se ab illis moveri, sed solùm, unam imperium, alteram directionem in loco motivam habere: & loco motivam secundùm imperium earum debere operari.

Conclusio XXII. Phantasia per se, & directè etiam non movet secundùm Locum corpus Alienum, seu Humores & Spiritus.

Pro cuius intelligentia duo sunt notanda. Primò, quod non negem, quin phantasia aliquo modo possit esse causa motus sanguinis, & spirituum ad hanc vel illam partem: sed dico, quòd ipsa non moveat illos effectivè, per se & immediatè: sed tantùm per accidens: excitando alias potentias, quæ illos per se movent. Est notandum secundò: quod non sit dubitandum, nec quispiam

quispiam neget; quin regulariter & ordinarie sanguis & spiritus moveantur à potentiis animæ naturalibus seu vegetativis: sed hoc Quæritur; An præter illas potentias motrices naturales, phantasia etiam non habeat potestatem eos solo nutu & imperio per se ipsam movendi. Etenim quòd sanguis & spiritus ordinariè, & semper, ac per se moveantur à facultatibus motricibus naturalibus, & non à phantasia, est manifestum. Nam attractrix & retentrix sunt potentiæ naturales & vegetivæ: illæ autem, quid movent nisi humores & spiritus? non enim movent membra ipsa, sed in membris contenta: illud autem quid sunt, nisi humores & spiritus? Humores & spiritus sunt objecta facultatis nutritivæ, & sunt partium alimenta. at nutritivæ munus est, non tantùm alimenta concoquere, sed prius concoquenda attrahere, & concocta in alia membra transmittere. ergo nutritivæ munus est humores & spiritus movere: & illud munus non competit phantasiæ. Nam alimentum attrahere & expellere sunt operationes nutritioni intervenientes, & sic potentiæ quæ illos actus edunt, sunt potentiæ famulatricæ & ministræ ipsius nutritivæ: At phanta-

fia non est potentia nutritioni infer-
 viens, sed longè nobilior & excellen-
 tior, Ergo non est ejus humores &
 spiritus movere. Phantasia enim non
 cognoscit operationes naturæ, & ideò
 non potest illos secundùm leges natu-
 ræ movere. Phantasia debuit quiesce-
 re & subinde cessare ab operando; po-
 tentiæ autem naturales in perpetuo
 opere debuerunt permanere. Atque
 ex his patet, sanguinem & spiritum
 omnesque humores in corde, cerebro,
 hepate genitos; quando per venas, ar-
 terias, nervos in universa mèbra pro
 earum nutritione distribuuntur; non
 moveri à phantasia, sed à natura &
 potentiis naturalibus. Nam, sive vigi-
 lemus, sive dormiamus; sive de sangui-
 ne & spiritibus imaginemur, sive non;
 & sive ea cognoscamus, sive non, sem-
 per illi per corpus modo suo, eodem-
 que moventur. Proindeq; patet, quòd
 per se & ordinariè moveantur à natu-
 ra, & non à phantasia. Dico autem in
 conclusione: quod non tantùm ordi-
 nariè à phantasia non moveantur, sed
 nec unquam. Et hoc probò.

Primò. Si phantasia sanguinè & spi-
 ritū moveret, deberet habere notitiam
 internarum partium, ad quas & per
 quas illos moveret: at non habet, ergo.

Secun-

Secundò. Si phantasia moveret sanguinem & spiritus, moveret eos quò vellet: sicut, qui dicunt phantasiam esse causam motus voluntarii, dicunt eam membra movere, quò vult: at sic non movet eos, ergo. Minor probatur: quia, quantumcunque homo pallidus imagnetur, & velit, ut sanguis & spiritus in faciem feratur: aut quantumcunque rubicundus imagnetur, ut recedat: quantumcunque quis imagnetur & velit, ut spiritus in partem gangrenosam feratur: ut bilis in ictero à cute ad folliculum redeat: aut sanguis in hæmorrhagia & vulnere aut inflammatione ad originem retrocedat; nunquam propterea retrocedit.

Tertiò. Si phantasia per se moveret sanguinem & spiritus, semper moveret, illud enim quod facit aliquid per se, & ex propria natura, id natum est illud facere semper: At sæpè fortissima imaginatio hoc non potest. Ergo non per se, nec virtute propria movet.

Quartò. Si phantasia habuisset potestatem spiritus & sanguinem movendi, illud fuisset operationibus potentie vegetativæ summum impedimentum. Nam phantasia eos sæpè contrariis motibus moveret, quam actiones vegetativæ exigeret: At natura facit quod

melius est; itaque non dedit phantasiæ talem potestatem spiritus & humores movendi.

Quintò. Videmus in corpore effectum unius facultatis non edì ab altera facultate; sic visum non facit alia facultas, quàm visiva: motum voluntarium non facit alia facultas, quàm loco motiva voluntaria: motum cordis non alia, quàm pulsifica cordis: quare verisimile est etiam motum spirituum & humorum, cum fiat à facultatibus vegetativis, non posse unquam fieri ab ulla potentia sensitiva, nec consequenter à phantasia. Nam si etiam phantasia per se spiritus & humores moveret, ejusdem effectus in corpore duæ causæ essent per se effectivæ, æque immediatæ. hoc superfluitatem argueret, quam natura abhorret: Ergo.

Sextò. Illud quod movet. debet esse in parte, unde illud quod moveri debet, promanat. Indè enim est principium motus, ubi illud est, quod movet: & quod trahitur, trahitur ad locum, ubi est ipsum trahens: At humores & spiritus promanant à corde & hepate; & sanguis ille & spiritus, qui in animi passionibus ita derepètè movetur, & omnem faciunt alterationem;

nem; promanant ab hepate & corde, & à corde & hepate moventur extrorsum, & ab extrà rursus ad cor & hepar. Ergo, si phantasia illos moveret, phantasia deberet esse in corde, vel in hepate: At ibi non est, sed in capite. Ergo ipsa, per se humores & spiritus non movet. Confirmatur. Quando aliquid movet à centro in omnem circumferentiam, illud quod movet, non potest esse in una aliqua parte circumferentiæ; alioqui eodem actu simplici movendi moveret respectu sui in contrarias positiones, à se & ad se; At in animi passionibus, ut ira, gaudio; sanguis & spiritus moventur à centro corporis ad omnem peripheriam: & in tristitia & metu à tota peripheria ad centrum. Ergo ipsum movens est in centro: In centro non est phantasia. Ergo ipsa non eos movet.

Ad argumenta in principio questionis, contrà conclusionem allata respondetur. Per ea tantum probari, phantasia esse quidem causam per accidens & intentionalem motus eorum, quatenus instigat & excitat alias potentias intermedias ad movendum; sed non esse veram causam per se & effectivam ejus. Etenim eo modo, quo phantasia per suam imaginationem

est causa motus spirituum & sanguinis; eodem modo etiam potentia visiva & auditiva & tactiva &c. per suas actiones sæpè sunt causa motus eorundem. Nam sicut imaginatione præcipitii, ignis, rerum tristium, &c. humores & spiritus moventur: homines tremunt, pallent, refrigerantur, &c. ita quoque visione, auditione & tactu eorundem: Atqui nec visiva, nec auditiva, nec tactiva, habent vim per se spiritus & sanguinem cordis movendi. Ergo nec imaginativa.

Conclusio XXIII. Et si phantasia effectivè spiritus & humores non moveat habet tamen aliquam vim eos vel versus unam, vel versus alteram partem magis Dirigendi. Pro quo est Notandum. Aliud esse movere, aliud motum dirigere, aliud facere ipsum motum seu substantiam motus, aliud modum superaddere, seu motum modificare. Multa autem sunt, quæ non faciunt ipsum motum & tamen motum modificant. seu faciunt, ut illud, quod, ab alio movetur, moveatur ad determinatum locum. Sic canalis non movet aquam, ducit tamen & dirigit ad determinatum locum. regula non movet pluviam, attamen dirigit. index non movet viatorem, attamen dirigit eum.

eum. Sic dico, quòd, etsi facultas phantastica; ipsamet non moveat spiritus, sed motrix naturalis, phantasia tamen per suam actionem possit motricem illam determinare ad certam versùs hanc vel illam partem, hoc vel illo modo motionem.

Probatur conclusio. Qui imaginatur Venerem, ei coles excitatur, & spiritus moventur versùs genitalia, & nò ad aliam partem. seu diriguntur ad illam partem, quæ est instrumentum istius actionis, de qua est imaginatio. Qui imaginatur cibum aliquem lautum, ei saliva ad os movetur: motrice naturali ad palatum, quod instrumentum est illius actionis seu gustus, de quo est imaginatio, humorem illum dirigente. Cum cogitamus de mingendo, vel cum videmus alios mingentes aut egerentes, micturimus, vel cacaturimus. Cum videmus alios comedentes, aut de cibo cogitamus, incipimus famere: quod non videtur alia ratione fieri quàm propter spiritus, quos natura mittit ad illas partes ab ipsa imaginatione determinata. Ideò benè dicit lac. de Forlivio propter obedientiã virtutum superiorũ & ad inferiores phantasiã ita movere virtutes naturales, ut ipsæ aliter moveant sanguinè & spiritum,

ritum, quàm aliàs naturaliter moverent, si à phantasia non dirigerentur. Nam sicuti superiùs conclusione 21. dictum est. ipsam phantasiàm non movere membra motu voluntario, & tamen dirigere motum eorundem, ita non est mirum, si etiam dicamus eam, et si spiritus humoresque non moveat, certo tamen modo dirigere. Visum est phantasiàm per se non movere: Videndum nunc

QVÆSTIO VI.

An possit alterare?

ET videtur quod sic. Primò Autho-
ritate. Etenim Aristoteles lib. de
motu animalium variis locis, dicit
sensum, cogitationem & phantasiàm
alterare. Etenim dicit ibi, phantasiàm
esse causam motus voluntarii, per
hoc, quòd phantasia alterat, & alte-
ratione spiritus & nervi dilatentur &
constringantur, & sic partes movean-
tur. (Movetur enim & incedit, in-
quit, animal appetitione vel selectio-
ne, alteratione tamen facta aliqua per
sensum & phantasiàm.) Et paulò post,
(calor autem aut frigus, inquit, eo-
rum cogitationem & imaginationem
necessariò consequuntur) & iterum
post,) Cause autem, inquit, motio-
num

num naturales, interveniente sanè fiūt alteratione. Cogitatio namq; & imaginatio, ut dictum est, prius agentes adducunt affectiones. Nam agentium species repræsentant) & iterum, (visum & notio rerum agendarum vim obtinent. Etenim specie vel caloris, vel frigoris, & rei vel jucundæ, vel formidabilis mente percepta, quodammodo talis agnoscitur, qualis quæque res est.) Ita quoque Avicenna 6. naturalium part. 4. cap. 4. dicit æstimationem informatam objecto alterare calefaciendo, & refrigerando. Et dicit materiam corporalem magis obedire substantiis separatis, quàm agentibus contrariis in natura: & ideò, cum anima sit illis substantiis proxima, eam per vim imaginationis posse alterare, & formam in materiam inducere: non tantùm propinquam, sed & remotam. Idem videtur & D. Thomas asserere. Etenim 3. cõr. gentes cap. 99. volens ostendere, quod Deus possit operari præter ordinem naturæ, seu præter ordinem rebus inditum, producendo effectum absque causis propriis; id probat ex eo, quod imaginatio hoc possit. Vnde, inquit, multo magis Deus hoc poterit. Nam ex hoc, inquit, quod anima imagina-

tur aliquid vel vehementer afficitur ad illud, sequitur, inquit, aliquando mutatio in corpore ad sanitatem vel ægriitudinem, absque actione principiorum corporalium, quæ sunt nata in corpore sanitatem, aut morbum procreare. Ex quo patet eum velle, animam per potetiam imaginativam per se posse calefacere, sine mediis substantiis corporalibus alterandi vim habentibus.

Probatur porro Experientia: quia cogitatione & imaginatione rei lætæ, homines incalescunt, rubent & robur acquirunt: tristis vero, refrigerantur, & pallent, canescunt, moriuntur; in febrem ac pestem incidunt: quorum nihil sine corporis alteratione fieri potest.

Conclusio XXIV. Phantasia per se formaliter non potest Alterare.

Hanc conclusionem tenet D. Thomas variis locis, & est communis ferè omnium Philosophorum. Etenim 3. contra gentes cap. 103. disputat an anima possit per se alterare, & resolvit, quod non. Et reprehendit Avicennam contrarium asserentem: & subjungit apprehensionem & imaginationem alterare quidem, sed tantum per accidens; quatenus apprehensionem sequuntur animi passiones: ab

animi passionibus humores & spiritus moventur, qui præsentia sua partes alterant. Et ideo dicit, solam & nudam apprehensionem non alterare, sed tum solùm; quando cum animi passionibus est conjuncta. Et hoc, inquit, mediante motu locali sanguinis & spirituum. Idem dicit part. 3. q. 13. art. 3. ad 3. ubi dicit illam esse rationem, cur imaginatio possit quidē agere in corpus secundum calorem & frigus, & non secundum figuram, & similia accidentia; quòd, inquit, calefaciat & refrigeret mediantibus animi passionibus, & humorum, & spirituum motu, aliter non: at mediante motu spirituum & humorum non potest, inquit, figuram permutare: quia humores & spiritus alterare quidem possunt, sed figuram non possunt permutare. Idem dicit quæst. 117. part. 1. & multis aliis locis; quem Ferrariensis, Bannes, & plerique Theologi scholastici sequuntur. Ad locum autem in contrarium adductum responderet Ferrariensis illum non sic esse intelligendum, quasi phantasia per se immediate causet sanitatem vel ægritudinem: sed tantum per accidens, mediantibus animi passionibus & spirituum & humorum motu, sicuti in præcedenti.

cedentibus locis manifestè est declaratum.

Probatnr etiam conclusio Ratione. Primò. Suprà conclusione 6. & 7. ostensum est animam per se directè per nullam potentiam posse immediatè alterare, sed solummodò mediante temperamento & calore nativo membrorum: & illas potentias, per quas sic alterat, esse solùm potentias vegetativas. Ergo nec phantasia per se immediate potest alterare, nec etiam mediante temperamento aut calore nativo membrorum, ut instrumento: cum sit potentia cognitiva non autem vegetativa.

Probatnr secundò: Si phantasia posset per simplicem suam operationem seu imaginationem directè & per se ac formaliter alterare, semper per intentam imaginationem alteraremur. Quod enim habet potestatem per se, & ex natura sua aliquid faciendi, illud semper facit: At per quotidianas nostras imaginations nulla fit in nobis alteratio. Ergo phantasia per se non alterat. Tunc autem solùm alterat, quando eam sequuntur actiones potentie appetitivæ, propter quas spiritus & humores moventur. Ergo phantasia per se & directè non alterat.

Nam

Nam etiam si quis toto die imagine-
tur se esse calidum, aut velit esse cali-
dus, non ideò calefiet: aut imagine-
tur se esse frigidum non ideò frige-
fiet: æ-
thiops imaginando albedinem per in-
tegròs annos, non ideò albescet: fœ-
tore anhelitus laborans, imaginando
perpetuò odoris bonitatem, non ideò
sibi faciet anhelitum odoratum: nec
quispiam simplici sua imaginatione
per se ullam aut primarum aut secun-
darum qualitatatum seu in corpus pro-
prium, seu in contenta ejusdem, hu-
mores scilicet spiritusque inducet.

Tertiò. Si phantasia per se altera-
ret; vel posset producere omnes quali-
tates primas, vel unam aut plures ea-
rum: Non omnes, quia sunt contra-
riæ una autem aut eadem simplex
causa non potest per se producere effe-
ctus contrarios: nisi fortè ratione sub-
jecti aliter atque aliter dispositi. Non
unam; quia, cur magis produceret u-
nam quàm aliam? cum phantasia vi-
deatur ad omnes esse indifferens, tam
enim videtur imaginatio calidi posse
facere calorem, quàm imaginatio fri-
gidi, frigus. Ergo.

Quartò. Si phantasia, visus, auditus
per suam nudam actionem directè
& immediatè producerent aliquam
realem

realem alterationem, deberent semper producere eandem. Etenim per eandem specie actionem non potest produci, nisi unus & idem specie effectus; quantum, scilicet, est ex parte agentis (ut dictum est:) At per visionem, imaginationem &c. modò sequitur in corpore calor, modò frigus, modò rubor, modò pallor, qui sunt effectus contrarii. Nam cum imaginor tristia, fit frigus; cum imaginor læta, fit calor; cum video hostem, fit frigus: cum video amicum fit calor: & tamen imaginatio læti & imaginatio tristis, & visio amici & visio hostis sunt eadem actiones solo numero, non autem specie differentes. est enim utriusque actionis objectum formale idem. Ergo illæ alterationes per illas actiones per se non causantur. Ampliùs: visio, imaginatio, &c. ejusdem objecti inducunt contrarios effectus, ergo non per se: nam una causa non potest per se inducere contrarios effectus. Antecedens probatur. Nam aliquando visio ignis, inducit calorem, aliquando inducit frigus; visio aquæ aliquando inducit calorem, aliquando inducit frigus: & sic eodem modo imaginatio. Sic qui per Alpes profecti frigore rigescunt, viso igne exhilarantur & incalescunt:
qui

qui verò propter scelera ad ignem sunt condemnati aut cauteriis sunt urendi, viso igne pallefcunt, refrigerantur & contremifcunt. Qui per deferta Lybiæ ambulantes, fiti ferè extinçti funt, fubito aquæ confpectu rubebunt & incalfcunt: qui verò ad fubmerfionem funt condemnati; vifa aqua refrigerantur, pallebunt & perhorrefcunt.

Quintò. Si imaginatio, vifus, auditus, per fe aliquam realem caufarent alterationem; omnes illæ non caufarent eandem, fed diverfam. Probat. Nam talis alteratio feu talis realis actio non contingeret alio modo, quâ per hoc, quòd talem cognitionem feu talem actionem ex connexionem quadam & fequela naturali talis alteratio, vel actio realis comitaretur. Ergo diverfam cognitionem, feu diverfam fpeciem cognitionis deberet diverfa alteratio fequi: fed ita non fequitur. Nam illæ tres cognitiones, vifio, auditio, & imaginatio funt cognitiones fpecie diverfæ: & tamen eas omnes fæpè fequitur eadem alteratio, ergo. Subfumptum probatur. Nam & vifio ignis in eo, qui eft comburendus, & auditio ignis crepitan- tis & imaginatio ejufdem; faciunt fimilem frigiditatem, pallorem, &c.

& visio aquæ, & auditio murmurantis, & imaginatio ejusdem in eo, qui penè siti est extinctus, faciunt calorem & ruborem. Ergo illa alteratio ab illis actionibus per se non causatur.

Sextò. Si imaginatio, visio, &c. essent alicujus realis qualitatis productiva, essent certè illius, qua formaliter præditum est, vel quam efficere natum est illud objectum, quod percipiunt. Et sic visio & imaginatio ignis deberent producere calorem; & visio, & imaginatio aquæ deberent producere frigus: At visio & imaginatio aquæ aliquando sunt causa caloris, ut in moriente siti: & visio ignis est aliquando causa frigoris, ut in brevi per justitiam comburendo. Ergo.

Septimò. Si visio per se aliquam realem qualitatem producere posset, maximè deberet posse producere illam, quam percipit. Nam à specie illius informatur, & per illam determinatur ad eam, & acquirit similitudinem cum ea. Nam, quam aliam posset producere? Etenim cum varix sint in objectis qualitates; quam connexionem habet visus cum illis? aut quam similitudinem magis habet cum una quàm cum altera; ut magis unam, quàm alteram producere possit? At acciden-

tia, quæ percipit visus, sunt color, lumen, figura, motus, numerus, magnitudo. Ergo illas, & nullam aliam producere deberet. Vnde cum visus videt ignem, aquam, leonem: auditus audit tormenta bellica contra urbem emissa; non deberent calorem aut frigus causare. quia illa ab auditu & visu non percipiuntur; sed flavedinem, perspicuitatem, sonum, figuram, motum, &c. Sed nullam illarum causant: quia propter nullam visionem sentimus in nobis colorem, figuram magnitudinem partium, &c. mutari. Ergo nec visus, nec auditus ullam earum per se producant. Cum ergo post visionem rerum aliquarum in corporibus nostris tamen fiat alteratio, non aliter, quàm sicut post imaginationem fieri solet; manifestum est, quòd sicut visio illam per se non causat, ita nec imaginatio causet.

Ad argumenta Respondetur. Ad authoritates Aristotelis, dico. Eum in illo libro variis locis docere, propter imaginationem corpus alterari, quod & nos non negamus & infra docebimus: sed non dicere ipsam phantasiam per suam imaginationem illud per se & immediatè alterare, de quo hîc est quæstio: sed satis indicare, eam hoc

facere per accidens, mediantibus animi passionibus & humorum & spirituum motu. Sicut enim phantasiam, ita & visionem dicit alterare: at certum est Aristotelem non velle ipsam visionem per se alterare, sed tantum per accidens, mediante motu, qui fit in corde. quare etiam censendum est, eum non velle imaginationem per se, sed solummodo per accidens alterare. Et quod hoc velit, colligi potest. Nam cum dixisset, quod calor & frigus necessario rerum externarum notionem & visum consecutentur, subiungit ejus rationem, quia, inquit, res tristifica evitari, jucunda affectari solet. Quasi diceret: hoc fieri, quia species rerum perceptæ & visio & imaginatio earum excitant animi passiones; tristitiam, gaudium, &c. quibus fit, ut ad fugiendum sanguis & spiritus introrsum revocentur; vel ad amplectendum, extrorsum ferantur. ex quo frigus calorque eveniunt. Ad auctoritatem Avicennæ, dico: eam non esse curandam; eo quod ipse in imaginationis viribus extollendis nimis sit effusus & superstitiosus. Ad D. Thomam, dico: eum ibi non velle supponere, phantasiam per se alterare, aut sanitatem & morbum facere. quia ex locis
jam

jam allatis, satis manifestum est, eum velle, quòd solùm alteret per accidens, mediante humorũ & spirituum motu: sed hoc solùm: quòd, sicuti homo potest aliquandò facere ea, quæ sunt præter ordinem naturæ: & aliquandò sine medicamentis sanare seipsum per suam imaginationem, per quam ordinariè sanatio fieri non solet, sed tantùm per medicamenta ad hoc à natura instituta: ita multò magis Deus aliqua facere possit præter ordinem naturæ. Ex quo patet eum ibi non dicere, quòd homo aliquando sanet seipsum per suam imaginationem, seipsum directè & immediatè alterando: sed solùm, quòd sanet seipsum sine applicatione medicamentorum externorum, per solam suam imaginationem: nihil proponens aut curans, an id imaginatio faciat immediatè & per se alterando, an verò per accidens mediante humorum & spirituum motu.

Ad argumentum ab Experientia desumptum Respondeo: certum esse, homines per sensum & imaginationem alterari, & in febres ac alios ex intemperie morbos incidere posse: sed nego, quòd per se & directè; sed solùm per accidens & indirectè: mediàntibus operationibus aliarum potentiarum,

seu humorum & spirituum motu, ut jam sæpiùs dictum est. Verùm dicet aliquis: verum quidem esse, ipsam potentiam imaginativam, cum sit passiva & non activa ullius alterius actionis, quàm suæ imaginationis; & ejus actio seu imaginatio sit immanens nec transeat in aliquod passum, fortè nihil alterare, sed ipsas rerum species intentionales, quæ in potentia recipiuntur esse activas & habere vim alterandi: eas autem à cerebro per nervos membris communicari, & ad quæ pervenerint, ea alterare; & ideò cum species sint in potentia & eam informant, & sic constituent unum cum ea; meritò dici Phantasiam alterare, & totam illam alterationem facere, quam faciunt species ejus. Propter hoc autem est videndum,

An ipsa species phantastica possit alterare.

Et videtur quidem quod sic: primùm Authoritate. Etenim Aristoteles libro de communi animalium motione, dicit in hæc verba (visa, inquit, sensus & consignatæ in animo notiones commovent) & subdit (visum & notio rerum agendarum vim obtinēt. Etenim species vel caloris, vel frigoris, vel rei jucundæ, vel formidabilis mente per-

cepta,

cepta, quodammodo talis agnoscitur, qualis res unaquæque est. idcirco notionem solum affecti, tum horrore, tum mente perculsi videmur,) Avicenna lib. de anima part. 4. cap. 4. dicit, vim æstimantem informatam objecto alterare, calefaciendo vel refrigerando. Gentilis de Fulgineo, reddens causam, cur cum videmus alios acida & acerbacomedentes, dentium dolore afficiamur; dicit id ex eo esse, quòd species acetosi veniens ad imaginationem, habeat virtutem acetositatis: unde simili modo afficit ac ipsa acetositas. species enim rerum, inquit, sunt plurimum secundum se deferentes virtutem rerum. quia species, inquit, calidi, virtutem habet, ut calefaciat; & species frigidi virtutem habet, ut infrigidet. Hoc etiam tenuerunt Marsilius Ficinus lib. 13. de animi immortalitate cap. 1. Tartaretus 2. de anima artic. penultimo. Citadinus lib. 3. comm. in artem parvam cap. 15. Iacobus de Forlivio 3. Technes quæst. 11. conclus. 4. Concil. differ. 135. Thomas à Vega ad cap. 49. artis parvæ. Valesius lib. de sacra Philosoph. cap. 11. Conimb. libr. de generat. & corrupt. cap. 9. quæstione 1. art. 2.

Probatum secundò Ratione. Scribit

I. 4 D. Tho-

D. Thomas opusculo 3. c. 177. & opusculo 10. cap. 26. & in 4. distinct. 44. quæst. 3. art. 1. quæstiuncula 2. & aliis locis, corpora damnatorum uri, non reali actione & calore, sed intentionali. Ergò species sunt activæ, & habent vim rerum.

Tertiò. Marsilius Ficinus lib. de generat. & corrupt. quæst. 18. Venetus lib. 1. Meteor. Foroliviensis quæst. 1. in aphor. 15, sect. 1. dicunt auctiorem caloris in antiperittasi fieri propter specierum caloris repercussionem: quatenus species repercussæ augent & fortificant qualitatem realem. Ergò species habent vim alterandi.

Quartò. Species sunt quædam accidentia, & quædam formæ seu actus: informant enim & actuant potentiam & organum. At de ratione formarum est, posse agere. Ergò species sunt activæ. Confirmatur, species sunt ejusdem rationis & naturæ specificæ cum suis objectis, & species caloris est calor, sed in esse remisso: & sic non differunt species à suis objectis seu accidentibus realibus, nisi secundum magis & minus: atqui calor potest agere. Ergò & species ejus. Sequela probatur. Nam, si sunt ejusdem naturæ specificæ; sicut agit una, ita poterit & alia

alia agere: nam agere sequitur esse, & ideo quæ non differunt in esse, etiam non differunt in agere: solum videtur illa posse esse differentia; quod, sicuti species est calor, modo quodam ignobiliore & minoris entitatis, quam ille; ita quoque modo ignobiliore & remissius agat. Nunc autem videtur esse posse, quod etsi species, ex natura propria debilius agat, quam sua qualitas realis à qua defluit; & sic in virtute propria non possit realem qualitatem producere; tamen in virtute animæ possit sic operari, ut realem qualitatem producat. Ergo videtur, quod species intentionalis in phantasia existens possit aliquam realem qualitatem producere.

Quintò. Porro quod de facto aliquando producat, hinc videtur apparere. Etenim nonnulli, quales se novisse scribunt Guilielmus Prisiensis & Nicolaus Florentinus, sola cogitatione & aspectu pharmaci ita alvo moventur, ac si medicamentum hausissent: hoc non videtur fieri alia ratione, nisi quatenus species pharmaci cogitatione percepta vim habet pharmaci & movet, sicut ipsum pharmacum. Ergo. Qui frigiditatem glaciæ imaginantur, aliquandò horrent: hoc non videtur alia ratione fieri, nisi quatenus species

frigoris imaginatione concepta producit in corpore verum frigus, quod sit causa horroris. Qui vident alios acerba comedentes, ipsimet stupore dentium afficiuntur: quod non videtur fieri alia ratione, quàm quia ex illa specie producit in ore ipsemet sapor acerbus, qui stuporem dentium facit. Imaginantes fœtida nauseant: quod non alia ratione fieri videtur, nisi quia inde odor fœtidus in stomacho generatur, qui illum subvertat. Aliqui imaginantes dolorem in aliqua parte corporis, dolorem contrahunt: quod etiam fieri videtur, quatenus imaginatio doloris producit veram causam doloris. Ergo.

Sexto. Species albedinis in oculo recepta disgregat visum, lumen intensum oculos lædit, & unaquæque species modum excedens potest dolorem in proprio sensu causare. Ergo species sunt activæ. Sit

Conclusio XXV. Species phantastica non est productiva realis qualitatis; nec potest formaliter alterare.

Hæc conclusio probatur Autoritate Aristotelis, 2. animæ cap. 5. text. 59. ubi dicit actionem intentionalem esse perfectivam, non autem corruptivam. Probatur etiam autoritate Themistii

mistiilib. 2. animæ cap. 42. & Alexandri Aphrodisei, & præcipuè. D. Thomæ 1. part. quæst. 67. art. 3. & 2. sentent. dist. 13. art. 3. ubi dicit, species non posse naturalem transmutationem causare. Quod idem dicunt Scalliger exer. 75. sect. 2. Franciscus Piccolomineus in physicis lib. de facultate motiva cap. 22. Christophorus à Vega lib. 2. artis medic. sect. 6. Codronchus libello de morbis veneficis. Vayrus de fascino, aliique.

Probatur secundo Ratione. Actus & finis speciei est repræsentare: nam species est ordinata ad hoc, ut fiat cognitio: ut scilicet ipsa perveniens ad sensum, ad quem non potest pervenire ipsum objectum, illud etsi remotum repræsentet: quapropter ejus esse & formalis ratio consistit in repræsentare: At agere sequitur esse. Ergo sicut ejus esse est repræsentativum; ita ejus actio formaliter non potest esse alia, quàm repræsentatio. Ergo species non est effectiva; nec ejus actio est alicujus rei effectio, sed tantum repræsentatio.

Probatur sequela. quia differunt repræsentare & efficere. Etenim imago quæ rem aliquam repræsentat, dat eam cognoscendam, sed illam non efficit: species nihil est aliud quàm imago rei.
Ergo

Ergo eam tantum dat cognoscendam per repræsentationem, & non efficit eam: repræsentare enim intrinsecè excludit efficere. Nam quandò aliqua res per species repræsentatur, si tum efficeretur, verè non repræsentaretur, sed repræsentaret seipsam, & esset ibi ubi repræsentatur: at repræsentatio per speciem dicit intrinsecè absentiam illius quòd repræsentatur. Ergò quòd repræsentatur, non efficitur, & quòd repræsentat, non efficit. Ergo.

Tertiò. Quòd est perfectivum, non potest esse corruptivum: species sunt perfectivæ & institutæ ad potentiam & organũ perficiendæ. Ergo non possunt esse corruptivæ. At si species possent agere actione reali, essent corruptivæ. Ergo sic non agunt. Minor probatur: quia alteratio realis, est alteratio corruptiva, & est via ad corruptionem. Confirmatur. Si species ageret realiter, maximè ageret in organũ: at si sic ageret in organum, corrumpere ipsam: quia ipsum imbueret reali qualitate, per quã fieret ineptum ad cognoscendas qualitates externas. quia, ut inquit Philosophus, organũ debet esse denudatũ ab objecto, ne intus existens impediatur externũ. Ergo non agit realiter.

Quartò. Si species alterarent & producerent

ducerent aliquam realem qualitatem, agerent ultra suam perfectionem: hoc fieri non potest, ergo. Major probatur: quia species sunt tantum qualitates intentionales, intentionales autem qualitates longè sunt ignobiliores realibus. Hoc tenent communiter omnes Philosophi, Et probatur. Omnia accidentia, quæ possunt se multiplicare realiter, possunt se etiam multiplicare intentionaliter, sed non contrà: imò qualitates, quæ minimè sunt activæ, & non possunt se multiplicare realiter; ut qualitates secundæ, color, sapor, quantitas, figura, adhuc tamen possunt sese multiplicare intentionaliter. Ergo qualitates intentionales minus sunt, quàm reales. Denique species pendent inesse à qualitatibus realibus & absentibus objectis seu realibus qualitatibus pereunt & evanescent. Ergo. Denique species sunt tantum imago, imago autem minus est eo, cujus est imago. Ergo. Verum dicit aliquis, etsi species sint minoris entitatis & efficaciar, quàm reales qualitates, & sic per se, & virtute propria non possint producere eas: tamen in virtute animæ possunt, & sic species quæ extra animam & in medio sunt, non possunt producere
 quali-

qualitatem realem; in anima verò & organo existentes in virtute animæ & potentiæ imaginatiuæ possunt. Sed non valet: quia imprimis potentia imaginatiua, in quam species recipiuntur, non est actiua; nec ordinata ad alterandum, sed tantum ad cognoscendum: & sic non potest speciebus impertiri & influere virtutem maiorem ad alterandum, & reales qualitates producendum, quam ipsæ ex se habeant. Secundo: quia etiam ipsæ species non sunt à natura institutæ ad agendum & alterandum, sed tantum ad repræsentandum, & sic non habent ordinem ad alterationem; & ideo non possunt ab anima attolli ad alterandum, seu ad effectum talem producendum, ad quem ex natura sua non habent ordinem. Etenim causa aliqua nobilior potest instrumentum ignobilius attollere ad effectum producendum supra virtutem propriam; modò illud instrumentum habeat ordinem ad illum effectum: & effectus ille sit secundum naturam ipsius; sed si effectus sit præter naturam ejus, & instrumentum non habeat ordinem ad illum; tunc quantumcunq; sit excellens causa principalis, nunquam potest illud ad illum effectum

effectum attollere. Sic anima potest calorem nativum attollere ad hoc, ut carnem & spiritus generet, quos in virtute propria producere non posset: sed non potest illum sic attollere, ut refrigerandi vim acquirat. Artifex potest operationem ferræ ita attollere, ut statuam faciat: non autem, ut unquam dealbet, calefaciat, refrigeret, &c. Eodem modo anima benè potest attollere speciem phantasticam ad nobiliorum effectum, quàm ante habebat in ratione repræsentandi: quia facit, ut possit movere intellectum, quod ante receptionem in phantasia non poterat; sed nulla ratione potest attollere in ratione alterandi. èò quòd illa sit extranea ejus essendi modo & ordini, quem à natura habet. Ex quo etiam sequitur; quod si species haberent vim realiter alterandi, species quæ sunt in aëre, etiam deberent res inanimatas alterare: At non alterant. nam speculum à speciebus coloris non fit coloratum, nec aër; nec quicquam in quod species incidunt. species figuræ, quantitatis, motus in nulla re inanimata ullam faciunt figuræ, quantitatis, motus permutationem. Ergo. Accedit, quòd si species possent producere realem qualitatem, haberent modum

modum agendi nobiliorem, quàm habent ipsæ qualitates reales. Etenim qualitates reales alterant solummodò, ut causæ Vnivocæ, at species intentionales alterarent eminenter, & ut causæ Æquivocæ: sicut alterant cœlestia corpora. causæ autem Æquivocæ sunt nobiliores Vnivocis. At est præter rationem, ut illa quæ minoris sunt entitatis, prædita sint agendi modo nobiliore: modus enim agendi sequitur modum essendi, & quæ nobiliore modo sunt, ea quoque modo excellentiore operantur. Ergo species non possunt producere realem qualitatem.

Quintò. Si species possent producere realem qualitatem, non possent producere aliam, quàm illam à qua derivantur, & cuius sunt species. Etenim ei solum similes sunt, quia eam solum repræsentant, ab illa sunt productæ & ab illa habent omne suum esse, & à nulla alia: & consequenter ad illam determinantur. Atqui species plurimæ non possunt illam producere. Ergo. Minor probatur. Nam species coloris non potest producere colorem realem: species saporis non potest producere saporem: species figuræ, quantitatis, numeri, &c. non possunt producere figuram, quantitatem, numerum.

rum. Etenim ipsæmet illæ qualitates & accidentia à quibus illæ species pro-
 manant, non possunt sibi similia pro-
 ducere. Ergo multò minus species,
 quæ sunt tantùm imago eorum & ef-
 fluxus tenuissimæ entitatis. Si illæ spe-
 cies non sunt productivæ realium
 qualitatum sibi similibus, ergo nec
 aliæ. quia species omnes in esse speciei
 sunt similes: quare etiam debent esse
 similes in modo agendi. Nam cum
 species primarum qualitatum, sint spe-
 cies objectorum tactus; species aliæ
 sint species sensibilibus aliorum sen-
 suum; si species, ut species, essent alte-
 rativæ, tam benè species aliorum sen-
 suum essent alterativæ, quàm tactus.
 Nam cur non tam benè species visus
 posset alterare, quàm tactus? cum
 species visibiles sint longè activiores
 actione intentionali, quàm species
 tangibiles, & virtus visiva multò acu-
 tior, quàm tactiva? Etenim visibiles
 species ab usque cælo & multis milli-
 bus milliarium & in momento visum
 tangunt, tangibiles non nisi è propin-
 quo & in tempore. Si autem actione
 intentionali sint activiores, cur non
 consequenter etiam essent activiores
 actione reali?

Sextò. Si species per se produce-
 rent

rent realem qualitatem, species caloris deberent producere aliam qualitatem, quàm species frigoris: & species ejusdem qualitatis deberent semper eandem producere qualitatem: At hoc non fit. quia sæpe videre est ex contrariorum objectorum perceptione eandem in nobis alterationem contingere; & è contrà, ex eorundem objectorum perceptione sæpe produci in nobis qualitates contrarias. Ergo species illam alterationem & illas qualitates effectivè & formaliter non producunt, sed ab alia causa producuntur. Sic cum duo sunt morti adjudicati: unus qui comburi; alter qui submergi debet, vel in glacie sepeliri, quo usque frigore moriatur; unus habebit speciem caloris & ignis in phantasia, & alter speciem aquæ & frigiditatis: & tamen ab utraque specie uterque refrigerabitur: excitato, scilicet, timore. Sic iterum, unus & idem homo cum valdè friget; imaginando ignem à quo vult calefieri; & aliàs cum valdè calebit, imaginando aquam in qua desiderat natare, ab utriusque objecti speciebus calefiet: gaudium in animo excitato: & idem erit utriusque effectus; cum tamen ipsæ sint contrariæ, & à contrariis objectis derivatæ, & proinde

proinde contrarias agendi virtutes habere debeant.

Septimò. Si species haberent actionem realem, semper cerebrum & totum corpus infinitis modis alterarent; maximè, cum ipsæ toties sine intermissione in organum recipiantur: Atqui experientia docet non alterare; nam quantumcumque diu circa aliquam rem imaginemur, quantumcumque diu circa naturam ignis, circa naturas primarum qualitatum philosophicè speculando versemur; non propterea ullam imaginatæ species in nobis temperamenti corporis faciunt permutationem. Nam sive ego hodiè studeam intensissimè de natura ignis; cràs de natura aquæ & glaciei; non ideò uno die magis calidus, altero magis frigidus fio, sed semper in eodem statu, & tam calidus uno, quàm altero die permaneo: Etiam si oculus decem diebus aspiceret murum flavum aut nigrum, non ideò flavior aut nigrior fieret; aut auris decem diebus sonorum reciperet species, non ideò illæ sonum ullum in aure generarent. Nec valet dicere non omnes species id posse, sed certas tantùm; valde, scilicet, intensas; subitò & imaginativam fortissimam & in corpus tenerum & in

animam excellentiorem ac à terrenis
 fœcibus magis remotam & sub felici
 siderum constellatione creatam, re-
 ceptas: quia, vel species habent illam
 vim ex natura sua, in quantum species:
 vel aliundè. Si ex natura sua, ergo om-
 nes species habere deberent: & sic, etsi
 aliquæ species intensiores cum actu
 imaginandi fortiore conjunctæ & cer-
 to modo & corpore receptæ, aliquan-
 do alterationem facerent majorem;
 tamen reliquæ omnes necessario etiam
 aliquam, etsi minorem, facere debe-
 rent: quam nullus tamen experitur.
 Quia virtus quæ per se alicui accidenti
 aut corpori inest, illa debet omnibus
 necessario inesse: etsi uni plùs, alteri
 minus infit. Non aliundè: nam unde
 haberent? non à phantasia aut poten-
 tiis cognoscitivis: quia illæ (ut dixi)
 non habent ordinem ad alterandum:
 & quia viri prudētissimi & doctissimi,
 qui & intellectum & phantasiam ex-
 cellentissimã habent & species fortissi-
 mas, nullam tamen sentiunt in imagi-
 nando alterationem. Non ab objecto:
 quia objecta sunt eadem, & tamen in
 uno homine continget alteratio, in al-
 tero non. Ergo.

Octavò. Si species calidi posset cale-
 facere; species calidi ageret in realem
 frigidi-

frigiditatem, illam ex suo subiecto expellendo: aliter enim calefacere non posset: at quæ in se mutuo agunt, debent sibi mutuo cōtrariari. species calidi non contrariatur frigiditati reali, nec species frigidi caliditati reali: nā in eodē subiecto recipiuntur, species enim ignis recipitur in parte refrigerata, & species calidi recipitur in cerebro & in membris quæ sunt calida. Ergo in se mutuo non agunt.

Ad argumenta in oppositum Respondetur. Ad auctoritatem Aristotelis, dico, non esse Aristotelem sic intelligendum; quasi ipse velit species imaginatione perceptas formaliter & effectivè alterari: quia (ut supra ostendimus) ipse 2. animæ c. 5. distinguit alterationes: & dicit non sic alterari sensum & organū ab objectis, sicut alię potentię alterantur à suis agentibus; per actionē scilicet realē & corruptivam, sed alio modo: per actionē, scilicet, intentionalem & perfectivam. Et ita non vult dicere Aristoteles speciem rei ita realiter alterare, sicut ipsa res alterare potest, seu speciem ignis ita realiter calefacere; sicuti potest calefacere ignis ipse: sed hoc solū; speciem rei sola imaginatione revolutam ita movere & excitare appetitum & determinare

in ordine ad persecutionē, vel fugam, sicut ipsamet res præsens excitaret & determinaret. Et sic vult dicere; quòd, sicuti homines terrentur, & timent, & alterantur sæpè ab ipsis objectis; verbi gratia, sicut videndo inimicum aut leonem, &c. horrent, tremunt & refrigerantur: ita quoque ab ipsis solis speciebus inimici aut leonis in imaginatione agitatis aliquandò terreatur, tremant & refrigerentur, etiamsi nullus inimicus aut leo adsint; non aliter ac si adessent. Et sic dicit ibi, species rerum habere rerum virtutes; non in ratione realiter alterandi; sed in ratione movendi appetitem & animi passiones excitandi: quas postea corporis alterationes consequuntur.

Ad argumentum ex D. Thoma desumptum respondeo. controversiam esse inter scholasticos, quomodo ignis infernalis urat damnatos; an per species; an per suam realem qualitatem. Tamen, ut ita esset, quòd per species ageret, hoc nihil argueret contra nostram positionem: quia tunc illæ species non operarentur naturaliter sed supernaturaliter; peculiari Dei virtute sic vigorate, ut realem qualitatem producere possint. quòd in actionibus naturalibus locum non habet.

Ad tertium respondeo. Antiperistasis non fieri per species caloris reflexas, sed alia ratione: de qua Conimbricenses lib. 1. de generat. & corrupt. c. 9. quæst. 1. art. 1. Vales. lib. 1. contr. c. 5. Thom. Vega artis parvæ, cap. 29.

Ad quartum respondeo: species non esse ejusdem rationis & essentia specificæ cum suis objectis. Etenim albedo & nigredo non possunt esse in eodem subjecto; species verò earundem possunt: ergo inter se natura specifica differunt: quia una habet contrarium, altera non. Imò sæpè non tantum specie, sed & genere differunt. Nam species canis in intellectu non est essentialiter canis: quia species canis est accidens, canis verò est substantia. Itaque in natura entitatis differunt species & objectum: sed in ratione esse representativi non tantum sunt idem genere & specie, sed etiam numero, inquit, Zabarella. Quapropter cum in natura entitatis differant qualitas & species ejus & ab illo esse entitativo pendeat agere, non est mirum etiam differre actione. Et ideò, etsi qualitas realis aliam realem producat, non ideò sequitur, quòd ipsa species eam etiam producere possit. Itaque species est ipsa qualitas repræsentativè: & sicuti est qualitas re-

præsentativè : ita in sensum & organum imprimi eandem qualitatem intentionaliter seu cognoscibiliter. Id est, species, verbi gratia, caloris, rubedinis, &c. sic agit in organum, non ut ipsum organum fiat calidum aut rubrum realiter, sed ut fiat calidum & rubrum cognoscibiliter. sic quod per eam calor & rubedinem & alias qualitates tam perfectè cognoscat, ac si ipsas realiter in se haberet. Et hoc est, quod dicit Aristoteles 3. animæ cap. 5. quod scientia quæ est actu, est idem quod res : non, quod anima aut organum fiat ipsum objectum realiter, sed intentionaliter.

Ad quintum respondetur. illos effectus non contingere, per hoc, quod species sensibus aut imaginatione perceptæ reales in corpore producant qualitates aut earum edant effectum : sed per hoc, quod propter sensationes aut imaginationes rerum aliquarum, sympathiâ quadam potentiæ vegetativæ seu naturales ad opus excitentur : ex quo contingit humores & excrementa moveri & varios in corpore effectus & alterationes provenire. Sic qui sentiunt fœtidum odorem, nauseant & vomunt : qui audiunt ferræ stridorem, rigent : qui vident caseum vel aliquid à quo abhorrent ; toto corpore afficiuntur.

ciuntur: sæpe non alia, quàm ejusmodi
 potentiarum & partium sympathiæ
 causa. Neque solum, qui res ipsas sensu
 percipiunt, ita alterantur; sed & illi,
 qui tantummodo imaginantur. Nam,
 ut inquit Aristoteles lib. de com. ani-
 mal. motione, species habent rerum
 virtutes & sæpe adeò corpus alteratur
 sola speciei in phantasia existentis, ac
 objecti realiter præsentis perceptio-
 ne. Quod ergo solum fœtorem imagi-
 nantes aliqui nauseant: aliqui sola co-
 gitatione vel longinqua pharmaci vi-
 sione moveantur & purgentur; non
 contingit, quod species fœtoris ima-
 ginatione percepta producat verum
 fœtorem; aut species pharmaci pur-
 gantis producat in intestinis vim pur-
 gatoriam: sed quod à tali imaginatio-
 ne, sympathiâ quadam facultatum,
 motrix naturalis membrum inexistentis
 in opus excitetur, unde humores agi-
 tantur & agitati naturam irritantes
 expelluntur. præcipuè cum in corpore
 abundant & ad expulsionem sunt parati.
 Eodem modo, quo videmus quotidie
 ex solis animi passionibus; ut subito ti-
 more, homines ad mingendum & alvi
 excrementa egerenda provocari. Qui
 audiunt aliquem in aquam congela-
 tâ incidisse & imaginatione frigiditatis

horrent; non horrent, quòd species illa frigiditatis animo percepta reale frigus producat, aut per se effectum veri frigoris ædat: sed contingit ex eo, quòd moto appetitu motrix naturalis excitetur; quæ humores & spiritus per membra corporis sentientia vibrat: qualis horror non tantum glaciem, sed & ignem & combustionem & alias res horrendas imaginantibus contingit. Quod indicium est etiam non sic à specie frigoris, sed modo jam dicto causari. Alioqui, à specie caloris eadem ratione causari non posset. Quòd illi, qui vident alios res acerbis comedentes, ipsi eundem acerbum saporem in ore percipiunt; & imaginantes dolorem, aliquandò ipsum dolorem sentiant; non fit ex eo quòd species illæ saporis & doloris imaginati realem saporem aut dolorem inducant, sed contingit ex deceptione facultatum sentientium, quæ ab ipsa phantasia inducitur: per quam putamus videre, quod non videmus; audire quod non audimus: & tangere, quod non tangimus: ut in melancholicis frequentissimè contingit. Ut in illo, de quo scribit Horatius: qui haud ignobilis Argis, credebat se varios spectare tragædos, in vacuo solus plausor sessorque theatro.

Ad sextum respondeo. species sensibiles afficere non solum potentiam, sed etiam ipsum organum, quæ est organum. Et ideò, quando species sunt potentia & organo proportionatæ, potentiam & organum perficiunt; & in eo pariunt quandam delectationem; & quando sunt improportionatæ pariunt quandam dolorem. Sed sicut perfectio illa est intentionalis, & sicut illa voluptas causatur à speciebus actione intentionalis; ita etiam destructio est intentionalis & dolor fit actione intentionalis. Et ideò talis destructio & dolor contingunt etiam in intellectu, qui est spiritualis, & in quem non cadit actio ulla realium qualitatuum.

Ad hoc quod dicunt species albi & luminis dissipare spiritus, quæ est actio quædam realis, nempe motus localis spirituum: respondeo primò. non esse mirum; cum lumen sit qualitas realis. Secundò, illas non verè dissipare spiritus, sic quod per se moveant spiritus localiter: sed hoc esse sic intelligendū, quod illæ species non uniantur taliter in spiritibus & humoribus oculi, sicut uniantur species aliorum colorum; sed per substantias illas perspicuas oculorum, propter consensum albi, & luminis cum perspicuo, magis aliis diffundan-

156 DE VIRIBVS
fundantur. Et sic non spiritus, sed po-
tius ipsæ species dissipantur.

Q V A E S T I O VII.

*An phantasia possit vim ullam acqui-
rere ab influxu cælorum.*

ET enim nonnulli id dicere non sunt
veriti. Enimverò Avicenna 4.6. na-
turalium c.4. dicit animas in illo tem-
pore, quo creantur, acquirere virtu-
tem & influxum ab illis syderibus, sub
quorû constellatione creantur. Si ani-
ma aliqua creetur sub fortunato aspe-
ctu Iovis, recipiet virtutem Iovis: sic
quod poterit operari & agere eo mo-
do, quo sydus Iovis: si sub aspectu Mar-
tis, virtutem Martis; & sic de aliis sy-
deribus, sub quorum felici constella-
tione fuerit generata. Hunc secuti sunt
multi alii vani & superstitioni homi-
nes, qui spurcitiem suarum falsitatum
pallio virtutum cælestium tegere sunt
conati, ut Paracelsus & alii.

Et videtur equidem ita fieri posse.
Etenim cælestia corpora agunt in sub-
lunaria & mundus inferior regitur à
supernis lationibus. ut est Philosophi
1. Meteor. cap. 2. & multæ sunt in re-
bus sublunaribus virtutes, quæ à nullo
alio principio, quàm influentiis cæ-
lorum videntur pendere. Ergo etiam
cæli

cœli in animam, & in phantasiam hominis influere possunt.

Probatur secundo. Cœli influunt in dæmones: etenim dæmones certis cœli constellationibus & lunæ quadris magis operantur & corpora cruciant obsessorum: hoc non videtur alia ratione fieri, nisi quia illis cœli mutationibus ipsi mutantur & afficiuntur. Ergo & anima à cœlis affici, & consequenter influxum eorum suscipere potest.

Tertiò. Characteres certis cœli aspectibus fabricati & adhibiti, & verba certis temporibus prolata, certos syderum recipiunt influxus, per quos peculiare & admirandos effectus operantur. Ergo & phantasia similes recipere poterit. Sit

Conclusio XXVI. Phantasia nullam peculiarem agendi vim recipit à cœlis.

Pro hujus intelligentia est notandum. Primò, duplici ratione dici posse phantasiam recipere vim à cœlis: vel sic, quòd anima, cujus ipsa est penitentia, in prima sui creatione recipiat influxum, & virtutem à cœlis pro natura illius constellationis, sub qua creatur; secundùm quàm virtutem, postea mediante potentia imaginativa operetur: vel quòd illam recipiat post.

postmodum, postquam jam homo est natus, quovis scilicet tempore, quo phantasia est in exercitio suæ operationis: sic, quod, quando interdum fortiùs est intenta suæ operationi, valeat recipere influxum, & virtutem illius syderis, quod tum casu fortuito fuerit dominatum: vel ejus, quod habeat virtutem illud efficiendi, quod illa imaginatio tum imaginatur: qua virtute cœlitùs jam imbuta & informata valeat vicissim alia alterare & permutare.

Est secundo notandum. non negare me, quin secundum constellationem corporum cœlestium phantasia bene possit immutari indirectè, secundum aliquam dispositionem communem; puta, quod perfectiùs vel imperfectiùs operetur: quatenus, scilicet, per illam constellationem aër immutatur & fit humidus aut nebulosus, & spiritus cerebri sunt humidiores & crassiores, & nebulosi, & cerebri substantia humidior. ex quo fit, quod non possit tam perfectè suam operationem exercere, sicut alias facit: Sed dico directe non posse à cœlis acquirere ullam vim activam peculiarem, diversam à sua natura cognoscitiva, per quam possit in corpora ulla agere & illa realiter permutare.

Quod

Quod probatur primò. Corpora cœlestia sunt causæ universales: de ratione causæ universalis est, ædere effectus generales, omnibus rebus sublunariis adesse & operari necessarios: aut gubernare generali quodam influxu mundi elementa & conservare ea in suo esse, & non ædere effectus particulares: effectus autem particulares fiunt à causis particularibus; At influere vim aliquam activã in phantasia esset effectus quidam particularis. Ergo cœli talem vim non influunt in eam. Denique cœli agunt motu & lumine: at motu & lumine non possunt produci, nisi qualitates communes in toto universo, ut calor, &c. & non peculiaris aliqua virtus activa in hujus vel illius hominis phantasia. Ergo.

Dices, cœli agunt etiam per influentias: per influentias autem producunt effectus particulares & singulares proprietates agendi in rebus subjectis. Ergo etiam in phantasia producere possunt. Sed esto: saltem illæ proprietates peculiares producuntur universaliter in omnia corpora subjecta receptiva ejusmodi proprietatum: alioqui cœli non essent causæ universales. At ejusmodi fictæ proprietates agendi non producuntur in omnium hominum phanta-

phantasiis. Ergo cœli non producunt eas. Assumptum probatur: quia sic, quando phantasia unius hominis reciperet à cœlis ejusmodi influxum, omnes phantasiæ omnium hominum eodem tempore deberent eundem influxum & eandem proprietatem recipere: At hoc non fit. non enim, quando unus per phantasiam aliquid putatur agere, omnes qui eodem tempore imaginantur, vel eodem tempore nati aut cõcepti sunt, illud agere inveniuntur. Ergo. Denique, si una constellatio posset suam in phantasiam influere virtutem, posset & alia suam. phantasia enim omnibus hominibus eadem est. cum animæ omnes sint eadem, & organa omnia eodem modo disposita; solùm secundùm magis & minùs in suo temperamento variantia: undè, cum una constellatio tam sit fortis in sua influentia & virtute producenda, quàm alia in sua; quocumque tempore homines nati essent, aut quocumq; tempore fortiter imaginarentur, semper aliquam deberent à cœli constellationibus recipere virtutem. Et quia omnes homines semper sub aliqua constellatione nati sunt, aut imaginantur, deberent omnes habere peculiare proprietates suæ phantasiæ,
per

per quas hi hæc, illi illa facere possent. Atqui id non videtur ita se habere: nã quomodocumq; constellationes quotidie mutantur, & quacumque constellatione homines nati sint; semper eodem modo imaginantur, & semper eodem modo sensibilia externa iudicant, nec ullam sentiunt in suis phantasiis diversitatem aut mutationem, neque habent omnes aliquas peculiare virtutes & proprietates aliquid faciendi. Ergo.

Secundo. Si constellationes possent influere in phantasiam, possent etiam influere in potentias animæ vegetativas, & quidem multo magis; quia hæc sunt ordinatæ ad agendum, minimè autem potentiæ cognoscitivæ: At constellationes cæli non inducunt potentiis vegetativis novas proprietates agendi; sed sicuti concoctrix unius hominis concepti aut concoquentis sub una constellatione producit in stomacho chylum; ita & alterius: Ergo.

Tertiò. Si sydera influunt talem vim; vel influunt in animam, vel in potentiam, vel in speciem, vel in organum: non in animam, quia illa est spiritualis; materiale autem non potest agere in spirituale: non in animæ potentias; quia, vel sunt essentialiter idem quod

L anima,

anima, & sic manet idem argumen-
 tum; vel sunt accidentia; & sic etiam
 virtutes cœlorum non possunt in eas
 influere; quia unum accidens non po-
 test influere aut recipi in aliud: non
 etiam in species phantasticas, quia sunt
 etiam accidentia & quidem tenuissi-
 mæ entitatis. Et si in species phantasti-
 cas, certè & eadem ratione in sensibi-
 les influere possent. At non videmus
 quòd propter varietatem constellatio-
 num calor uno die aliter agat in sen-
 sum, quàm alio; aut color uno die ali-
 ter immutet visum, quàm altero, aut
 species receptæ uno die nos calefaciât,
 altero refrigerent, &c. Ergo si in ali-
 quid influerét, influerent in solum or-
 ganum phantasiæ. at non etiam in il-
 lud influunt. Ergo in nihil. Assumptû
 probatur: quia sydera non influunt
 nisi effectum, ut dixi, universalem: &
 influunt in omnia subjecta receptiva:
 At omnes homines eodem tempore
 imaginantes, vel eodem sydere nati,
 habent eandem vim agendi. Ergo. Ac-
 cedit, quòd nulla talis virtus influî
 possit, per quam natura ipsius poten-
 tiæ possit immutari: ut, scilicet quæ
 est cognitiva & passiva, fiat activa: &
 quæ est nata solum intècionaliter age-
 re, acquirat naturam agendi realiter.

Et enim

Etenim influxus cœlestes non permu-
tant rerum sublunarium essentias &
virtutes essentielles, sed eas conser-
vant: & qualescumque aspectus syde-
rum sint, qualescumque influxus: sem-
per omnia agunt pro natura sua: sem-
per calor calefacit: semper magnes fer-
rum trahit: homo hominem, canis ca-
nem generat: semper species visibilis
eodem modo visum afficit & intelli-
gibilis intellectum, & stomachus chy-
lum concoquit & hepar sanguinem: &
semper potentia passiva manet passi-
va, & activa manet activa. Quare, ut
& species phantasticę semper maneant
representativę, & phantasia maneat
cognoscitiva, & non activa, aut ullius
realis alterationis effectiva, est neces-
sum. Nec valet dicere, quod quidam
dicunt, cœlos esse animatos, aut unam
totius mundi animam esse, & ideò, si-
cuti dicimus in anima hominis esse
consensum, & sympathiam potentia-
rum, quòd una operans excitet aliam
in actum: sic etiam esse sympathiam
inter animas nostras, & animam cœ-
lorum, & per eam operationes animę
nostrę excitare in actum virtutes &
operationes cœlorum: adeò ut cum
anima nostra fortiter imaginatur ali-
quem effectum, cœli per illam sympa-

thiam excitentur ad illum effectum in re, de qua imaginatio est, producendum; vel vim ejus productricem in phantasia transmittendum. Quia imprimis ejusmodi de mundi & cœlorum anima opinio falsa, erronea est & damnata. Secundò etiam; quia sic sequeretur, quòd, sicuti in omnibus hominibus inest eadem illa potentiarum sympathia; ita inter animam cœlorum, seu mundi & omnium hominum animam deberet etiam esse eadem sympathia: ac proindè propter omnium & singulorum intèsam imaginationem eodem modo semper cœli vires suas exercere, & eosdem effectus in rebus phantasia cogitatis producere deberent; quòd minimè fieri est manifestum.

Ad argumenta Respondetur. Ad authoritatem Avicennę, patet responsio ex iis, quę jam dicta sunt. Ad authoritatem Aristotelis respondeo. Sublunaria corpora regi à superioribus: nò quòd superiora corpora infundant in sublunaria peculiare omnes virtutes, quibus ipsa operentur (eas enim non habent à cœlis, sed à propria forma & natura) sed quòd producāt qualitates quasdā communes quibus sublunares res fulciuntur in suis operationibus:
vel

vel quod applicent res sublunares ad operandum, aut conseruent eas in esse per influxum quēdam. Quod hīc non attinet exactiūs disputare.

Ad secundum Respondeo. Cœlos in dæmones non agere; sed dæmones homines aliquando certis cœli constellationibus magis infestare: non quod à cœlis coerceantur, aut vim recipiant: sed, vel quia utuntur aliquando causis naturalibus & humoribus corporis ad homines cruciandos: qui certis anni temporibus & cœli constellationibus magis in corpore agitantur aut augentur. vel quia volunt homines hac ratione fallere; faciendo, ut hac ratione credant effectus illos non ab opera diabolica, sed virtute causarum naturalium proficisci.

Ad tertium Respondeo. Verba, & characteres (cum sint quid artificiale, & sint accidentia, & nullam agendi vim habeant naturalem) à cœlis vim nullam acquirere, sed solummodo virtute diabolica operari: Diabolum autem de industria facere, ut sub una constellatione majorem, quàm sub altera efficaciam habeant, propter rationem jam commemoratam. His prælibatis quæritur.

QVÆSTIO VIII.

An ergo phantasia nullam habeat vim agendi?

Conclusio XXVII. Phantasia per accidens potest esse causa multorum effectuum, & multarum tum perturbationum, tum alterationum in corpore, tam alieno, quàm proprio.

Hæc conclusio est manifesta. Imaginationibus parentum fetus sæpissimè signantur: imaginatione cibi lautioris saliva in os ascendit: diuturna veneris imaginatione coles excitatur; nocturnâ etiam semen emittitur: videntes alios oscitare, oscitant: imaginatione mingendi, cacandi, edendi, dolendi, sitiendi, partes stimulantur, & iisdem passionibus ac inclinationibus reverà afficiuntur: ut est apud Aristot. 7. probl. 2. Imaginantes se aliquibus morbis laborare, sæpè tandem in aliquos morbos incidunt; propter imaginationem sæpè putantur videri, quæ non videntur; audiri, quæ non audiuntur; sentiri, quæ non sentiuntur: Imaginantes res amaras & austeras non rarò eosdem sapes percipiunt; videntes alios austeros fructus comedentes, horrore & stupore dentium corripiuntur; Præfixâ per imaginationem

nationem surgendi hora homines eadem expergiscuntur, & spiritus eadem hora excitantur, qui vapores cerebrum obsidentes, & somnum facientes pellunt. Quæ quis facienda fortiter sibi proposuerit, ea sæpè etiam nocte agere incipit: Sola imaginatione & terrore ex visione epileptici cadentis conceptis, nonnulli feruntur in epilepsiam incidisse. Nimia imaginatione de peste, etiam per somnum, plurimi in pestem incidunt. Alii diuturna rerum tristem meditatione in lypothymiam, melancholiam, marcorem & phtisim: imaginatione rei foetidæ, vel naturæ contrariæ ex sola relatione vel oblatione concepta plurimi vomituriunt, & sanguinem e naribus emittunt: imaginatione pharmaci nonnulli purgantur: plurimæ mulieres sola imaginatione, quòd cibi aliqui boni sint vel mali, eorum desiderio tenentur, comedunt, & suavissimum ex iis percipiunt saporem: ut zinzibere, creta, pice, lateribus, &c. Cogitando adversa vel prospera toto corpore homines moventur, calefiunt, refrigerantur, horrent, tremunt, rubent pallentque: aliqui una nocte forti mortis imaginatione canuerunt: aliqui ad supplicium adducti

sola virgula, vellinteo madido tacti expiraverunt, & aliæ multæ fiunt in corpore per phantasiam perturbationes.

Conclusio XXVIII. Movendo & Dirigendo alias animæ Potentias Movendi & Alterandi vim habentes.

¶ Etenim, ut jam diximus, per phantasiam multæ in corpore fiunt alterationes: illas non potest phantasia facere per se: quia illæ, vel fiunt per motum localem, vel per alterationem: neutrum motum potest phantasia per se facere. Ergo ut per accidens faciat, est necessum. At non videtur quomodo per accidens faciat, nisi sic movendo & dirigendo alias potentias, quæ illas faciant per se. Ergo sic facit. Quæritur ergo.

Q V A E S T I O IX.

Per quas potentias phantasia corpora immutat?

Conclusio XXIX. Phantasia non potest per ulla potentias cognoscitivas corpus ullū afficere vel immutare.

¶ Probatur conclusio, quia sicut phantasia, quia est cognoscitiva non potest corpora immutare, ita nec potentia aliæ cognoscitivæ. Propterea etsi phantasia possit movere intellectum, tamen per eum non potest operari.

Etenim

Etenim intellectus est immaterialis, & ideo non potest agere in materiam corporalem, quoad ullam alterationem vel generationem, aut formæ in materiam introductionem: sicut nec Angeli possunt. Pariter etsi phantasia etiam moveat alias potências sensitivas; per eas tamen in corpus nullum agere potest: quia earum actiones sunt immanentes, & ipsæ potiùs agerent per phantasiam, quàm phantasia per ipsas.

Conclusio XXX. Per potentiam Loco motivam Animalem, seu voluntariam potest per accidens, & corpori Proprio, & Alieno varias inducere permutationes.

Etenim movédo appetitum, & mediante appetitu motivam animalem, & sic causando motum membrorum; brachiorum, scilicet, & pedum, & illo mediante activa passivis applicando, potest & corpus proprium, & alienum variis dispositionibus afficere. Sed hoc non est adscribendum phantasiæ, sed potius voluntati, quæ phantasiæ imperat & dominatur. Hac ratione, per saltum, magnam vociferationem, nimium exercitium, percussionem & agentium externorum applicationem, potest phantasia suum corpus afficere vulneribus, fracturis,

apostematibus, febre, & quouis tandem genere morborum. Potest etiam eadem ratione mater corpus sui foetus variè lædere, & quivis etiam in externa corpora vim similem convertere. Sed ejusmodi alterationes & affectiones habent causam evidentem & externam, & ideo non cadunt sub præsentem considerationem. Illas verò alterationes & permutationes, quæ fiunt motu interno humorum, non potest nec phantasia, nec voluntas per motivam voluntariam causare: eò quòd (ut conclusione 17. dictum est) illi à loco motiva animali non moveantur.

Conclusio XXXI. Phantasia agit in corpora per potentiam Appetitivam; seu mediantibus Animi passionibus.

Hæc conclusio est D. Thomæ part. 1. quæst. 110. art. 2. resp. ad 1. & q. 117. & part. 3. quæst. 13. art. 3. ad 3. & 3. contra gentes cap. 103. ubi dicit animam & phantasiam per se non posse corpus immutare, sed tantum mediante appetitu, & passionibus, animi, & humorum & spirituum motu, qui quidem ab ipso appetitu moventur. Eandem tenet Ferrariensis ibi. Zoares in Metaph. disput. 18. sect. 8. cap. 25. Conimbricenses de gener. & corrupt.

corrupt. lib. 1. cap. 4. quæst. 30. art. 2.
& 7. Physicorum c. 2. quæst. 2. art. 7.
Iacobus de Forlivio super technen. 3.
quæst. 11. Citad. lib. 3. cap. 15. Tho-
mas Vega, aliique.

Et probatur primò. Phantasia est
nata movere appetitum, & inducere
animi passiones, ut est manifestum:
quia læta cogitando, gaudemus; tri-
stia cogitatio metuimus, & tristamur:
& omnes animi passiones præviã
sequuntur cognitionem: At animi pas-
siones sunt maximè corporis altera-
tivæ. Ergo illis mediantibus potest
phantasia corpus alterare.

Probaturs secundò: Videmus, quòd
simplex imaginatio nullam faciat in
nobis alterationem: sive enim imagi-
nemur ignem, sive aquam; si simplex
& incomplexa sit imaginatio; nulla in
corpore nostro cõtinget alteratio: sed
si phantasiam animi passiones conse-
quantur, tum demùm alteratio con-
sequitur. Sic intensa matrum cogita-
tio non signat fœtum, nisi subitus ter-
ror aut intensum desiderium succe-
dat. Sic aliquando mulieres momen-
taneo motu & terrore signant fœtus,
non quidè per se propter imaginatio-
nem; quia in illo tempore momenta-
neo non potest phantasia esse valde
intensa:

intensa: sed propter animi passionem conjunctam. Et hinc est, quod longa & intensa imaginatio non signet factum, sed plerumque subita. Hoc autem est indicium phantasia per se non alterare: quia si per se alteraret, diuturna & intensa imaginatio magis alteraret, quàm subita; sed solum alterare ratione vehementis animi passionis.

Verum objiciet aliquis: phantasia non potest movere & excitare appetitum. ergo eo mediante non potest alterare, nec in corpora agere. Antecedens probatur, quia non videtur modus, quo phantasia possit appetitum movere. Etenim phantasia est potentia cognoscitiva, appetitus non est cognoscitivus. Ergo phantasia non potest appetitum excitare. Sequela probatur. Nam si posset excitare appetitum, hoc deberet facere offerendo ei suas species phantasticas: quomodo phantasia movet intellectum & sensus externi movent phantasia: at sic non potest eum excitare; quia species non afficiunt, nisi potentiam cognoscitivam, appetitiva non est cognoscitiva. Ergo eam non afficiunt. Si eam non afficiunt, ergo illam movere non possunt. Denique phantasia & appetitus à se invicem longè distat subjectis. Nam
 phanta-

phantasia est in cerebro, appetitus est in corde. Ergo non potest phantasia appetitum movere. Secundò, etiamsi phantasia moveret appetitum, non idèò posset corpora alterare aut permutare. Etenim potentia appetitiva etiam non est activa, quia ejus actio est immanens: & etiam non est alterativa; quia, ut dictum est conclusione 19. nullæ potentia sunt alterativæ præterquam vegetativæ. Ergo nec phantasia potest alterare per illam.

— Respondeo phantasiam non movere appetitum per talem objectivam communicationem specierum, sed solum per quandam naturalem subordinationem earum inter se, & sympathiam fundatam in identitate radicis & subjecti utriusq;. Propter hanc enim fit; quod, quando anima per unam aliquam potètiã fecit aliquam actionem, eadem anima per aliam potètiã cum illa priore naturalem connexionem, & ordinem habentem, statim edat aliam actionem. Hac ratione multæ potètiæ se mutuò excitant in opus, in quibus nulla talium specierum communicatio esse potest. Sic potètiæ naturales se mutuò excitât, attractrix, retentrix, concoctrix, &c. in quibus nullæ reperiuntur species: sic appeti-

appetitus excitat potentiam motricem, & per animi passiones humores, & spiritus sursùm, deorsùm, intrò & extrà feruntur. Est equidem verum multas potentias se mutuò excitare, & dirigere objective per species communicatas, sed id in omnibus fieri non est necessum. Ad confirmationem Respondeo. Vtramque potentiam in cerebro esse: ut tamen appetitus in corde esset, nihil referret: quia in utraque parte est eadem anima. Eadem autem anima exercens actionem per unam potentiam in una parte, potest tam facilè per aliam potentiam exercere aliam actionem in parte remota, quàm in eadem.

Ad secundum Respondeo. Phantasia non alterare corpus per appetitum, & animi passiones immediatè, sed mediatè: quatenus appetitus movet, & excitat potentias motrices naturales membris, & præcipuè cordi in-existentes, & illæ movent humores & spiritus, qui suo ad membra accessu vel recessu illa positivè aut privativè alterant.

Conclusio XXXII. Phantasia ergo Alterat & immutat corpora mediante motu Humorum & Spirituum.

Etenim phantasia alterat mediantibus

bus animi passionibus: animi passion-
 nes alterant mediante motiva natu-
 rali cordis & mediante motu humo-
 rum & spirituum. Ergo & phantasia.
 Ex quo est Notandum in omnibus
 mutationibus & alterationibus, quæ
 hac ratione fiunt, phantasiam esse
 causam valdè remotam, & per acci-
 dens. quippe quæ ejusmodi alteratio-
 nes non facit, nisi tribus aliis causis
 mediantibus: appetitu, nimirum, po-
 tentia motiva naturali cordis, & hu-
 moribus & spiritibus. Ipsi enim humo-
 res & spiritus sunt, qui ultimò, proxi-
 mè, & per se alterant. Si phantasia illis
 potentiis intermediis imperaret; & eas
 per imperium ad exercitium sui actus
 moveret; posset meritò quicquid per
 eas tandem agitur, phantasie utpotè
 dominæ & causæ principali adscribi:
 quomodò facta militum duci exerci-
 tus & facta servorum patrifamilias as-
 scribuntur: sed modò illas sic non mo-
 vet, sed ita movet, sicuti etiam eas mo-
 vent sensationes externæ, etsi uno gra-
 du immediatius. Et ita, qua ratione
 ejusmodi permutationes & alteratio-
 nes phantasie, eadem & sensibus ex-
 ternis adscribi possent. Sicuti enim
 imaginando ignem, hostem, leonem;
 tremimus, pallemus & refrigeramur:
 ita

ita etiam eos videndo, vel audiendo. Vnde sicut vix solent eiusmodi alterationes sensibus externis adscribi, ita quoque videntur non nisi improprie & valde remote phantasię adscribi debere. Præcipua autem causæ earum sunt Appetitus & Animi passiones.

Verum quæri potest: An non etiam alia ratione phantasia corpora immutat, & an non propinquius & magis per se, potentias Vegetativas aliqua ratione per se, vel movendo, vel dirigendo. Etenim cum potentia vegetativa (ut conclusione 19 est ostensum) sint per se alterativa; si phantasia posset eas dirigere, utique videtur, quod magis proprie, & per se alterationum, quæ inde contingerent, causa esset. Sic

Conclusio XXXIII. Phantasia non solum mediante appetitu & motiva cordis, sed necessario etiam alio modo corpora immutat.

Hæc conclusio est contra D. Thomam: quippe, qui ubique dicit animam non aliter corpora immutare, quam per appetitum & passiones, & motum cordis. Est tamen vera. Etenim plurimæ circa fœtum virtutes imaginationis eveniunt mutationes, quæ non possunt solis animi passionibus adscribi, & quarum ratio dari
non

non potest, nisi alia causa propinquior assignetur.

Conclusio XXXIV. Phantasia etiam mutat corpora, Dirigendo & Modificando potentiam Conformatricem.

Et hac ratione phantasia facit magis admirandas illas & singularissimas, & magis particulares, quæ in corpore factus contingunt, permutationes. Hanc conclusionem, quia iterum infra, ubi particulariùs de causa permutationis factus agemus, clarioris doctrinæ causa repetemus; ideò hic non probamus, ibi latiùs probaturi.

Conclusio XXXV. Proprium corpus non aliter movet, quàm mediantibus Animi passionibus; non autem ulla Conformatricis directione aut immutatione.

Prior pars conclusionis, conclusione 31. est probata; Posterior probatur. Quia in corpore proprio conformatrix est extincta vel cessat operari, ergo phantasia non potest illud immutare dirigendo actionem ejus: quia ejus jam nulla amplius actio est, aut si est, est debilis & imbecilla.

Secundò. Etiam si conformatrix adhuc superstes esset, & aliquo modo dirigi posset, tamen per hoc sub-

stantia corporis non permutaretur? quia substantia corporis in nobis iam natis & adultis est dura, & à facultate conformatrice non amplius mutabilis, sicuti est in teneris corporibus ipsius fœtus adhuc nascentis.

Tertiò. Quia nullus fit ab imaginatione in corporibus nostris iam natis, & adultis effectus, quin possit commodè referri ad animi passiones, ut ad propriam causam: & nullus videtur contingere effectus, qui dici possit evenire à conformatricis turbata vel permutata operatione. Etenim stigmata, figuræ, colores, qui in fœtibus producuntur, & à formatricis mutata operatione videntur proficisci, nunquam per imaginationem in corporibus adultis oriri videntur. Quomodò corpus Alienum Internum, nempe fœtus à phantasia alteretur, infra dicemus.

Porro: quando nunc disputatum est, quomodo & quibus mediantibus potentiis phantasia corpora immutet, reliquum est ut videamus in particulari, quæ corpora sic immutet, & quâtam circa singula immutationem facere possit. Cum ergo supra à nobis corpora sint divisa in Proprium & Alienum, Alienum aliud sit Internum, aliud Externum, & sub interno fœtus

fœtus comprehendatur; videndū primò est, quid phantasia possit in corpus proprium, quid in corpus fœtus, quid in externum agere, & primò.

Q V A E S T I O X.

Quid possit in corpus Proprium, & specialiter, An possit in eo creare morbos.

ET videtur quod sic. Primò Authority. Etenim D. Thomas 3. contingent. cap. 99. volens ostendere Deum posse operari præter ordinem rebus inditum, producendo effectus absque causis propriis eorum; id probat ex eo, quòd imaginatio id possit: ergò multò, inquit, magis potentia divina. Nam ex eo, inquit, quòd homo aliquid imaginatur & vehementer afficitur, sequitur mutatio in corpore ad sanitatem vel ægritudinem, absque ratione principiorum naturalium; quæ nata sunt in corpore ægritudinem vel sanitatem causare.

Probatür secundò Ratione. Phantasia est causa variarum alterationum in corpore: caloris, frigoris, ruboris, palloris, &c. Nam qui imaginantur horrenda, refrigerantur; qui læta, incallescunt: at excessus caloris & frigoris sunt morbi in intemperie. Ergo.

Denique phantasia est causa motus humorum & spirituum in corpore, ut est conclusione 31. motu humorum & spirituum possunt varii, imò omnis generis morbi in nobis causari. Nam motu humorum possunt fieri obstructions, & consequenter apoplexiæ, calculi, asthma, dysuria, cæcitas, &c. ulcera & apostemata interna: motu spirituum possunt fieri deliquia, vertigines, &c. Ergo. Imò videtur, quod homo per suam imaginationem posset se ferè afficere quocumque morbo veller. Etenim ut conclusione 23. est ostensum, imaginatio habet vim directoriam. Ergo potest humores in quamcunque partem determinatam dirigere, & in ea morbum facere imò etiam hunc, vel illum morbum determinare.

Probaturn tertio Experientia & Exemplis. Contingit sæpè eos qui sibi persuadènt se aliquo morbo laborare, tandem in illum incidere. Quotidiana experientia docet nimis intense de peste imaginantes ea corripì, & sæpè eam magis imaginatione & metu, quàm contagio serpere. Videmus homines imaginatione & aspectu præcipiti, hostis & cuiusvis periculi contremiscere, cadere, horrere, in deliquiù animi

mi incidere. Habuimus superiùs exē-
 pla eorum, qui imaginatione mortis
 una nocte cani facti sunt: habuimus al-
 terius, qui in theatro ad supplicium
 expositus, & panno frigida imbuto in
 collum percussus, putans se gladii ictū
 sentire, expiravit. Docet eventus quo-
 tidianus, curis, sollicitudinibus & co-
 gitationibus perpetuis detētos in phti-
 sim, hydropem, atrophiam, melan-
 choliam morbum non raro incidere.
 Scribit Marcellus Donatus lib. 2. c. 1.
 historiæ suæ mirabilis, Vincentium
 quendam imaginatum fuisse se tam
 magnum corpus habere, quod per o-
 stium transire ausus non esset, sed Me-
 dicum eum vi per ostium transportari
 fecisse, postea vero ægrum conquestū
 fuisse se in ista transportatione totum
 fuisse interiùs cōfractum, & paulò
 post esse mortuum. Scribit Fulgosius
 lib. 1. cap. 5. Arnoldum Philosophum
 scribere; cum nocte somniasset se à ca-
 to in pedē morderi; postridiè manè in
 eodem pedē ulcus vel anthracem con-
 traxisse. Scribit quidam (Thomas nē
 fallor à Vega) quendam ambulantiem
 inter sepulchra parentum, cum fortè
 fortunà calcaret lapillum, sic ut cal-
 ceis fortiter adhereret; induxisse in ani-
 mum, se à manibus suorum parentum

trahi: & illa imaginatione intra septimanam mortuum fuisse. Scribunt aliqui antiquis temporibus accidisse; quòd histriones, qui agebant personas furiosorum, ut, Herculis, Athamantis, Thyestis, Orestis, Alcmæonis aut Ajacis; habuerint tam fortem imaginationem ad benè representandum facta illorum, ut ipsimet actu furiosi facti fuerint. Nota est historia Æsopi insignis histrionis, qui exhibens personam Thyestis, scepro occidit unum seruorum suorum. Lucianus lib. *περὶ ορχήσεως* scribit de quodam, quod representans Ajacem furiosum, factus fuerit ita perturbatus, ut verè evaserit furiosus. Bibius Gallus Romanus, cujus meminit Seneca in declamationibus; imitando stultum, ipsemet stultus factus est. Scribit Coelius Rhodiginus lib. 20. cap. 16 suarum antiquitatum quendam cum vellet; paralytim: alium apoplexiam, & sensus mentisque privationem sibi excitare potuisse.

Conclusio XXXVI. Imaginatio Per se non potest ullum Morbum inducere: id est, per nudum & simplicem actum imaginationis non potest induci ullus morbus; sic ut nuda imaginatio per se sit illius causa.

Proba-

Probatur. Etenim, si phantasia posset per se causare morbum vel deberet hoc facere movendo per se corporis humores localiter, vel per se alterando: non movendo humores corporis, quia conclusione 17. & 22. ostensum est phantasiam non movere per se humores; & conclusione 19. & 24. est ostensum per se non alterare, & conclusione 25. nec species ejus alterare, & conclusione 20. generaliter est ostensum phantasiam non esse activam. Ergo.

Probatur secundo. Si phantasia per se nudo suo actu imaginationis posset causare morbum, causaret morbum imaginatum: at eum non causat, ergo. Antecedens probatur. Nam si phantasia esset activa & morbum producere posset, esset de se indeterminata ad movendum hunc, vel illum humorem: ad hanc, vel illam qualitatem inducendam, & hunc vel illum morbum producendum. Ergo per speciem morbi imaginati deberet determinari ad hunc potius, quam illum producendum; & consequenter deberet producere morbum imaginatum. Minor probatur. Quia, qui imaginatur icterum, non ideo fit ictericus: qui imaginatur podagram, non ideo

fit podagricus : qui aliquandò falsò imaginantur se calculo, aut internis apostematibus, aut ulceribus laborare; aut melancholici, qui imaginantur se esse claudos, aut habere magnum nasum, aut corpus tam magnum, ut per ostium transire non possit; non propterea tales evadunt: aut crurum dislocationem, aut illam nasi, aut corporis magnitudinem acquirunt: sed, si aliquam intensam de re aliqua meditationem, aut phantasiam morbus ullus sequatur, non fit morbus imaginatus, sed aliquis morbus communis; ut atrophia, hydrops, melancholia, aut similis aliquis: qui per accidens fiunt propter incertorem, somni defectum, aut spirituum à partibus nutritionis avocationem, ejusmodi meditationem aut sollicitudinem comitantes. At dicit aliquis. Docet quotidiana experientia imaginantes & cogitantes intensè de peste, peste corripì. Ergo imaginatio in iis per se pestem facit, & morbum imaginatù. Respondeo. Hoc per accidens fieri & imaginationem pestis per se non facere pestem. Etenim si imaginatio pestis, faceret pestem, imaginatio alterius morbi etiam faceret illum morbum imaginatum. Non enim est ratio cur imaginatio pestis
magis

magis faceret pestem, quam imaginatio alterius morbi illum morbum: tam enim est fortis species alterius morbi ad movendā imaginationem & causandum morbum similem, quā species pestis ad causandum pestem: sed imaginatio alterius morbi non facit illum uti jam dictū est. Ergo nec imaginatio pestis per se facit pestem. Sed, quod fortiter de peste imaginantes, pestē acquirant; sic per accidens: quatenus, scilicet, imaginatio pestis inducit magnum timorem, qui timor movet malignos, putridos & pestilentes humores in corpore imaginantis latentēs, qui moti pestem faciunt. Et ita dico, imaginationem pestis non facere pestem, nisi in corporibus ad eam dispositis: uti ex eo patet, quod tempore pestis grassantis multi sæpè intensissimè, & cum subsequente maximo timore de ea cogitantes, tamen propterea ea nō corripiantur, tempore verò non grassantis multò minùs. Cujus ratio est, quod in neutris dispositio ad pestē adsit. Ex quo patet imaginationem non esse per se causam effectivam illius, sed solummodo occasionalem, per accidens, ac remotam.

Conclusio XXXVII. Phantasia per accidens potest esse causā multorum

M 5 morbo-

morborum, variis modis. Primò, inducendo animi passiones, quæ morbos causant; sicut conclusione 31. est ostensum. Hac ratione phantasia potest esse causa omnium illorum morborum, quos animi passiones inducere possunt, qui plurimi sunt. Secundò, Per hoc, quod propter intensam imaginationem spiritus & vapores plurimi in caput attrahuntur, qui ibi existentes possunt cerebrum vel calefacere, vel refrigerare, vel humectare, vel obstruere. Et hac ratione per intensam imaginationem, studia, meditationes, potest quis incidere in deliria, vertiginem, per vigiliam, epilepsiam, catharticos, &c. uti quotidiana experientia est manifestum. Naturæ enim consuetum est, ut ubi aliqua actio intense fit, eò spiritus & calorem, & sequelâ quadam & vapores, & sanguinem mittat. Tertio. Per hoc, quod per intensam imaginationem, studium & meditationem, aliæ actiones naturales & vegetativæ impediuntur, & spiritus, & calor ac sanguis à partibus nutritoriis amoveantur: ad cerebrum scilicet attracti. Propter finitam enim animæ virtutem contingit, ut quando ipsa circa unam actionem nimium est impedita, non possit aliam æquè perfecte

exercere. Hinc concoctio non bene fit, nec alimenti distributio, aut excrementorum expulſio: ex quo cruditates, obſtructiones, atrophix, &c. Quarto, per hoc, quod actio quævis nimia & nimis diu durans tandem organum ſuum fatiget, ſpiritus ejus conſumat & harmoniam deſtruat. Nam hæc ratione nimis intenſa imaginatio, curæ, ſtudia, meditationes, cerebrum debilitant, oculos deſtrunt, &c. Videtur imaginatio etiam aliquando morbos facere, per hoc quod morbos parvitate ſua latentem detegat & aperiat. Sic qui morbo aliquo aut dolore exiguo laborant, ſæpè illum dolorem non percipiunt, niſi attendant: & cum attendant, percipiunt. Et illa ratione videtur imaginatio dolorem illum quodammodo facere: quamvis tamen revera non faciat. Attentio enim in omni ſenſu cauſa eſt, ut ſenſibile parvum perfectiùs percipiatur. Et hæc eſt cauſa, cur pueri dolorem aliquem patientes, etiam ſi de illo non conquerantur; quando tamen audiunt ejus fieri mentionem, incipiunt eum ſentire, & de eo conqueri. Hinc dolores omnes noctu majores, quàm interdium: quia homines nullo ſenſuum exercitio diſtracti eos tum magis percipiunt. Hinc iterum

rùm pueri ludentes non percipiunt dolorem, sed quiescentes. Patientibus dentium dolorem, quando alios vident eodem torqueri, dolor recrudesceat, &c. Est tamen sciendum, quod, etsi imaginatio per se morbos aut dolores facere non possit, aliqua tamen ratione possit eos per se augere: quatenus ipsa habet vim aliquam directoriam motus spirituum & humorum: sicut conuisione 22. est ostensum. Per hanc enim directionem fieri aliqua ratione potest, ut humores & spiritus magis ad affectam partem, quàm ad alias moveantur: ex quo fieri potest, ut morbi ac dolores augeantur.

Ad argumenta respondetur, Ad authoritatem D. Thomæ respondeo ex Ferrariensi ad eundem locum; D. Thomam ibi non velle, phantasiam per simplicem actum suæ imaginationis ægritudinem, aut sanitatem inducere: alibi enim clarè docuit imaginationem nihil agere, nisi mediante animi passionibus & spirituum ac humorum motu: sed hoc solùm; phantasiam posse morbos & sanitatem facere sine aliis causis ordinariis morborum: puta, inquit, putrefactione aut indigestione, &c.

Ad secundum Respondetur. Id non fieri

fieri ab imaginatione per se, ut imaginatio est; sed per accidens: mediante passioibus & motu cordis, quòd non negamus.

Ad Exempla & Experientias Respondeo. Quòd quidam incidere in morbos, quos imaginati fuerunt, factum fuisse; non quòd phantasia illum morbum fecerit; sed contrà, quòd morbus fecerit phantasia. Etenim non ideò homines morbum acquirunt, quia imaginantur se eum habere, sed quia eum habent, vel jam ejus aliquod principium in se sentiunt, ideo se eum habere imaginantur, eumque timent, & de eo conqueruntur. Verùm, quia interdum morbus tantum incipit, & adhuc non prodit se externis symptomatibus, unde homines judicant eos non aegrotare; ideò, postquam jam vident eos in morbum, de quo antea fuerant conquesti, incidisse; putant eos illum per vim imaginationis contraxisse: cù tamen contrarium acciderit. Quòd de peste adfertur, jam ostensum quomodo contingat. Alia fiunt quidem ab imaginatione, sed per accidens tantum; mediantibus animi passionibus, & aliis modis jam commemoratis. Ad exemplum Marcelli Donati dico illum fuisse melancholicum aut maniacum

niacum & fuisse mortuum ex morbo, non ex illa persuasione: aut si ex illa persuasione, non per se, sed per accidens id contigisse, mediante, scilicet, summa trilitia; ex qua plurimos mori non raro contingit. Ad exemplum Fulgosi dico; illum non contraxisse ulcra aut anthracem in pede, quia somniaverat se ibi à cato esse commorsum: sed contra, quia nocte illa jam aliquod mali illius principium & humoris aliquis defluxus incipiebant, quæ dormientis sensum & phantasiam afficiebant; ideò eum tale aliquid de animali se ibi mordente somniasse. Ad exemplum Vegæ dico. illum etiam melancholicum fuisse, & ideò vel ex morbo, vel ex maximo timore in cœmiterio à spiritibus concepto mortuum fuisse. Sic memini hic Lovanii quandam sub noctem per cœmiterium euntem, concepto maximo à spectris timore, subitò expirasse. Ad exempla illorum histrionum dico; ea esse figmenta Poëtarum, nec fidem mereri. Ad ea quæ Cœlius Rhodiginus ex D. Augustino refert: ea vel arte diabolica vel fallacia aliqua contigisse; aliàs impossibilia esse: saltem postremum de extasi seu apoplexia. Nam quod arte aliquis partem aliquam possit

paralyti

paralyfi afficere non est ita mirum. Fieri enim hoc potest, nervi alicujus in aliqua parte occulta strictione aut compressione, aut validioris alicujus narcotici superpositione: quomodo aliqui nebulones & circumforanei, ut mentita sua alexipharmaca carè divèdant, sumpto saccharo cando, persuadentes populo arsenicum esse, occulta sub manica ligatura, brachiis suis asphygmiam inducunt: simulantes se semimortuos esse, quousque sumpto suo alexipharmaco ab animi illo, si Diis placet, deliquio omnium admiratione liberentur. Quæritur ergo

Q V A E S T I O X I.

An possit morbos curare?

ET videtur quod sic; primùm Auctoritate. Etenim Galenus 1. prognost. dicit confidentiam ægri de Medico plurimum facere ad salutem, idque se in seipso expertum esse; & propterea illum medicum meliùs sanaturum, qui meliùs poterit persuadere. Albertus Magnus 4. de anima, scribit ægrum per confidentiam de suo Medico tantùm sanare seipsum, quantùm Medicus medicamētis. Marsilius quoque Ficinus lib. 13. Theol. Platon. c. 1. & Conciliator Differentia 135. Forli-
viciensis

viensis & communiter omnes Medici, magnam vim ejusmodi confidentiæ ascribunt. Ausus fuit scribere Pomponatius lib. de Incantationibus, illos qui aliquando sanitatem consequuntur ex cultu ossium sanctorum, eam solummodo consequi virtute suæ imaginationis & confidentiæ, quam de iis habent, adeo, quod si tantum canis ossa colerent, credentes ea esse ossa sanctorum, eodem quoque modo sanitatem suam consequerentur. Imo putat idem Pomponatius & Andreas Cataneus lib. de causis mirabilium effectuum, & multi alii, omnia appensa, verba prolata, morbos curare; non alia, quam solius imaginationis virtute.

Probatum quoque Experientia & Exemplis. Quia experientia docet plurimos fuisse curatos à morbis, gestando solum lapillos, sordes & quisquilias: per hoc, quod crederent illa esse nobilissima & efficacissima amuleta. Docet etiam experientia multos in febribus habentes summum cibi alicujus desiderium, & fortissimam imaginationem quod talis cibus esset eos sanaturus, comedendo eum, sæpissimè fuisse sanatos, etiamsi ipsi cibi secundum regulas medicinæ illi morbo noxii & contrarii haberentur. Sic multi aquam
crudam

crudam ingurgitando , comedendo
 haleces ad satietatem , aquam vitæ bi-
 bendo; quæ omnia in febris à medi-
 cis vetantur; subito sanitatem recupe-
 raverunt, quam acceptis aliis plurimis
 remediis recuperare non potuerunt.
 Quod cum non fiat virtute naturali
 ipsorum ciborum , reliquum est , ut
 non fiat nisi virtute firmæ ægrorum
 confidentiæ & intensæ imaginationis.
 Scribit Thomas à Vega quendam ex
 suis decumbentem causo frequenter
 in delirio obnixissimè medicos rogasse,
 ut liceret sibi in illo stagno (pavi-
 mentum monstrabat) natate, dicen-
 do quòd exinde esset convaliturus: &
 medicos id ei tandem concessisse: il-
 lum tum se in pavementum mox de-
 jecisse, & cum in eo aliquanto tempo-
 re fuisset volutatus , cum summa laci-
 tia dixisse , aquam nunc ad genua , &
 paulo altiùs ascendisse: & cum ultimò
 sibi persuaderet eam jam usq; ad gut-
 tur pervenisse , dixisse , se jam sanum
 esse, & reverà sanum evasisse. Scribit
 Michaël Medina lib. de recta in Deum
 fide cap. 7. se Salmanticae puerum
 quendam novisse , qui gratiam sanita-
 tis habere credebatur , qui multos ho-
 mines solo attactu gravissimis morbis
 liberabat; sed morbos tandem iterum

recurriffè, quando jam agrorum im-
 ginatio deferbuiſſet. Scribit Alexander
 Trallianus, quandam, quæ putabat ſe
 ſerpentem devoraſſe, ſanataſſe fuiſſe
 per hoc, quòd Medicus ei vomitorium
 dediſſet, & oborto vomitu ſerpentem
 quendam clanculùm in teſtam inje-
 ciſſet. Scribit Gattinaria Marlianum
 Medicum, quendam putantem ſe ra-
 nas in corpore habere, eodem modo
 curaſſe: & Aëtius Philotimum Medi-
 cum, quendam curaſſe; qui ſe putabat
 caput non habere: faciendò cum ge-
 ſtare magnam laminam plumbi ſuper
 caput. Qui omnes ſanati ſunt melan-
 cholico morbo, ſola ſanationis ima-
 ginatione.

Concluſio XXXVIII. Phantafia per
 ſe non poteſt morbos curare.

Hæc concluſio probatur per con-
 cluſionem præcedentem. Etenim ſi ve-
 rum ſit phantafiam non poſſe morbos
 inducere, ſequitur etiam non poſſe cu-
 rare. Eodem enim modo, quo curari
 poſſent; poſſent etiam produci. Si
 phantafia poſſet morbum calidum cu-
 rare, poſſet frigidum producere: ca-
 lidi enim curatio, eſt frigidi produ-
 ctio: ſi poſſet obſtructionem tolle-
 re, humores & ſpiritus ex parte ex-
 pellendo; poſſet etiam facere: eodem
 in

in aliam impellendo, & sic de aliis.

Imo multo minus potest sanitatem facere, quam morbos. Nam, ut fiat morbus, sufficit vitium unius dispositionis: ad sanitatem vero omnes dispositiones bonæ requiruntur: cum bonum in omnibus consistat, malum non nisi in una parte.

Probatur secundò. Infiniti sunt qui gravissimis morbis miserè affecti, perpetuò cogitant & imaginantur sanitatem, & tamen non sanantur. Ergo,

Tertiò. Si imaginatio sanitatis posset aliquem morbum sanare, maximè sanaret morbos in intemperie: quia illi sunt simplices, & curantur simplici alteratione: at nemo per imaginationem curatur heticâ aut hydrope. Ergo.

Quartò. Non est ratio cur imaginatio sanitatis magis causaret sanitatem, quam morbum. Ergo non potest causare sanitatem. Antecedens probatur: quia, qui imaginantur sanitatem, simul imaginantur ægritudinem, imo magis imaginantur ægritudinem, quam sanitatem; quia ægritudo est præsens & actu movet sensum suo dolore; sanitas est absens. Ergo si imaginatio sanitatis produceret sanitatem, imaginatio ægritudinis, quæ ei est

conjuncta; eadem ratione simul produceret ægritudinem. Deniq; qui imaginantur sanitatem, sæpè magis imaginantur medium ad sanitatem, quàm sanitatem ipsam; puta, certum cibum aut medicamentum. At si imaginatio esset per se activa & effectiva imaginati, imaginatio remedii tam benè deberet in corpore efficere ipsum remedium, quàm ipsam sanitatem. At non efficit illud: ergo nec hanc.

Quintò. Si imaginatio sanitatis per se esset effectiva sanitatis, esset indifferens ad omnem sanitatem: quare ut produceret determinatam sanitatem, deberet etiam esse determinata: At imaginatio ægrorum non est determinata ad aliquam speciem determinatam sanitatis: quia, qui post intensam imaginationem aliquando sanantur, nullius determinatæ sanitatis habent cognitionem, nec sciunt in quo sit posita ægritudo eorum, & sic quoque non sciunt in quo etiam sanitas sit constituta. Ergo imaginatio eorum non potest esse effectiva talis sanitatis. Sanitas enim in universali non potest produci, sed determinata, hæc vel illa.

Sextò. Sanitas non est una qualitas simplex, sed à variarum convenientia dependens; ideo non est consequibilis

uno

uno simplici motu, sed diversis. Nam, ut fiat sanitas, multa diversa debent fieri: humores debent loco moveri; aliqui fortè retrorsùm, qui sint causa antecedens; aliqui antrorsum, qui sint fortè causa conjuncta: ut exire possint per vias convenientes: humores illi etiam debent sæpè alterari, liquari, coqui; & membri quoque temperies mutari; suscipientis partis debilitas confortari. mandantis robur & sensibilitas retundi, &c. Hos diversos effectus non potest edere imaginatio, quæ est una simplex actio. Ergo.

Verùm, sicut conclusione præcedente dictum est, imaginationem posse causare morbos per accidens, ita dico etiam hic, eam posse causare sanitatem per Accidens: & proindè confidentiam ægri de medico per se non facere sanitatè, sed tantùm per accidens: & hoc duobus modis, & nõ aliter. Primò, quatenus illa confidentia ingenerat in animo ægrotantis lætitiã, diffidentia verò mœrorem & timorè: lætitiã autè dilatat vias, excitat calorem nativum, spiritus vivificat, unde morbi faciliùs superantur, & non capiunt incrementum: tristitiã verò & timor refrigerant, spiritus obnubilant, vias coarctant, cruditates multiplicant,

excrementa includunt; unde morbi augentur. Secundò, quia confidentia facit ægrum præceptis medici esse obedientem, & promptum quævis medicamenta hilari animo assumere; diffidentia verò ea aversari & recusare: quo fit ut cum illa morbus valeat superari, cum hac nequaquam.

Ad argumenta in oppositum Respondetur. Ad authoritatem Galeni, verum esse confidentiam multum facere, sed nihil facere per se, sed tantum per accidens, ut jam dictum est. Etenim confidentia est in opinione, opinio est actio intellectus: morbi autem fiunt, & curantur per potentias naturales seu vegetativas, potentia autem vegetativa à sensitivis aut intellectu non diriguntur, aut imperantur. Ad Albertum Magnum nihil respondeo, nisi eum peccasse in nimis multum imaginationi tribuendo. Ad Pomponatium, dico eum impiè locutum esse, & ideo ejus librum à sancta sede meritò esse prohibitum, & opinionis illius falsitatem latissimè refelli à Bartholomæo Pisano in Prologo libri sui Conformitatum. Ad illud quod dicitur de apensis & amuletis, respondeo: illa plerumque esse superstitiosa, & ideo operari non in virtute imaginationis, sed

in

in virtute diaboli : aut si aliquando non operentur in virtute diaboli, & tamen effectus sequatur ; illum effectum esse casualem ; & secuturum fuisse, etiamsi illa appensa adhibita non fuissent. Ad illud de cibus nocuis quos aliquando sequitur sanitas ; dico, hoc contingere, non propter imaginationem ægrotantis, sed variis aliis modis : vel quòd illi cibi aut remedia per suam naturalem virtutem aliquandò sint revera boni, etiamsi medici hoc ignorent : ut in febribus intermittentibus, sinapi, aqua vitæ, vinum Hispanicum : vel quòd, etsi sint nocivi, tamè sint aliquandò causa alicujus effectus, quem per accidens sequitur sanitas, ut vomitus, sudorum vel alvi dejectionum, &c. Quo modo alia inimica naturæ, ut elleborus, scammonæa, per accidens curant morbos : natura conante illa expellere & simul expellente causam morbificam : vel quòd illa casualiter fuerint oblata, eo precisè tempore, quo jam morbus criticè, vel vi præexhibitorum remediorum erat solvendus. Ad exemplum Thomæ à Vega respondeo : illud fuisse casuale, & non posse sciri quomodò acciderit : & ideò ipsummet non putasse accidisse virtute imaginationis, sed quòd fortè

à pavimento fuerit refrigeratus & ab illo frigore interiùs febrilis calor restinctus. Ad illud quod refert Medina; dico, eiusmodi sanationes fieri opera Diaboli: qui suos artifices & sibi fidem dantes sæpius fallit, & sæpè videtur curare ad tempus & non curat: Deo ita disponente. Ad exempla illa Melancholicorum respondeo; Melancholiam sæpè vitio corporis, sæpè vitio solius animi & specierum nimis altè imaginationi impressarum contingere: ut fit in iis, qui ex nimia devotione, studio, aut amore melancholici evadunt. Melancholia, quæ vitio corporis contingit, quæque verè est morbus, non potest eiusmodi inventis curari. Nam per impressam aliquam in animo agrotantis imaginationem, humores in cerebro & toto corpore existentes non possunt expelli, nec vitiosum cerebri temperamentum permutari; sed quæ contingit vitio animi, per solam pravam imaginationem in animo radicatam, & reverà non tam est morbus corporis, quàm potius animi; potest per inductam aliam imaginationem contrariam tolli.

Vidimus itaque quid possit phantasia in corpus Proprium. Videamus nunc quid possit in Alienum, & quia tracta-

tractatio de Alieno Interno est longior; videamus primò.

Q V A E S T I O XII.

Quid possit in Alienum Externum?

PLurimi certè dixerunt animam per virtutem imaginationis posse agere in remotum: & imprimis, uti suprà audivimus, Avicenna 6. naturalium sect. 4. cap. 4. dixit, eam posse in res externas agere; posse eas alterare & pro imperio permutare: adeò ut etiam agere possit in distans sine medio: res longè distans permutare ac movere, non permutando intermedias, & posse hominem longè remotum morbis afficere, ex equo dejicere, interimere: pluvias & nubes excitare: non quidem omnem animam, sed illam quæ nobilior fuerit & magis spiritualis & à fæce corporea abstracta. Avicennam secutus fuit Algazel 5. Physic. cap. 9. Alkindus & Paracelsus libris de imaginatione & nonnulli alii: qui, licet non tantam, ut illi, animæ & imaginationi vim tribuerint; tantam tamen tribuerunt, ut putent eam externa alterare, fascinare, & variis morbis afficere posse: ut Marsilius Ficinus l. 13. Theolog. Platon. cap. 1. Iacobus de Forlivo 3. techn. quæstio. 11. Pomponatius

lib. de incantationibus capite 4. Andreas Cataneus libro de causis mirabilium effectuum. Gentilis de Fulgineo. VVeynrichius libro de monstris, & alii. Inter quos aliqui putaverunt animam id solo imperio facere posse, ut Avicenna & alii Arabes, Paracelsus, Fulginas, &c. Alii non quidem mero imperio & nuda apprehensione, sed emissionem spirituum in res externas: qui vel malignis qualitatibus, quibus formaliter præditi sint, vel virtute specierum, quibus sint imbuti, eas afficiant. Quod anima seu phantasia nudo imperio & sola spiritali apprehensione id facere possit, sic probat Avicenna. Superiora habent dominium in inferiora, & intelligentiæ regunt & immutant res corporales, & eas possunt pro libito movere & in eas formas quasvis inducere: anima est substantia spiritalis & separabilis, sicut intelligentiæ. ergo eodem modo, quo illæ, poterit in omnes res corporeas agere, & eas pro libito permutare. Quod verò per emissionem spirituum in res externas agere possit easque alterare, ut alii dicunt, videtur non paucis argumentis posse probari: & primùm auctoritate communi omnium Opticorum, Galeni 7. de plac. & 10. de us. part.

part. & Platonis in Timæo, & multorum Medicorum: qui videntur tenere visionem fieri per emissionem. Si per emissionem, ergo aliquid emittitur: si aliquid emittitur, illud debet esse corporeum, quia emissio ducit motum localem, motus autem localis competit corporibus, non accidentibus. Ergo debet esse spiritus: Si videndo spiritus emittuntur, ergo illi in res certas dirigi possunt: si ita dirigi possint, ergo ad quas pervenerint, eas qualitatibus suis poterunt permutare. Probatur etiam auctoritate D. Thomæ. Nam 3. contragentes cap. 103. disputans contra Avicennam, & refutans quod ipse dixerat; phantasia, scilicet, per solum imperium & spiritalem suam apprehensionem res externas posse movere; dicit illam hoc solum facere, quatenus eam sequuntur animi passiones, à quibus humores moventur, & vapores ad cerebrum ascendunt; qui spiritibus cerebri mixti, unà cum illis vi imaginationis in externa ejaculantur. Et part. 1. quæst. 117. art. 3. dicit phantasia spiritus immutare, qui tenuitate sua ex oculis exeuntes, res externas invadunt, & eas afficiunt. Vbi non hoc tantum videtur D. Thomas velle; vapores propria & naturali sua
levi-

levitate, & solo physico motu è corpore exire, & vicinas res afficere, sicuti afficerent quivis alii vapores & spiritus ex quacumque alia corporis parte exeuntes; sed afficere eas, ut ejaculatos & vitaliter ex oculis per vim imaginationis vibratos. Nam per hoc, quod imaginationem dicit sic alterare, & effectum ad imaginationem refert, videtur agnoscere aliquem concursum ipsius, ut spiritus illos & vapores dirigentis: alioqui non ad imaginationem, sed ad nudum contagium retulisset: & per hoc, quod dicit eos ad oculos ascendere, & per illos exeuntes agere, videtur indicare vapores hoc facere; non, ut simpliciter naturali sua tenuitate & levitate è corpore expirantes; sed ut ex oculis singulariter per vim visivam & imaginativam emissos: Certè, si spiritus ita emitti possint, sequitur omninò, quando ipsi maligna qualitate fuerint affecti, externas res ad quas pertigerint, læsuros esse. Possunt autem maligna qualitate affici à vaporibus: qui motis per animi passiones corporis humoribus, sursum ascendant & ob congenam naturam spiritibus permiscantur. Hoc de facto ita fieri, videtur experientia docere. Scribit enim Aristot. 2. de somno & vigil. cap.

cap. 2. & Plinius lib. 7. cap. 15. mentuatam mulierem radiis ex oculis exeuntibus posse speculū inficere: scribunt authores Catoblepam venenatis oculorum radiis homines enecare: habuimus superius certas gentes esse, quæ quos intuebantur, poterant fascinare: vetulæ animalia & teneros pueros fascinant intuitu oculorum, secundum illud Poëtæ. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Quidni ergo homines odio & invidia ac ira affecti, motis inde malignis corporis humoribus, à quibus spiritus contaminantur, iisdem spiritibus in res externas per imaginationē directis, possint eas lædere & permutare? Equidem videtur, quòd non solum eas possint permutare qualitatibus realibus, quas à tali admixtione contraxerunt; sed etiam sola virtute specierum intentionalium, quæ in illis subjectantur: quæ species, cum secundum Aristot. lib. de communi animalium motione habeant virtutes rerum, videtur quòd res externas afficere poterunt iisdem qualitatibus quibus ipsæ res, quarum species sunt, eas afficere possent.

Conclusio XXXIX. Phantasia per se non potest in res Externas agere: id est, non potest per suum actum imaginationis-

nationis, perversam aliquam aut directam efficientiam, res externas permutare.

Hanc conclusionem tenet imprimis D. Thom. part. 1. quæst. 118. art. 3. ubi dicit animam non posse in corpora externa agere, nisi mediante suo corpore: quod agit ut corpus naturale; aut applicando activa passivis. Et ibidem art. 4. dicit animam non posse movere corpus, cui non est unita. Ex quo sequitur, quod cum nequeat externum corpus neque alterare, neque localiter movere; nequeat etiam illud permutare, aut ulla læsione, aut ægritudine afficere. Idem docet quæst. 110. ubi dicit, nec animam, nec substantias ulla separatas in res corporeas pro imperio agere posse. Eam tenet etiam D. August. lib. 3. de Trin. cap. 8. Greg. de Valentia disp. 8. q. 8. puncto 2. Zoares Metaph. disput. 18. sect. 8. cap. 25. Michael Medina lib. 2. de recta in Deum fide c. 7. Conim. 7. Phys. q. 1. cap. 2. Toletus in 7. Phys. cap. 2. text. 24. q. 2. Franciscus Piccolom. in lib. Phys. tract. de potentia motiva c. 24. Martinus Delrius lib. 1. Disqu. cap. 3. q. 3. Vayrus lib. de fascino. Valesius lib. de sacra Philos. Ludovicus Mercatus tom. 1. lib. 2. class. 3.

q. 168. art. 4. Picus Mirandulanus, & communiter omnes Philosophi.

Probatur conclusio Ratione. Anima, ut est ostensum conclusione 12. & 13. nullum corpus externum potest directè per se movere nec alterare. Ergò nec phantasia: quia phantasia est potentia animæ, & ita non est nisi animæ instrumentum: si causa principalis non potest, ergò nec instrumentum, quod ab illa dirigitur.

Secundò. Conclusione 20. est ostensum phantasiam per se non esse activam, ergò non potest agere in corpus externum: quia, si simpliciter non sit activa, & per se, nec in Proprium, nec in Alienum internum agere possit, multò minùs poterit agere in Externum, quòd ab anima illa, cujus ipsa est, potentia, est remotum; nec ad ipsam, ordinem, dependentiam aut sympathiam ullam habet: sicut habet proprium aut internum.

Tertiò conclusione 21. & 22. specialiter est probatum, phantasiam nec Proprium corpus, nec Alienum Internum posse localiter movere, ergò multò minùs Externum: quod enim non potest minus, nec majus poterit: plus autem est agere in remotum, quàm in propin-

propinquum. Et conclusione 24. est ostensum phantasiam per se non posse alterare. Si simpliciter per se non potest alterare, ergò non potest alterare, corpus externum. Quapropter si nec loco movere, nec alterare externum corpus potest, ergo nullam in illud per se habet activitatem. Ergò non potest illud fascinare, nec ullam sanitatem aut ægritudinem in illud inducere.

Dictum equidem est conclusione 27. & 34. Phantasiam per accidens posse alterare, vel inducendo animi passiones, & sic mutat corpus Proprium; vel dirigendo facultatem conformatricem, & sic immutat corpus Alienum Internum, nempe fœtum: sed neutro modo potest immutare corpus Externum. ergo nulla ratione immutat illud. Subsumptum probatur. Non enim potest immutare inducendo animi passiones; quia, quod phantasia alteret proprium corpus mediantibus animi passionibus, est propterea, quod phantasia & appetitiva sint radicatæ in eadem anima, & propter illam identitaté radicis, phantasia excitet appetitivam: at phantasia unius & appetitiva alterius hominis non sunt in eadem anima radicatæ,
sed

sed in animabus numero distinctis. ergo imaginatio unius non potest excitare animi passiones alterius. Et sic docet experientia, quod mea imaginatio non faciat lætari aut timere alium. Cujus ratio est, quia radix meæ phantasiæ, & radix appetitivæ alterius, numero sunt diversæ; undè una non potest alteram à se remotam movere: intellige, ut vera causa physica, per activam, scilicet, alterius potentiam motionem. Nam ut causa moralis, promittendo, instigando, perterrefaciendo, potest. Non potest etiam externum corpus immutare, conformationem destruendo. primò. quia in corpore alieno externo jam conformatrix perfecit opus suum, & cessavit operari, sic amplius non potest dirigi: secundò, quia corpus externum non est conjunctum per venarum & sanguinis cõtinuitatem corpori imaginantis, sicut est corpus fœtus: & ideò ejus directio seu per species seu alterius qualitatis impressionem non potest ei communicari sicuti fœtui communicatur.

Ad argumenta in contrarium respondetur. Ad authoritatem Avicennæ & aliorum, eos plus virium imaginationi tribuisse, quàm reverà ei competat.

Ad argumentum ejus dico. Intelligentias non regere pro nutu & imperio res corporales, sicut ipse putavit; nec formas inducere in materiam sed solummodò habere potestatem super eis, quoad motum localem: ut bene docuit D. Thom. 1. part. q. 110. art. 2. & 3. & communiter omnes Scholastici tenent. Et etsi eas ita regerent; non ideò sequitur, quod propterea etiam & anima id posset: quandoquidem intelligentiæ sunt superioris ordinis & efficaciores in agendo, quàm sit anima: & sunt separatae à materia, & agunt per solum intellectum & voluntatem: anima verò est alligata corpori & ad illud determinata; & agit mediantibus potentiis materialibus, quæ extrà corpus proprium nihil possunt.

Ad argumētum ab Opticis & Galeno desumptum, respondeo. Visionem non fieri per spirituum, aut alicujus substantiæ corporeæ emissionem; ut est communis omnium ferè Medicorum & Philosophorum sententia: ideò nullos spiritus ex oculis in res externas posse vibrari. Exeunt quidem ex oculis spiritus & vapores, sicut ex aliis omnibus corporis partibus; sed tantum exhalando, non autem radialiter, seu rectâ lineâ in res externas, & longè

lōgè remotas has illáſſe pro imaginationis noſtrę arbitrio vibrati aut directi: & ideò non agunt in rem aliquam determinatè; ſed quas exhalando fortè attigerint, eas contagio quodam, fortuitò tantùm lædunt & afficiunt. Et hac ratione qui lippos aliorum de propè aſpiciunt oculos, mero contagio aliquando eandem lippitudinem contrahunt: non quod vel lippientes oculi vibrent ſpiritum venenatum ad oculos intuentis; vel oculi intuentis vibrent ſpiritus in oculos ægros: quĩ in oculos unde exierunt redeuntes eos hauſta labe inficiant: ſed quòd vapores ex oculis lippientibus egreſſi hæreant in circuitu eorumdem, & ſic oculos inſpicientis propinquos attingant & inficiant.

Ad authoritatem D. Thomæ dico. Eam de ſimplici contagio & evaporatione ſpirituum & vaporum, & non de recta quadam ſeu radiali in rem determinatam pro nutu imaginationis ejaculatione eſſe intelligendam.

Ad exemplum de Catoblepa & muliere menſtruata respondeo. Eas lædere & inficere res vicinas non radio oculorum, ſed ſola jam dicta venenatorum vaporum exhalatione. Reſtat modò videre.

QVÆSTIO XIII.

*Quid possit agere in corpus Alienum
Propinquum seu Fœtum?*

AN possit ei notas inurere, figuram
ejus mutare, & tam varia circa
eum facere, quàm de ea homines præ-
dicant.

Et videtur certè quod non. Primò,
quia divinus Aristoteles, qui nihil cir-
ca generationem & naturas anima-
lium intactū reliquit, nullam uspiam
facit ejus mentionem: quod sine du-
bio facturus fuisset, & facere debuif-
set, si eam tantam vim in generatione
habere credidisset. Etenim lib. 4. cap. 3.
etiã si latè & anxie inquirat causam
similitudinis fœtum, & cap. 4. inqui-
rat causas monstrorum; tamen ne se-
mel phantasiæ facit mentionem:
nec credo eum uspiam in omni-
bus operibus aliquid de vi imagina-
tionis scribere, præterquàm quod 10.
probl. proble. 12. quærens cur proles
aliorum animantium magis sint si-
miles suis parentibus, quàm homi-
num; dubitanter respondeat: an id
fortè sit propter varietatem imagina-
tionis, quàm habent homines in con-
gressu magis, quàm alia animalia: quod
fortè

fortè magis ex vulgi, quàm ex propria opinione ibi dicit.

Secundò. Quia nonnulli magni viri, ut Ioannes Costæus in lib. Disquisitionum Physiologicarum, Vayrus in lib. de fascino, Thomas Erastus aliquo loco, credunt eam nullam in mutando fœtu vim habere, sed quæ in eo aliquando præter ordinem naturæ eveniunt, à fortuitis humorum incurſibus, ac aliis causis provenire.

Tertiò. Quia si imaginatio tantam vim haberet in fœtu immutando; videtur, quod fere nunquam non fœtus deberent prodire signati. Quæ enim mulier est, quæ tempore novem mensium, quo fœtum in utero gestat, non habeat frequenter intensas aliquas de variis rebus imaginationes? quæ est, quæ non sæpè terreatur, multa desideret, quæ non potest habere, &c. At rarum est tales fœtus prodire. Ergo.

Quartò. Si fœtus ab imaginatione signaretur, illa imaginatio deberet esse intensa, & desiderium & timor, quæ illam comitantur, deberet semper esse fortissima & bene notabilia: At scribit Argent. com. 2. in art. parvam, & experiètia docet multas mulieres produxisse proles cum ejusmodi signaturis, quæ tamen falsæ sunt se non habuisse

se magnam de rebus, quarum notam proles referebant, cogitationem. Imò sæpè mulieres, postquam pepererunt proles ita signatas, videntes signaturas earum: tum primùm apud se revolvere & cogitare incipiunt, an de talibus rebus, quales in prolibus expressæ videntur, non habuerint cogitationem, desiderium, aut timorem, Ergo phantasia non est causa earum.

Quintò. Authores præcipuè antiqui, qui hanc vim phantasie ascripserunt; dixerunt illam imaginationem præcipuè talem vim habere, quæ contingit tempore coitus: at tempore coitus imaginatio non est fortis, quia spiritus & calor aliò sunt retracti: unde dicebat Hippocrates coitum esse quasi parvam epilepsiam. ergo illa non videtur posse magnam vim habere: Si illa non habet magnam vim; ergò multò minorem aut nullam habebit illa, quæ contingit tempore prægnationis: Ergò nulla.

Sextò. Multa ascribuntur imaginationi, quæ videntur fabulosa; vel quæ videtur impossibile esse à phantasia causari. ergo suspicandum est reliqua omnia, quæ ei ascribuntur; vel etiam esse fabulosa, & opiniones & signamenta muliercularum; vel
 aliam

aliam habere causam ab imaginatione diversam.

Septimò, Multæ sæpè apparent no-
tæ in fœtu, quæ non sunt imaginatæ,
& non causantur à prævia ulla imagi-
natione, sed ab alia causa: sicuti ergò
tales fiunt à propriis causis, ita vide-
tur quod & reliquæ omnes ab eis fi-
ant, & non ab imaginatione.

Octavò. Fœtus figura, color, ma-
gnitudo, species, pendent à facultate
conformatrice, & facultas conforma-
trix est causa efficiens earum, & nulla
potentia animæ potest quippiam in
fœtu conformare, aut ejus figuram,
colorem, &c. effectivè facere, quàm
facultas conformatrix: illa enim benè
operans facit figuram, situm, colo-
rem, numerum, quantitatem par-
tium, decentia: malè operans, inde-
centia. Itaque ipsa est causa verè effi-
ciens & proxima ac synectica omnium
accidentium fœtus, & nulla alia po-
tentia: & ideò nulla potest circa fœ-
tum fieri variatio, nisi conformatrix
varietur. Ergo si phantasia mutaret
fœtus figuram & conformationem,
ipsa prius deberet mutare conforma-
tricem: At non potest mutare con-
formatricem; quia conformatrix est
potentia vegetativa; phantasia est po-

tentia sensitiva; potentie sensitivæ non regunt, gubernant aut immutant vegetativas, quia hæ non subfunt imperio earum. Ergo phantasia nullam potest in fœtu facere permutationem. Sic

Conclusio XL. Phantasia habet vim fœtum immutandi: seu propter operationem phantasie contingit sæpe fœtum permutari.

Hæc conclusio est communis & conformis opinioni & dictis omnium hominum, qui mirabilem in mutando efficaciam ei ascribunt. Et probatur authoritatibus infinitis & variis exemplis; quibus omnibus refragari temerarium videtur. Ponam imprimis authoritates omnes; tum exempla, quæ licuit invenire, ab autoribus memorie tradita; ut eis visis possit unusquisque videre quantum roboris aut apparentie habeant, & quanta vis & efficacia imaginationi sit ascribenda.

Imprimis itaque divinus Hip. lib. de superfectione ejus vim agnovit, dicens desiderium mulieris prægnantis posse fœtum signare. (Si qua inquit, mulier terram edere concupiscat aut carbones, eademque edat; in capite pueri ejus signa à talibus apparebunt.)

Hanc signandi vim Hippocratem imaginationi tribuisse etiam colligi potest ex D. Hieronymo in traditionibus Hebraicis super Genesin: Vbi dicit Hippocratem semel liberaſſe unam mulierem ab infamia & ſuſpitione adulterii; per hoc, quod in ejus cubiculo peſdiſſet pictura fœtui ſimilis, in quam ipſa intentam habuerat cogitationem.

Eandem vim etiam imaginationi tribuit Soranus antiquiſſimus Medicus, teſte D. Auguſtino contra Iulianum cap. 9. Ibi enim ſcribit D. Auguſtinus, Soranum memoriæ tradidiſſe; quod, cum Dionyſius Tyrannus, utpotè deformis exiſtens, nollet ſibi ſimilem prolem generare, jufferit pulchram picturam ſuſpendi ante oculos uxoris; ut ipſa illius intuitu prolem picturæ, id eſt, pulchram; non autem patri ſimilem, ſeu deformem produceret.

Galenus lib. de theriaca ad Piſionem cap. 14. dicit etiam imaginationem & aſpectum pulchræ picturæ poſſe fœtum mutare, eumque rei imaginatæ ſimilem facere.

Plutarchus 5. de plac. cap. 12, ſcribit Empedoclem dixiſſe: (viſu ſub conceptum oblato infantem formari & rebus viſis & imaginatis ſimilem evadere.)

dere.) Quinimò sæpè mulieres statuas aliquas adamassè, & proles, quas ex aliis conceperant, illis similes evasisse: quod Empedoclem sensisse Gal. lib. de historia Philosophica sibi ascripto cap. 117. etiam refert.

Aristot. sect. 10. probl. 12, quærens, cur proles cæterorum animantium magis similes sint suis parentibus, quàm hominum, respondet: An, inquit, quia homines magis vago & vario in coitu sunt animo, quàm illa? prout autem mater in conceptu fuerit, foetus variatur?

Plinius lib. 7. hist. naturalis cap. 12, dicit, cogitationes & haustas sub conceptu imagines effingere similitudinem foetus: & varietatem formarum in genere humano, magis quàm in cæteris animantibus, à sola ingeniorum varietate & cogitationum tempore conceptus celeritate pendere.

Eodem modo Cicero 1. Quæstionum Tusculanarum: dicit, majorem similitudinè prolium in bestiis, quàm hominibus, ex hac solum causa pendere; quod illæ rationis sint expertes.

Avicenna Fen. 2. lib. 1. doctr. 2. cap. 14. (Est, inquit, & cum corpus patitur propter affectiones animales, quales sunt imaginationes. Plurimum enim,

enim, inquit, imprimunt res naturales: quemadmodum accidit, ut puer ei similetur, cujus forma imaginata fuerit in hora coitus viri & mulieris; & ut sit ejus color propinquus colori ejus, quem viderunt, cum sit casus spermatis. Et istæ, inquit, sunt res, quas homines credere abhorrent, qui non scrutantur dispositiones: illi verò, qui sapientiam diligunt, non negant eas.) Et 3. canonis Fen. 21. tractat. 1. cap. 2. dicit, aliquos sapientes dixisse, & in eo quidem non errasse; quod causa assimilationis fœtus, sit dispositio conceptionis in mente mulieris, aut viri firmiter exemplificata.

Heliodorus antiquissimus scriptor; postquam tradidisset historiam Caricleæ quæ alba ex Æthiopibus parentibus nata erat: eò quod Regina mater ejus picturam quandam semper intuita fuisset, in qua Andromeda alba facie depicta erat; subjungit: Gymnosophistas, qui erant illius regionie summi sapientes, id factu possibile esse indicavisse.

Legitur 30. Geneseos sanctum Patriarcham Jacob, ut acquireret oves diversæ coloris, cœpisse virgas virides & populeas, & amygdalinas, & eas hinc inde decorticasse, ut essent variegati coloris;

coloris, & posuisse in canalibus aquarum, ad quos manè oves venturæ erant potatum, ut ipsæ postmodum in congressu, imaginatione diversitatis illorum colorum, fœtus producerent variegatos.

Cujus facti mentionem faciens D. August. lib. 3. de Trinit. c. 12. & 12. de Civit. Dei c. 25. illam immutandi fœtus vim imaginationi quoque concedit. Quinimò lib. 18. cap. 5. ejusdem operis rationem dans: quomodo factum fuerit, quod apud Ægyptios nunquam deficeret bos quidam candidis maculis distinctus, quem Apim appellabant, & pro Deo colebant; putat id factum fuisse, quod dæmon coëuntis alicujus vaccæ imaginationem similia specierum oblatione sic immutaverit, ut postea similem semper fœtum produxerit.

D. Hieronymus in traditionibus hebraicis super Genesim, dicit, hanc in conceptu fœminarum esse naturam, ut fœtum imaginatæ rei similem producere queant.

Et scribit Cælius Rhodiginus lib. 20. antiquarum lectionum cap. 15. Fabium Quintilianum mulierem quandam à suspitione adulterii liberasse, quæ nigram prolem pepererat; per hoc,

hoc, quod in cubiculo pictura nigri Æthiopis pependisset. Quod de eodem etiam D. Hieronymus, ni fallor, loco supra citato, & alii de Alcibiade referunt.

Hesiodus antiquissimus Poëta lib. 2. de operibus & diebus præcipit, ne quis à funere rediens liberis operam det, ne imaginatio rei tristici in proles transeat, easque permutet, his verbis

Μὴδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τίφει δ' ἀπονο-
σησύντα

Σπέρμαίνον ἤσσειν ἀλλ' ἀθανάτων
ἀπὸ δαιτός.

Isidorus lib. 12. originum cap. 1. dicit imaginationem animalium posse factum rei vitæ similem reddere. Etenim, inquit, anima in usu venereo formas extrinsecus intus transmittit, eorumque satiata typis rapit species eorum in propriam qualitatem.

Hanc vim immutandi factum, præter jam recitatos, imaginationi etiam tribuunt omnes, qui sequuntur: Albertus Magnus lib. 12. tract. 1. cap. 3. Marsilius Ficinus lib. 13. Theolog. Platon. cap. 1. Tartaretus 2. animæ articulo penultimo. Michaël Medina lib. 2. de recta in Deum fide cap. 7. Cardanus lib. 12. de Subtilitate. Pererius super Genesim cap. 30. disp. 3. Toletus super

per 2. Physic. quæst. 13. Foroliviensis
 3. techn. quæstio. 11. concl. 2. Tho-
 mas à Vega comm. in art. parv. cap.
 49. Christoph. Vega 2. art. parvæ sect.
 6. Fernel. 7. Physiolog. cap. 12. Con-
 ciliator diff. 135. resp. ad 2. Scaliger
 exercit. 59. sect. 1. Valesius lib. 1. Sa-
 cræ Philosophiæ c. 11. Peramatus lib.
 de hominis procreatione cap. 17. Ci-
 tadinus lib. 3. cap. 15. Andreas Lau-
 rentius lib. 8. controv. anatom. quæst.
 10. Archangel. Picolom. anat. præ-
 lect. lect. 1. Hercules Saxonia 4. Pan-
 thei cap. 30. Argent. com. 2. super ar-
 tem parvam fol. 239. Baptista Sylvat.
 lib. histor. Medic. historia 6. Roderi-
 cus à Castro tom. 1. de morbis mulier.
 lib. 3. cap. 9. Bonamicus lib. 4. de
 alim. cap. 38. Levinus Lemnius lib. 1.
 de complex. cap. 6. Franciscus Pico-
 lomineus in lib. Physic. disput. de fa-
 cultate motiva cap. 23. Martinus Del-
 rio in Disquis. Magicis quæst. 3. cap. 3.
 Andræas Cataneus lib. de intellectu. &
 causis mirabilium effectuum, Pompo-
 natius lib. de incantationibus, Lan-
 gius, VVyerus, Gemma, Paræus,
 VVeynrichius, Codronchus, Libavius,
 Iason Pratensis, & multi alii: quorum
 nomina non recordor, & loca quæ-
 rere piget.

Huc accedit commune adagium: filium ex adultera excusare matrem à culpa: quo significatur filios ex adulterio natos plerumque magis similes esse marito adulteræ, quàm vero genitori: eò quod mater continuo de marito cogitans, metuendo ne ab eo deprehendatur, vel vultus suæ prolis prodatur verum genitorem: illâ imaginatione reddat eam magis similem marito, quàm vero genitori.

Probatur porrò etiam *Experientia & Exemplis*. Et 1. Galeni loco citato: qui scribit quendam virum divitem, cum deformis esset, iussisse uxori, ut tempore conceptionis inspiceret pulchram picturam: & exindè contigisse eam postmodum pulchram prolem picturæ similem ædere.

2. Plutarchi etiam loco citato: qui dicit mulieres aliquas statuas adamasse, & postmodum ædidisse fœtus illis similes.

3. Heliodori jam etiam mentionati, qui lib. 1. historię suæ *Æthiopicæ* scribit reginam Persinam *Æthiopem* ex marito *Hydaspe* pariter *Æthiope* peperisse albam prolem dictam *Caryclæam*; ex eo, quod intuita fuisset picturam quandam, in qua *Perseus & Andromeda* alba facie erant depicti.

4. Præter illa sunt alia adhuc multa exempla. Scribit Iustinus lib. 15. hist. Laodicem uxorem cuiusdam Antiochi clari inter Philippi Duces viri per quietem visam sibi fuisse ex Apolline concepisse, & pro mercede concubitus annulum ab Apolline recepisse, in cuius gemma anchora insculpta esset: & postea filium peperisse Seleucum, notam anchoræ in femore gerentem.

5. Marcus Damascenus, ut testatur Petrus Messias libro variarum lect. c. 7. scribit in confiniis Pisæ in loco quodam Petra sancta appellato, natam fuisse puellam totam hirsutam; ex eo, quod mater tempore conceptus imaginem D. Ioannis ad lectum pendentem intuita fuisset: quam filiam Michaël de Montagna scribit Caroli Regi Bohemiarum fuisse præsentatam.

6. Scribit D. Hieronymus in questionibus super Genesim loco supra citato, mulierem quandam nigrum fœtum peperisse, eo quod fortem de Æthiope imaginationem habuisset.

7. Guilielmus Paradinus in historia Sabaudia in Epilogo ad caput 46. scribit neptim Nicolai tertii Pontificis, qui erat de familia Ursinorum, peperisse prolem totam villosam, unguis armatam instar ursi: eò quod in imagines

gines urforum in ædibus illius familiae depictorum intuita fuisset: propter quod Pontifex exindè iussit omnes imagines urforum in urbe Roma existentes aboleri. Lycostenes in lib. de prodigiis, & Iason Pratensis dicunt id anno primo Pontificatus Martini Quarti accidisse.

8. Ludovicus Vives in comm. ad c. 25. lib. 13. Augustini de Civitate Dei recitat Sylvæducis in Brabantia virum quendam, qui dæmonem publicis ludis exhibuerat, domum reversum iisdem adhuc scenicis vestibus indutum cum uxore rem habere voluisse; dicendo, quòd ex ea diabolum progignere vellet: ipsam autem deterritam postea fœtum figura diabolica præditum produxisse.

9. Peramatus lib. de hominis procreatione cap. 17. agens de vi imaginationis in fœtu mutando, narrat historiam cujusdam monstri valdè admirabilem nati in India occidentali in oppido S. Laurentii Anno 1573. mensis Aprilis die 6. delatam ad Ducem de Medina Sydonia, & variis fidedignis testimoniis comprobata; quod habuit oculos, os, aures, nares valdè deformi & horribili figura prædita: in fronte duo cornua instar cornuum

capræ primùm enascentium: pilos oblongos: in ventre cingulum carneum duplicatum cum frusto carneo ex eo dependente instar peræ: in sinistra manu sonalium seu campanulam carneam, similem illis, quibus Indi ad tripudia utuntur: in cruribus ocreas carneas albas reduplicatas: in dextro crure quasi cingulum aut compedem cruri circumductum: totum figura valde horribili, similem diabolo humana specie tripudianti; natum (ut insinuat) ex eo, quòd mater territa fuisset à diabolo, quem (ut ibi crebriora hominum cum dæmonibus sunt commercia) illâ formâ tripudiis viderat commixtum.

10. Philippus Meurs Protonotarius Apostolicus, & Lovani in æde S. Petri Canonicus, vir tam senex, ut tria viderit secula; mihi & infinitis aliis narravit, se habuisse sororem toto reliquo corpore perfectam, quæ nullum habebat caput, sed loco capitis collo superpositam concham testaceam ad similitudinem mytuli constantē duabus valvis, quæ aperiebantur & claudabantur; per quas cibum cochleari ministratum sumebat; quam dicebat ita natam esse, ex eo quòd mater ejus tempore gestationis uteri musculos mari-

marinos quos in foro viderat venales, nimis intensè desiderasset & potiri non potuisset. Illud monstrum dicebat pervenisse usque ad annum undecimum ætatis, & mortuum esse ex eo, quòd semel præ iracundia cochlear, quo cibus ministrabatur, nimis fortiter præmordisset; unde contigebat illas valvas testaceas frangi: quibus fractis ipsum moriebatur. Ejus imaginem habebat pluries in cubiculo suo depictam, quam totus mundus vidit. Historia ista est Lovanii famosa, & nemini non nota.

11. Scribit Sebastianus Munsterus lib. 3. suæ Cosmographiæ: propè Moguntiam suo tempore accidisse, cum duæ mulieres ex opposito sibi in platea confabularentur; aliam ex improvviso venientem à tergo capita utriusque collisisse; & alteram earum, quæ prægnans erat, duas inde filias peperisse, capitibus oppositis, id est, frontibus usque ad nasum cohærentes: quæ sic decem annis continuis conjunctæ vixerunt.

12. VVyerus lib. 4. de præstigiis dæmonum cap. 18. scribit quendam ægrè ferentem uxorem suam uterum gestare, accenso animo ei dixisse; se credere quòd diabolum in ventre gesta-

ret: & ipsam postmodum prolem peperisse cornutam in forma diaboli ac satyri, multis deformitatibus præditam.

13. Scribit Cornelius Gemma lib. 1. suæ Cosmotriticæ cap. 6. quandam mulierem Lovanii inter confabulandum, cum fortè mentio fieret de ejus graviditate, dixisse; se tempus partus computare in festum trium Regum: convivas ei precatos esse, ut tres Reges in lucem proferret: ipsam hilari animo respondisse; quod faustum felixque sit. Et tempore elapso tres filios peperisse; quorum unus erat nigriore & bituminoso colore.

14. Scribit idem Ludunensi cuidam mulieri gravidæ accidisse quòd, cum jam tempus partus instaret, & maritus stricto gladio semel eam insequeretur, & ejus fronti minaretur, ipsa postea pepererit prolem, magnum in fronte vulnus gerentem: ex quo ita abundè mox sanguis fluxit, ut fisti nequirit & obierit.

15. Levinus Lemnius lib. 1. de occultis naturæ miraculis cap. 4. habet; quòd, cum nebulo quidam ex improvviso cuidam gravidæ picturam pueri permagno capite præditi ostendisset; ipsa attonita pepererit prolem prægrandi

grandi ac fungoso ac monstroso capite præditam.

16. Scribit Langius tom. 2. Epist. epistola 12. mulierem quandam appetitum acquisivisse mordendi humeros cujusdam pistoris, quem nudum videbat: maritum induxisse pretio pistorem, ut pateretur: ipsam bis momordisse, tertium morsum pistorem ferre noluisse: tandem enixam esse tres proles, quarum duæ vivæ, tertia mortua erat: propter tertium morsum ei denegatum.

17. Thomas Erastus lib. de occultis pharmacorum proprietatibus cap. 34. refert Heroïnâ quandam mirabili antipathia à felibus solitam perterreri & sibi dixisse causam ejus esse, quòd mater ejus cum ex ea gravida esset, semel à fele propè eam inopinatò decedente perterrita fuisset; etsi antea tamen feles non odisset.

18. Scribit Balduinus Ronstæus libello de primordiis hominis cap. 10. Gaudæ in Hollandia mulierem quandam videntem greges gallinarum Indicarum sic consternatam fuisse, ut postea pepererit foetum habentem faciem multis exerescētis carnosis multiformis coloris, galli Iudici instar, deturpatam.

19. Paræus lib. 24. cap. 7. suæ Chirurgiæ, scribit Anno Domini 1517. in Bosci Regis Paræcia in Byera sylvæ via ad fontem Bellæ aquæ, natum fuisse monstrum facie ranali: ex eo quod mater ipsa nocte quæcum marito rem habebat, ranam manibus contra febrem alligatam habuisset.

20. Iacobus Horstius libello de aureo dente, scribit, se non tantum colores & maculas, sed carnea fragra & cerasa in dorso, & genis virtute imaginationis producta sæpè vidisse.

21. Refert Scenkus in libris observationum rararum; quendam Iacobum Suterum Doctorem Medicum hanc sibi observationem misisse: nimirum, ejus uxori contigisse, quod ob frustum carnis ei à lanione in macello denegatum, ita iracunda facta fuerit, ut sanguis ei è naribus efflueret: & cum eum defluentem perciperet, & à labris abstergeret, enixa tandem fuerit foetum supremo labro carentem.

22. Retulit mihi vir quidam gravis & fide dignus pro certa historia: mulieri cuidam gravidæ juxtà murum ambulanti lacertam in pectus insiliisse, inde ipsam graviter consternatam paucis post diebus peperisse foetum in pectore carneam lacertam habentem,
quæ

quæ caput in carnem pueri infixum & occultatum, reliquam corporis partem foris haberet.

23. Est Antverpiæ quædam honesta matrona, quæ & vultum, & externas gesticulationes simiæ similes habet, ex eo, ut putatur, quod mater ejus gravida simia quadam, quam dormi habebat, valdè delectata fuisset, & frequenter cum ea lusisset. Alia exempla plurima vulgo audivi narrari, quæ, quia nec fide dignos authores, nec probatam habent veritatem, hic non pono.

24. Plurimi rubras in facie maculas habent, qui eas habere creduntur, ex eo quod matribus gravidis in mensa scyphi vino rubro pleni inopinatò in gremium sint effusi. Multi homines videntur magnas maculas pilis constitas in facie & reliquo corpore habentes; qui eas habere dicuntur, quod matres gravidæ ex improvise juxta eas decurrentibus, aut supra caput incidentibus muribus, aut gliribus deteritæ fuerint.

25. Alii plurimas habent maculas rotundas fragi aut cerasi similitudinem habentes; qui eas habere putantur, quod matres gravidæ cerasorum aut fragrorum desiderio affectæ fuerint,

runt, quibus potiri non potuerunt: Porro non in hominibus tantum, sed etiam in brutis animantibus contingit foetus illis rebus assimilari, quæ tempore coitus fuerunt in parentum imaginatione.

26. Exemplum primum est de Patriarcha Iacob 30. Geneseos supra commemoratum, qui mutando imaginationem ovium, fecit eas producere foetus variegatos.

27. Scribit Avicenna & Albertus Magnus 9. de animalibus; semel pulum prodiisse cervice accipitrina, eo quod gallina inter concipiendum valde territa fuisset ab accipitre supervolante.

28. Scribunt illi qui de agricultura agunt, pavones evadere albos, si cum femina ovis incubat, linteis albis contegatur. Oppianus lib. de venatione dicit hac eadem arte procurari posse columbas variis coloribus præditas.

Columbarum pullos hac arte figurat.

*Stragula flammeolis oculis, rubrosque
tapetes*

Et vestes ostro perfusus objicit auceps:

*Sicque oculos pascens, animos eludit
amantes,*

Et pullos edit rubeo discrimine mixto.

29. Scribit Isidorus lib. 12. Originum

num cap. 1. & ex eo Cœlius Rhodiginus cap. 20. lib. 15. in Hispania solere equifones equos immutare & generosos sibi procurare, objiciendo oculis concipientium equarum, equos valdè generosos: quorum imaginatione ipsæ similes producant. Et columbarum dilectores curare in columbariis depingi pulcherimas columbas, ut femellæ, earum intuitu, possint similes generare. Quod etiam Oppianus lib. præfato his verbis testatur.

*Inque utero matris pulli variare colores
Possunt, humana quanta est solertia
mentis,*

*Quales expectant præfoso corpore pullos
Efficere, & tumida quando gestatur in
alvi,*

*Saucia dum Mater violento flagrat
amore,* (det.

*Et formosus eam præfoso admissarius ar-
Magnanimum siquidem discriminat an-
te maritum,*

*Et tergum variis pigmentis pingit equiso.
In thalamos tandem adducunt splendore
superbum.* (pullum,

*Tum mater gignit maculosum corpore
Concipiens oculis objectos mille colores.*

Imò scribit idem Oppianus etiam homines solere hoc artificio uti ad formosas proles producendas.

*Illa solent etiam sapè usurpare Lacones,
Dum uxores cernunt utero catulire tu-
menti,*

*Eximie pictas tabulas. & splendida po-
nunt, &c.*

*Dum tabulas lustrant oculis formasque
venustas,*

Attonita pariunt formosos ore Lacena.
Et scribit etiam Isidorus propterea ve-
tari mulieribus gravidis ne inspiciant
deformes animalium picturas; ne ea-
rundem intuitu affecta imaginatione
confimiles proles progignant.

30. Scribit Michael Medina loco
supra citato; gallinam non pullum,
sed serpentem producturam esse; si
dum ovis incubat; inclusus cancellis
aliquibus serpens ejus oculis continuo
objiciatur.

31. Alii scribunt gallinas produ-
cturas esse pullos diversi coloris, si o-
va earum diversis coloribus depin-
gantur.

32. Scribit Julius Scaliger exercita-
tione in Cardanum 59. sect. 1. cau-
sam cur in Schytia, Norvegia, & Al-
lobrogum montibus, & aliis nivosis
locis, vultures, aquilæ, vulpes, perdi-
ces, ursi & corvi albi inveniuntur; non
aliam esse; quam, quod aspectus ni-
vium imbuat phantasia specieb; il-
lius

Ius albedinis quæ in ipsis postea factibus exprimitur.

His Authoritatibus & Exemplis, quæ omnia negare nimis temerarium foret; videtur manifestum phantasiam factum immutare. Non attuli equidem omnia hæc exempla, quod erudam omnia esse vera; puto enim aliqua esse falsa, vel simpliciter, vel saltem secundum quid; sed quando attuli aliqua, volui omnia simul congerere; quæ apud authores licuit invenire, siue falsa sint siue vera, ut ea postea exactius examinarem. Ad conclusionis autem probationem sufficit multa vera esse, etsi non omnia.

Quapropter ad argumenta in contrarium respondeo.

Ad primum: Aristotelem non potuisse ubique omnia scribere, & ideo non sequi, non sic esse; quia Aristoteles non scripsit. Sufficit, quod manifestè scripserit in problematibus; etsi ibi respondeat interrogativè, non ideo tamen dubitat; quia ita respondet in omnibus problematibus.

Ad secundum respondeo. Partim esse quod illi ita sentiant: cum decuplò plures nunc sint adducti contrarium sentientes.

Ad tertium patebit responsio infra conclus. 49. Ad

Ad quintum. Non sic calorem & spiritus esse retractos, aut imaginationem distractam, quin possit aliquādo circa res externas fortissimè versari. Infrà autem conclusione 54. dicemus magis tempore gravidationis, quàm conceptus signaturas evenire.

Ad sextum. Etsi aliqua sint fabulosa & impossibilia, non ideò esse omnia. Infrà verò conclusione 55, ostendemus, quænam vera sint, quæ falsa.

Ad septimum. Notas fieri etiam ab aliis causis citrà imaginationem; sed non ideò sequi, nullas ab imaginatione fieri.

Ad octavum respondeo. Negando subsumptum. Infrà autem conclusione 45. & 46. ostendetur, quomodo phantasia possit conformatricem permutare. Restat modo videre.

Q V A E S T I O XIV.

Quomodo & qua ratione fatum immutet?

Videtur equidem id arduum esse, & suprà captum ingenii humani. Nilominus tamen debemus experiri, an aliqua ratione illum modum possimus investigare. Quapropter, quid de ea magni viri tum Medici tum Philosophi senserint videamus, & inde opinio-

opinionem nostram subjungamus.

Galenus lib. de Theriaca ad Pisonem referens quandam visa pulchra imagine tempore concubitus similem prolem produxisse; subjungit hæc verba (visu, inquit, imaginem transmittente) Quibus verbis indicat hoc fieri: quatenus species imaginatione perceptæ mediantibus sanguine, credo, & spiritibus versus fœtum transmittuntur. Quomodo verò eo delatæ sint causa, ut simile aliquid ipsis generetur, ulterius non exprimit.

Plinius lib. 7. cap. 12. habet hæc verba:) Et similitudinum in mente reputatio est, & multâ fortuitâ vi polent haustæ imagines sub ipso conceptu. Cogitatio etiam utriuslibet animi subito transvolans effingere similitudinem aut miscere existimatur.) Quibus verbis videtur indicare ipsas species habere vim effingendi simile realiter ei, quod in phantasia intentionaliter est cogitatum.

Avicēna s. de animalibus, dicit; imaginationem spiritibus cerebri species imprimere: spiritus illos misceri sanguini, qui sit alimentum fœtus; illum tñ speciem fœtui imprimere. Vbi videtur velle species imaginatione perceptas mediantibus spiritibus, & sanguine

ne deferri ad foetum, & ibi effectivè tale quid facere, quale est id, cujus ipsæ sunt species.

Isidorus lib. 12. cap. 1. modum exprimit his verbis. Etenim, inquit, anima in usu venereo formas extrinsecas intus transmittit, eorumque satiata typis, rapit species eorum in propriam qualitatem. Quibus verbis idem dicere videtur: species, scilicet, ad uterum delatas effectivè producere similitudinem in foetu.

D. Augustinus videtur eodem modo velle similitudinem fieri. Nam lib. contra Iulianum cap. 9. loquens de ovibus Iacobi dicit; quod rerum corporalium qualitates in res incorporales transeant: ut, scilicet, in animam. Sicut autem, inquit, de corpore ad spiritum, ita vicissim transeunt de spiritu ad corpus. Nam colores, inquit, virgarum, quas variavit Iacob, afficiendo transierunt in animas pecudum matrum: atque inde rursus eadem affectione transeundo, apparuerunt in corporibus filiorum. Quæ verba videntur indicare: accidentia, quæ sunt in rebus corporalibus realiter, transire in animam intentionaliter: & vicissim redire, ut venerunt, id est, ab anima in qua sunt intentionaliter, transire

transire in corpora realiter; & sic species intentionales phantasia perceptas ad fœtum delatas producere in ipso reales qualitates. Idem videtur velle lib. 12. de Civit Dei cap. 25. ubi dicit (quod anima sic, vel sic affecta prægnantis possit aliquibus velut qualitatibus fœtum induere. Et 18. ejusdem lib. cap. 5. reddens rationem, quomodo per imaginationem vaccæ bos aliquis industria dæmonum cum certis maculis semper generaretur, qui Apis vocabatur, quemque Ægyptii pro Deo colebant: dicit id factum fuisse (quatenus libido vaccæ attraheret, quod in fœtu corporaliter appareret.) Quibus verbis, ut inquit Vales. lib. de sacra Philosoph. cap. 11. nihil aliud Augustinus innuit; quàm vaccam in congressu spiritualiter recipere formam seu speciem, quæ in fœtu postea corporaliter appareat. Quod non aliter, inquit, fieri potest; quàm, quatenus species realem in fœtu producunt qualitatem. Hanc opinionem D. Augustino etiam ascribunt Conimbricens. 1. de generat. & corrupt. cap. 4. questione 30. articulo 2. qui propterea ejus autoritate, ut inquit, moti eandem ex parte sententiam tenent.

Marfilius Ficinus lib. 13. de immortalitate

240 DE VIRIBVS
talitate animæ cap. 1. dicit eodem
modo phantasiam foetum signare; vi-
bratione, inquit, spiritus per nervos.
Quatenus dum vehemens cogitatio
spiritus vehementer movet; formam,
quam continua imaginatione revol-
vit, foetui imprimit.

Citadinus lib. 3. super artem par-
vam c. 15. eodem modo dicit, phanta-
siam alterare: quatenus species per eam
perceptæ sanguini communicantur, &
in sanguine producant talem realem
qualitatem, qualem ipsæ representant.
Ex quo sanguine ad uterum delato,
cum foetus nutritur, in ipso foetu co-
lor seu qualitas sanguini impressa re-
manet.

Porro & Iacobus de Eorlivio lib. 3.
art. parv. quæst. 11. conclus. 4. Tar-
taretus lib. de anima articulo penul-
timo. Pomponatius lib. de incanta-
tionibus, Conciliator differ. 1; 5. Tho-
mas à Vega ad cap. 49. artis parvæ.
Valesius lib. de sacra Philosophia c. 11.
omnes eandem sententiam sequun-
tur: nempe phantasiam foetum per-
mutare; quatenus species phantasia
perceptæ motu spirituum aut sangui-
nis transferuntur ad foetum, quæ ibi
talem realem producant qualitatem,
quales ipsæ sunt intentionaliter.

Conclit.

Conclusio XLI. Phantasia per se & immediatè non immutat fœtum: id est, phantasia per suum simplicem actum imaginationis non immutat fœtum.

Hæc conclusio ex præcedentibus plurimis est manifesta. Etenim si per se immutaret; hoc faceret, vel per se alterando fœtum; vel movendo & transponendo localiter humores aut membra ejus. Non alterando; quia conclusione sexta est ostensum, animam per se non alterare: ergò nec phantasiam, quæ tantùm est ejus instrumentum. & conclus. 20. est ostensum phantasiam per se non esse activam, & conclus. 24. per se formaliter non alterare. Non movendo localiter humores & membra: primò. quia, conclus. 20. est ostensum, itidem non esse activam: secundò, quia concl. 21. est ostensum non movere proprium corpus; & 22. est ostensum etiam non movere humores & spiritus ejus: ergò multò minus humores & spiritus aut membra corporis alieni: tertio. quia humores & membra fœtus reguntur à propria anima & ab illa moventur & sic anima parentum non habet ullum imperium in illa.

Et, ut breviter repetam argumen-

Q

ta,

ta, Phantasia est potentia cognoscitiva, & ejus actio est immanens, ergo per se non est activa. Antecedens est declaratum superius conclus. 20.

Secundò. Si nudus actus imaginationis esset per se immutativus fœtus, omnis vehemens imaginatio parentum semper induceret fœtus immutationem & signaturam: at non inducit. ergo.

Tertiò. Causa per se effectiva fœtus & omnium accidentium, coloris, figuræ, quantitatis, numeri, situs, est ipsa facultas Conformatrix; ergò per se non est phantasia. Consequentia probatur: nam sic essent duæ causæ per se & æquè propinquæ conformationis fœtus: hoc argueret superfluitatem causarum & potentiarum in anima, ergo. Nusquam enim videmus in corpore eandem actionem fieri à duabus potentiis diversis per se & æquè immediatè, ac, ut causis totalibus: sed unam actionem videmus non facere, nisi unam potentiam; visionem non facere, nisi potentiam visivam; auditum non facere, nisi potentiam auditivam; & nunquam unam potentiam facere operationem alterius. Ergo. Nec valet dicere, quod non conformet totum; quia ne minimum
quidem

quidem actum conformationis potest facere, nisi ipsa facultas cōformatrix.

Quartò. Si phantasia per se conformaret fœtum, phantasia deberet esse in ipso semine, aut fœtu: Nam quod facit conformationem in fœtu, est intrinsecum ei: at phantasia non est intrinseca fœtui aut semini. Ergo ipsa non est principium conformationis. Confirmatur. Si phantasia existens in cerebro conformaret fœtum, qui est in utero; phantasia ageret in distans non agendo per medium: at hoc fieri non potest, ut est communis doctrina Philosophorum. Ergo. Sequela probatur. Quia, quandò phantasia mutaret colorem in fœtu secundum colorem imaginatum, & produceret illum colorem imaginatum; nisi tum ageret in distans, deberet eundem colorem imaginatum, quem producit in fœtu, producere in omnibus partibus intermediis, quæ sunt à cerebro ad fœtum: & quando in fœtu produceret aliquem effectum per motionem humorum & spirituum fœtus, deberet etiam movere omnes humores intermedios proprii corporis, qui sunt à cerebro ad fœtum: hoc non facit, ergo. Nec valet dicere, ipsam quidem phantasiam non mutare fœtum aut

conformare per se, sed tantum mutare & dirigere conformatricem: quia de eo hic non quaeritur, sed tantum an per se immutet, quia si tantum immutet conformatricem dirigendo vel mutando, sic habetur intentum, & sic remanet conclusio firma: scilicet, non per se immutare.

Quintò. Si imaginatio per se esset efficax & activa, non esset activa & productiva nisi imaginati, at si esset productiva imaginati, posset facere quodvis imaginatum; quia non esset ratio, cur magis efficeret hoc imaginatum, quam illud; unaquaeque enim res potest esse aequè imaginata: Sed phantasia potest varia imaginari: potest imaginari accidentia & qualitates: potest imaginari substantias, ut piscem, canem, lapidem; & inter accidentia potest imaginari colorem, saporem, odorem, sonum, venenositatem, levitatem, gravitatem, perspicuitatem, & infinitas proprietates; ut trahendi ferrum, &c. itaque posset illa omnia infœtu producere, & posset loco figuræ humanæ producere piscem: canem, lapidem, &c. At talia per virtutem imaginationis non producuntur. Ergo phantasia per se, & consequenter per nudum suum actum imaginandi nihil producit.

Conclusio

Conclusio XLII. Phantasia non potest etiam factum effectivè immutare per suam Speciem phantasticam: id est, Species phantastica etiam per se non est effectiva, nec ullius qualitatis realis in fœtu productiva.

Hæc conclusio est contrà omnes illos authores superiùs nominatos, & præcipuè contra D. Augustinum. Et probatur. Primò per conclusionem communem 25. in qua dicitur, nullam speciem esse activã ullius alterius operationis, quàm movendi potentiam, & ei objectum suum repræsentandi & nullius alterius realis actionis.

Probatur secundò, argumentis ipsam factus mutationem peculiariter concernentibus, hoc modo. Si species per naturalem suam virtutem esset realis qualitatis effectiva, omnis species fortiter cõcepta in phantasia matris semper esset immutativa factus: quod enim secundum suam virtutem naturalem habet potestatem per se aliquid efficiendi, id nullo posito impedimento illud semper efficit. At certum est plurimas mulieres tempore prægnationis sæpè de variis rebus habere intentissimas imaginationes, quæ tamen non producunt factus signatos; ne quidem melancholicas, quarum

Q 3

tamen

tamen imaginationes sunt fortissime.
Ergo.

Tertiò. Si species haberet per se vim producendi in fœtu qualitatem talem, qualis ipsa est intentionaliter; vel illam, cujus ipsa est species; vel illius rei effectum; omnis species esset productiva sui objecti, vel effectus sui objecti: tam enim una species est efficax producere suum objectum, seu suam qualitatem realem, cujus ipsa est imago, quàm alia suam: Sed non habet; quia, si haberet, cum in phantasia infinitarum rerum species concipiantur, sequeretur quòd infinitæ notæ & accidentia in fœtu possent produci: hoc non fit. Ergo.

Quartò. Si species essent per se effectivæ illarum notarum & accidentium, quæ aliquandò apparent in fœtu, species deberent easdem qualitates, & eadem accidentia producere in corpore proprio in omnibus partibus intermediis quæ sunt à cerebro matris usque ad fœtum; Sed non producunt. Nam cum in fœtu est mutatus color, aut figura, aut quantitas, aut situs membrorum, ille color non est etiam mutatus in proprio corpore imaginantis; nec quantitas aut figura, aut situs partium sunt mutati. Major propositio

positio probatur: quia agens naturale agit in omne susceptivum suæ actionis indifferenter: at partes intermediæ proprii corporis sunt tam benè receptivæ figuræ, coloris, quantitatis, situs, quàm fœtus. Imò agens naturale magis agit in propinquum, quàm remotum. Quare magis deberet agere in partes omnes intermedias proprii corporis, quàm in partes fœtus.

Quintò. Species externæ seu species in aëre non sunt productivæ alicujus realis qualitatis. Ergò nec quæ sunt in anima. Dicit fortè aliquis non sequi; & esse diversitatem ex eo, quòd illæ non possint agere, nisi in virtute propria; quæ verò sunt in anima, possunt agere in virtute animæ. At contrà, Quia, si mulier fuerit imaginata diabolum, continget fœtum nasci cum cauda, vel unguis, vel eminentiis in capite instar cornuum, vel pilis, vel variis coloribus representantibus diabolum, secundum nostrum modum concipiendi eum. Vel si mulier fuerit perterrita à rana, simia, glire, continget fœtum signari ad similitudinem ranæ, simiæ, gliris. At anima nostra non habet potentiam generandi ranam, simiam, aut accidentia earum, nec habet ordinem ullum ad illa ani-

malia, aut figuram eorum. Ergo non potest attollere activitatem specierum ad similitudines illorum animalium inducendas. Ergo species in virtute animæ non possunt similibus figurarum aut accidentium esse productivæ.

Sextò. Si species vim effectivam haberent alicujus qualitatis producendæ, non haberent alterius, quàm talis à qua derivantur, & cujus sunt imago; ei enim sunt similes, & ad eam determinantur, ab eaque habent omne suum esse: Sed in fœtu sæpè producuntur accidentia alterius generis, quàm sunt species imaginatæ. Ergo illa à speciebus effectivè non producuntur, sed necessariò debent produci alia ratione. Subsumptum probatur Exemplis. Si contingeret mulierem gravidam terreri à carbone ignito desuper ex improvise super manus ejus cadente, & ipsa terretur, & fœtus signaretur; ut contingere potest: posset fieri, quòd talis fœtus haberet cicatricem in manu, vel foramen, vel extans tuberculum, vel maculam nigram aut rubrã. At species quæ fuit in sensu & imaginatione, & quam terror fuit secutus, non fuit species cicatricis, aut tumoris, aut foraminis, aut coloris: sed fuit species intensissimi caloris, & species
lumi-

luminis. Ergo illa effectivè non potuit illa accidentia inducere ; sed quando aliqua producere debuisset , debuisset potius produxisse summum calorem, lumen aut perspicuitatem . Sequela probatur. Quia species quæ ab illo carbone fuerunt perceptæ & terrorem incusserunt , fuerunt species illorum accidentium, & habuerunt similitudinem cum illis , & non fuerunt species cicatricis, tumoris, foraminis, &c. nec cum his similitudinem habuerunt. Cum mulier appetens morum denegetur, signat fœtum ; contingere potest fœtum signari in aliqua parte macula aliqua rubra , aut tuberculo rubro: ut patet in exemplo 20. At in imaginatione mulieris tum maximè fuit species saporis mori, & non species coloris seu rubedinis ejus . Nam sapor mori peperit desiderium in animo mulieris, non color. Ergo si species per se esset productiva qualitaturn in fœtu, illa species saporis mori debuisset in aliqua parte corporis produxisse saporern mori, & non colorem. Ergo cum id non fecerit , species non fuit per se talis notæ causa effectiva.

Septimò. Vnum non est natum facere nisi unum; & idem manens idem natum est semper facere idem , ut in-

Q

quiunt

quiunt Philosophi: itaque si species essent alicujus qualitatis, aut notæ effectivæ, eadem species deberent semper esse effectivæ earundem notarum; sed non sunt, quia contingit sæpè mulieres eadem specie affectas, & eandem rem desiderantes diversas producere prolium signaturas. Ergo species per se non efficiunt illas, sed alia causa. Assumptum probatur Exemplis. Nam, si contingat duas desiderare cerasa negata: poterit esse quòd una inducet in fœtum tantùm maculam rubram: alia particulam carneam cerasum referentem: tertia fœtum habentem proprietatem cerasa vel odiendi, vel appetendi: imò quarta propter morsum negatum in exemplo 16. causavit mortem suæ prolis. Denique si una mulier terreatur à fele ex improvise insiliente, contingere potest, quòd ejus fœtus habeat faciem figura felis, sicuti est in exemplo 8. ejus quæ terreatur à marito, & in exemplo 27. gallinæ, quæ terreatur ab accipitre; in exemplo 19. mulieris quæ terreatur à rana. Si secunda etiam terreatur à fele; eodem modo contingere potest, quòd illius fœtus non habeat, nisi cicatrices in illo loco, in quem contra matrem felis insiliit, tanquam vestigia pedum ejus;

ejus; ut aliquibus audivi evenisse: Si tertia; contingere poterit, quod ejus fœtus nascetur pilosus, sicuti felis; ut est in exemplo 7. & 24. Si quarta, poterit fieri, quod ejus fœtus nascetur cum odio naturali felium, ut est in exemplo 17. Si quinta, poterit fieri, quod ejus fœtus totius corporis conformationem habebit aliquo modo ad similitudinem quadrupedis seu felis comparatam; ut patet in exemplis 8. 9. & 12. fœtus toto corpore ad similitudinem diaboli conformati. Hi effectus tam diversi non possunt eidem speciei per se ascribi, quia sic una & eadẽ species posset producere figuram, colorem, occultas proprietates, substantiam corpoream: res nempe diversissimas, quod est impossibile. Ergo.

Octavò. Figuræ, numeri, quantitatis, situs, nullæ sunt propriæ species: nam sunt sensibilia communia, quæ nõ habent propriam speciem, ut dicunt Philosophi; sed cognoscuntur solùm per quendam modum, quem speciei propriæ superaddunt: sed in fœtu mutantur sæpè partium figura, numerus, quantitas, situs. Ergò non mutantur à speciebus figuræ, numeri, &c. quia earũ nullæ species sunt. Denique, etiam si illa accidentia haberent propriam speciem,

speciem, tamen illæ species non possent esse productivæ similis accidentis realis, quia illa ipsamet accidentia non sunt activa, nec productiva sui similis. Ergo multò minus species eorum: cum sint minoris entitatis. Quod in fœtu illa accidentia mutantur, patet exemplis. Nam mulier perterrita à diabolo, simia, rana; producit fœtum habentem similitudinem diaboli, simiæ, ranae; ut est in exemplis 8. 9. 12. 19. 23. & gallina ab accipitre perterrita producit pullum similem accipitri, ut est in exemplo 27. ergo mutatur Figura. Si aliqua terreatur à monstro habente quatuor crura; est possibile, ut producat fœtum habentem quatuor crura. Ergo mutatur Numerus. Quædam territa ab imagine, in qua depictus erat puer Hydrocephalus; peperit fœtum cum magno capite; ut est in exemplo 15. ergo exprimitur Quantitas. Alia fuit territa à marito minitante ejus capiti gladio stricto, & peperit fœtum cum vulnere in capite; ut est in exemplo decimo quarto, quod refertur ad partium Situm. Ergo potest permu-
tari Situs. Nec valet dicere, quòd figura, quantitas, numerus, superad-
dant modum speciebus propriis, & ratione illius modi possint efficere si-
milem

mitem in fœtu figuram, quantitatem, numerum, &c. quia sic saltem non possent illa efficere, nisi facta prius mutatione in sensibili proprio: at sæpè in fœtu solùm mutatur figura, quantitas, numerus, &c. nulla facta circa sensibile proprium mutatione. Ergò. Subsumptum probatur. Quia quæ mulier terrebatur à simia, rana, &c. producebat quidem in fœtu figuram & similitudinem simiæ & ranæ, sed tamen non colorem earum.

Nonò. Substantiæ non cadunt in phantasiam, sed tantùm accidentia; solus verò intellectus substantias percipit. Ergò species phantasticæ tantùm sunt species accidentium. Ergò tantùm etiam possunt producere accidentia, & non substantias: atqui in fœtu sæpè producuntur substantiæ, id est, res novæ forma & materia constantes; ut tumores carnosii diversicoloris in exemplo decimo octavo; eminentiæ instar cornuum in exemplo nono & duodecimo; fragra carnea in exemplo vigesimo; pili in exemplo quinto, &c. Ergò species phantasticæ effectivè non producunt eas. Nec valet dicere, quòd species non producant materiam & formam; sed materiam idoneam ex corpore seligant, & moveant eam

eam ad locum determinatum, & in eam imprimant accidentia rerū imaginatarum: quia imprimis hoc esset dicere species cognoscere ex qua materia debeant tales substantiæ fieri, & ubinam illa materia in corpore fœtus, vel matris contineatur, & quò, & per quas vias duci debeat, & in summa species habere intellectum. Secundò, quia sic species haberent vim, & per se movendi humores determinatos ad loca determinata, & eos alterandi: adeòque majorem vim quàm anima in humores sibi subjectos; imò majorem vim, quàm ipsæ intelligentiæ, quæ movent quidem, sed non possunt alterare: hæ verò utrumque facerent. Tertiò. Sequeretur species habere vim conformandi; quia tales substantias, ut cornua, ungues, carnea fragra efformare, est actus conformatricis; sicque sequeretur species, quæ minimæ sunt entitatis, esse tam efficaces & nobiles, quàm ipsa facultas conformatrix, quæ à Philosophis divinissima fuit appellata, & supernis intelligentiis ascripta vel comparata.

Conclusio XLIII. Phantasia mediantibus animi Passionibus & humorum, & spirituum motu potest aliquas circa fœtum facere mutationes.

Hæc conclusio patet ex conclusio-
 ne 31. & 32. Dico autem aliquas: quia
 non potest facere omnes. Multæ enim
 à phantasia in fœtu contingunt signa-
 turæ, quæ non possunt animi passio-
 nibus, aut inde sequenti spirituum &
 humorum motui ascribi. Pro cuius in-
 telligentia est notandum; læsiones &
 permutationes, quæ circa fœtum con-
 tingunt, esse duplices; aliæ sunt com-
 munes, aliæ particulares & determi-
 natæ. Communes, ut abortus, mors
 ipsius fœtus, morbi aliqui interni, ex-
 ternæ etiam deformitates aliquæ; ut
 confusæ & indistinctæ maculæ nul-
 lam rem distinctè referentes; certa et-
 iam vitia conformationis, ut nimia
 unius partis magnitudo aut parvitas;
 alicujus in numero defectus vel exu-
 perantia; excresecientia aliqua carno-
 sa, rudis & informis, nulli rei præci-
 sè similis; partis alicujus curvitas vel
 transpositio, &c. Peculiares seu deter-
 minatæ notæ seu deformitates sunt;
 quæ peculiarem & determinatam ali-
 quam habent figuram, colorem, si-
 tum, magnitudinem, materiam; vel
 cum aliqua re externa habent simili-
 tudinem; aut rem aliquam externam,
 ut fructum aut animal, aut aliud quip-
 piam præcisè referunt. Tales sunt;
 faciei

faciei figura, quæ notabiliter repræsentet ranam, vel simiam, vel avem. vel particula aliqua carnis adnata, quæ lacertam vel verum cerasum repræsentet: vel talis macula, quæ aut colore determinato, aut pilis innascentibus referat, vel gallum gallinaceum, vel morû, vel glirem, vel vulnus aliquod, &c. Vtræque istæ notæ vel sunt præimaginatæ: sic, quòd tempore prægnationis mater præciès habuerit phantasiam de iis, vel de rebus, cum quibus illæ secundùm aliquid habent similitudinem: vel non sunt præimaginatæ, sic quòd mater præcisè de iis non sit imaginata. Præimaginatæ sunt, quando, verbi gratia, mater antea fuisset à lupo deterrita, & postea in fœtu apparerent, vel facies similis lupo, vel cutis tota hirsuta instar lupi, vel pedes sicut ungulæ luporum, vel cicatrices in cute sicut vestigia unguarum lupi, &c. Non præimaginatæ: quando, verbi gratia, mater à lupo valde deterrita fuisset, & in fœtu appareret summus pallor vultus, vel fieret febris, vel fœtus nasceretur cum quatuor manibus, vel cum uno crure, vel esset semigeminus: quæ omnia propter animi passiones phantasiam sequentes cõtingere possunt. Tales enim
 læsio-

læsiones & notæ non sunt præimagi-
 natae. Quia quando mater terrebarur
 à lupo, non habuit illas species seu no-
 tas in phantasia: neque enim tum co-
 gitavit, aut de febre foetus, aut de pal-
 lore vultus ejus, aut pluralitate ma-
 nuum, aut unitate cruris, aut de ali-
 quo, quod cum illis similitudinem ha-
 beat: sed de lupo, de morte, de morfi-
 bus, &c. Communes illæ notæ pos-
 sunt non tantum à phantasia fieri, sed
 etiam ab aliis causis; nempe illis omni-
 bus, quæ inter causas monstrorum
 referuntur. Sæpè enim ab aliis causis
 tales notæ contingunt, etiam si nul-
 la de iis accesserit imaginatio. Pec-
 liares & determinatæ notæ, & quæ
 assimilantur rebus aliquibus exter-
 nis plerumque non fiunt nisi à phan-
 tasia. Interim utraq; possunt à
 phantasia fieri, pariter & imaginatæ,
 & non imaginatæ. De imaginatis
 est manifestum. Nam si, verbi gra-
 tia, mulier tempore prægnationis for-
 titer fuerit imaginata cerasa, & ea ar-
 denter expetiverit; manifestum est,
 quod cerasorum aliqua similitudo in
 foetu non rarò exprimitur. Et sic de
 aliis. Fiunt etiam non imaginatæ. Nam
 si, verbi gratia, mulier à lupo perter-
 rita fuerit; subsequente motu humo-
 rum

rum & spirituum in corpore fœtus; potest in eo fieri febris, vultus pallor perpetuus, & mediante motu humorum & spirituum in corpore matris; sanguine materno seu alimentario, & spiritibus ab utero & fœtu retractis, & fœtu sic alimento destituito; potest fieri alicujus partis defectus, vel nimia parvitas; illius nimirum, à qua tumultuario illo motu alimentum maximè retrocesserit: vel semine & sanguine distractis, & divisis potest fœtus fieri vel semigeminus, vel cum quatuor manibus, vel sex digitis, &c. Pariter, si mulier fuerit alicujus rei, ut fragri aut cerasi desiderio summè affecta, fieri potest, ut illo affectu motis humoribus, sanguis impetu ad uterum feratur, & illo impetuoso incurso causa sit ut una pars, in quam maximè irruerit, fiat vel prægrandis, si adhuc illum formatrix facultas regere potuerit, vel remaneat informis, si ab illo fuerit victa & oppressa: vel fieri potest, ut cutis corporis alicubi evadat rubicunda: sanguinis portione in habitum irruente. Illæ notæ non fuerunt tunc imaginatæ: quia tunc tantum in imaginatione fuit cerasum, seu colores ejus; & non membri alicujus deformitas aut vitium: & tamè à phantasia causantur.

His

His positis dico. Phantasiam, notas, læsiones & effectus Communes posse causare in fœtu, per animi Passiones & humorum, & spirituum motum: at notas Peculiares requirentes determinatum colorem, situm, figuram & materiam: & notas Imaginatas seu notas respondententes rebus imaginatis, & determinatas secundum species in phantasia receptas; non posse facere solùm, & per se mediantibus animi passionibus & humorû, & spirituum motu; sed necessariò insuper alia ratione. Hanc posteriorem partem: scilicet quod speculiares notas seu notas præimaginatas non possit facere per animi passiones, proxima conclusione ostendetur. Quod verò aliquas læsiones & permutationes, nempe communes jam dictas per eas efficere possit; quod est in conclusione, sic declaratur. Proprius & perpetuus effectus passionum animi est, mediante motu cordis humores corporis & spiritus agitare, ut est manifestum: sanguis & spiritus materni moti, possunt vel impetu, vel nimia quantitate ad uterum & fœtum ferri; vel ab eo avocari: per utramque actionem necessariò debet fœtus alterari; imò alterari & affici variis modis. Ergò per illas potest phan-

tasia fœtum immutare. Porro, quia corpus fœtus est contiguum corpori matris, & humores, & spiritus fœtus, sunt humores & spiritus matris, & à matre derivantur, & cum matris humoribus sunt continui: ideò per sympathiam, quæ est illorum corporum inter se, necessum est, ut cum humores matris agitantur, etiam agitentur humores & spiritus fœtus: At illis motis & agitatibus, necessarium est, ut tenerum fœtus corpus variis permutationibus afficiatur. Ergo animi passionibus & consequenter phantasia mediantibus illis, potest illud variis modis permutare.

Dico ergo imprimis, quod hac ratione possit causare abortum: facultate uteri expulsiva propter corporis turbationem irritata.

Secundò. Potest causare mortem fœtus & varios morbos internos: idque variis modis. Primò, quatenus ab illis passionibus potest causari morbus in corpore matris, qui propter vicinitatem communicetur corpori fœtus; ut febris & alii morbi: matre enim ægrotante non potest fœtus benè valere. Secundò, quatenus per illas animi passiones sanguis, spiritus, & calor matris ab utero & fœtu sursùm retrahuntur,

hantur, vel è contrà nimis confer-
tim ad eum mittuntur. Exinde enim
fœtus alimento & calore destitutus,
refrigeratur, contabescit & mori-
tur: ex hoc in febrem incidit, aut fa-
cultas ejus vitalis suffocatur. Tertio;
quatenus ex illo motu, potest men-
sium profluvium matri oboriri; unde
fœtus languet, exit vel perit. Quarto;
quatenus pravi & corrupti matris hu-
mores motu illo fluctuantes, versùs
uterum transmitti possunt: à quibus
fœtus afficitur. Quinto; quatenus hu-
moribus matris motis etiam moven-
tur humores fœtus. Ex eorum enim
inordinato motu varia mala contin-
gere possunt; nempe, vel teneriorum
arteriarum ruptio, hæmorrhagia, vel
febris aliqua, vel obstructions, vel a-
postemata, &c. Sicuti enim illa in ad-
ultis ab agitatis humoribus fieri pos-
sunt, ita multo magis in tenero fœtu.
Illa motione humorum insuper actio-
nes fœtus interpellantur, & præcipuè
facultas conformatrix: ex quo pluri-
mæ monströse contingere possunt de-
formitates.

Tertio. Potest etiam causare mor-
bos externos, deformitates, maculas,
notas, & varia vitia conformationis.
Eadem ratione fieri potest, ut una pars

fiat longè major alterâ, & proportio-
 nem naturalem excedat : quatenùs a-
 gitatis humoribus, fieri potest, ut plus
 alimenti ad unam mittatur, quàm ad
 alteram. Fieri etiam potest, ut una ma-
 neat informis, altera formata: quate-
 nus propter humores magna copia in
 unam impulsos, formatrix obruta,
 illic in suo opere impeditur; in altera
 verò non: unde illam non format, vel
 deformat. Nō aliter, ac si quis in vasis
 argillacei unum latus molem aliquam
 argillæ injiceret : tum enim illud latus
 maneret informe, alterum verò esset
 formatum. Possunt etiam maculæ in
 fœtum induci: sanguine, vel bile, vel
 melancholia in aliquã partem exter-
 nam motu illo decumbentibus; qui in
 partis alimentum transeuntes, cutem
 simili colore inficiant : vel pravis ali-
 quibus è corpore matris humoribus
 ad fœtum transmissis; qui partem,
 quam alunt, pravo colore tingant.
 Potest etiam fieri, ut fœtus aliqua par-
 te mutilus evadat; propter defectum,
 scilicet, alimenti; ipso, nempe, prop-
 ter turbulentum humorum motum
 ad alias partes converso: sicuti & aliàs
 sine operatione imaginationis, prop-
 ter alimenti defectum, monstra muti-
 la nasci contingit.

Verùm

Verùm hæ permutationes non sunt veræ Signaturæ, sed potius monstroſæ deformitates: & non sunt notæ peculiareſ, determinatæ ad ſimilitudinem rerum imaginatarum; ſed fiunt à facultate conformatrice propter animi paſſiones laſa; quæ formatrix eaſ fortuito facit, pro fortuito humorum in hanc vel illam partem incurſu: & non prout modo quodam particulari ſecundùm ſpecies in phantasia receptas determinatur. Ex quo patet, iſtiusmodi permutationes, quæ fiunt in fœtu mediantibus animi paſſionibus, verè & formaliter non cauſari à Phantasia; ſed ſolummodò & propriè ab ipſis animi Paſſionibus: & proindè non debere phantasiæ aſcribi, ſed illis. Phantasia enim ad eaſ verè & effectivè non concurrit: ſed totaliter fiunt à virtute animi paſſionum: & ita fiunt, ſicuti paſſiones ex natura ſua eaſ facere natæ ſunt: & propter hanc vel illam huius vel illius rei imaginationem, non fiunt aliter atque aliter. Atque adè phantasia non aliter concurrat, quàm quatenùs excitat in actum ipſam appetitivam; quæ verè & efficienter eaſ cauſat: eſſi tamen non immediatè, ſed mediante potentia motiva cordis & aliorum membrorum. Quando illæ

permutationes seu notæ ita fiunt, ut
 varientur & determinentur secundum
 hoc, quod est imaginatum: ut quan-
 do, verbi gratia, est imaginatum mon-
 strum habens quatuor manus, & na-
 scitur fœtus cum pluribus manibus:
 aut est imaginatum monstrum carens
 uno pede; & fœtus nascitur altero pe-
 de destitutus; aut est imaginatum ce-
 rasum; & postea apparet in fœtu ali-
 qua nota habens similitudinem cera-
 si: tum ad illas phantasia propriè con-
 currit: illas, nimirum, determinando,
 ut fiant aliæ atq; aliæ; secundum hoc,
 quod est imaginatum. Et meritò tales
 Phantasiæ ascribuntur. Sed cum phan-
 tasia non aliud facit, quàm excitare
 animi passiones: animi verò passiones
 tū ulterius mera virtute propria cau-
 sant eiusmodi perturbationes, & tales
 quales ipsæ ex natura sua natæ sunt fa-
 cere; sic quod, sive hoc, sive illud sit
 imaginatum; sive leo, sive lupo, sive
 serpens, sive gladius, sive vulnus, sive
 mors, sive fractura; sive in hac, sive in
 illa parte; per hoc læsio & signatura
 non sit alia atque alia; & in nullo de-
 terminata ad hoc, quod fuit in imagi-
 natione; tum verè talis effectus non
 pertinet ad Phantasiam, ut propriam cau-
 sam, sed solūmodo ad animi Passiones.

Conclusio XLIV. Notas & signaturas peculiare seu Signaturas imaginatas, id est, rebus in phantasia præconceptis assimilatas, non potest phantasia edere mediantibus Animi passionibus, & humorum, & spirituum motu; sed necessario alio modo.

Hæc conclusio, ut dixi supra, est contra D. Thomam part. 1. quæst. 110. art. 2. resp. ad 1. & quæstione 117. & part. 3. quæst. 13. art. 3. ad tertium, & 3. contra gentes cap. 103. ubi dicit. animam & phantasia non posse movere corpus, nisi mediantibus animi passionibus, & humorum, & spirituum motu: & nuspiam agnoscit (quod sciam) alium modum, quo possit corpus seu proprium, seu factum immutare. Pro quo est notandum: quod non negem, quin ad ejusmodi determinatas & particulares signaturas concurrant animi passionibus: docet enim experientia phantasia raro signare, cum est simplex; sed solummodo quando subito timore aut desiderio est commitata; sed dico illas animi passionibus mediante motu humorum per se & effectivè illas non facere, seu dico humores ab animi passionibus motos suo illo motu, ac in factum fortuito & confuso incursu, illas per se immediatè &

effectivè non facere, sed solùm concurrere, ut causam sine qua nõ: proximam verò & effectivam causam esse aliam. Hanc conclusionem etiam tenent Conimbricenses lib. 1. de generat. & corrupt. cap. 4. quæst. 30. art. 2. ubi contra D. Thomam dicunt impossibile esse dare rationem variarum notarum, quæ in fœtu contingunt; tenendo phantasia corpora non aliter, quàm per animi passiones immutare.

Probatur primò. Proprius, per se & proximus effectus animi passionum est movere humores & spiritus, tum proprii corporis, tum etiam fœtus; non determinatè hos vel illos, sed omnes simul; id est, totam massam sanguineam simul & motu quodam confuso ad intrà, & extrà, sursùm & deorsum: At tali cõfuso motu non possunt peculiare & determinatæ notæ certo colore, figura, materia, quantitate, & in certo situ corporis nascentis produci. Ergò phantasia per animi passiones illas non producit.

Probatur secundò. Contingunt in fœtu plurimæ notæ peculiare & determinatæ, habentes determinatam figuram, colorem, situm, quantitatem, materiam; quæ non possunt fieri, nisi

nisi à determinata actione facultatis conformatricis: atqui passiones animi non conformant (etenim appetitus non est facultas conformatrix) neque etiam conformatricem possunt determinare Ergò non contingunt per eas. Quod animi passiones non possint facultatem conformatricem determinare, est manifestum. Nam per quid determinarent? non per species; quia non habent, nam appetitus non est cognoscitivus; non seipsis, quia eandem passionem, verbi gratia, terrorem; sequuntur notæ diversæ; unum autem non potest determinare ad diversa: non per motum humorum & spirituum; quia ille est confusus, ergo. Denique; quia, quid desiderium, vel terror, vel motus humorum habent cõmune cum figura, colore, quantitate, situ: & cum figura simiæ, cum colore cerasi, &c. ut possint notas secundum illa determinare?

Tertio. Si imaginatio signaret per animi passiones; imaginatio de diversissimis rebus deberet signare eodem modo: at non signat eodẽ modo, sed diversissimis, ergo. Major probatur. Quia de diversissimis rebus imaginatio sæpè movet eandem passionem. Sic de quacumque re desiderabili fit imaginatio;

ginatio; oritur semper idem specie desiderium: & de quacunque re terribili sit imaginatio, semper oritur idem specie terror. Sic sive terrear à leone, sive à tigride, sive à diabolo, sive ab hoste, idem est specie terror, secundum magis & minus differens. At eadem specie passio eodem modo afficit cor, & ferè eundem inducit humorum & spirituum motum. Nam in omni timore semper calor & spiritus feruntur à circumferentia ad centrum, & in omni gaudio semper à centro ad circumferentiam: manente autem eodè humorum & spirituum motu, idem deberet sequi effectus, & eadem fœtus permutatio. Ergo deberet semper oriri in fœtu eadem signatura. Vnde, sive mulier terreretur à mure, sive à simia, sive à gladio, sive à viso vulnere; semper deberet fœtus eodem modo signari. Atqui contrarium docet experientia. Nam, quæ terretur à simia, signabit fœtum aliqua similitudine simiæ, quæ à glire, aliqua similitudine gliris, ut pilis, &c. quæ à vulnere aut gladio, aliqua similitudine vulneris, ut cicatrice, macula, sanguinea, &c. Ergo.

Quartò. Si imaginatio signaret per animi passiones, contrariæ passiones deberent signare contrario modo: at experien-

experientia docet sæpè non ita signare, sed eodem. Ergò. Etenim desiderium & terror, quæ sunt contrariæ passionés (cum una consistat in prosecutione, altera in fuga;) sæpè signant eodem modo. Nam si una mulier inspexerit pulchram picturam desiderio habendi prolem similem ei, fiet ut prolem producat similem: ut est in exemplo 1. & 2. E contra, si alia inspexerit picturam ursi cum terrore quodam; fieri potest, ut etiam producat fœtum similem ei; ut est in exemplo 7. Ergo utraq; passio causabit eandem signaturam, nempe, similitudinem cum pictura inspecta. Probatúr clariùs alio exemplo. Si aliqua habuerit simiam & eam valdè amaverit, & cù ea luserit, & ea delectata fuerit; fieri potest, ut producat prolem habentem similitudinè aliquam cum illa; ut patet in exemplo 23. si verò alia è contra à simia deterrita fuerit fieri poterit, quod etiam producat fœtum cum eadè similitudinem habentem; ut est in exemplo 7. & in exemplo 27. &c. in quibus per terrorem in fœtu fuit expressa figura animalis, de quo terror fuit. Pariter; si mulier desideraverit comedere morum & non habuerit; fieri poterit, quod fœtus erit signatus similitudine mori; è contra, si alia

alia à moro in faciem ex improvifo injecto fuerit percuffa, fieri poterit, quod etiam in ejus fœtu figura mori expreffa relucebit. Ergò contrariæ paffiones eafdem inducunt figurat uras.

Quintò. Cum producitur fœtus habens fimilitudinem in figura cum re imaginata: ut, cum producitur fœtus fimilis lineamentis & figura faciei, viro aut picturæ, fimix, aut cani, de quibus mater eft imaginata; quomodo animi paffiones poffunt effe caufa talis fimilitudinis in figura? aut quomodo confufus illæ motus humorum & fpirituum ad extrâ & intrâ poteff effe caufa figuræ, & accidentium illius rei imaginatæ? Motus ille humorum eft calefactivus, vel frigefactivus, adducendo vel amovendo humores calidos vel frigidos: at quomodo poteff effe factivus figuræ in aliqua parte? & quidem figuræ imaginatæ? Quod certè nec animi paffiones, nec motus humorum poffint figuram immutare, fatetur D. Thomas part. 3. quæft. 13. art. 3. ad 3 ubi, cum dixiffet phantafiam mediantibus animi paffionibus, & humorum, & fpirituum motu, corpora permutare; jungit, ideò corpus obedire forti imaginationi, quoad calorem & frigus, & alia confequentia;

tiā: sed aliā, inquit dispositiones corporis, quæ non habent ordinem naturalem ad imaginationem, non possunt, inquit, transmutari ab ea, quantumcumq; sit fortis: puta, inquit, figura manus vel pedis, vel aliquid simile.

Sextò. Cum mater territa à vulnere, quod vidit in facie alicujus hominis læsi, producit fœtum cum rubra citatrice in facie: aut deterrita à marito iracundo ictum gladii minitante, producit fœtum cum vulnere vero in capite; ut est in exemplo 14. quomodo possunt animi passiones esse causa talis notæ? Fateor equidem eas, motu humorum, posse esse causam, ut aliqui humores erumpant in pueri cutem, & ibi maculas faciant, ut supra est ostensum: sed tales maculæ non possunt esse in determinata parte, cum determinato colore, cum determinata figura; sed tantum fortuitæ; pro fortuito humoris, hujus vel illius, in hanc vel illam partem, hac vel illa quantitate, expulsu. At quomodo possunt esse causa maculæ determinati coloris, existentis præcisè in capite, figuræ oblongæ instar vulneris, secundum normam & dictamen prægressæ imaginationis? Motus enim ille humorum est confusus per totum,
ad

ad extrà vel intrà, non in determinatam partem; est totius massæ sanguinæ, & non specialiter alicujus humoris solius; rubri, flavi aut nigri; est humoris multi, & non præcisè tantilli, qui parvulam notam facere possit, solummodò magnitudine cicatricis: est humoris irrumpentis in cutem modo confuso, & non tali, ut rectè facere valeat unam maculam oblongam instar vulneris, &c. Aut quomodò motus ille humorum erit causa veri vulneris in tali loco determinato?

Septimò. Cum mulier perterrita à mure producit in fœtu maculas consitas pilis nigris: vel perterrita ab homine habente formam diaboli, producit ungulas & cornua: aut perterrita à lacerta, producit fœtum habentem lacertam in pectore; quomodò animi passiones, seu motus ille confusus humorum in venis & arteriis existētium possunt esse causa eorum? Quomodo motus ille generalis humorum est causa, ut quasi per electionem solæ fuligines vel humores pilis, aut cornibus generandis apti in determinatam corporis partem ferantur, & non sanguis aut bilis? &c. Quomodò ille confusus motus humorum impellit sanguinem in cutem tali quantitate & modo, ut præcisè

præcisè fiat ex eo forma lacertæ? & nõ rotundæ alicujus molis: & tum præcisè formâ lacertæ, & non cerasi, quãdò de lacerta fuit terror & imaginatio; tum verò cerasi seu rotundi tuberculi & non lacertæ, quando cogitatio fuit de ceraso, aut moro? Sunt equidem hæc opera facultatis conformatricis determinatè conformantis, secundùm dictamen & regulam prægressæ imaginationis: quare non possunt per se animi passionibus aut turbulento humorum & spirituum motui ascribi. Infinita alia argumenta ex particularibus notis in fœtu elucentibus possent desumi, quæ brevitatis causa omitto.

Conclusio XLV. Notas Peculiares & Imaginatas in fœtu causat phantasia Dirigendo potentiam Conformatricem.

Pro quo sciendû est, omnes deformitates, notas, & vitia conformationis, quæ in fœtu contingunt, effectivè facere ipsam conformatricem. Quidquid enim in toto corpore conformatur, sive benè, sive malè: sive cum hac figura, sive cum illa: sive cum hoc colore, quãtitate, situ, seu cum aliis: totum facit conformatrix, non phantasia. Phantasia enim nihil cõformat, nec est conformatrix; ipsa autem conformatrix est; quæ omnia conformat, tam ea

S

quæ

quæ male. quàm quæ benè sunt conformata. Verùm phantasia aliquandò seducit conformatricem à recta conformatione, quam secundum speciem & naturam seminis, in quo est, facere deberet: & determinat ad aliquid conformandum secundum similitudinem sui, seu ejus quod est imaginatum. Et sic causat ejusmodi notas determinativè: faciendo ut fiant tales vel tales. Et hac ratione meritò potest dici esse causa earum: & illarum quas facit hac ratione, longè aliter est causa, quàm illarum, quas facit mediantibus animi passionibus: Ad has enim verè nihil confert, nec eas facit, nec determinat; ut ostensum est: ad illas verò concurrat, determinando & causando, ut fiant hæ vel illæ; prout hoc vel illud est imaginatum: & sic meritò est causa illarum, harum non.

Probatur conclusio. Etenim ostensum est exemplis, & est communis opinio omnium hominū, phantasia aliquas peculiare & determinatas notas in fœtu posse causare: illas non facit per se, seu nudum suum actum imaginationis: non etiam per species suas: non per animi passiones, ut de singulis est ostensum: & tamen facit, adeoque facit aliquo modo; nullus modus potest

potest excogitari, quo facere possit præterquam in conclusione assignatus. Ergo facit illo. Confirmatur: Posita mutatione in effectu, necessario debet præcessisse mutatio in causa proxima & synectica: istæ notæ sunt effectus conformatricis, & conformatrix est synectica causa illarum: nam sunt vitia conformationis. Ergo cum illæ eveniunt, necessario debet conformatrix esse immutata. At à nullo potest immutari, nisi à phantasia: quia phantasiam sequuntur ejusmodi notæ, ergo ipsa est quæ immutat eam. Non potest immutare, nisi per modum dirigentis, ergo dirigit eam, & ad sic vel sic conformandum determinat.

Probaturn secundò. Si tales notæ cõtingerent per animi passiones, & humorum, & spirituum motum, & non per operationem facultatis conformatricis sic vel sic directæ; possent tales notæ etiam fieri in proprio corpore: At non fiunt: nunquam enim propter nostram imaginationem in corpore nostro fiunt ullæ notæ aut signaturæ: nunquam maculæ ullæ: nunquam membrorum figura, quantitas, situs, numerus permutantur: & quantumcumque mater imaginetur, nunquam illas notas proprio corpori imprimit,

S 2 quas

quas foetui. Ergò verisimile est hoc fieri propter conformatricem, quam phantasia immutat & dirigit, quæ in foetu est in actu suæ operationis; in matre verò & adultis jam cessavit. Quæ enim posset esse alia causa, cur illæ in foetu seu homine fiente fierent, in adultis & jam factis non; si non esset ipsa conformatrix? Neque valet dicere, ideò hoc fieri, quia corpus foetus est tenerum, molle & facile receptivum impressionis humorum & spirituum; corpus verò hominis, jam facti & adulti, durum & minimè receptivum earum: Primò, quia illa diversitas in duritie non est tanta, ut per illam unum corpus valeat eas recipere, aliud non. Secundò, quia non ita humores & spiritus notas illas imprimunt in partes, sicut sigillum imprimit figuram in cæxam; vel sicuti substantia colorata in murum projecta colorem imprimit in eum; sed quatenus humores in ratione alimenti ingrediuntur substantiam membrorum, & membra ad eorum ingressum dilatantur & recipiunt eos, & in se convertunt & sibi applicant: quæ receptio & dilatatio tã benè fit in adultis, quàm in tenero foetu. Imò videtur quod talis impressio multo magis deberet fieri in proprium corpus, si fieret

fieret motu humorum; quàm in corpus fœtus: cum & motus sit violentior in proprio corpore, quam in corpore fœtus: & omnis actio & impressio fortiùs & efficacius fiat in propinquum, quàm in remotum. Verum difficultas est,

Q V A E S T I O XV.

Quomodo possit conformatricem dirigere?

Conclusio XLVI. Dirigit conformatricem per species Exemplariter.

Hanc conclusionem videtur innuere Avicenna lib. 3. sen. 21. tract. 1. cap. 6. loquens in hæc verba: (Et dixerunt quidam sapientum, & non sunt elongati à iudicio possibilitatis, quod de causis assimilationis est illud, quod exemplificatur, cum est dispositio conceptionis in mente mulieris, aut viri ex forma humana exemplificatione firma) Vbi per verbum (exemplificationis) manifestè videtur innuere, speciem rerum phantasia conceptam causare assimilationem fœtus, per hoc; quod per modum Exemplaris dirigat potentiam conformatricem.

D. Augustinus, etsi in aliis locis supra commemoratis, videatur velle species

cies assimilare fœtum effectivè; tamen lib. 3. de Trinit. cap. 8. videtur clarè innuere eas id facere exemplariter & objectivè. Loquens enim de ovibus Jacob, sic inquit, (ut autem de varietate virgarum pecorum conceptorum color aliquid duceret, fecit hoc anima gravidæ pecudis per oculos affecta forinsecus & interiùs pro suo modulo formandi regulam trahens. Vbi per verbum (regulæ) videtur indicare, animam seu formatricem assimilare fœtum, regulatam & directam à speciebus oculo, & phantasia conceptis. Sicuti enim regula non facit lineam, sed dirigit; ita phantasia & species phantastica non faciunt notas, & figuras, ac lineamenta fœtus, sed dirigunt.

Pro hujus conclusionis intelligentia est sciendum: tres modos posse assignari, quibus dici possit hæc directio fieri: vel scilicet per imperium phantasiæ super conformatrice: vel per sympathiam singularem cum ea: vel per communicationem specierum. Per imperium vel sympathiam; dicendo, quod phantasia habeat aliquod imperium politicum super conformatrice, vel aliquam talem sympathiam, per quorum alterum, quando fortiter aliquid apprehendit, ita afficit conformatri-

matricem; ut debeat aliquo modo conformare secundum hoc, quod ipsa apprehendit. Per communicationem specierum dicendo, quod species phantasia perceptæ imprimantur spiritibus, & sanguini matris, & continuitate quandam etiam sanguini & spiritibus fœtus: & ibi per modum cuiusdam exemplaris disponant & dirigant conformatricem ad conformandum secundum exemplificationem & determinationem earum. Verum dico neutro priorum modorum dici posse illam directionem fieri: quapropter ut fiat tertio modo est necessarium.

Nam imprimis non potest fieri per imperium aliquod, quod phantasia habeat super conformatricem. Primò, quia, ut docet D. Thom. part. 1. q. 82. art. 4. Bartholo. Medina in 1. 2. q. 9. art. 1. conclus. 2. Fonseca to. 3. Met. lib. 9. cap. 2. Conimbricenses 3. de anima cap. 13. quæstione prima, articulo tertio, & omnes alii, ipsamet voluntas, quæ aliis omnibus potentiis imperat; non habet imperium super potentiis vegetativis seu naturalibus. Ergo nec phantasia aut appetitus: At conformatrix est potentia vegetativa. Ergo phantasia non habet imperium

super ea. Hoc confirmatur Experientia. Etenim, quantumcumque quis velit, imaginetur aut appetat, ut facultas expultrix expellat humorem obstruentem; aut attractrix trahat alimentum in partes tabidas; aut concoctrix concoquat serosos & crudos humores in corpore abundantes, aut distributrix pellat humores huc vel illuc; nihil propterea plus minusve fit: aut si aliqua in his propter illas contingit immutatio, illa tantum contingit propter mutuam aliquam inter eas sympathiam, & non propter ullum unius in alteram imperium aut dominium. Secundò. Si phantasia haberet imperium super conformatrice; signaturæ & notæ in fœtu quàm frequentissimè fierent: at fiunt rarissimè. Ergo.

Non potest etiam fieri per sympathiam aliquam naturalem inter eas. Nam etsi quidem non negem, quin inter phantasiam, appetitivam, & potentias aliquas naturales, ut præcipuè inter motivam cordis, intercedat satis magna sympathia: dico tamen, illam sympathiam non esse inter phantasiam & potentiam fœtum conformantem: & ut esset, non posse esse tantâ, quod per eam cõformatrix posset dirigi & determinari ad tam varios effectus

effectus producendos, quales producere experientia est manifestum.

Quod nulla possit esse inter illas sympathia, qua una alteram sic dirigere & movere possit. Probo. Quia fundamentum propter quod una potentia alteram sic movet, aut dirigit: excitat ad exercitium sui actus; vel determinat speciem ejus; positum est in identitate radicis utriusque: in eo scilicet, quod utraque in eadem anima sit radicata. Propter quam identitatem radicis sit, ut, quādo anima per unam potentiam exercuit unam operationem, eadem per aliam exercent aliam, ad priorem illam ordinem habentem. At quando potentiae non sunt in eadem anima radicatae, non possunt se mutuò movere. Ideo enim phantasia mea movet appetitum meum, & non appetitum alterius hominis: & appetitus meus motivam cordis mei, & non alterius hominis; quia phantasia mea, & appetitus, & motiva cordis mei in eadem anima sunt radicatae; phantasia autem mea & appetitiva, & motiva alterius hominis in diversis. At phantasia & appetitiva patris seu matris nō sunt fundatae in eadem anima cum conformatrice foetus, ergo non possunt habere talem sympathiam, qua

possint hanc dirigere & movere. Minor probatur. Quia conformatrix, vel non est potentia animæ, cum sit ab anima parentum separata, & in alio subjecto, nempe semine: vel est potentia animæ fœtus, sibi ipsi domicilium architectantis: ut puto esse ipsissimam veritatem, quam nos in libro nostro de Hominis procreatione sumus declaraturi.

Secundò. Quia, etsi phantasia parentum cum conformatrice fœtus haberet aliquam sympathiam; tamen illa non posset esse tanta, quod phantasia posset per eam determinare speciem actus conformatricis: sed solummodo tanta, quod posset excitare eam ad exercitium sui actus: quomodo aliæ ejusdem animæ potentiæ sympathiam habentes, solummodo se mutuo movere aptæ sunt. At phantasia determinat conformatricem. Ergo non per talem sympathiam.

Tertiò. Quando una potentia dirigit & specificat actum potentiæ alterius sine oblatione specierum; tunc non specificat eam nisi determinato modo: naturales enim sympathiæ ad aliquid unum sunt determinatæ: at phantasia variat & determinat actus conformatricis modis infinitis, ergo

non

non per nudum imperium, aut aliquam sympathiam: sed necessario per species determinantes eam; quæ pariter sunt, infinitæ. Quod phantasia variat actus conformatricis modis infinitis, sic probò. Aspectu & imaginatione simiæ, producitur fœtus habens similitudinem simiæ: imaginatione & terrore diaboli, producitur fœtus habens similitudinem diaboli: terrore galli Indici, habens excrescentias multas diversi coloris, similitudine illius: terrore accipitris, habens similitudinem accipitris: terrore muris, habens pilos instar muris; lacertæ, habens in pectore carneam lacertam: ranæ, habens vultum ranalem: ut in exemplis conclusione 40. allatis est manifestum. At sicuti imaginatione illorum animalium, producuntur fœtus habentes similitudinem eorum; ita pari ratione, imaginatione aliorum animalium, possunt fœtus produci habentes similitudinem eorû. Non est enim ratio, cur imaginatione illorum magis possint produci fœtus cum signaturis eorum, quàm imaginatione horû cum signaturis horum: at animalia à quibus possunt matres sic terreri, sunt infinita. Ergo & signaturæ possunt esse infinitæ. Eodem modo aspectu pulchræ

chræ picturæ producuntur fœtus pulchri & aspectu picturæ in qua est ursus depictus, producitur fœtus similitudine ursi: in qua est æthiops depictus, similitudine æthiopis: in qua homo pilosus, fœtus totus pilis coopertus: in qua est depictus homo cum magno capite, fœtus habens magnum caput ad similitudinem illius. At qua ratione intuitu illarum imaginum potuerunt produci fœtus referentes notas, & similitudinem earum; eadem intuitu aliarum multarum in quibus formæ terribiles sunt depictæ, possunt deinceps etiam produci fœtus referentes similitudinem illarum. Pariter desiderio cerasi, uvæ, mori, signatur fœtus similitudine eorum. Ergo eadem ratione desiderio aliorum fructuum seu ciborum, poterit etiam signari similitudine illorum. Et, ut uno verbo dicam: sicut terrore à re habente talem figuram, visum est fœtum produci, cum similitudine talis figuræ: & terrore à pictura cum magno capite produci fœtum cum similitudine in eadem quantitate: & terrore rei habentis partium numerosum non naturalem, fœtum simili numeri vitio laborantem; eadem ratione, terrore vel desiderio aliarum rerum infinitarum,

hanc

hanc vel illam figuram, quantitatem, numerum, situm partium habentium potest factus eisdem figura, quantitate, numero, situ variari. Hi modi sunt infiniti. Ergo.

Quartò. Cum actus conformatricis assimilentur rebus imaginatis, & determinentur secundum eas; quid potest esse causa talis præcisè determinationis ad eas, nisi ipsæ rerum species phantasia perceptæ? quæ dirigant & exemplariter moveant conformatricem ad simile ei conformandum, quod ipsæ indicant? Certè meo iudicio non videtur aliud quippiam esse imaginabile.

Verùm obijciat aliquis non parva ac levia argumenta. Nulla potentia potest operari secundum exemplar, nisi cognitiva: at conformatrix non est cognitiva, quia est potentia vegetativa. Ergo non potest operari secundum exemplar. Major probatur. Et enim exemplar dirigit indicando & monstrando: at indicatio & monstratio non potest fieri nisi cognoscenti. Ergo. Confirmatur. Si conformatrix sit cæca, ergo non potest cognoscere colorem, qui à specie phantastica indicatur: non potest cognoscere figuram; & unum ab alio distinguere: si
non

nō cognoscit an indicetur color ruber, an niger; an figura simiæ, an ursi, an accipitris; quomodo à desiderio cera-
si, à terrore visi horren-
di vulneris, potest in fœtu magis exprimere colorem rubrum, quàm nigrum? quomodo magis exprimit figuram simiæ, cum de simia fuit imaginatio, quàm ursæ, quàm accipitris; & contrà, magis accipitris, quando fuit imaginatio de illo, quàm simiæ, aut alterius? Confirmatur secundò. Si species determinaret cōformatricem, determinaret per suam rationem repræsentandi: sed nihil potest determinari per repræsentationem, nisi quod repræsentationem cognoscit: cōformatrix repræsentationem non cognoscit. Ergo non potest per species determinari.

Secundò. Si species determinaret cōformatricem, species deberet recipi in potentia cōformatrice; potentia enim determinatur ad hunc vel illum actum per receptionem speciei in se: atqui species phantasticæ non possunt recipi in potentia cōformatrice. Ergo. Minor probatur. Species sunt medium cognitionis, & habent esse repræsentativum, & tales non possunt recipi, nisi in potentia sibi proportionata, nempe cognoscitiva, talis non

non est conformatrix. Ergo. Si enim in aliam reciperentur, jam exirent extra propriam potentiam, quod Philosophi dicunt fieri non posse. Confirmatur. Species phantasticæ sunt in anima matris; at conformatrix non est in anima matris; sed vel est in anima foetus, vel non est potentia animæ, ut dixi, sed virtus quædam à parentibus decisa: saltem est separata ab anima parentum, quia est in alio subiecto. Ergo species non possunt conformatrici communicari, & in eam recipi. Patet sequela. Quia sic migrarent de subiecto in subiectum, & sic sequeretur, quod species ab una anima possent transire in aliam, & ab una potentia in aliam; & consequenter, quod unus homo posset communicare species suas alteri homini, & imprimere eas in animam alterius, & sic alteri conceptus suos communicare, & alterius cognoscere, sine signis ullis aut loquela. Hoc est absurdum, & contra experientiam. Ergo.

Tertiò. Quod operatur ad exemplar, & præcipue operatione difficili; seu ad exemplar difficilis imitationis; & operatione longæ durationis; Illud videtur necessariò continua sui exemplaris præsentia opus habere; alioqui
vide-

videtur, quod non posset illud imitari: at conformatio ad similitudinem rei externæ, ad quam formatrix non habet ordinem, ut ursi, diaboli, simiæ, &c. est operatio difficilis, & diurnæ durationis quia illa conformatio durat multis mensibus. Ergo, si fieret secundum exemplar, deberet formatrix illud exemplar continuo sibi præfens habere: At non potest semper habere: quia species subito evanescent: imò scribunt aliqui, mulieres aliquas produxisse aliquando fœtus signatos, quæ rerum quas phantasia cogitaverant, non habebant memoriam, nec eas multum cogitatione revolverant. Ergo. Confirmatur. Exacta conformatio partium externarum fit valde serò, & videtur demùm fieri sub postremos menses: at phantasia concepta etiam in coitu fœtum signat. Ergo non ratione speciei phantasticæ conformatricem dirigentis, sed alio modo. Sequela probatur: quia species illa in coitu concepta jam evanuit, antequàm perventum sit ad ultimos illos menses, quibus formatrix incipit secundum eam conformare. Ergo non potest eam dirigere. Confirmatur secundò. Si species sic dirigerent conformatricè exemplariter, species quæ sunt

sunt fortiores, haberent vim majorem eam dirigendi & magis signandi: at species multo tempore imaginatione revolute sunt fortiores subito tantum conceptis. Ergo illæ deberent magis his signare. At contrà fit; quia docet experientia, mulieres, quæ aliquid cum desiderio & terrore subito quodam motu sunt imaginatæ, magis signare illis, quæ de aliqua re sunt imaginatæ multis mensibus. Ergo.

Quartò. Si species phantasticæ possent sic dirigere & determinare conformatricem; videtur, quod dirigerent semper: & consequenter quod omnis imaginatio præcipuè fortior semper fœtum signaret: at non semper signat, sed rarissimè. Ergo. Major probatur. Quia nulla mulier est, quæ tempore suæ prægnationis non habeat aliquando semel fortem de re aliqua imaginationem, aut alicujus desiderium. Sequela probatur. Quia species talis fortis imaginationis possent uno tempore, sicut altero utero & fœtui communicari; possent uno tempore dirigere conformatricem, sicut altero: ipsa conformatrix esset uno tempore æquè dirigibilis, sicut altero, fœtus uno tempore mollis & tener, sicut altero; aptus flecti ad nutum confor-

matricis. Ergo nihil deesset ad signaturam. Ergo omni tempore deberet fieri.

Sed respondeo ad primum. Negando majorem. Ad probationem dico, esse quidem necessarium ut exemplar indicet & monstret operanti modum, quo debet operari; & operans cognoscat monstrationem illius: sed non est propterea necessarium, ut operans sit cognoscitivum. Pro quo est notandum, duplicem esse modum cognoscendi: unum per veram cognitionem; quomodo cognoscunt potentia illa, quae dicuntur Cognoscitivae, sensus nimirum & intellectus: alterum per cognitionem naturalem, seu per instinctum; quomodo cognoscunt etiam potentia vegetativae. Etenim plantae cognoscunt & distinguunt in terra alimentum, & sibi conveniens sugunt, alio relicto: partes corporis cognoscunt suum alimentum, & una trahit bilem, alia melancholiam, alia sanguinem, aliis relictis, & sic cognoscunt & distinguunt illos; & distinguunt excrementum contra alimentum, & illud expellunt, hoc retinent. Dico ergo, illud quod operatur ad exemplar, non esse necessario cognoscitivum per veram cognitionem, seu cognitionem
proprie

proprie dictam ; sed sufficit, quod cognoscat per instinctum. Conformatrix autem cognoscit exemplar per instinctum, & ideo potest operari secundum ipsum. Debēt autem potentie conformatricis divinitati ascribi quod sicuti alia facit opera admiranda, ita præ aliis potentiis vegetativis possit per instinctum rudi quodam modo cognoscere repræsentationem specierum phantasticarum.

Ad secundum respondeo. Non esse necessum species illas recipi in conformatrice, sed sufficere quod sint in subjecto, circa quod conformatrix versatur ; in sanguine scilicet, qui est alimentum fetus & objectum conformatricis : vel in spiritu qui est instrumentum ejus : Eò maxime, quod species dirigant ut exemplar : exemplar autem non debet esse internum imitanti, sed sufficit quod sit præsens & propinquū. Et etiamsi dicerentur in conformatrice recipi, nihil inde absurdi sequeretur : quandoquidem non reciperentur, ut medium cognitionis proprie dictæ, seu ut repræsentativæ modo cognitivo ; sed modo quodam naturali : quo modo eas recipi in potentia non cognitiva nihil vetat.

Ad tertium respondetur. Non esse

necessarium, ut exemplar sit semper præsens, sed sufficere quod sit præsens in principio cōformationis: seu quando conformatrix primò turbatur in operatione naturali, & incipit operari ad similitudinem rei externæ. Quando enim dædala natura jam est conversa ad formam externam, & illam sibi imitandam proposuit; & jam de facto eam imitari incepit; potest progredi in ea, & illam prosequi; etiamsi exemplar seu species dirigens postea evanescat: nec est opus continua ejus præsentia aut directione. Quamvis tamen, si semper præsens esset, & species continuata imaginatione reiterarentur & corroborarentur, magis e quidem dirigeretur, & exemplar perfectius exprimeret & imitaretur, quam si evanescerent: sicuti fieri infra quoque dicemus. At verò in primo exordio signaturæ seu non naturalis cōformationis, necessum est, ut exemplar sit præsens, & species phantasticæ sint & fortes, & ad fœtum ac conformatricem perveniant: & ideo, si imaginatio non sit fortis, non potest mulier signare. Et, etsi aliquæ ediderint fœtus signatos, quæ ejusmodi imaginationis aut terroris, vel desiderii non meminerint, censendum est id factum esse;

esse; non, quia non habuerunt fortem imaginationem, sed quia non habuerunt actum reflexum super ea, & ad eam non attenderunt, & sic ejus non meminerunt: aut si omnino non habuerunt fortem imaginationem, illas quæ in fœtu apparuerunt notas & læsiones non fuisse veras signaturas, vi imaginationis impressas, sed alias deformitates monstruosas & casuales. Certum enim est multas deformitates contingere in fœtu, quæ non sunt Signaturæ, nec fiunt vi imaginationis; sed à variis aliis causis, quæ inter causas monstrorum referuntur. Ad confirmationem dico. Etiam si exacta conformatio partium externarum seriùs fiat, nihilominus posse fœtum ab imaginatione matris in coitu seu primis diebus habita, signari: quia primis diebus saltem sternitur à natura aliquod rudimentum fœtus formandi, & sic jam in principio fit aliqua delineatio notæ futuræ; quam inceptam deinceps natura continuo profequitur, & paulatim succedente exactiore conformationem magis magisque exprimit. Et sic non fit imaginatio rei alicujus in conceptu, aut primis conformationis diebus; & tribus aut quatuor demùm mensibus post conformatrix incipit

conformare ad similitudinē illius; hoc enim fieri non potest; quia jam species evanisset, & sic conformatrix non amplius dirigeretur ab ea: sed statim in illo instanti imaginationis formatrix incipit errare & seduci ab opere naturali, & converti ad formam externam imaginatam; & sic statim sternit aliquod fundamentum ejus, & illud continuat, & prosequitur magis minúsve; prout vel speciei impressio vehemens aut debilis fuerit; vel conformatrix valida, vel imbecilla. Non enim solum postremis mensibus incipit externarū partium conformatio, sed etiam primis. Omnes enim partes in fœtu simul finguntur, tam citò parvæ, quàm magnæ: tam citò externæ, quàm internæ. Et etiam si aliquæ aliis prius videantur perfectæ, omnium tamen primum rudimentum æquè citò, & eodem tempore incipit. Ad secundam confirmationem dico. Species impetu & subitò conceptas, cum succedentibus animi passionibus magis imprimere, & magis abducere conformatricem à naturali operatione, quàm conceptas lentè & diuturna imaginatione.

Ad quartum patebit responsio infra, ubi de eo specialiter agemus.

Habe-

Habemus ergo nunc, quomodo species phantasticæ dirigant conformatricem. Restat videre:

Quomodo ipsæ ad conformatricem perveniant. Etenim cum ipsæ sint in cerebro, conformatrix verò sit in utero, & ita sint remotæ; exemplar autem debeat esse propinquum ei quod ad illud operatur; necessum videtur esse, ut ad uterum valeant pervenire; alioqui ex tam longinquo non possent conformatricem permutare. Pro quo est notandum, quod si formatrix & phantasia radicarentur in eadem anima, fortè non esset necessum species deferri ad locum in quo est conformatrix; sed dici posset, unam potentiam existentem in una parte posse afficere & excitare in actum, & eadem ratione etiam determinare & dirigere aliã potentiam existentem in alia parte remota sine delatione specierum: per hoc solum, quod in eadem anima cum illa radicetur. Quatenus cum anima per unam potentiam est operata in una parte, eadem cum sit in utraque, excitat etiam potentiam, quam habet in alia parte. Verum hoc non potest dici de phantasia & conformatrice. Nam phantasia est in anima parentum, formatrix verò vel non est po-

rentia animæ fœtus: & sic non habet eandem radicem cum phantasia: & ideo non potest tali ratione eam afficere & dirigere: sed ut dirigat eam, necessariò debet ad conformatricem deferri. Hæc necessitatem delationis declarat Gal. lib. de Theriaca ad Pisonem: quando loquens de modo, quo phantasia fœtum immutat; dicit id fieri, visu, inquit, imaginem transmittente. Verùm, quomodò illa transmissio ac delatio fit? Galenus modum non declarat. Sit ergo

Conclusio XLVIII. Species deferuntur ad uterum & conformatricem medijs animi Passionibus.

Hæc conclusio patebit per conclusionem sequentem: ideo de ea specialim hic nihil agemus. Et sic tandem est expositum, quomodo phantasia fœtum signet. Restat inquirere, quæ phantasia signet: quando, quantum: & ubi. Docet enim experientia non omnem signare. Etenim mulieres tempore suæ gravidationis habent varias imaginationes, nec ulla est, quæ non aliquando fortiter imaginetur, & tamen non omnes, neque semper signant; quinimò rarissimè. Quænam ergo causa est, cur aliquando eveniat signatura, aliquando non?

QVÆSTIO XVI.

Quanam imaginatio habet illam signandi potestatem, quæ non?

Conclusio XLIX. Imaginatio cum Assensu, & quam animi Passiones sequuntur, potest signare: alia non.

Etenim si mulier solum nudè ac simpliciter aliquid imaginaretur; ut si, exempli gratia, consideraret tabulam aliquam, in qua pulchra animalia essent depicta, vel turpia, ferocibus oculis, magnis unguibus & acutis dentibus prædita, &c. & ea solû admiraretur: aut videret verum leonem, aut ursum in cavea inclusum, quem delectationis gratia ivisset visum; aut mendicum deformem, mutilum, ulcerosum; cui pietatis gratia medicinam faceret: aut videret multos excellentes fructus, & eorum pulchritudinem consideraret; sola simplici imaginatione & intuitu; sine assensu & inclinatione, quâ subita fuga aut persecutio sequeretur: talis factum non signaret. Sed si sic videret aut imaginaretur illa; quod phantasia in ea inclinaret, vel eaaversaretur & inde sequeretur actus appetitus & animi passiones: tunc posset signare. Itaq; solum signat phantasia, quam sequuntur animi passiones; alia non.

T 5 Verum

Verùm obijciat aliquis. Mulieres in hora conceptus solum nudè imaginantes aliquid, putà pulchram vel deformem picturam, sine eo quod intense desiderent illud, quod per eam representatur, aut terreantur ab eo; possunt fœtum signare. Ergo sola imaginatio signat, sine animi passionibus supervenientibus. Antecedens patet exemplis. Nam, quæ in hora conceptus intuendo picturam, in qua depictus erat ursus, peperit postea fœtum similitudine urfi; non habuit ullum terrorem ab illa pictura: quia sciebat illam nō posse eam mordere aut ledere. Quæ intuitu imaginis Ioannis Baptistæ, in hora conceptus, peperit postmodum fœtum totum villosum, non habuit terrorem ab illa imagine. Quæ inspiciendo imaginē æthiopis in cubiculo pendentem, produxit fœtum nigri coloris, non habuit terrorem ab ea. Omnes enim sciverunt esse imagines, & nulla se posse ab eis noxa affici: & tamen fœtus earum fuerunt signati per vim imaginationis. Ergo fuerunt signati per nudam imaginationem, & non propter animi passiones eam comitantes. Respondeo: species habere rerum virtutes & imagines, & picturas non rarò appetitum movere sicuti res
 ipse:

ipsæ: & etsi ipsa imago seu figura in imagine depicta non inducat desiderium aut terrorem sui, cum sciatur esse imago, & non res ipsa: tamen cogitatione rei, quæ per eam repræsentatur, sæpissimè appetitus afficitur, & animi passiones sequuntur. Sic imago Christi virgis cæsi, imago mortui parentis charissimi, imago hominum miserrimè trucidatorum; sæpissimè inducunt dolorem, tristitiam, terrorem, metum, lachrymas, &c. imago fructuum delicatorum desiderium & appetitum; & tamen etiam illæ imagines non sunt ipsa res: ratio est, quia non ipsa per se imago excitat appetitum, sed illud quod per illam repræsentatur. Hoc posito respondeo: mulieres illas signavisse, non quod territæ fuerint ab imaginibus illis per se, sed ab ipsis rebus, quæ per illas demonstrabantur: Mulieres autem res minimas, & rerum umbras timent: & sicut timerent *Æthiopes*, si viderent: homines villosos & silvestres, si reperirentur: *ursos*, &c. præcipuè quæ teneriores & delicatiores sunt; ita etiam timent vel solas illarum rerum picturas, & ab iis terrorem aliquando concipiunt. Accedit; quod, cum mulier tempore conceptus videt pulchram picturam; sæpè sequatur in

ea cogitatio, & desiderium habendi prolem similem ei, & per illud desiderium aliquando signat. Quod si solum consideraret picturam in ratione picturæ; quod scilicet sit pulchra; sic vel sic picta: & præterea non afficeretur ullo desiderio habendi prolem similem illi, certum est, quod non signaret. Quando aliqua tempore coitus vidit imaginem ursi, potest esse quod non habuerit terrorem ab ea; quasi illa vel ursus aliquis per eam representatus eam posset lædere, vel mordere. scivit enim tantum esse picturam, & se ab ea lædi non posse, & ursum, qui per eam representabatur, à se esse longè remotum: sed cogitavit, quod forte per illius intuitum ejus fœtus posset signari & deturpari aliqua similitudine ejus, & sic territa fuit; & terror ille signavit, & sic de aliis. Quapropter dico, quia mulieres audiverunt intuitum & cogitationem rerum horrendarum & turpium, solere aliquando fœtus signare; idè cum ipsæ eas vident, timere, & ea ratione signare. Quod si mulier rustica & hebes, quæ nunquam audivisset imaginationem talem vim habere inspiceret eas; credo quod raro & non ita facile signaret.

Sed instabit aliquis, Si mulieres signarent,

gnarent, per hoc, quod post aspectum & imaginationem rei alicujus, timerent ne illo aspectu vel imaginatione fœtus earum læderentur, sequeretur, quod non signarent per simplicem imaginationem, sed per imaginationem reflexam: imaginando scilicet suam imaginationem fore noxiam, & concipiendo terrorem ab ea: atqui signant per simplicem imaginationem, & non per talem imaginationem reflexam. Ergo. Minor probatur. Non enim signant; quia timent, ne sua imaginatio fœtum lædat; sed quia imaginatio lædit, ideò timent: & sic imaginationem signare, præcedit timorem earum, & non sequitur; & ita non signant per illum, nec propter ejusmodi actionem reflexam; sed propter imaginationem simplicem. Confirmatur. Oves Jacob videndo & imaginando virgas diversicolores signaverunt fœtus suos: at nō signarunt per ejusmodi actionem reflexam; quia in brutis non est actio reflexa. Eodem autem modo, quo illæ imaginatione virgarum signaverunt fœtus suos, eodem videntur & mulieres illæ intuitu & imaginatione picturarum signavisse suos. Ergo non per ejusmodi actionem reflexam. Denique
 si mu-

si mulieres signarent per actionem reflexam, sequeretur quod bruta non signarent: atqui signant, ut patet in exemplis conclus. 40. & in iis quæ sequuntur. Ergo.

Secundò. Oves Iacob signaverunt fœtus suos per nudam imaginationē sine ullis passionibus eam comitantibus. Ergo illæ non sunt necessariae. Antecedens probatur. Quia non est verisimile oves Iacob fuisse deterritas ab albis virgis decorticatis: si enim deterritæ fuissent, non ibi hæsisissent neque coivissent.

Tertiò. Habetur suprâ in exemplis conclusionis quadragesimæ columbas producere pullos diversicolores, si videant columbas diversicoloris in columbario depictas: gallinas pariter pullos variegatos, si ova earum diversis coloribus depingantur: equas hinnulos pulcherrimis maculis distinctos, si equi admistrarii diversis maculis in dorso fuerint depicti: pavones pullos albos, si incubantibus lintea alba objiciantur: bruta in montibus nivosis albos fœtus, imaginatione nivis albæ. In his omnibus exemplis nuda imaginatio nullis comitata animi passionibus fœtus signat: nullum enim illorum animalium imaginatione præfato.

fatorum objectorum videtur habere occasionem desiderii vel terroris. Ergo passiones non sunt necessariæ ad signandum.

Sed respondeo ad primum. Negando minorem. Ad probationem dico: imaginationem simplicem posse quidem signare & sæpissimè per simplicem imaginationem debuisse contingere signationes, priusquam mulieres haberent scientiam virtutis ejus, & priusquam inciperent sic reflecti super ea, & timere eam: tamen, postquam jam experientiâ didicerunt eam signare: inceperunt suam imaginationem metuere, & metu illo causato per reflexionem signant magis: & ita dico posse eas quidem signare per simplicem imaginationem; sed magis signare, si accedat reflexio. Et hæc est ratio, cur frequentius signent homines, quàm bruta: quia homines propter conjunctionem intellectus habent illam reflexionem, bruta verò propter defectum illius carent ea. Nisi fortè reflexio talis sit, ut corrigat & coerceat actum imaginationis: quo casu tantùm abest, ut augeat occasionem signandi, ut potius impediat: sicut infra dicemus. Ad assumptum subsyllogismi respondeo. Simplicem mulierum in cō-

memo-

memoratis exemplis imaginationem potuisse sequi animi passiones, ut supra est declaratum: & ideò potuisse eas signare per simplicem imaginationem, seclusa omni reflexione.

Ad secundum Respondeo. Signaturam ovium Iacob fuisse supernaturalem, & ideò non esse mirum, si ea contigerit alio modo, quàm naturales fieri possunt: & ideò ex ea nihil quoad signaturas naturales potest inferri. Fuisse supernaturalem probatur auctoritate Chrysostrami, Homilia 57. super Genesim: qui loquens de ovibus illis, dicit; illud transcendisse ordinem naturæ, & miraculo ascribit: tum etiam Theodoretici commentario super Genesim quæst. 88. dicentis, Iacobum objecisse ovibus virgas decorticas: non, inquit, quod in eis cõsideret; sed, quod divinam opẽ expectaret. Quibus verbis indicat, illud etiam non naturale, sed miraculosum fuisse. Quod etiam tenent Costæus in suis Disquisitionibus, Sylvaticus in historiis, Vayrus in lib. de Fascino & alii. Probatur etiam verbis sacrae Scripturae Genesios c. 31. ubi ipsemet Iacob illam ovium mutationem divinæ potentia ascribit; dicens filiabus Laban fortunam ejus invidentibus hæc verba (Deus Patris mei fuit

fuit mecum & postea (postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos, & vidi in somnis ascendentes mares super fœminas varios & maculosos, & diversorum colorum: dixitque Angelus Dei ad me in somnis: Iacob: & ego respondi: adsum: qui ait, Leva oculos tuos, & vide universos masculos ascendentes super fœminas varios & maculosos atque resperfos: vidi enim omnia, quæ fecit tibi Laban. Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem & votum vovisti mihi, &c. Quibus omnibus declaratur totum opus illius mutationis speciali Dei gratia & concursu particulari, adeoque supernaturaliter esse perpetratum. Probatum etiam Ratione: quia: si id naturaliter factum fuisset, jamdudum eandem artem, & alii artifices imitari, & variegatas sic producere oves potuissent: at hoc nemo hactenus adhuc potuit. Ergo.

Ad tertium respondeo. Omnia ista esse falsa & fabulosa, & ideo nullam probandi efficaciam habere. Maneat ergo ratum, imaginationem citrà animi passiones non signare. Et quæramus ulterius. Qua ratione & modo illæ ad signandum concurrant & requirantur.

Conclusio L. Passiones concurrunt variis modis: primùm turbando & corrumpendo conformatricem: secundò, vigorando species phantasticas: tertio, & maximè, eas conformatrici applicando.

Pro quo est Notandum: quod, etsi suprà conclusione 44. dixerim phantasiam mediantibus animi passionibus non causare notas & signaturas peculiare, præcisam aliquam seu singularem signationem habentes: hic verò dicam eas causare; propterea tamen in illis non fit contrarietas. Etenim illic non dixi absolutè animi passiones non concurrere, sed solummodò dixi non concurrere per se & effectivè: sive non concurrere movendo humores & spiritus, qui motu fortuito suo in membra incurfu ea effectivè signent, sine ulla peculiari cõformatricis cooperatione, permutatione & determinatione. Hic verò dico eas concurrere solùm, ut causam adjuvantem, & præcipuè ut causam sine qua non. ut adjuvantem, corroborando & intendendo species phantasticas: ut causam sine qua non; applicando illud quod dirigit & determinat veram causam efficientem earum, nempe conformatricem: & removendo prohibens, per deprava-

pravationem & turbationem conformatricis, cujus integritas & robur ejusmodi directioni obesset. Causam autem effectricem veram teneo esse conformatricem à speciebus illis directam.

Dico ergo imprimis passiones concurrere Turbando conformatricem. Nam, quia conformatrix turbatur in sua operatione ordinaria & naturali, ideò facile potest seduci ad aliam, quã species phantasticę ei proponunt. Quod si non turbaretur, sed maneret in suo vigore, non ita facile ab ea posset avocari, & sic non posset à phantasia dirigi ad efformandum, quod esset imaginatum. Illam turbationem præstant animi passiones; agitando humores & spiritus matris, & per consensum & connexionem etiam humores & spiritus fœtus. Nam cum spiritus sint instrumentum conformatricis; sanguis sit alimentum & materia circa quam; necessum est, ut illis per nimiam agitationem disjectis & dissipatis facultas formatrix distrahatur, turbetur & corrumpatur; non aliter, quàm artifex in operando impediretur, si ejus instrumenta disjicerentur; & materia ad fingendum necessaria motu inordinato concitaretur. Nisi fortè etiam

dicere velimus, passiones animæ matris per consensum turbare & impedire per se primò actionem conformatricis; eo modo, quo in corpore actiones unius potentiaë sæpè impediunt actiones alterius: & præcipuè animi passiones, actiones ferè omnium aliarum potentiarum. Quod tamen propter diversitatem radicis, & subjecti inter passiones matris & conformatricem foetus minùs verum videtur.

Dico secundo. Etiam concurrere Vigorando & Fortificando species phantasticas: possunt autem eas fortificare variis modis: vel per hoc quod supervenientes imaginationi faciant species ejus esse efficaciore in movendo & afficiendo conformatricè, quàm fuissent antea si ipsæ non supervenissent: vel per hoc, quod faciant eas longius ferri & irradiare per sanguinem & spiritum vitalem, quàm sine superventu earum irradiare potuissent: vel saltem, quod faciant eas fortius imprimi eis: vel fortè etiam quod eas ita modificent & disponant, ut valeant conformatricem afficere & dirigere: quod ex propria sua natura antea facere non potuissent. Etenim quod species superventu animi passionum fortificentur, & fiant efficaciore in movendo,

vendo, ex eo patet, quod illæ fortius in memoriam imprimant, quæ, cum illis, quàm quæ sine illis, sunt conceptæ. Quæ enim sunt impressæ quantumcumque forti vel diuturna imaginatione, faciliè tamen adhuc tandem evanescent, si nullæ animi passiones eam sint comitatæ: quæ verò cum magna aliqua ira, timore, gaudio, aut terrore, &c. sunt impressæ, illæ perpetuùm hærent, & nunquam ferè obliterantur.

Dico tertio. Etiam concurrere & maximè, Applicando species potentie conformatrici: quæ cum alioqui sint in cerebro, necessum est ut ad uterum perveniant, ut conformatricem dirigere possint. Sed dubium est, qua ratione id facere possint. Marsilius Ficinus lib. 13. de immortalitate animæ cap. 1. dicit hoc fieri vibratione spiritus per nervos: quatenus, inquit, dum vehemens cogitatio spiritus vehementer movet, formam quam continua imaginatione revolvit, fœtui imprimit. Verùm ille modus non est simpliciter verus: quia à matre ad fœtum nulli nervi feruntur, & ideò non possunt species à cerebro matris rectà per nervos ad fœtum deferri. Fœtus enim cum matre solum habet communio-

nem & colligantiam per vasa umbilicalia: at inter vasa umbilicalia nō sunt nervi, ut docent omnes anatomici. Ergo. Quapropter dico: propter actum appetitus & animi passiones, quæ phantasiam conjunguntur, species in remotas partes irradiare. Quando signatura fit propter imaginationem habitam in hora coitus, species irradiant rectā per nervos in testes, & semini immediate imprimuntur: quod semen cum in uterum recipitur, secum defert species illas, & aliquanto tempore retinet, & cum formatrix incipit illud formare, format ad similitudinem earum: Quando autem fit signatura propter imaginationem habitam post conceptum, tum per nervos mediante actu appetitus species communicantur cordi; ibique sanguini & spiritibus vitalibus imprimuntur, & illis tanquam subjectis delatę, inde per arterias matris, & tandem umbilicales, fœtui communicantur.

At dubium est, quomodo sic cum sanguine & spiritibus deferantur: an illis in illo instanti imaginationis celeri impetu eò vibratis; an verò lōgo tempore post, successione quadam alimentis lentē ad fœtum tractis, vel distributis. Certē Avicennæ mens fuit, hac ratione

rione deferri. Etenim 5. de animalibus, dicit, imaginationem spiritibus cerebri species imprimere, spiritus illos misceri sanguini, qui fit alimentum foetus: illum tum imprimere speciem foetui. Nunc sequitur Citadinus lib. 3. super art. parv. cap. 15. & plerique alii. Verum hæc opinio non est vera. Nam, ut fiat signatura & species possint conformatricem dirigere ac seducere, requiritur, ut ipsæ sint fortes & efficaces in exemplificando: requiritur ut repente & subito occurrant, quò vehementem facere possint impressionem: requiritur ut humores & spiritus vehementer agitentur; ut sic formatrix turbetur & interpelletur in conformatione sua ordinaria & naturali. At si illo modo deferrentur: quatenus scilicet sanguis & spiritus cordis, cui fuerunt impressæ, paulatim pro alimento, successione quadam ejus quod est exhaustum, versus foetum distribuerentur; priusquam illi lentâ illâ distributione ad foetum pervenissent, jam species illæ essent factæ evanidæ, & essent extinctæ, & nullo impetu, sed lentè ad foetum pervenirent: & nulla adesset humorum aut spirituum vehemens agitatio; & ideò non posset formatrix ab iis affici, seduci aut dirigi.

Quapropter debent deferri subito & impetu quodam; & in illo instati imaginationis, quo animi passiones adhuc durant, & humores spiritusque, susque deque violentè agitantur. Ita erge deferuntur. Propter sympathiam cerebri & cordis; appetitus & potentiarum cordis; communicantur cordi, & sanguini & spiritibus imprimuntur. Eodem momento insurgens motiva cordis agit spiritus & humores, & impellit in varias partes, maximè uterum & fœtum: illi ita impulsî secum deferunt species, quas in corde hauserunt. Et hac ratione maximè potest fieri signatura. Etenim species tû sunt fortes, & idè fortiter exemplificant: sunt enim recentes & per concomitantes animi passiones fortificatæ, & sic efficacius seducunt & dirigunt conformatricè: sunt subito & impetu delatæ, & ita magis imprimunt: agitati sunt humores & spiritus fœtus, & ita formatrix in opere ordinario & naturali turbatur, & sic facilius ab eo seducitur & dirigitur ad exemplar illarû. Propter complures autem causas magis versùs uterum & fœtum, quàm versùs alias partes humores & spiritus eliduntur. Prima; quia illi solent magis moveri versùs partes calore abundantes:

tes: calor autem eo tempore circa uterum maximè abundat. Secunda; quia in animi passionibus natura mittit humores & spiritus in auxilium partium laborantium & egentium, & maximè earum, de quibus maximè est sollicita: est autem maximè sollicita de fœtu, & idè mittit eò. Tertia; quia in agitatione humorù eo maximè spiritus & humores feruntur, quò ferri maxime cõsueverunt: at toto tempore gestationis uteri maximè ferri cõsueverunt versùs uterum. Ergo in animi passionibus tunc maximè eò feruntur. Cui accedit; quod versùs eum viæ tunc sint maximè dilatatæ, unde magis aliis admittunt & suscipiunt humores concitatos. Quarta causa est: quia, uti conclusione 24. est ostensum, phãtasia habet vim directoriam spirituum & humorum: hinc, quia matres aliquid inopinatò videntes aut imaginantes, statim cogitant de fœtu suo, & timent ei, & ita imaginantes res externas coimaginantur fœtum suum; fit, ut per illã fœtus coimaginatione spiritus per animi passiones concitati magis versùs fœtù, quàm versùs aliam partem dirigatur.

Verùm obijciat aliquis. Mater non videtur dirigere imaginationem, aut species imaginatione perceptas ver-

sus fœtum suum: quia nulla est mater, quæ desideret fœtum suum notatum, sed toto animo nititur avertere eas, & aliò dirigere. Ergo imaginatio ejus nõ est directiva versùs fœtum, sed potius amotiva ab eo.

Secundò. Passiones animi, per quas plerumq; fœtus signantur, sunt timor & terror: at tales non sunt motivæ humorum & spirituum à corde versùs uterum, non enim sunt motivæ ad extra, sicut ira & gaudium, sed ad intrà. Ergo illæ non sunt causa, ut humores & spiritus, & consequenter species eis impressæ à corde ad uterum deferantur, sed potius contrà.

Sed respondeo ad primum. Illam directionem fieri à phantasia, non pro voluntate nostra, sed instinctu quodam & proprietate naturali: & idè fieri nobis nec eam intendentibus, nec fieri volentibus. Sic videmus homines de oscitando, mingendo, egerendo, comedendo, coeundo cogitantes, irritari & inclinari ad illas actiones ob-eundas, etiamsi illi inclinatione resistere, & eam quàm maximè arcere velint: humoribus nimirum & spiritibus illa cogitatione ad illas partes, à quibus illæ actiones exercentur, etiam contrà voluntatem directis.

Ad secundum infra conclusione 51.
patebit responsio. Sed quaeritur

Q V A E S T I O XVII.

*Cur non omnis imaginatio, quam animi
passiones sequuntur, signat?*

Respōdeo: varias esse causas. Etenim,
ad hoc, ut signatura fiat, multa re-
quiruntur: in quorum aliquo si fuerit
defectus, illa non eveniet. Primum
enim requiritur, ut species sint fortes;
ut ad uterum & fœtum perveniant; ut
subitò & impetu conformatrici offe-
rantur; ut conformatrix sit debilis &
facile seducibilis ab eis; ut materia ad
exprimendum id, quod imaginatione
percipitur idonea, sit in promptu, &c.
Hæc rarò simul omnia coincidunt, &
ideò quàm rarissimè contingit signa-
tura. Quando itaque potentia phan-
tastica naturaliter est debilis, vel ima-
ginatio tempore prægnationis non est
intensa; non fit signatura: quia tum
species sunt debiles, nec longè irra-
diant, nec fortiter exemplificat. Quod
si mulieres aliquando produxerint fœ-
tus maculatos, quæ nullam fortem
habuerunt imaginationem; censen-
dum est tales notas aut maculas non
fuisse veras signaturas; sed tantum
fuisse deformitates monstrosas, casua-
les

les & fortuitas: ab alia peculiari causa, & non ab imaginatione profectas. Mulieres fortes, prudentes & animosæ non facillè signant, quia tales non facillè timent, aut terrentur à rebus parvis; nec leviter aut stultè quasvis desiderant: & cum passionēs aliquæ earum imaginationem sequuntur, non sunt intensæ: quia à ratione coercentur. Hinc species, nec vim, nec impetum acquirunt, nec corporis humores aut spiritus immoderatè concitantur, nec conformatrix turbatur aut distrahitur. Quando semen est validum, & facultas formatrix robusta, minùs etiam contingit signatura quia talis manet constans in operatione sua naturali, nec ab ea facillè abducitur per species imaginatas. Porrò non omnes etiam animi passionēs signant, sed certæ quædam & determinatæ, & ex quidem certo quodam & determinato modo moventes. Si enim humores versùs uterum non moveantur, vel moti non perveniant, vel ad alia membra dirigantur, quod ob varias causas fieri potest; nihil fit. Species enim tum non approximatur conformatrici, ac proinde non afficiunt eam. Huc multum faciunt & humorum & spirituum crassitudo & inobediencia ad motum:
propter

propter quas nec ipsi ita longè vibrari, nec ita facilè species eis imprimi possunt. Si humores alimentarii fœtus, corrupti sint & pravi, sic ut minùs obediant plasmationi formatricis; quia tum ipsa faciliùs potest avocari ab opere suo naturali, & abduci ad directionem phantasie, signatura fiet faciliùs. Quibus materia ad exprimendum illud, quod est imaginatum, idonea suppetit; iis quoque faciliùs fit. Sic si mater fuerit imaginata hominem altero crure carentem; faciliùs fœtum similem producet, si fœtus laboraverit defectu alimenti, quàm si abundaverit. E contra, si imaginata fuerit hominem cum magno capite aut quatuor cruribus; faciliùs similem producet fœtum, si materia superabundaverit, quàm si defuerit. Sic faciliùs producet villosum, in cujus corpore abundaverint humores fuliginosi, pilis generandis idonei; faciliùs rubris maculis præditum, quæ fuerit sanguinea; lividis, quæ melancholica; flavis, quæ cholericæ, &c. quàm, quæ contra. Denique faciliùs signabit illa imaginatio, quæ cum fuerit in principio intensa & subita, & magnis animi perturbationibus comitata, insuper adhuc multo tempore fuerit continuata, quàm, quæ

quæ in momento cessaverit. Et pariter magis, quæ habuerit conjunctam reflexionem, seu coimaginationem & sollicitudinem de fœtu, quàm, quæ fuerit simplex, & illa caruerit. Porro, cum dictum sit Phantasia signare propter animi passiones, Quæritur

Q V A E S T I O XVIII.

An omnes animi Passiones signent?

SEu an Phantasia signet cum omnibus, an cum aliquibus tantùm, & quænam illæ sint. Pro quo sit

Conclusio L. I. Maximè signant; Desiderium & Terror.

Hæc conclusio probatur, imprimis communi opinione hominum, qui credunt illas passiones vel maximè vel solùm signare. Probatur etiam Experientia & Exemplis conclusione 40. allatis; quibus manifestum est, ferè omnes signaturas ibi commemoratas propter alterutram illarum passionû, & nullas ferè propter alias contigisse.

Quod verò imprimis Desiderium concurrat ad signandum, mirum non est: quandoquidem & mulieres gravidæ frequentibus & intensissimis variorum ciborum desideriiis teneantur, ut patet in pica; & desiderium habeat vim movendi humores & spiritus ab
intrò

intrò ad extrà, adeòque ad uterum: qui respectu cordis inter partes externas est habendus. Qua ratione facere potest, ut species imaginatione perceptæ utero & cõformatrici facilè communicentur.

Potest tamen dubitari: an ipsum Desiderium per se faciat signaturas, an verò aliæ passiones ipsum aliquando comitantes. Etenim communis opinio hominum est, fœtus signari, non quando mulieres simpliciter aliquid desideraverint, sed quando desideraverint id, quo potiri non potuerunt. Quo videtur colligi signaturam fieri, non propter desiderium, sed potius propter iram, indignationem aut tristitiam aliquam desiderium sequentè: quam concipiunt ex rei desideratæ negatione. Nam si ipsum desiderium per se signaret; videtur quod tam benè signaret, quando res desiderata esset obtenta, quàm quando non esset obtenta. Sed Respondeo, videri desiderium per se signare; & simplex desiderium posse signare, etiamsi ipsum nullæ aliæ passiones fuerint subsecutæ. Quod probo autoritate Hippocratis & Galeni. Etenim Hippocrates lib. de superfœtat. dicit in hæc verba. Si mulier, inquit, gravida terram aut carbonem come-

comedere desideraverit, eademque comedat, in capite pueri notæ à talibus apparebunt. Vbi dicit, non tum solum desiderium signare, cum muliere desiderata non fuerit potita, seu cum prædictæ passiones fuerint secutæ; sed etiam cum fuerit potita & desiderium fuerit simplex. Nam cum mulier cibos desideratos comedit, desiderium est simplex, & nullæ ex prædictis passionibus illud insequuntur. Galenus verò lib. de Theriaca ad Pisonem dicit, mulieres pulchras proles habere desiderantes, eas aliquando acquirere, si pulchras picturas intuitæ fuerint. Quibus verbis hoc saltem innuit, solum & nudum desiderium per se posse signare: & non signare propter alias passiones ipsum consequentes. Illo enim casu, quo mulieres in illum solum finem pulchras picturas intuentur, desiderium est simplex, & nullæ prædictarum passionum, iræ, tristitiæ, indignationis, &c. ipsum sequuntur. Ita alias audivimus mulieribus accidisse, ut cū ipsæ cibos aliquos tempore prægnationis intensissimè desiderassent, proles earum eorundem ciborum appetitu ducerentur, & cū fastidiissent, ipsæ quoque eosdem averfarentur.

Magis interim signant mulieres,
cum

cum re desiderata potiri non potuerunt, quàm cum potuerunt. Ratio est: vel, quia desiderium tum est majus, & sic est efficacius in signando: vel quia alio modo movet humores & spiritus, cum aliæ passiones prædictæ supervenerint, quàm quando non.

Quod verò etiam Terror possit signare, non est quoque mirum: quandoquidem ipse est effectus omnium affectuum maximus & efficacissimus. Est enim affectus valdè repentinus, humores & spiritus summo impetu movēs, & omnes animæ potentias in momento, & gravissimè consternās. Hinc species phantasticæ vigorantur & intenduntur; & mediante humorum & spirituum motu longissimè feruntur; & utero communicantur; & conformatrix in suo opere naturali læditur & perturbatur: quæ tria ad signaturam requiruntur. Quam vehemens sit hæc passio, ex symptomatib⁹, quæ inducit, facilè colligi potest: quæ tanta sunt, ut nulla alia similia inducere possit. Ea sunt repentinus faciei pallor, aliquando etiam tota vita adherens; extremorum tremor: sæpè sensus & motus omnimoda abolitio, ut homines de repente in terrā cadant: animi deliquium: vertigo; cordis palpitatio, aliquando toto

vita tempore perdurans: pilorum erectio: testiculorum contractio: alvi & urinæ involuntaria ejectione, epilepsia, mors, &c. Habuimus supra aliquos præ timore una nocte canos evasisse: alium ad supplicium ductum solo linteo aqua frigida in collum percussum mortuum concidisse. Verum dicit aliquis; passiones animi, sicut præcedente conclusione dictum est, concurrunt ad signaturam approximando species phantasticas utero & conformatrici: illa approximatio fit mediante motu humorum & spirituum: terror non movet humores & spiritus à corde versus uterum, sed potius ab utero versus cor. Ergo non approximatur species phantasticas utero aut conformatrici, sed potius amovet ab eis: & per consequens non potest esse causa signaturæ. Subsumptum probatur autoritate Galeni 5. de sympt. caus. c. 5. Aristot. 27. sect. problem. 1. & 2. D. Thomæ 1. 2. quæst. 44. in responsione art. 3. qui omnes dicunt timorem, cujus species est terror, movere humores & calorem à partibus externis ad internas: Uterus respectu cordis est pars externa. Ergo.

Sed Respondeo. Timorem movere quidem humores & spiritus ab externis

nis

nis ad internas; sed peculiariter in super
 eos movere à supernis ad infernas:
 versùs intestina scilicet, uterum, vesi-
 cam, &c. & hac ratione species phan-
 tasticas utero & cónformatrici appro-
 ximare. Etenim animi passiones non
 semper movent humores & spiritus
 uno simplici modo, ad intrà aut extrà;
 sed diversis, difformibusq;. Non enim
 semper movent à centro ad omnem
 circumferentiam, aut ab omni circū-
 ferentia ad centrum; sed sæpè ab una
 parte magis, quàm ab alia; & magis in
 unam, quàm in aliam: & aliquando
 movent hos humores & spiritus; seu
 humores & spiritus harum partium
 ad intrà; alios, seu aliarum partium ad
 extrà. Nam cum ab aliquibus partibus
 spiritus & humores secedunt, & tra-
 hūtur ad intrà; necessum est, ut in alias
 cedant & moveantur ad extrà: alio-
 qui vel vacuum, vel penetratio dimen-
 sionum evenirent. Aliquando eosdem
 humores spiritusque movent motibus
 oppositis successivè: & quos primùm
 moverunt ad intrà, eosdem postea ite-
 rùm movent ad extrà: ut in ira & pu-
 dore patet. Et hæc est ratio diversita-
 tis effectuum, quas animi passiones in
 corpore & diversis partibus excitant.
 Quod si omnes eodem præcisè modo

moverent: & omnes, quæ in fuga consistunt, uno simplici modo moverent omnes humores ab omni parte circumferentiæ ad cor: & quæ in prosecutione, à corde ad omnes partes circumferentiæ; eadem symptomata ab omnibus producerentur: at non producantur eadem, sed diversissima. Ergo.

Timorem sic movere humores & spiritus, & calorem à supernis partibus ad infernas, clarè docent Aristoteles 27. sect. problematum 6. 7. 8. 10. & 11. Et D. Thomas 1. 2. quæst. 44. art. 1. respons. ad 1. & 3. & artic. 3. respons. ad tertium: ubi dicunt; rationem, cur in timore fiat pallor vultus; labrorum, vocis, manuum & cordis tremor; sitis, alvi urinæque dejectio, murmur ventris, &c. non esse aliam, quàm quod in timore sanguis & calor ab externis partibus ad internas, & à supernis ad infernas moveantur. Quatenus enim ipsi caput, pectus, manus & cor deserunt, indeque illæ infrigidantur; fit pallor vultus, manuum cordis & vocis tremor: quatenus verò descendunt ad partes infernas, indeque illæ incalescunt; fit sitis, ventris murmur, alvi urinæque expulsiones. Et hæc est etiam ratio, cur timor
faciat

faciat abortum: ut Galenus 5. aphor-
tom. 45. & 53. docet. Nec potest dici
illa symptomata obvenire timentibus,
per hoc, quod humores & spiritus ac
calor ab infernis partibus retrahantur
sursùm, quibus retractis muscoli re-
tentioni destinati debilitentur, & sic
non valeant illa retinere, ut plerique
dicunt: quia illa non exeunt propter
lesam retentricem, sed potius propter
stimulatam expultricem. Non enim
timentibus ultroneè exeunt excremé-
ta, sed timentes irritantur & stimu-
lantur ad expulsionem: excrementis
illis humorum & caloris motum se-
quentibus, seu ab illis quodammodo
protrusis. Sic; cum abortus fit propter
timorem, fœtus non exit per quan-
dam excidentiam, defectu retentricis,
sed emittitur irritatione & conatu ex-
pultricis. Pari ratione ira; etsi humo-
res & spiritus à corde moveat ad ex-
trà, tamen peculiariter magis movet
ad caput: ut docet Hippocrates 5. de
morb. vulgar. c. 9. & manifestè india-
cant accidentia, magis circa caput, quàm
circa alias partes evenientia: ut oculi
torvi, spuma oris, tremor maxillarum,
faciei rubor, visus geminatus, epilepsia,
apoplexia, &c. Sic multæ aliæ passio-
nes, etsi universaliter quidem moveant

humores & spiritus ad intrà & extrà; tamen peculiariter adhuc moventur ab aliquibus partibus magis; & ad aliquas magis, quàm ad alias.

Ad rationem, cur terror magis signet aliis passionibus, etiam hoc accedit; quod diversæ passionēs cum diversis partibus & diversis facultatibus peculiarem habeant consensum vel antipathiam: quò fit hæc has, illæ illas tum partes tum facultates magis moveant & afficiant. Sic ira maximè turbat mentem, timor potentiam motivam & sensitivam, tristitia vegetativas, verecundia, memoriam, &c. terror verò maximè afficit & destruit potentiam conformatricem.

Accedit tertio, quod in animi passionibus humores & spiritus aliter atque aliter moveantur, pro diversitate dispositionis corporum & membrorum. Iracundia in aliquibus facit pallorem, in aliis ruborem; & sic de aliis: in his hæc, in aliis alia symptomata ab iisdem passionibus excitantur. Vnde mirum non est timorem, etsi in aliis corporibus ab externis partibus ad internas tantum humores & spiritus moveret; in gravidis tamen peculiari ratione etiam ad uterum, seu magis ad uterum aut internas partes, quàm
ad

ad alias movere. Etenim in timore & terrore ad eas partes videtur natura maximè mittere humores & spiritus, de quibus maximè est sollicita: in prægnantibus maximè est sollicita de fœtu. Itaq; non ad cor tantùm, sed etiam versùs uterum & fœtum mittit. Ad quod iuvat viarum laxitas, illarum partium maximus calor, consuetudo fluendi, &c.

Dico in conclusione terrorem & desiderium maximè signare. Per quod indicò etiam alias complures animi passiones signare posse. Puto enim omnes passiones valdè intensas, & subito obortas signare posse. Sic imprimis puto maximum Gaudium signare posse. Etenim si mulier aliquid magno opere desiderasset, quod obtinere non potuisset, vel nequidem sperasset; ut si desiderasset poma granata, quæ tota regione non potuissent inveniri, & subito & inexpectatè ex Hispaniis delata sibi propinari videret: credo quod illo maximo & subito gaudio posset signare & afficere fœtum aliqua similitudine illius granati. Pariter credo etiam intensissimum Amorem posse signare. Sic si mulier ex uno viro gravida, alterum intensissimè deperiret, videtur non impossibile eam continua

de illo imaginatione posse fœtum signare similitudine ejus. Scribit Plutarchus 5. de plac. Philos. cap. 12. quasdam statuas adamasse, & eis similes proles produxisse. Verecundia etiam magna signare potest. Quædam mulier gravida in mensa acquirebat maximum desiderium comedendi de porcello affato propè se stante. Cum desiderium diutiùs ferre nequiret, rogavit quendam sibi assidentem, ut sibi de capite illius aliquid ministrare dignaretur. Ipse, ut satisfaceret ejus appetitui, totum porcelli caput amputavit, & orbi ejus imposuit. Cujus facti causa, cum omnes convivæ assidentes oculos in eam conjicerent, ipsa ita verecundata fuit, ut postea prolem ediderit habentem caput similitudine porcelli. Credo quod etiam Ira posset signare. Sic si E. G. aliqua mulier haberet rem aliquam sibi summè charam, ut vitrum aut vascula porcellana à majoribus relicta; & domestica simia ea casu frangeret, & ipsa summè irata insequeretur eam, animo illam occidendi, & assequi non posset; credo quod ex illa intensissima ira fieri posset, quod fœtum aliqua illius simiæ similitudine signaret. Sed dubium est.

QVAE

QVÆSTIO XIX.

*Quanam imaginatio signet, an tantum
Matris, an etiam Patris?*

Conclusio LII. Non tantum signat ima-
ginatio Matris, sed etiam Patris.

Hæc conclusio probatur Authori-
tate. Etenim Genes. 30. ubi est sermo
de ovibus Iacob, habetur; quod virgæ
decorticatæ ponebantur ante oculos
ovium & arietum. Vbi, cum fiat men-
tio, tam bene arietum, quam ovium;
videtur indicari tam benè arietes si-
gnare, quàm oves.

Secundò probatur autoritate A-
ristot. sect. 10. problematum 12. ubi
quærens, cur proles reliquorum ani-
malium sint magis similes parentibus,
quàm hominum; dicit id esse, quia ho-
mines magis vario in conceptu sunt
animo, quàm bruta. Prout autem, in-
quit, pater materque in conceptu af-
fecti fuerint, ita partus variatur. Illis
enim verbis indicat non tantum ma-
tris, sed & patris imaginatione signare.

Tertiò autoritate Plinii lib. 7. c. 12.
ubi agens de vi imaginationis dicit:
cogitationem utriuslibet animum su-
bito transvolantem effingere simili-
tudinem aut miscere. Vbi cum po-
nat verbum (utriuslibet) indicat tam

benè imaginationem patris, quàm matris signare.

Accedit authoritas Avicennę, qui 3. canon. fen. 21. tract. 1. cap. 2. sic ait. (Et dixerunt, inquit, quidam sapientum & non sunt elongati à iudicio possibilitatis, quod de causis assimilationis est illud, quod exemplificatur; cum est dispositio in mente mulieris aut viri.) Vbi cum facias etiam mentionem viri, indicat tam benè virum, quàm mulierem signare.

Probatum etiam Ratione. Mater potest signare in hora conceptus; ergo potest etiam signare pater. Probatum sequela. Quia, quando mater signat per imaginationem in hora cōceptus; tunc signat, quatenus species phantasticę per nervos communicatur semini in testibus existenti, & jam in coitu intumescenti & exiturienti, ut jam dictum est: non enim potest tum signare per hoc, quod species communicentur sanguini & spiritibus vitalibus, qui ad uterum & embrionem vibrentur: quia tunc adhuc non est ulla continuitas seminis cum utero, nec ullus sanguis aut spiritus adhuc semini à matre cōmunicatur; quia necdum sunt ullę vię factę, & necdum est facta ulla colligantia inter eas. Si ergo à matre species

cies phantasticæ in hora coitus possunt imprimi semini ejus; ergo & à patre poterunt. Ergo, sicut mater potest signare per species semini impressas in hora coitus: ita poterit & pater. Dico autem patrem rarissimè signare: & hoc est manifestum in exemplis. Nulla enim sunt; inter supra conclusionem 40. allata, quibus mas videatur signasse. Denique, etsi audiamus frequenter fœtus fuisse signatos propter imaginationem matris; nunquam tamen audimus aliquos esse signatos propter imaginationem patris.

Rationes sunt complures. Primò, quia credo rarissimè fieri signaturam in conceptu, sed semper ferè post conceptum, & in tempore gravidationis: Pater autem non potest signare, nisi in conceptu.

Secundò. Quia phantasia matrum est fortior, quàm patrum: eo quod in illis ipsa non sic coerceatur à ratione, sicut in viris: & quia illæ multò faciliùs metuunt, & à minimis rebus graviùs terrentur, quàm hi: qui ob majorem rerù experientiam meliùs sciunt malum à bono, & arduum à facili distinguere. Sine autem fortibus passionibus non fit signatura.

Denique, quia imaginatio mulierum

rum in coitu concepta; multo tempore post potest continuari: unde fortificatur & magis imprimitur: & si sit cum reflexione & coimaginatione de fœtu, augetur: per hoc, quod species sic magis ad fœtum dirigantur. At imaginatio viri post coitum, qualiscunque fuerit, nihil ampliùs addit ad efficaciam signandi; quia est absens, & à fœtu separatus. Ergo. Sed videndum,

Q V Æ S T I O XX.

An etiam Brutorum imaginatio signat?

Conclusio LIII. Non tantùm hominum, sed etiam Brutorum imaginatio signat.

Hæc conclusio probatur. Primùm authoritate. Etenim Aristot. sect. 10. problematum 12. & Plinius 7. histor. natur. c. 12. rationem reddentes, cur proles hominum magis sint dissimiles parentibus, quàm brutorum; dicunt esse hanc; quod homines magis vagam & celere in coitu habeant imaginationem, quàm bruta. Ergo agnoscunt etiam brutorum imaginationem signare: etsi magis humanam. D. Augustinus lib. 18. de Civit. Dei; rationem reddens, cur apud Ægyptios nunquam deesset bos variis maculis distinctus, quem Ægyptii Apim appellabant

labant & pro Deo colebant, dicit id
fuisse factū virtute imaginationis vac-
cæ coeuntis; dæmone similes species
objiciente. Quibus declarat etiam vac-
cas & bruta per imaginationē signare.

Probatum etiam exemplis, & impri-
mis ovium Jacob, quæ imaginatione
virgarum fœtus similes produxerunt.
Nam, etsi illa signatura, ut dixi, fuerit
supernaturalis: non tamen fuit super-
naturalis simpliciter & absolutè sed
tantummodo quodam. Non enim
fuit supernaturale oves per imagina-
tionem fortem signare; sed fuit super-
naturale signare propter conspectas
virgas aliquas decorticatas: seu fuit su-
pernaturale, propter tales virgulas, eas
ita fortiter imaginari; quod per illam
imaginationē possent fœtus suos simi-
li colore signare. Et illa signatura fuit
supernaturalis, non quod fuerit cōtrā
naturam, sed quod fuerit suprā natu-
ram. Deus enim, quando facit aliquem
effectum supernaturalem, utendo cau-
sis secundis ad ejus productionem,
nunquam utitur eis sic, ut ipsæ ope-
rentur contrā naturam suam, sed bene
ut operentur suprā naturam poten-
tiā suā divinā ita eas elevando, ut ef-
fectum edant longè majorem, quàm
sua virtute naturali edere possent. Sic
ergo

ergo etiam in hoc casu fecit Deus. Non fecit, quod imaginatio ovium signaret, quæ alioqui per naturam suam signare nata non esset; sed fecit quod illa parva imaginatio aliquot virgularum, quæ alioqui sui parvitate signare non posset, ita attolleretur in virtute sua, quod signaret. Per hoc enim quod Jacob sic illas virgas objecerit ovibus; patet opinionem hominum tum fuisse, bruta per imaginationem signare posse. Sed, quia scivit non semper omnem imaginationem signare; ideo speravit in Domino; quod ipse virtutem debilem causarum naturalium speciali suo concursu vigoraret.

Patet etiam in exemplo Alberti Magni, gallinam signasse pullum similitudine rostri accipitrini, perterritam tempore coitus ab accipitre supervolante.

Dico interim, imaginationem brutorum minus signare, quam hominum. Etenim quotidiana experientia docet, phantasiam humanam sæpè signare. De brutis raro vel nunquam id auditur. De gallina quæ produxit serpentem intuitu serpentis: de columbis producentibus pullos diversicolores, cum ova colorantur, vel cum columbæ in columbario depinguntur: de pavone producente pullos albos, cum femella

femella albo linteo obvelatur, & alia con-
 clusione 40. commemorata, cer-
 tum est nugatoria & falsa esse. Et hoc
 est, quod dicunt Aristoteles & Plinius
 locis supra citatis; propter varietatem
 & celeritatem phantasie humanæ
 tempore coitus contingentis, fœtus
 humanos magis dissimiles esse paren-
 tibus, quàm belluinos: quia, scilicet,
 phantasia humana fœtus sæpissimè
 signet, & signando dissimiles faciat,
 belluina non item. Quod si magis si-
 gnaret belluina, quàm humana, fal-
 sum esset humanos fœtus parentibus
 magis dissimiles esse belluinis. Ex quo
 patet manifestè errasse Valesium lib.
 sac. Philos. cap. 11. cum dicit, phanta-
 siam brutorum magis signare: propte-
 reà quod sit magis corpori immerfa &
 materialis.

Rationem, cur humana phantasia
 magis signet, quàm brutorum, tra-
 dunt iidem Aristoteles & Plinius iis-
 dem locis: nempe quod ipsa sit magis
 varia & velox: & Cicero 1. quæst. Tusc.
 quod hominum anima sit particeps
 rationis; brutorum non item. Quia
 enim humana phantasia est conjun-
 cta cum intellectu, ideò est fortior no-
 biliar & excellentior belluinâ: & ideò
 potest vehementiores inducere animi
 passio-

336 DE VIRIBVS
passiones & efficacius conformatri-
cem turbare & seducere. Saltem, quan-
do libera est, nec per actum intellectus
spécialiter refrenatur. Nam quando
coercetur, tantum abest, ut sit fortior
aut signet, ut potius ejus signatio im-
pediatur. Verum

Q V A E S T I O XXI.

*Quo tempore signat; an tantum Gra-
viditatis, an etiam Conceptus?*

Conclusio L.IV. Signat & tempore
Conceptus & tempore Graviditatis.

Signate tempore Conceptus, pro-
batur autoritate multorum. Aristot.
10. probl. 12. & Plinius 7. hist. natur.
cap. 12. dicentes phantasiã esse cau-
sam dissimilitudinis fœtus, loquuntur
de ea, quæ fit tempore conceptus. Gal.
lib. de Theriac. ad Pisonem cap. 14.
Plutarch. 5. de plac. cap. 11. Avicenna
fen. 2. lib. 1. doctr. 2. c. 14. D. August.
lib. 12. de Civic. Dei cap. 25. & lib. 18.
agentes de vi imaginationis circa fœ-
tus immutationem, omnes loquuntur
de illa quæ est tempore conceptus.

Probatum etiam exemplis. Oves Ia-
cob signaverunt fœtus suos imagina-
tione, quam habuerunt tempore con-
ceptus. Mulier, quæ produxit pul-
chram prolem intuitu pulchræ pictu-

ræ in exemplo 1. Æthiopissa: quæ produxit fœtum album imaginatione picture albam faciem habentis, in exemplo 3. quæ fœtum villosum intuitu imaginis, in qua S. Iohannes erat depictus, in exemplo 6. quæ diabolica forma præditum, metu à marito diaboli forma vestito in exemplis 8. 9. 14. quæ fœtum ranalem timore ranæ in exemplo 19: gallina, quæ pullum cum rostro accipitrino, metu ab accipitre supervolante in exemplo 27. omnes produxerunt virtute illius imaginationis, quam habuerunt tempore conceptus. Ergo.

Quod verò etiam tempore Graviditatis signet; primùm patet auctoritate Hippocratis lib. de superfœt. qui dicit; quod si mulier prægnans carbones, aut quid simile comedere desideraverit, in capite pueri ejus notæ à similibus apparebunt.

Patet secundò exemplis plurimis ut 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 21. 22. 24. & tandem quotidianâ experientiâ; quæ docet plerumque signare mulieres cum jam gravidæ sunt, si aliquid vel valdè desideraverint, vel ab aliquo valdè territæ fuerint.

Porro imaginatio patris non signat, nisi tẽpore conceptus. quia extrâ illud tẽpus à fœtu abest; matris verò signat

utroque; quia semper est foetui praesens. Dico autem imaginationem tempore graviditatis frequentius signare, quam tempore conceptus. Saepè enim ipsi audivimus mulieres tempore graviditatis à re aliqua graviter deterritas, aut aliquã intensè desiderantes produxisse foetus signatos: at tales produxisse propter imaginationem habitam tempore conceptus, rarissimè aut nunquam audivimus. Rationem credo esse duplicem. Primùm, quod parentes rei veneræ operam dantes, ita ei toti sint intenti, ut nihil aliud cogitent: & vel sit nox, vel sint sejuncti à rebus externis; & ita non habeant occasionè quid externum imaginandi; vel tale aliquid imaginandi, ex quo magnum aliquod desiderium aut terror sequi possint. At matres jam gravidæ, huc illucq; euntes & varias res externas videntes, saepiùs habent occasionem ejus. Eo magis, quod saepissimè tempore gestationis uteri picalaborent; propter quam & ad animi passiones magis inclinantur, & variarum rerum desiderio & appetitu ducuntur. Secundò; quod tempore conceptus à speciebus phantasiæ impressis, non statim facultas formatrix afficiatur & dirigatur: eo quod tunc adhuc non sit in actu aut exercitio suæ operationis.

rationis, sed inter tempus, quo species femini sunt impressæ, & illud quo formatrix incipit formare membra, aut saltem perfectiùs formare membra externa; mediat satis magnum interval- lum: quo scilicet semen fermentatur, membranæ & vasa umbilicalia effor- mantur, & viscerum rudimenta ster- nuntur. Quo intervallo durate, species femini impressæ interim evanescent & obliterantur: sic ut formatrix nihil ab eis moveatur; vel etiãsi moveatur, & jam de factò incipiat aliquam con- formationem secundùm directionem earum, postea tamen ad naturam re- diès, quia embryo adhuc totus lacteus est, tener & flexibilis; ineptam con- formationem adhuc corrigit aut de- let. At verò tempore graviditatis, est in actuali exercitio suæ conformationis, & ideò tum per subortam vehemen- tem imaginationem mox in momen- to permutatur, & statim disponitur ad variandum eam: & de factò variat, secundùm exemplar speciei phantasti- cæ sibi recenter & vivè oblata: & quã semel variavit, non ampliùs facilè corrigit aut mutat. Etsi autem sæpiùs & frequentius signet tempore prægna- tionis, quàm tempore conceptus, ta- men, quando tẽpore conceptus signat,

videtur posse causare signaturas longè evidentiores & notabiliores, & magis à naturali statu organizationis recedentes, quàm tempore prægnationis.

Pro quo est notandum. Non quovis tempore posse qualvis signaturas induci: sed quasdam omni tempore, quasdam non nisi in principio. In fine prægnationis possunt induci notæ in colore, in pilis: ut maculæ rubræ, aut lividæ, aut pilis consitæ. Possunt etiam produci carnæ aliquæ adnascentiæ & tubercula, fragri, uvæ aut cerasi similitudinè habentia: potest etiam magnitudo aut parvitas alicujus membri adhuc mutari: naturâ hanc vel illam partem magis minusve nutriente, & magis minusve sanguinem alimentarium ad eam trahente. Et sic mulier quinto aut sexto mense deterrita à pistoria vel homine enorme caput, vel pedem habete, posset adhuc producere fœtum, similem earundem partium magnitudinem habentè. Posset etiam adhuc non nihil partium figura mutari. Vt, si iisdem mensibus mater tereretur à porco, simia, cane; posset adhuc producere fœtum aliqualem cum illis animalibus secundùm faciem similitudinem habentem: saltem quoad partes carnosas, quæ necdum sunt induratae:

duratæ: sic quod labra adhuc possent prominere per modum porculli aut canis, &c. Verum totalis mala capitis cōformatio, qua caput fieret notabiliter simile porco, vel simiæ; etiam quoad ossium figurationem; sic quod notabiliter fieret oblongum, &c. non posset sub postremos menses fieri, sed solummodo primis. Nam postremis mensibus ossa jam sunt cōformata & indurata: quæ autem natura semel conformavit & jam sunt indurata, ea non potest amplius mollescere, extendere, vel incurvare. sed sicut in principio facta fuerunt, ita necessum est ut permanent deinceps. At in primis mensibus adhuc sunt tenera & flexibilia; itaque possunt adhuc mutari, & aliter atque aliter conformari. Sic postremis mensibus nulla etiam potest fieri circa numerum, vel ipsius fœtus, vel membrorum ejus variatio: sed si quæ per vim imaginationis fieri potest, ea tantum fieri potest in principio conformationis: nempe vel in conceptu, vel primis mensibus; vel fortè tantum etiam primo mense aut primis diebus. Nam, quando cōformatrix delineavit semel fœtum, non potest amplius illum dividere, sic ut ex eo fiant bini: nec potest decursu temporis ex residuo seminis

facere alterum. Quia, quando jam primis diebus ex meliore seminis parte semel fœtus unus est circumscriptus, residuum ejus quod in principio non fuit vivificatum; aquescit & manet deinceps in idoneum ad alterius secundi fœtus constitutionem. Et eodem modo, quando cōformatrix semel delineavit fœtum cum duobus cruribus, duobus brachiis, uno capite; & præcipuè jam produxit ad aliquam perfectionem: non videtur posse illam delineationem permutare, & facere ut alterum caput, aut nova brachia, aut crura per modum cujusdam novi sutculi enascentis erumpant, & pronascentur. Maximè, cum cōstet, in generatione hominis non unam partem enasci ex alia: nec brachia aut crura enasci ex trunco corporis; nec nervos, arterias, venas, è cerebro, corde, aut hepate, aut digitos ex trunco manus, sicut nascuntur ramuli ex trunco arboris; sed omnes æquè simul & æquè primò delineari: & tã citò delineari & nasci brachia, quàm corpus; digitos, quàm manum; venas capillares, quàm ipsum magnum caudicem earum; extremum nervi, quàm illius principium, &c. & omnia simul perfici & adolescere. Omnium maximè: quando natura jam conformasset fœtum cum numero plurali partium, non videtur, quod posset postea

postea cum producere cum numero minore: & sic quando foetus jam esset conformatus cum duobus cruribus, etiamsi postea mater videret hominem cum uno crure, & ab eo summopere deterreretur, non videtur, quod posset sic signare foetum suum, quod prodiret cum uno. Nam ubi remaneret alterum? Facultas nutritrix non posset illud amputare: non posset etiam corrumpere; cum ejus non sit partes corrumpere, sed facere, itaque ut remaneat necessum est. Quamvis fieri posset, quod minus altero nutrireretur, & sic minus illo relinqueretur. Sic quoque quando partes jam essent situ & ordine suo recte conformatae; phantasia non posset facere, quod illae transponeretur: & ideo, si mater postremis uteri mensibus casu videret picturam aliquam deformem aut monstrum, in quo crura prodirent a scapulis, & brachia ex natibus; nunquam posset sua imaginatione efficere, quod foetus ejus cum ejusmodi deformitate nasceretur. Ex quo patet falsum esse, quod refert Gemma exemplo 13. mulierem quandam gravidam imaginatione trium regum tres proles produxisse: & quod refert Langius in exemplo 16. aliam propter desiderium trium morsuum in humero pistoris & unum denegatum, tres peperisse proles, quarum una mortua erat:

vel faltem fuiſſe caſuale, & non imaginationi aſcribendum. Signaturæ evenientes poſt conceptum, tempore nimirum graviditatis, maximè cõtingunt circa tertium menſem. Ratio eſt, quia tum mulieres propter menſes retentos & putridos vapores in ſtomachum & cerebrum aſcendente, ſolent laborare pica, & variis & inordinatis deſideriis & appetitibus moveri: & tum phantafia magis depravatur, & conformatrix debilitatur, & fœtus quoad externas & carnoſas partes, circa quas ſignaturæ eveniunt, magis perficitur & elaboratur:

Circa ſignaturam Brutorum, dico; poſt ovi productionem pullum nulla matris imaginatione ampliùs poſſe ſignari; & ideo falſum eſſe, quod dicunt nonnulli ſecretorù & agriculturę ſcriptõres, pullos produci variis coloris, ſi ova inter excubandum variis coloribus depingantur: aut matri excubantis oculis panni variorum colorù obijciantur: & pariter quod ſcribit Barthol. Medina ſuprà in exemplo 30. gallinam producturam ſerpentem loco pulli, ſi excubantis oculis ſerpens cancellis incluſus perpetuò obijciatur. Poſtquam enim ovum jam in lucem æditum eſt; gallina excubans nullam ampliùs vim ei imperit præter calorem; quo ſolo formatrix intus ſopita excitatur. Quod ex

eo patet; quod, teste Arist. 6. hist. animal. cap. 2. in Ægypto non sub gallinis, sed sub terra & in fimo, & in aquis calidis: & teste Scaligero exercitatione 23. super furno ova soleant excubari: tū etiam ex eo, quod ova sæpè excubentur ab ave alterius speciei, & propterea tamen pulli exinde prodeunt, in natura sua, aut effigie in nullo mutantur. Quod si gallina incubans virtutem aliquam ovis imperitiret, necessariò illi aliquam similitudinis aut proprietatis illius umbram referrent. *Quæritur.*

Q V A E S T I O XXII.

Quantam permutationem possit in fœtum inducere, & quas signaturas possit causare.

V idetur enim quod possit quamlibet. Nam cum phantasia signet per hoc, quod species ejus dirigant conformatricem, & cōformatrix per modum exemplaris sequatur eas: species autem rerum sint infinitæ, & sic infinitis modis possint conformatricem dirigere, & conformatrix videatur ex se esse indifferens ad omnem directionem; & tam benè dirigibilis ab hac specie ad conformandū hoc, quàm ab illa, ad conformandum illud: videtur, quod nullam non signaturam possit producere & ad nullam non similitudinem fœtum permutare.

Confirmatur. Conclufione 40. exemplis 3. 6. 13. 18. 20. 24. 26. 29. 32. ostentum est, phantafiam poffe mutare Colorem. Qua autem ratione potest mutare colorem ad unam differentiam, eadem ratione videtur & poffe mutare ad aliam: & ficut in illis exemplis patet, quod produxit colorem album, nigrum, rubrũ, purpureum; ita videtur etiam, quod poffit producere flavum, viridem, &c. Tam enim est formatrix dirigibilis à fpecie unius coloris ad producendum illum colorem, quàm à fpecie alterius, ad producendum illum. Ergo potest in fœtu caufare omnem colorem.

Denique patet in exemplis, quod poffit producere varias Excrefcencias & adnafcencias externas, & fubftantias diverfæ fpeciei. Nam in exemplo 5. & 7. & 24. produxit pilos in variis partibus & toto corpore: in exemplo 7. ungulas inftar urfi, in exemplo 9. & 12. cornua: in exemplo 9. 18. 20. 22. excrefcencias carneas: in exemplo 10. testas concharum, &c. Ergo videtur, quod poffet qualvis alias excrefcencias & fubftantias producere: & quod eadem ratione poffet producere fœtum cum alis & plumis inftar avis; cū squammis, inftar pifcis; cum ungulis, inftar equi; cum cauda, inftar brutorum, &c. Tam enim videtur fpecies avium & pluma-

plumarum efficax esse ad dirigendum conformatricem, ut producat plumas, quàm species ursi ad dirigendum, ut producat pilos; & species diaboli, ut producat cornua, & species caudæ, ut producat caudam, & species lacertæ, ut producat lacertam, & sic de cæteris.

Denique potest phantasia in fœtu facere mutationem circa Numerum. Nam in exemplo 11. producebantur gemini imaginatione duarum mulierum capitibus collisarum: in exemplo 13. tergemini, imaginatione trium regum: in exemplo 16. iterum totidem, desiderio trium morsuum in humero pistoris: in 21. unū labrum. Ergo videtur posse causare omnem numeri mutationem; & ad excessum, & ad defectum; tam in partibus, quàm in toto fœtu: & per consequens posse esse causâ septem, octo, decem prolium; imò trecentorum sexaginta quatuor, ut accidit in comitissa Hollandiæ de qua Ludovicus Vives, Erasmus Roterodamus, & Abrahamus Ortelius in topographia Flandriæ meminerunt: & etiam posse esse causâ quatuor crurū, quatuor brachiorum, duorum capitum, unius cruris, &c. Nam qua ratione potest mutare numerum ad tria, eâdem potest & ad sex, & ad decem: & qua ratione potest mutare numerum in toto fœtu, eâdem
& in.

& in singulis membris: & qua ratione potest causare defectū labri, ut in exemplo 21. eādē posset & causare defectum brachii vel alterius alicujus partis.

Pōtest etiam facere mutationem in Figura. Sic in exemplo 1. & 2. mutavit ad similitudinem picturæ & statuæ: in 4. ad similitudinem anchoræ. in 7. ad similitudinem ursi: in 8. 9. 10. 12. ad similitudinem diaboli, mytuli, cinguli, ocrearum, marsupii, campanulæ, &c. in 19. ad similitudinem ranæ: in 20. ad similitudinem fragrorum & ceraforum: in 22. ad similitudinem lacertæ: in 23. ad similitudinem simiæ: 27. ad similitudinem accipitris: 30. ad similitudinem serpentis. Ergo consequenter posset permutare ad cujusvis alterius figure similitudinem. Et sic videtur, quod mulier per suam imaginationem posset producere fœtum instar leonis, tigridis, piscis, & elephantis: ut fertur de Alcippe, quæ dicitur peperisse elephantum.

Potest etiam facere mutationem in Quantitate. Sic in exemplo 15. mulier produxit fœtum cum prægrandi capite, territa ab imagine, in qua figura cum magno capite erat depicta.

Potest etiam facere mutationem in Situ. Nam in quo situ signa aliqua apparuerunt in re imaginata, in eodem eadem

sæpè in foetu exprimuntur: uti evidenter pater in exemplo 3. 14. 22. &c. Sic in exemplo 14. mulier produxit foetum realiter vulneratum; aspectu & terrore hominis vulnerati: in exemplo 11. produxit duos foetus capitibus connexos, terrore concepto ex sui capitis contra alterius mulieris caput collisione, &c. Quapropter, cum phantasia possit causare quævis colorem, producere quamvis substantiam, mutare foetum secundum omnem numerum, figuram, quantitatem, situm partium; sequitur etiam posse quamvis in foetu facere permutationem, & nullam esse signaturam imaginabilem, quæ non possit ejus virtute produci. Sit

Conclusio LV. Phantasia non potest facere aliam mutationem in foetu, neq; alias causare Signaturas, quàm ad quas materia corporis est apta duci, & ad quas facultas formatrix habet ordinem naturalem.

Quapropter etsi species phantasticæ omnes sint quidem ex se æquè natæ dirigere conformatricem, tamen ipsa conformatrix non est propterea nata omnium directionem & representationem sequi. Etenim formatrix non potest formare quicquam, nisi ad quod formandum habet materiam idoneam. Ex quo vis enim non potest fieri quodvis, sed tantum ex materia apta & disposita.

Deni-

Denique, etsi esset materia disposita, tamen adhuc etiam ipsa non potest quicquam conformare, nisi ad quod conformandum habet ordinem & inclinationem, ac instinctum naturalem: ad quod autem non habet ordinem, illud non potest conformare. Et sic formatrix humana non potest generare leonem, aut piscem, aut plumas, aut squammas, aut vera cornua, &c. quia nullum habet ordinem ad illa, nec habet ullum instinctum aut scientiam naturalem faciendi ea. Denique, quia etiamsi formatrix aliquando secundum aliquid & ruditer possit imitari id, quod species phantasticæ ei representant, tamen nunquam potest imitari perfectè. Nam etsi ab iis aliquando parum turbetur in suo opere ordinatio & naturali, & leviter aberrer, sequendo exemplar phantasiæ; tamen nunquam in totum superatur aut removetur ab eo, sed semper ille instinctus naturalis prevalet directioni specierum, & semper redit ad naturam suam: & ita etsi in minutis aliquo modo aberrer, tamen secundum totalem conformationem semper sequitur suum instinctum.

Dico itaq; imprimis, phantasiam non posse mutare Speciem aut Genus fœrus. Sic desiderio cerasorum aut fragrotû non possunt in fœtu produci vera fragra,

gra, quia in corpore non est materia apta, ut fiant cerasa aut fragra. Desiderio, terrore aut imaginatione casei, lapidis, ligni, auri; non potest generari fœtus caseaceus, lapideus, aureus: quia non est materia apta productioni eorum. Non potest etiam produci verus piscis, serpens, avis, simia, canis, leo: primò, quia materia feminis non est apta ad talem organizationem, aut talis formæ susceptionem: secundò, quia formatrix seminis humani non habet instinctum aut naturalem scientiam organizandi, sicut debent organizari illa animalia; neque producendi formam essentialem illorum, sed tantùm humanam, à qua est decisa, & cum qua habet similitudinem. Et ita falsum est, quod supra dixit Medina, gallinam serpentem producturam, si ovis incubans serpentem ante se positum continuò inspexerit.

Dico secundò. Per imaginationem non posse etiam produci fœtum illis animalibus perfectè aut ferè perfectè similè. Imò dico non posse produci fœtum, cuius vel solum caput, vel soli pedes, vel brachia, aut aliæ partes habeant perfectam similitudinem cum illis. Nam sicut formatrix non habet ex se scientiam, aut instinctum formandi perfectè totum animal specie distinctum, ita non habet etiam scientiam

scientiam formandi aliquam partem so-
lam. Qua enim ratione posset effingere,
modò unam partem illius animalis in
uno homine, modò aliam in alio; eadem
posset & in tertio homine effingere om-
nes & totum animal: at non potest to-
tum, ut dictum est, ergo nec partem ejus.
Neque sufficit directio phantasiæ: quia,
etsi phantasia possit ejus actionem natu-
ralem parùm immutare, & paululum se-
ducere à perfecta hominis similitudine ad
aliqualem similitudinem rei imaginatæ,
tamen non potest immutare & seducere
in totum: nec potest superare instinctum
naturalem ejus: sed ipsa semper reverti-
tur ad illum, & secundum illum semper
maximè, & magis principaliter opera-
tur, & totum efformat. Phantasia enim
est solum dirigens: quod autem dirigit,
tantum modum addit actioni, non au-
tem totam essentiam ejus potest permu-
tare. Vnde quomodocumque conforma-
rix dirigatur, non potest sic dirigi, ut di-
gatur extrà semitam totalem suæ apti-
tudinis & inclinationis naturalis.

Dico tertio. Phantasiam posse muta-
re secundum quid, Figuram fœtus seu ali-
quarum partium ejus: & dico phantasiam
facere posse, ut fœtus aliquo modo, &
ruditer ad figuram alicujus animalis per-
mutetur: puta simiæ, porcelli, canis, &c.

Id

Id est; potest facere, ut mulier deterrita à cane vel simia producat fœtum habentem caput, quod quidem principaliter sit simile capiti humano, sed tamen aliquo modo referat caput canis aut simiæ: ut quod sit prominens aut oblongum, aut alicubi pilis confitum, sicut caput canis: vel planum, certis quibusdam lineamentis, prominentiis aut cavitatibus simiæ effigiem referens. Hoc enim non est cōtra naturam conformatricis humanæ. Quia etsi tale caput habeat aliquam similitudinem cum capitibus illorum animalium, principaliter tamen est caput humanum. Formatrix enim humana non est præcisè determinata, aut alligata ad aliquam certam figuram, sed habet suam latitudinem, sub qua potest formare capita cum variis figuris: alia sic, alia aliter: & faciem unius hominis sic, aliterius aliter. Et ita sæpè etiam citrà concursû phantasia facit in uno homine aliquando faciem habentem similitudinem aliquam cum simia; in alio cum cane: in alio cum rostro accipitrino, &c. Et ideò, quando à phantasiâ seducta aliquando efformat ad similitudinem illorum animalium, nihil facit contra naturam, inclinationem aut potentiam suam: & ideò potest tales figuras aliquando ruditer imitari. Et hoc est potentia seductæ & errantis. At eas

perfectè & quoad omnia assimilare: sic, ut videantur esse vera capita illorum animalium, est impossibile. Quia hoc non fieret à formatrice, ut errante; sed deberet fieri ab ea, ut operante ex arte & industria naturali, & tanquàm habente peculiarem potentiam & scientiam naturalem ad ea conformandum: quem instinctum non habet formatrix generis humani, sed solummodò brutorum. Porro phantasiam adhuc quoad multa alia figuram fœtus posse permutare exemplis cōclusionis 40. est manifestū, etsi D. Thomas part. 3. quæst. 13. art. 3. ad tertium, negaverit. Sed puto ibi D. Thomam non tam loqui de vi, quam imaginatio habet in fœtum, quàm potius de ea, quam habet in corpus proprium. In proprio enim corpore non potest figuram permutare, quia in eo jam figura facta est, & destrui non potest; in corpore verò fœtus potest, quia in eo jam tantum adhuc est in fieri, & ideò à phantasia conformatricem dirigente adhuc potest variari.

Dico quartò. Possè mutare Colorem & producere varias maculas: tamen non posse producere maculas omnis generis, sed tantum tales, quales humores corporis sunt apti inducere: præcipuè autem rubras, purpureas, quæ à sanguine fiunt; cum is ubique & maximè abundet: interdum

terdum etiam lividas & flavescentes. At perfectè virides, ceruleas, flavas non potest: quia nulli sunt in corpore humores, qui eas causare possunt. An autem tales maculæ possint produci toto corpore; & an Æthiops virtute imaginationis possit producere fœtum perfectè album: aut alba perfectum Æthiopem, ambigo. Ego credo quod non. De exemplis postea dicemus. Sic ergo desiderio vini, cerasi, mori: terrore vulneris, &c. posse maculas similis coloris fœtui imprimi non est ambigendum:

Dico quintò. Posse causare Pilos & Exerescencias in variis partibus. Et hoc est experientia manifestum, & nihil est miri: facit enim etiam sæpè citrà concursum imaginationis. Ergo. An autem possit facere toto corpore hirsutos, posset dubitari: quia non videtur, quod in corpore humidi fœtus possint esse tot fuliginosi humores, qui possint esse materia tot pilorum. Mihi verò nihil impossibile videtur: quandoquidem fœtus, necessarios & convenientes partibus generandis humores trahit è corpore matris, etiam si in se non habeat. An Cornua & Ungulæ possint produci, magis dubium est. Perfecta cornua & ungulas producere est impossibile: ossæas autem aliquas eminentias in capite extantes, quales in mō-

stro illo Indico protuberasse commemoravimus, vel ungues crassos, densos, oblongos non videtur impossibile. Vidi enim alias, quibus ungues in pedibus tanta longitudine & crassitie exerescerent, ut cornibus caprarum similes fierent, & ferris per intervalla amputari deberent. Multò minus possibile videtur concham testaceam loco capitis in exemplo 10. productam fuisse, de quo infra statim dicemus.

Dico sexto. Propter phantasiam posse mutari membrorum aliquorum Quantitatem. Et sic credo verum esse potuisse, quod habetur in exemplo 15. mulierem intuitu picturæ magnum caput habentis potuisse foetum cum magno capite producere. Et eadem ratione puto, quod quæ videret hominem habentem magnū crur, magnum brachium, enormem nasum, posset simili vitio affectum foetum procreare. Archangelus Piccolomineus in prælectionibus Anatomicis lect. 1 dicit phantasiam posse foetū immutare quoad colorem & figuram partium, sed nō quoad situm aut quantitatem earum; sed non video rationē diversitatis; cum unum sit æquè difficile ac alterum. Quidquid enim phantasia facit, facit immutando & dirigendo conformatricem: tam benè autem potest eam dirigere & seducere ad malè conformandum partes secundum qua-

titatem, quàm secundùm figuram, & conformatrici perturbatæ & seductæ æquè facile est errare circa quantitatem, vel variare quantitatem, quàm variare figuram.

Dico septimò. Videri Numerum posse mutari. Sic si mulier perterrita fuisset à monstro habente quatuor brachia, aut quatuor pedes, aut unum tantum; non videtur esse impossibile, quod prolema aliquo etiam numeri vitio laborantem producere posset. Non credo tamè quod posset producere cum quatuor cruribus, aut quatuor brachiis, aut duobus capitibus perfectis, &c. quia non credo, quod in tantum conformatrix à phantasia abduci posset; sed solummodò cum levi aliqua excessus vel defectus adumbratione. Dato tamen, quod ita fieri posset; certum est, quod non posset fieri, nisi in primo principio procreationis; antequàm jam illa membra suo numero naturali essent constituta, & aliquousque perfecta. Nam quando jam perfecta essent, alia nova enasci; vel jam facta deleri aut amputari non possent: sicut conclusione §4. est ostensum. Sed an propter phantasia gemini aut tergemini fœtus fieri possent? Ego non credo tantam vim imaginationi esse ascribendam.

Meritò quæri posset, an posset etiam mutare Sexum, Credo autem quod non:

tum, quia non est tanta phantasiæ virtus in conformatricem: tum etiam, quia ut benè quoque dixit Sylvaticus in historiis Medicinalibus historia 6. sexus plurimū pendet à temperamento feminis: quod species phantasticæ sua virtute exemplificandi non possunt mutare.

His præsuppositis, facilè est judicare quid de exemplis conclusione 40. allatis sit sentiendum.

Dico autem non esse exemplis magnam fidem adhibendam: quia aliquando sunt simpliciter falsa, ab authoribus memoriæ tradita ex relatu & rumore hominum, qui sæpè est falsus.

Secundò: quia multa sunt nullius momenti, sed sæpè ab hominibus & authoribus ita colorantur & exaggerantur verbis, ut videantur multum esse, quæ in rei veritate nihil sunt. Si aliqua fuit territa ab imagine diaboli, & peperit prolem parum deformem, aut fædi coloris, statim dicitur peperisse prolem forma diaboli: alii adjiciunt habuisse cornua: alii caudam. Et sic quæ in re non fuit, nisi parum turpis, clamoribus hominum fit tota diabolica. Sic de multis aliis est censendum.

Tertiò multæ sunt deformitates monstrosæ fortuitæ & casuales, non profectæ ab imaginatione: quæ tamen à mulierculis ascribuntur imaginationi. Sic contingit

tingit ſc̄piſſimè mulieres nullius terroris, deſiderii aut fortis imaginationis conſcias parere proles aliquas notis, aut maculis, aut deformitatibus affectas; quas quando vident, admirantes & neſcientes cauſam earum, tum demùm incipiunt cogitare, an nihil fortè fuerint tempore ſuæ graviditatis imaginatę: & tamdiu reuolvendo quærunt, donec aliquam ſibi perſuadeant aut effingant imaginationē, cui eas aſcribant: etſi reverà illa non fuerit earum cauſa. Et ſic imaginationi non adveniunt notæ, ſed notis ipſis aſſingitur imaginatio.

Quartò. Suspicandum eſt ejuſmodi ſignaturas ſæpè eſſe ſupernaturales & miraculoſas, vel diabolo eas inducente, vel Deo propter hominum caſtigationem immittente. Et ſic fortè ſignaturæ prolium in exemplis 8. 9. & 12. in quibus matres produxerunt proles diabolo ſimiles, fuerunt ultiones & caſtigationes divinæ, petulantiam & impietatem parentum in filiis caſtigantes.

Quintò. Quia ſæpè ſubeſt alia cauſa: & ſæpè ſimilitudo eſt naturalis proſecta ab ipſo genitore: ſed quia genitor eſt illegitimus, ab ipſis matribus, & ſæpè etiam medicis earum honori ſtudentibus imaginationi aſcribitur: ut earum improbitas & adulterium occultentur. Et ita potuit

fortè in exemplo tertio Æthiopiſſæ, quæ albam prolem peperit, & in ſexto, in quo alba genuit æthiopem, accidiffè.

Porrò de ſingulis in particulari ita iudico. De primo & ſecundo, iudico non eſſe verum: mulierè intuitu alicujus pulchræ picturæ poſſe producere prolem ſimilem ei. Si hoc eſſet verum, picturæ eſſent caræ, & in magno pretio, & nulla jam mulier haberet deformes proles. Illum enim aſpectum deliberatum picturæ non ſequitur ſubita, & vehemens animi paſſio, & ideò non poteſt ſignare.

De ſecundo. Dico Heliodori hiftoriam eſſe fictam, & ideò illius exempli nullam vim eſſe: vel, ut dixi, prole fortè fuiſſe ex adulterio, ex patre albo.

• De quarto. Dico videri fabuloſum.

• De quinto. Poſſibile eſſe & oſtendere vim imaginationis.

De ſexto. Iudico eſſe ſupra vim & potentiam phantaſiæ, & credo non eſſe verum: nec D. Hieronymum mendacii arguo, quia ipſe hoc tantùm ex aliis, & non ſeipſo refert. Fortè tamen accidit per adulterium cum ſervo aliquo æthiope, cujus amore fortè mater fuerit detenta. Alii dicunt fortè ex humoribus corruptis in corpore ſætus accidiffè: ſed ſunt nugæ, nec ita poſſunt corrumpi in corpore humores, ut ex iis ſætus niger fieri poſſet.

Prius

Prius enim fœtus extingueretur, quàm talis evadere possët. Alii putant fortè accidisse; quod aliquis in familia fuerit æthiops; avus proavusve; cujus similitudo in nepote revixerit: ut in aliis factum aliquandò fuisse Aristot. 7. histor. animal. 6. & Solinus Polyhist. cap. 4. referunt. Sed non credo sic oblitteratam in filio similitudinem, in nepote reviviscere posse. Quidquid sit; vix credo vi imaginationis fieri potuisse.

Ad septimū dico, possibile esse, quod quoad pilos & deformitatem coloris & ungues magnos, & etiam figuram faciei, aliqualem cum urso similitudinem habuerit: non est tamen credendum, quod habuerit veram & perfectam. Quod si habuisset; quis scit an sicut in palatio Ursinorum erant picturæ urforum, non fuerit etiam ipsum animal verum, cum eoque mulier ipsa rem habuerit.

Ad octavum & nonum, & duodecimum Dico, fortè deformitatem fuisse levem secundum colorem, aut aliquos pilos, ungues majusculos, & fortè aliqualem etiam carneam aut ossëam in capite, & aliis partibus excrecentiam speciem cornuum, peræ, cinguli, nolæ referentem & exaggeratam rumore vulgi, & verbis authorum, & sic fuisse possibilem. Sed si fuerit terribilis, & cum maxi-

mo recessu à forma humana, cum veris cornibus, vera cauda, virgulis, perfecta nigredine, &c. dico non fuisse naturalem, sed miraculosam, & à Dei iusta castigatione profectam. Nam formatrix non habet potestatem cornua, caudam & ungulas producendi, nec ordinem ullum ad figuram diabolicam.

Ad decimum dico me non credere. Quia enim ipse erat senex, & historia erat vetusta, ob cuius vetustatem non poterat facile ab aliquo redargui, ideo tum in illa, tum in aliis, quas aliquando commemorabat, sæpè erat valdè infelix conjiciendi veritatem. Deus sit animæ ejus propitius.

Ad undecimum. Videri casu & non virtute imaginationis factum fuisse. Saltem virtute imaginationis non accidit, quod bini producerentur; sed tantum, quod capitibus connati. Nam, ut conclusione 54. est ostensum, tempore prægnationis, id est, quando jam unus fœtus est descriptus, & aliquousque ejus conformatio est progressa, non potest amplius numerus mutari.

Ad decimumtertium. Videri non esse verum, vel fuisse casuale & malè virtuti imaginationis ascriptum.

Ad decimumquartum. Difficile esse creditu, partes quæ antea erant confor-

mataræ

matae integræ, superveniente postea imaginatione potuisse à natura seungi & dividi vero vulnere. Quo enim cultro natura divisit eas, si in hora conceptus, aut paulò post, antequàm fœtus fuisset conformatus, id contigisset; fieri equidem potuisset: at quia post contigit prægnanti, videtur impossibile fuisse.

Ad decimumquintum. Dico esse possibile.

Ad decimumsextum. Vel fuisse falsum, vel fuisse casuale: nulla autem ratione virtute imaginationis contingere potuisse. Numerus enim fœtuum, vel non potest à phantasia mutari, vel saltem non potest mutari tempore prægnationis, ut conclusione 54. est ostensum. Et quomodo desiderium trium morsuum in humero pistoris potuisset causare tres fœtus? potuisset quidem in fœtu uno causasse tres cicatrices in humero aut tria frustra carnea: at quomodo tres proles? Desiderium trium cerasorum non producit tres fœtus, sed unam aut alteram maculam in fœtu uno, cerasi similitudinem habentem. Deniq; quomodo morsus tertius potuit occidisse tertium fœtum? Desiderium cerasorum negatorum non extinguit fœtum, sed maculat. Et, si tres morsus causaverunt tres fœtus, ergo tertius morsus causavit tertium fœtum, seu

seu productionem & vitam illius: at quomodo tertius morsus potuit causasse productionem seu vivificationem, & incrementum tertii foetus, & extinctionem ejusdem? Extinctionem non potuit causasse, nisi multis mensibus post: quia jam erat adultus, cum nasceretur; & sic multis antea mensibus creverat: at quomodo imaginatio & incestitia ex morsu tertio denegato potuit multis mensibus post foetum extinguere? Ridicula ista sunt & indigna fide rectè philosophantis.

Ad decimumseptimum, admirandum magis esse, quam inquirendum, quomodo imaginatio & timor matris causet eundem timorem in anima foetus.

Ad decimumoctavum. Possibile esse, eoque vim imaginationis comprobati.

Ad decimumnonum. Et si parum ridiculum videatur, tamen non esse impossibile.

Ad vigesimum. Fateor talia sæpissimè evenire, & exinde maximè phantasie vim elucere.

Ad vigesimum primum: Casu labrum foetui illi defuisse, non vi imaginationis. Quomodo enim abstersio sanguinis à labro causasset defectum labii? causare potuisset labium sanguinolentum, sed non nullum.

Ad vigesimum secundum. Respondeo fieri

fieri potuisse, quod illius mulieris pectori adnata fuerit aliqua informis particula carnis, ruditer aliquam lacertam aut animalculum adumbrans; sed imprimis non potuit fuisse lacerta cum perspecta configuratione: quia formatrix hominis non habet scientiam conformandi lacertas. Secundò, non potuit fuisse nata, nec postremis mensibus, nec immediatè ante partum: nam postremis mensibus, cum jam corpus sua cute firmiter est circumscriptum, nihil potest amplius tale enasci ex ea; & quando enasci posset, non ita brevi tempore nasci posset.

Ad vigesimum tertium, vigesimum quartum, vigesimum quintum. Dico esse possibile & notoria, & ex eis phantasia vires maximè elucescere.

Ad vigesimum sextum. Fuisse supernaturale, ut suprà dictum est, tamen ex eo satis probari animalia per imaginationem naturaliter posse signare, & hoc credidisse & scivisse sanctum illum virum, & ex illa scientia eum id experiri voluisse: quanquã sic signasse solo intuitu virgarum decorticatarũ, fuerit supernaturale.

Ad vigesimum septimum dico. Possibile fuisse.

Ad vigesimum nonum, & trigessimũ primum. Esse nugas & propteteã tali arti eventum non respondere,

Ad

Ad trigefimum non posse habere veritatem: primò, quia imaginatio gallinæ excubantis nihil amplius ovo jam genito impettit, ut conclusione 54. est ostensum: secundò, quia formatrix ovi non habet ordinem ad figuram aut formam essentialem serpentis, & ideò non potest producere eam.

Ad trigefimum secundum. Dico, in illis montibus animalia non esse alba propter imaginationem nivis, sed à temperamèto & natura loci. Hoc est manifestum: Primò, quia scribit Olaus Magnus lib. 18. hist. Septent. c. 8. & Ortelius in Livonia; quod cum toto æstivo vernoq; tempore lepores in regione septentrionali pristinum colorem servant, post autumnū ac primæ nivis casum colorem mutant, & ex fuscis fiunt albi. Ergo non fiunt albi propter matrem in conceptu imaginationē: Secundò, quia etsi Plinius lib. 8. c. 52. dicat in Alpibus inveniri albos lepores, non dicit tamen hoc esse propter imaginationem; sed potiùs, quod aliqui putent eos nive vesci. Est alia quæstio.

QVÆSTIO XXIII.

Cur phantasia non semper imprimit in factum res imaginatas eodem modo, sed sæpe tam diversis.

DOcet enim experientia, quod eadem res sæpè exprimat modo diversissimo,

fissimo. Interdum tantum secundum colorem: interdum secundum figuram: interdum secundum quantitatem, interdum per substantiæ corporeæ aggenerationem, &c. Sic aliquando cerasa, fragta, mora desiderata, exprimit solo colore & macula aliqua rubicundâ: interdum productâ quadam substantiâ carneâ, rotundâ, colorata, vel non coloratâ; uti suprâ in exemplis, & non rarò aliàs factum audivimus. Sic animalia, à quibus mater terrorem concepit, interdum exprimit sola cicatrice in fœtu producta, ictum vel morsum referente: interdum pilis productis, similitudinem habentibus cum pilis illius animalis, ut sæpè apparet, cum mulieres à gliribus aut muribus perterritæ fuerunt: interdum exprimit similitudine figuræ faciei; sic ut facies habeat conformationem seu figuram, sicut facies illius animalis; ut apparet in exemplo 23. conclusionis 40. mulieris à simia deterritæ, & in exemplo conclusionis 53. à capite porcino sibi in mensa ministrato verecundatæ. Aliquando exprimit totius corporis assimilatione; ut apparet in exemplis 8. 9. & 12. mulierum à figura diaboli perterritarum; quæ fœtus prodixerunt toto corpore ad similitudinem diaboli conformatos: ut in exemplo 7. mulieris quæ toto corpore ad

re ad

re ad similitudinem ursi figuratum produxit. Interdum exprimit, producta substantia carnea, illius animalis similitudinem gerente: ut in exemplo 22. de lacerata carnea. Interdum exprimit ratione diversissima: causando in fœtu quandam proprietatem odio habendi illud animal, à quo mater deterrita fuit; ut patet in exemplo 17. &c.

Conclusio LVI. Hujus exactam dare rationem est impossibile, possunt tamen variæ causæ assignari.

Sunt enim illa secreta naturæ valdè stupenda, quæ admirari potius licet, quàm investigare. Imprimis potest hoc pendere à tempore, quo imaginatio coniungit. Nam si illa contingat in conceptu, vel statim post, ante omnem conformationem; videtur quod fœtus secundum se totum possit conformari ad similitudinem animalis vel picturæ, de quibus fuit imaginatio: si autem contingat serò & tempore prægnationis, non potest. Ratio est; quia, tum corporis figura necdum est descripta, & ideò potest tum adhuc describi ad similitudinem rei imaginatæ. Quando verò jam descripta est, non potest amplius mutari: sed solum potest fieri mutatio circa colorem, pilorum proventum; partis alicujus magnitudinè, aut aliquid carneum informe adnascens.

Potest

Potest hoc etiam pendere à modo quo formatrix à speciebus phantasticis afficitur, & ab animi passionibus perturbatur. Nam si species & passionibus fuerint fortes, & conformatrix ab eis vehementer fuerit affecta, poterit secundum plurima accidentia, & intensius, & secundum plures partes exprimere rem imaginatam, quam si leviter tantum affecta fuisset.

Tertiò. Potest pendere à materia ad hanc vel illam rem exprimendam idonea præsentia vel absentia. Sic, si mater ab urso aut aliqua figura diaboli terreretur; si adesset materia ad totum corpus pilis conferendum, nigro colore inficiendum, caudam vel ungulas producendum, idonea; possent fortè illa in fœtu produci. At si materia desit, non possunt: sed vel tantum macula produceretur, vel cicatrix, vel figura fœtus secundum aliquid mutabitur, &c.

Quartò. A modo etiam, quo phantasia res imaginatas apprehendit. Prout enim illæ in oculos aut phantasia, aliquando sub una magis qualitate, quam sub alia incurrunt; fiet, quod fœtus magis secundum unam, quam secundum aliam qualitatem assimilabitur. Sic, si mater deterrita à fele, cane, simia, aut alio animali; magis illud animo conceperit, ut lædens aut mordens; fortè magis fœtum

signabit aliqua cicatrice aut nota vulneris: si, ut turpe & foedum, & pilis suis aut colore aduersum; fortè magis signabit pilis aliquibus productis, aut macula aliqua colorem illius referente: si, ut horrendum aut informe rostrum habens; fortè ita signabit, ut secundum faciei figuram illi assimiletur: si totius animalis figuram magis animo conceperit, fortè secundum totius corporis figuram ipsum transformabit. Subintellige, inquam; modò tempus, quo singulae notae fieri possunt, non refragetur. Iam enim dictum est, non quouis tempore quasvis, sed certo tantum fieri posse. Omnium facillimè phantasia exprimit secundum colorem & maculas aut pilos: tum, quia illa facillioris sunt productionis; tum, quia quouis tempore produci possunt. Quæritur ultimò.

Q V A E S T I O XXIV.

Cur non eidem semper Parti, sed diversis nota inducantur.

ET enim mulier à lacerta perterrita foetum signavit in pectore: plurimæ à mure aut glire perterritæ, signant maculis pilosis in vultu: una desiderio cerasi mori affecta signabit maculâ aut excrecentiâ carneâ, genitâ in vultu: alia in dorso, scapulis aut alia parte.

Conclu.

Conclusio L V I I. Plerumque notæ illi Parti imprimuntur, quæ fuit in imaginatione.

Pro quo est sciendum, quod non tantum species repræsentant rerum qualitates, sed connotant etiam situm & partem, in qua illæ sunt. Hinc, sicut dirigunt conformatricem ad exprimendum rerum qualitates, ita simul dirigunt eam ad exprimendum illas eodem situ, & in eadem parte. Hinc est, quod mulieres frequenter signant fœtus eadem parte, quia in re externa vitia vel deformitates perceperunt. Sic in exemplo 14. mulier deterrita ab homine minitante ei ictum in caput, produxit fœtum vulnus in capite habentem: deterrita à pictura habente magnum caput in exemplo 15. produxit fœtum habentem magnum caput: quæ deterrita fuit propter capitis sui contra caput alterius mulieris collisionem in exemplo 11. produxit duos fœtus capitibus connatos: quæ deterrita fuit à lacerta in pectus insiliente in exemplo 22. produxit fœtum lacertam pectori adnatam habentem: quæ perterrita fuit à diabolo cornua habente in exemplo 9. & 12. produxit fœtum in capite cornutum: quæ imaginata fuit imaginem Ioannis Baptistæ toto corpore hirsuti; toto corpore hirsutum fœtum produxit.

Verùm non semper notatur fœtus ea parte, quam connotat ipsa species phantastica; sed potest signari & frequentissimè signatur eâ, quam mater peculiari-
 ter imaginatur: seu in quam in illo instanti imaginationis cogitationem dirigit: illa autem est facies, & ideò sæpissimè fœtus in facie signantur magis, quàm in alia parte. Nam, quia matres sciunt à forti imaginatione, desiderio & terrore fœtus suos frequenter signari; ideò, cum sic aliquid imaginantur, statim metuunt ne ejusmodi signatura incidat in faciem sui fœtus, & sic imaginâdo aliquam rem externam per quandam reflexionem, coimaginantur faciem sui fœtus: & hinc signatura sæpissimè incidit in faciem ejus.

Alia causa est: quia natura in nullius partis conformatione tanto utitur artificio, quanto in conformatione faciei humanæ, & ideò illius conformationi est maximè intenta: & ideò, cum sic dirigitur à phantasia, ut aliquam rem externam velit imitari & exprimere, maximè illam exprimit in facie.

Facit etiam ad hoc ut signatura magis in una, quàm in altera parte eveniat, aliquid materiæ ad signaturam necessariz præsentia, magis in hac quàm in illa parte: tum etiam impetus humorum, qui per animi passiones agitantur, fiens magis

gis in unam, quàm in aliam partem. Ex quo unius partis conformatrix magis, quàm alterius debilitatur. Nam, quia passiones quæ imaginationem comitantur, non semper sunt eædem, nec eodem præcisè modo obveniunt; non eundem semper faciunt præcisè humorum & spirituum motum: sed hæ magis in has, aliæ in alias partes eos vibrant.

Dicit Levinus Lemnius lib. 1. cap. 4. de occult. nat. mir. & est communis opinio muliercularum, signaturam transferri in aliam partem, ut femora, nates; si terrore aut desiderio jam affectæ manibus abstergant faciem, & illas partibus illis applicent: sed meritò ridet hoc Hercules Saxonia 4. cap. 30. sui Panthei, & ego cum ipso; asseroque ejusmodi faciei abstersionem aut attactum aliquarum partium, nullam vim ad signandum hanc magis, quàm illam partem habere. Atque hæ sunt in universum vites, quas phantasia & in Proprium, & in Alienum corpus potest exercere. Restat ut ad argumenta in principio quæstionis 4. allata, quibus nimia ejus in utrumque activitas probabatur, respondeamus.

Ad primum itaque Respondeo. Communem vulgi opinionem falsam esse, si putet phantasiam per se talem activitatem habere, sed si intelligat eam per acci-

dens esse causam multarum permutationum, fateor esse veram; ut jam dictum est.

Ad authoritatem Aristot. responsum est conclus. 20. & concl. 24. resp. ad 1. & concl. 25. resp. ad 1.

Ad authoritatem Avicennæ, Algazelis, &c. Respondeo phantasiam per accidens benè esse causam signaturæ fœtus, sicut conclus. 27. est ostensum: sed non per se primò: eam autem habere virtutem in remota agendi & ea afficiendi vel propria virtute, vel virtute à cœlis derivata, dico esse falsum: ut conclus. 26. & 39. est ostensum. Etenim phantasiam elementa mundi posse perturbare, hominem remotum fascinare, ex equo dejicere, hominem sine matre, plantam sine femine generare, segetes transferre ridicula sunt, & Philosopho indigna: sed si quæ talia admiranda opera aliquando ab hominibus ut Apollonio Tyanæo aliisque perpetrata fuerint, non virtute imaginationis, sed arte Magica facta fuerunt.

Quod sanguis interfecti in præsentia occisoris è corpore erumpat, non est naturale: ideòque non fit vi imaginationis, sed causæ supernaturali est ascribendum; vel Deo, vel Angelis iniquitatem interfectoris detegentibus & ulciscantibus; vel diabolis, aut innocentes falsò accusa-

re, aut nocentes ad desperationem perducere conantibus.

Quod reliquæ sanctorum aliquando sanitatem colentibus pariant, non fit virtute confidentiæ & imaginationis, quam ægri cultui illi adhibent; ut impiè dicit Pomponatius: sed miraculo & gratiâ Dei singulari, remunerantis honorem, quæ sanctis ejus exhibetur. Quod Salutatores illi Hispanici admiranda aliqua præter ordinem naturæ præstent, id vel faciunt arte magica, vel gratiâ aliqua singulari à Deo familiis aliquibus concessâ. Ludovicus autem Mercatus Regius Medicus, quem utpotè Hispanum, & in Hispania degentem certum est non ignorare quid de illis hominibus sit, tomo 1. suorum operum lib. 2. class. 3. quæst. 168. art. 4. dicit opera eorum ficta esse, plena superstitione diabolica, & à religione Catholica aliena.

Ad autoritatem Hippoc. D. Thomæ & aliorum. Dico eos vera dicere, sed esse intelligendum phantasiam non facere ea per se, sed per accidens: mediantibus aliis animæ potentiis, ut jam dictum est.

Ad secundum argumentum à ratione desumptum, respondeo. Intellectum & phantasiam fieri omnia spiritaliter & modo quodam intentionali: quatenus recipiunt rerum omnium species, & ab

iis informantur, sed non per hoc posse realiter agere. Quod enim tantum aliquid est intentionaliter, illud non potest illud ipsum in alio facere realiter: ut conclus. 25. est ostensum.

Ad tertium respondeo. Verum esse, quod multæ res naturales habeant admirandas virtutes, & quod sic anima seu corpora animata, meritò etiam debeant habere virtutes longè illis admirabiliores; sed non proptereà sequitur, quod debeant habere illas, quas Avicenna & alii imaginationi ascribunt; res, scilicet, externas alterandi vel permutandi: sed sufficit, quod habeant alias; nempe, potentias cognoscitivas, sensum, motum, intellectum, & voluntatem: quæ sunt virtutes omnium aliarum rerum naturalium virtutibus longè excellentiores & diviniore. Et etsi aliquæ animæ aliis essent excellentiores, quod tamen plerique scholastici negant, cum substantiis non videatur competere magis & minùs; tamen proptereà illæ non possent naturaliter habere vim aliquam alterius generis, quam omnes reliquæ animæ haberent. Possent quidem in eodem genere potentiarum habere potentias nobiliores potentiis aliarum animarum, per quas possent vel perfectiùs videre, audire aut intelligere, quàm aliæ animæ: sed non ta-

lem per quam possent fascinare, elementa turbare, externa corpora alterare vel loco movere.

Ad quartum respondeo. Nec sola visione, nec solo tactu, nec sola verborum prolatione, posse ullos effectus ad extrâ physicè produci; cum illæ actiones sint immanentes: sed si qui tales aliquando ejusmodi actiones sint secuti, eos vel ope diabolica evenisse, vel ab hominibus gratia quadam peculiari divinitus data perpetratos fuisse.

Ad exempla ex Avicenna vel Augustino desumpta, suprâ conclusione I I. est responsum, & insuper adhuc aliter respondeo. Illa non virtute imaginationis, sed virtute aliarum potentiarum naturalium, seu vegetativarum accidisse.

Ad exemplum de subita cæcitate & morte respondeo. Imaginationem illas non causasse, vel saltem non causasse per se, quod ibi quærebatur: sed mediante maximo timore, quem non est dubium maximas in corpus perturbationes inducere posse. Atque hæc sunt quæ in hujus materiæ tanta obscuritate licuit investigare, quæ ut lector æqui bonique consulat, rogo.

I N D E X

Rerum quæ in hoc tractatu continentur.

A.

- A**ccidens unum non posse recipi in alio. 162
- Actiones immanentes non esse activas ad extra. 95. nihil Alterare seipsum. 22
- Amuleta & Appensa plerumque esse superstitiosa. 198
- Anima unius hominis an sit perfectior alterius. 89. an sit activa. 14 & 17
- Animam conjunctam corpori non esse totale agens suarum actionum, sed tantum particulare, 15. esse principium agendi principale in corporibus animatis, 16. non videre, audire, ratiocinari sed hominem, 17. primo & per se, directè ac formaliter non habere vim alterandi, 28. nō posse suum corpus proprium per se primò seu directè alterare, 20. per accidens posse corpus proprium variis modis alterare, 24. alterare corpus proprium applicando activa passiva, 27. 32. nihil alterare in corpore nisi alimentum, 41. per accidens alterare mediante motu humorum & spirituum, 78. habere etiam vim alterandi mediantibus qualitatibus alterativis, tanquam instrumentis, 33. ut causam moralem posse esse causam multarum alterationum in corpore. 69
- Animata à seipsis moveri. 20
- Animam movere corpus suum, quod informat, motu locali, 20. movere suum corpus propriū, quod informat, partim per potentiam motivā Voluntariam, partim per Naturalem. Corpora verò, quæ non informat, per potentias motrices Naturales, 75. in corpore movere aliqua motu materiali, aliqua motu spiritali, 44. 45. posse etiam movere, quod non informat, 43. non posse corpora remota ac externa per se primò ac directè movere, 60. non posse etiam alterare, 67. separatam esse totale agens suarum actionum. 15
- Anima separata an habeat activitatem quoad tres species motus, scilicet alterationem, actionem, generationem. ibid.
- Animæ sanctorum redeuntes ad hunc mundum an possint hominibus morbos, sūt sanitatem inferre, ibid. separatæ redeuntes in hunc mundum, mundum,

I N D E X.

mundum, an possint propria virtute sibi cor- pora formare, quibus assistant	2
Animalia in montibus nivosis unde alba	366
Aniperitissim non fieri per species caloris re- flexas	337
Appetitivam potentiam non esse efficientē cau- sam motus voluntarii	106
Appetitus & phantasia quomodo ad motum lo- calem concurrant	113
Attentionem acuere actiones sensuum	187
Avicenna & sequaces quantam vim animæ ascri- pserint	58
Omnes ferè corporis actiones, & omnia ferè cor- poris organa esse facta ad nativi caloris con- servationem	30

B.

B rutorum phantasia tam benè signare, quam hominum	332
--	-----

C.

C ausam principalem non posse elevare activi- tatem causæ instrumentalis, nisi secundum naturam suam, non autem contra eam	142
Characteres nullam vim recipere ab influxu coe- lesti	165
Circumforaneorum fallacia & deceptio	192
Caelos non moveri à formis assistentibus aut Angelis, sed à formis intrinsicis, & a na- tura, 21. non influere in hæc inferiora, nisi vel effectus universales, vel in omnia, 163. nõ influere in animam, nec in potentias ejus, 162. in demones agere non posse	165
Cognitionem duplicem esse, aliam per Instinctu, aliam propriè dictam	290
Concoctricem potentiam solam inter omnes ani- mæ potentias esse alterativam	40
Confidentia ægri de Medico, an faciat ad sani- tatem, & quomodo	197
Conformatricem esse potentiam animæ fetus, non parentum, 282. esse veram & proximam efficientem causam omnium qualitatum & no- tarum in foru	215 & 273
Cruentationem cadaveru non esse naturalem	374

D.

D æmones à coelis affici & cogi non posse	165
Desiderium maximè signare fortium, 318. ipsum an causet per se signaturam, an indignatio ex negatione rei desideratæ, 319. cur magis signet, quando id quod desideratur, negatur, quam quando conceditur	320
Deum ad miracula benè uti causis naturalibus supra naturam, sed non contra naturam.	333

F. Falci-

I N D E X.

- F.
- F**asciatio an solo attrahu visione vel locutione fieri possit 92
- F**œtum in sui conformatione omnium membrorum rudimenta simul acquirere. 294
- G.
- G**allina: incubantis imaginatione non posse pullum amplius signari. 344
- H.
- H**omines singulares proprietates & virtutes habentes. 91
- I.
- I**maginatio omnis cur non signet, 315. de peste quomodo sic causa pestis 185
- I**maginationem Reflexam magis signare, quam simplicem 308
- I**maginationis virtute an Gemini fieri possint 347
- V**irtute Imaginationis an possit Sexus in fœtu mutari, 357. virtute imaginationis an possit Æthiops produci 355
- I**nstrumentum debere ad nutum causæ principalis dirigi posse. 51
- L.
- L**ippitudo quomodo inritu contrahatur 211
- L**umen magnum an dissipet spiritus localiter movendo 155
- M.
- M**aculas & colores frequentius evenire in fœtu, quam alias notas 369
- M**elancholiam morbum non semper corporis, sed sæpe solo animi vitio evenire 200
- M**embra omnia fœtus simul incipere conformari 294
- M**otus voluntarii causa an sit potentia Appetitiva, an Phantasia, an loco motiva peculiaris 105
- M**ulieres fortes & prudentes raro fœtus suos signare. 316
- N**aturam non esse principium activum Alterationis, nec Generationis, aut corruptionis in eo, cujus est natura, 21. nullius motus magis esse principium in rebus physicis, quam localis ibid.
- N**otas in fœtu non esse omnes ab imaginatione, 359. in fœtu, alias esse Communes, alias Peculiares & determinatas ac imaginatas, quæ proprie dicuntur Signaturæ 255
- N**otarum & accidentium omnium fœtus veram & proximam efficientem causam esse Conformatricem, non Phantasiam, 215. mirabilium ab imaginatione causarum exempla. 225
- O. Ope-

I N D E X.

O.

O Perationem in rebus sequi essentiam earū 17
 Ova in Aegypto & alibi quomodo sine gallina
 excubentur 345

P.

P Artes similes minime ope fibrarum alimen-
 tum trahere, sed temperamentis 50

P Passiones animi fortificare species phantasticas
 308

P Passiones animi turbare potentiam Conforma-
 tricem, 307

P Quæ Passiones animi faciant phantasia magis
 signare 318

P Passiones animi non semper movere humores &
 spiritus eodem modo, 323. omnes magnas &
 celeres posse signare, 327. animi non facere
 eosdem effectus in omnibus corporibus, 325.
 animi certas partes & certas Potentias ma-
 gis afficere, quam alias 326

P Patris phantasia tam bene signare, quam ma-
 tris 329

P Phantasia & Appetitivam esse diversas poten-
 tias, 107. per se & directe non esse activam,
 164. per se non habere vim Alterandi, 124.
 Alterate valde per accidens, 79. non esse cau-
 sam efficientem Motus voluntarii, 104. non
 esse causam principalem, sed tantum instru-
 mentariam effectuum, qui ei ascribuntur, 13:
 magnam vim habere in corporis permutatione,
 166. afficere corpus per accidens, movendo
 alias potentias quæ ipsum afficiant per se.
 167. 168. corpus afficere mediante Animi
 passionibus, 171. corpus afficere mediante
 motu Humorū & Spirituum, 175. non mo-
 vere humores & spiritus per se, 119. humores
 & spiritus saltem Dirigendi vim habere, 120.
 foetum signare Dirigendo potentiam Confor-
 maticam, 176 & 274. non simplicem, sed cum
 Animi passionibus conjunctam signare, 297.
 posse diversissimas notas in foetu causare, 350
 non posse speciem foetus mutare, 351. non pos-
 se membra in foetu jam constructa annihilare,
 342. Brutorum tam bene signare, quam Ho-
 minum, 333. Patris tam bene signare, quam
 Matris, 329. signare & tempore Conceptionis, &
 tempore Graviditatis, sed magis Gravidita-
 tis, 336. non esse per se causam Morborū, 179.

P Phantasia vires secundū Avicennam & alios &
 Phantasia & Appetitus quomodo ad motum lo-
 calem membrorum concurrant, 113. an possit
 excitare Appetitivam, & quomodo, 173. an
 possit

I N D E X.

possit foetum signare	216
Quomodo causetur signaturas in foetu, 236. Non causare per se effective	244
Quomodo Phantasia dirigat Conformatricem, dirigere exemplariter.	277 278
Phantasia an possit Morbos Curare, & quomo- do, 191. an possit vim recipere à Coelis, 156. an res externas & Remotas afficere possit, 201	
Potentias Cognoscitivas non esse per se activas, 95. Cognoscitivas non esse Alterativas, nisi per accidens, 81. nullas animæ esse alterati- vas præterquam vegetativas	77
Potentia non cognoscitiva, an possit agere ad Exemplar	285
Potentiam motivam esse duplicem Voluntariam & Naturalem, 72. Motivam Voluntariam non esse Alterativam, nisi valde per accidens, 79. Motivam Naturalem per accidens posse Al- terare	78
Proprietates admirandæ aliquorum hominum suum corpus pro libito afficientium, 56. occultæ & virtutes admirandæ aliquarum rerum naturalium & hominum.	91

Q

Quales & quantas notas imaginatio facere possit	346
Qualitates primas agere modo nobiliore in vir- tute animæ, quam virtute propria	37

S.

Salutatores Hispanicos facere opera admiranda non vi naturali, sed Diabolica	375
Signatura ut fiat, multa requirit	315
Signaturas facilius evenire in corporibus dispo- sitis ad generationem ejus quod est imagina- tum, quam in aliis, 316. varias fieri pro va- rietate humorum in corpore abundantium, 369. quæ ab imaginatione fiunt, nunquam posse esse valde monstruosas aut enormes, 350. non semper eodem modo, & secundum eadem ac- cidentia fieri, sed diversa	366
Non omnes signaturas quovis tempore fieri, & quæ quo tempore fieri possint	340
Signaturas magis circa tertium mensem fieri, & cur, 344. fieri frequentius ab imaginatione habita tempore prægnationis, quam conce- ptus	302
Signaturarum majorem diversitatem contingere ab imaginatione habita tempore conceptus, quam prægnationis	368
	Signa.

I N D E X.

- Signaturas notabiliores & evidentiores fieri ab imaginatione tempore conceptus, quam prægnationis 340
- Signaturarum majorem diversitatem contingere ab imaginatione forti, quam debili 368
- Signaturas non semper eisdem, sed diversis partibus imprimi, 371. frequentius in facie fœtus, quam in alia parte evenire 372
- Signaturæ an transferri possint abstersione manus, & ejusdem ad aliam partem applicatione 372
- Signaturam ovium Jacob fuisse miraculosam 304
- Signaturas proprie dictas & notas determinatas ac imaginatas facere Phantasiam Dirigendo potentiam Conformatricem 274
- Speciei intentionalis essentiam & finem esse representare 139
- Species intentionales non esse ejusdem essentiaæ specificæ cum suis objectis 152
- Species intentionales in anima, an habeant virtutem alterandi, 134. intentionales an possint realem qualitatem producere similem ei, à qua fluxerunt 244 & 245
- Species intentionales tantum esse activas actione intentionali & perfectiva, non reali aut corruptiva, 139. rerum habere rerum virtutes, 300. phantasie quomodo ad uterum perveniant, 311. phantasticas debere ipso momento imaginationis utero communicari ut imaginatio signet 312
- Spiritus & sanguinem, & humores in corpore ab anima moveri per se primo specialiter, ac per nudum imperium 46
- Spiritus an ulli ex oculis vibrari & emitti possint 203
- Spiritus & sanguinem non moveri materiali seu corporali partium in quibus sunt, protrusione aut expulsiōne, sed spiritaliter 49
- Sublunaria corpora quomodo gubernentur à cœlestibus 164
- Substantiam non agere immediatè per seipsam, sed per suas potentias 71
- Sympathiam potentiarum animæ fundari in identitate radicis 280

T.

- Terrorē esse maximum omnium affectuum animi 321
- Terror quomodo moveat humores & spiritus 322

Terro*

I N D E X.

Terrorem movere humores & spiritus superne deorsum	323
Terrorem maxime causare figuram	324

V.

Visione, tactu, loquela nullam posse fieri fa- scinationem	376
Visionem non fieri per emissionem, sed receptio- nem.	210

F I N I S.

